

BROEDVOGELS
VAN HET
STAATSBOSBEHEEROBJECT GOOIKUST
IN 1997

Subgroep Avifauna
Dick A. Jonkers
Marc van Houten

VOGELWERK GROEP HET GOOI EN OMSTREKEN
Hilversum, 1997 Uitgave: 107

INVENTARISATIES.

De inventarisaties zijn door de volgende personen met veel inzet en enthousiasme uitgevoerd:

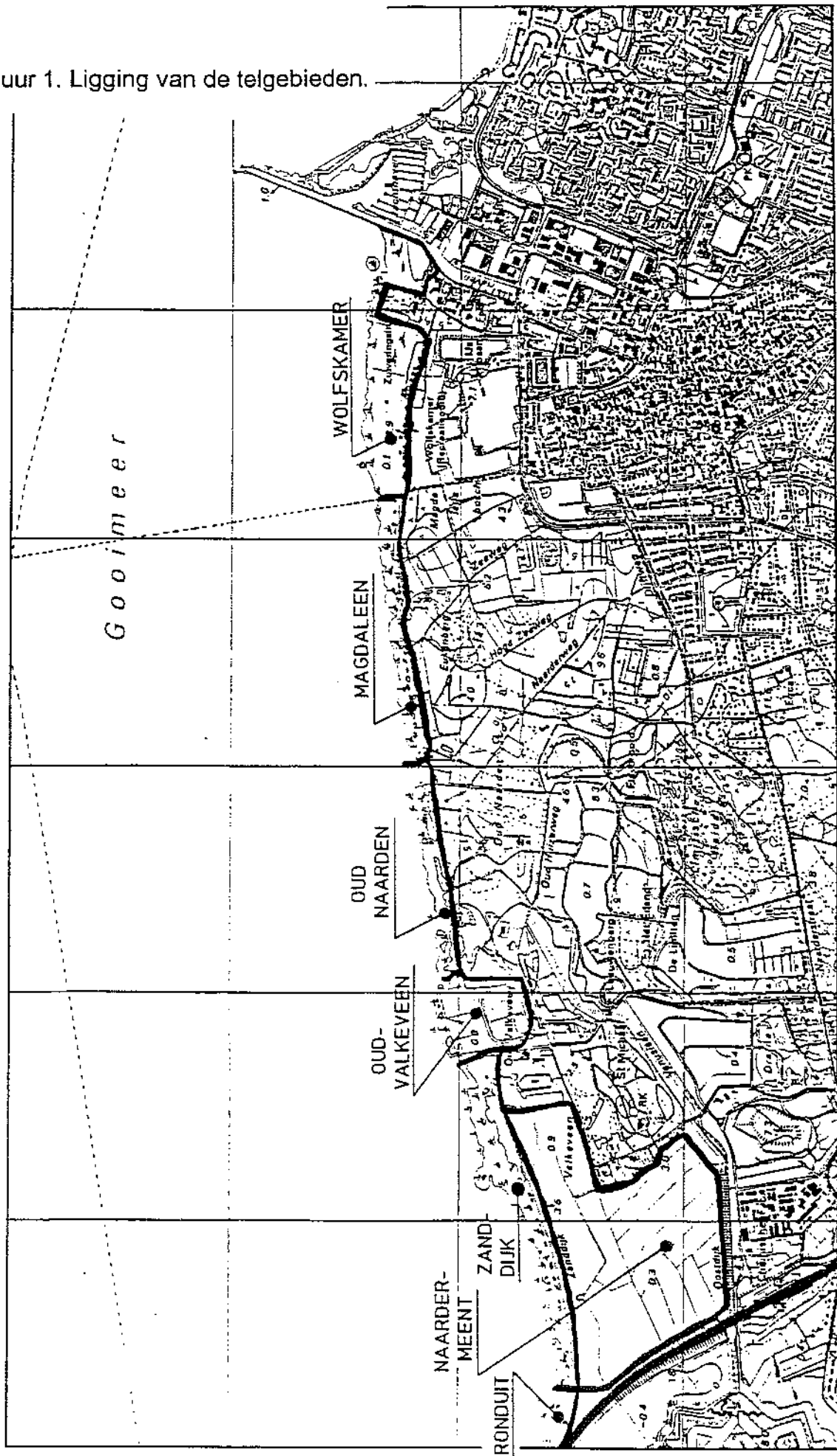
F. Beffers, G. Bieshaar, B. van de Brink, R. Broeckman, B. van 't Holt, G. Knotterus, G. Brouwer, A. van Daalen, J. Domhof, M. Doornveld, A. Driessen, F. During, N.J. Dwars, G. van Essen, J. Harder, M. van Houten, D.A. Jonkers, P. Keuning, N. Klippel, J. Nijhof, B. van Poelgeest, M. van der Pol, A. Schuitema, P. Spoorenberg, S. Staps, J. Terlouw, A. Vermeule, H. Weenen en A. de Wit.

Speciale dank gaat uit naar P. Spoorenberg en J. Terlouw die behulpzaam waren bij het uitwerken van de territoriakaarten.

INHOUD

	SAMENVATTING	
1	INLEIDING	7
2	LIGGING, OPPERVLAKTE EN TERREINBESCHRIJVING	7
	2.1 Veranderingen per deelgebied	7
3	WERKWIJZE	9
4	RESULTATEN	10
	4.1 Rode Lijstsoorten	15
	4.2 Ontwikkeling per soort	15
	4.3 Ecologische groepen	23
	4.4 Waarnemingen van niet-broedvogels	25
	4.5 Waarnemingen van zoogdieren	27
	4.6 Waarnemingen van reptielen en amfibieën	28
	4.7 Waarnemingen van libellen	29
	4.8 Waarnemingen van vissen	29
5	AANBEVELINGEN VOOR HET BEHEER	29
	LITERATUUR	
	BIJLAGEN	

Figuur 1. Ligging van de telgebieden.

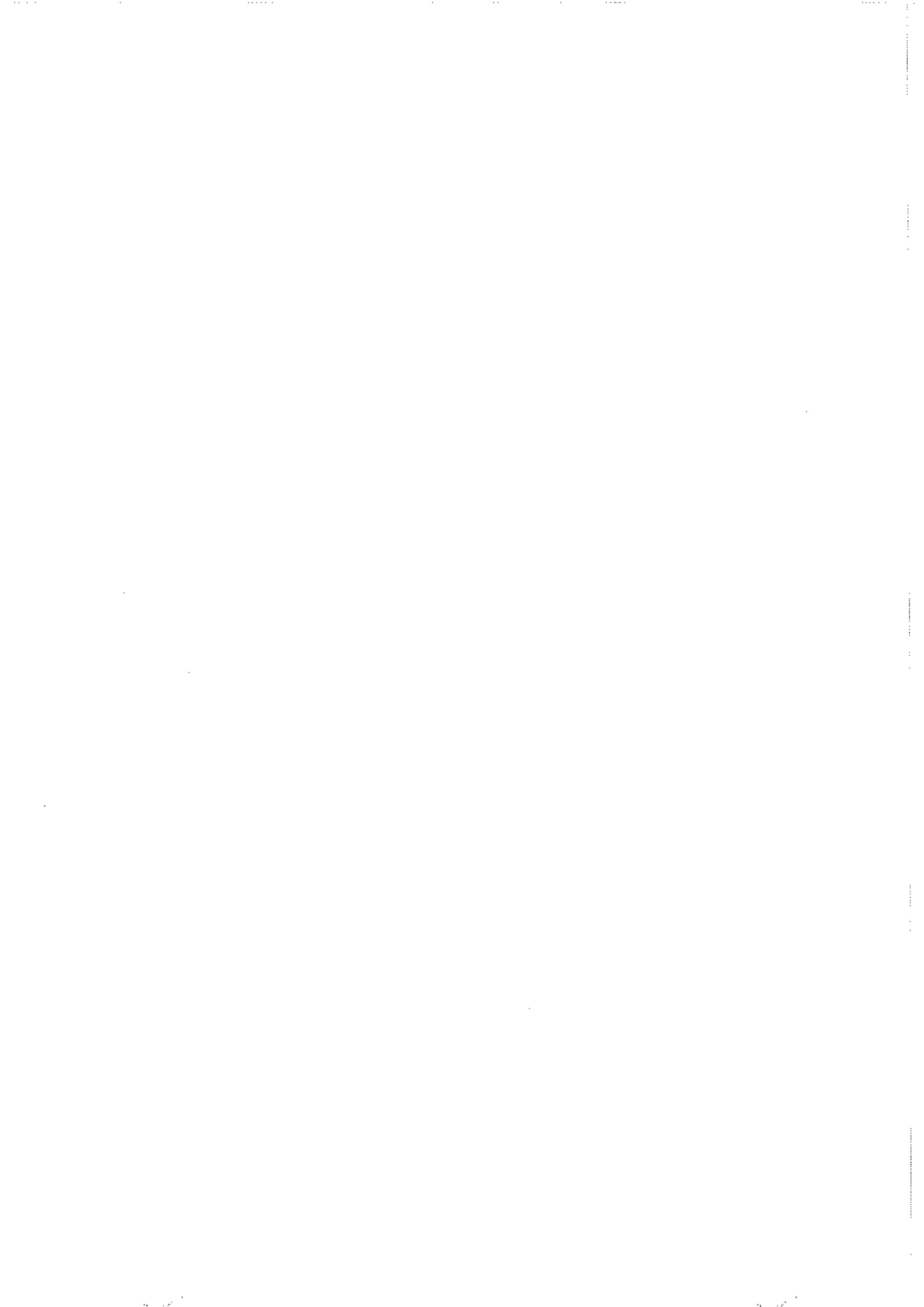

SAMENVATTING

Voor de tweede keer is door de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken een integrale broedvogelinventarisatie van het Staatsbosbeheerobject Gooikust uitgevoerd. De eerste vond plaats in 1991.

Het voorkomen van 57 verschillende broedvogelsoorten werd vastgesteld. Daaronder bevonden zich er negen van de Rode Lijst: Krooneend, Watersnip, Grutto, Tureluur, Roodborsttapuit, Snor, Grote karekiet, Rietzanger en Baardmannetje. Ten opzichte van de vorige inventarisatie is dit een uitbreiding met vier nieuwe soorten van die lijst. Andere nieuwe broedvogelsoorten waren Bergeend, Zomertortel, Gekraagde roodstaart, Roodborsttapuit, Sprinkhaanzanger (met maar liefst 14 paren), Spotvogel, Glanskop, Buidelmees, Putter en Goudvink.

Van de soorten van moeras en open water liepen de aantallen watervogels sterk terug. Dit hangt samen met de ongeschiktheid van de broedplaatsen na de winters van 1996 en 1997. Het aantal soorten bos- en struweelvogels nam toe. Op de Tureluur na daalde de stand van de overige weidevogelsoorten. Als gevolg van achterstallig beheer dreigen de rietlanden te verruigen en verbossen en groeit het vochtig tot drassige grasland van de Wolfskamer dicht met Pitrus.

1 INLEIDING

Toen de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken in 1992 het rapport over de broedvogelinventarisatie van het Staatsbosbeheerobject Gooikust uitbracht, lag het in het voornemen om de inventarisatie binnen afzienbare tijd te herhalen. Ook Staatsbosbeheer achtte het waardevol dat zij de vinger aan de pols kon houden en met behulp van actuele informatie de resultaten van het gevoerde beheer kon toetsen. In 1996 bereikte de vogelwerkgroep dan ook het verzoek of zij opnieuw een inventarisatie wilde uitvoeren. Helaas ontbrak in dat jaar de mogelijkheid om aan dit verzoek gehoor te geven en moest de inventarisatie met een jaar worden uitgesteld. Met dit rapport wordt weer een set gegevens over de stand van de broedvogels toegevoegd aan de serie die voor sommige deelgebieden al vanaf 1965 loopt. Voor het hele gebied is het de tweede integrale inventarisatie met behulp van territoriumkartering.

2 LIGGING, OPPERVLAKTE EN TERREINBESCHRIJVING.

In dit hoofdstuk wordt alleen algemene informatie over het gebied gegeven. Gedetailleerde gegevens zijn te vinden in het vorige verslag " Broedvogels van het Staatsbosbeheerobject Gooikust in 1991" (Jonkers 1992).

Het object Gooikust bevindt zich binnen de gemeenten Naarden en Huizen en het geïnventariseerde deel bestaat uit de oevers met de aangrenzende eigendommen van Staatsbosbeheer langs het Gooimeer. Met een lengte van 5.7 kilometer vormt dit gebied één groot rietareaal. Daaraan grenzen op een aantal plaatsen graslanden (jes) en een voormalige renbaan, die is ingeplant met loofhout. De totale oppervlakte van dit geheel bedraagt 190 ha. Evenals bij de vorige inventarisatie was het gebied opgesplitst in zeven deelgebieden: Ronduit, Zanddijk, Naardermeent, Oud-Valkeveen, Oud-Naarden, Magdaleen en Wolfskamer. De veranderingen die zich in de periode 1991-1997 in de onderscheiden gebieden hebben voorgedaan worden hieronder vermeld. Over de hele lengte is in de winter van 1996 de oeverrand door ijsgang naar achteren gedrongen. Complete struwelen zijn toen ontwordeld en riet werd onder het ijs bedolven. Het opgeschoven materiaal heeft een soort lage wal op korte afstand van de waterrand gevormd. Doordat er in 1996/97 van Kerstmis tot eind februari weer een ijsperiode was, herhaalde dit verschijnsel zich nog een keer, al was de hevigheid ervan toen aanzienlijk minder.

2.1 Veranderingen per deelgebied

Ronduit Sinds de vorige inventarisatie is de opslag van jonge bomen en struiken fors toegenomen; vooral in het westelijk deel tegen de groengordel van de bebouwing bij de jachthaven van Naarden is een vrij groot stuk veranderd in jong bos. De paadjes die door het riet liepen zijn verdwenen en er is in het hele gebied veel oud

Zanddijk Alleen op de grens met het vorige telgebied zijn enkele oude hoge wilgen en andere opgeschoten bomen als elzen blijven staan. Tussen deze bomen en het schiereiland zijn rond 1992 alle bomen en ook de opslag verwijderd. In dit deel is in de winter van 1997 een groot deel van het riet gemaaid.

Naardermeent In dit telgebied is nu tijdens ieder broedseizoen aan de westzijde een perceel aanwezig waar maïs op wordt geteeld. In en vlak na de inzaaifase biedt dit nog mogelijkheden voor broedvogels.

Oud-Valkeveen De begroeiing tussen het dijkje dat het achterliggende graslandje van het riet scheidt is nu zo dicht geworden, dat het paadje tussen deze twee elementen onbegaanbaar en voor wandelaars niet meer toegankelijk is geworden. De vroegere jonge aanplant is een stuk hoger en dichter dan zeven jaar geleden.

Oud-Naarden De in de strenge winter van 1996 door kruiend ijs platgelegde strook riet was ongeveer 20 meter breed en besloeg bijna een derde van het gebied. Enkele bomen werden zeker tien meter verderop neergezet. In de strenge winter van 1996-1997 werd dat nog eens dunnetjes overgedaan. De struwelen zijn hier dichter geworden en sinds 1996 wordt hier door het Vogelringstation Het Gooi ten behoeve van het Constant Effort Side (CES) - project ringonderzoek gedaan. De strook achter het Gustav Brieglevhuis is door het verdwijnen van de betreding nu met riet, brandnetels en opslag dichtgegroeid. De surflocatie is sinds enige jaren verdwenen; de steigers zijn opgeruimd en er rest nu alleen een strandje dat niet toegankelijk is.

Magdaleen In toenemende mate worden vanaf de lente 's nachts feestjes op het strandje gehouden, die tot aan het ochtendgloren voortduren. Het hoeft geen betoog dat deze feestjes niet bevorderlijk zijn voor de nachtvogels. Glas en andere resten blijven achter en vervuilen dit stukje.

Wolfskamer Aan de westzijde zijn de elzen en wilgen verwijderd en dit geldt ook voor de begroeiing van bomen en struiken aan de oostzijde op het talud van de rioolwaterzuiveringsinstallatie. Na de renovatie van de installatie zal dit talud weer worden ingeplant. De begroeiing met Pitrus is in de loop der jaren nog meer toegenomen en heeft zich ook verdicht. Het graslandje aan de oostzijde van de rioolwaterzuiveringsinstallatie was voor een groot deel verruïneerd door werkzaamheden in de omgeving en daardoor ongeschikt voor broedvogels. Het kleine moestuincomplex is daar verdwenen.

3 WERKWIJZE

De inventarisaties zijn evenals de vorige keer volgens de territoriumkarteringmethode uitgevoerd. De richtlijnen die door SOVON (Van Dijk 1996) zijn opgesteld zijn hierbij gevolgd. Deze komen grotendeels overeen met de in 1991 gehanteerde. In 1997 zijn er in tegenstelling tot 1991 bij de avondinventarisaties geen bandrecorders gebruikt. Het aantal inventarisatierondes per deelgebied is onderstaand aangegeven (tabel 1)

Tabel 1. Aantal inventarisaties per deelgebied, dagdeel en maand

	vroege ochtend	avond	maart	april	mei	juni
Ronduit	13	1	2	5	3	4
Zanddijk	10	1	1	2	3	4
Naardermeent	12	3	2	5	3	5
Oud-Valkeveen	9	1	1	1	5	1
Oud-Naarden	12	1	1	3	4	3
Magdaleen	14	1	1	3	4	5
Wolfskamer	14	2	2	3	8	3

Tot half juli werden op Oud-Naarden nog twee extra inventarisaties uitgevoerd en dit was ook bij Oud-Valkeveen het geval. Ook bij het Magdaleen werd een julironde gemaakt. Deze zijn onder de vroege ochtendinventarisaties opgenomen.

Zoals uit bovenstaande tabel blijkt was het minimale aantal inventarisaties negen en het maximum veertien; gemiddeld over het hele gebied waren dat er twaalf. Voor elk gebied waren dat er ruim voldoende om tot de vaststelling van de territoria van de respectievelijke soorten te komen. Voor een goede en volledige broedvogel inventarisatie is het noodzakelijk dat minimaal 5-25 uren per 10 ha per gebied worden besteed en dit aantal werd in alle gevallen ruim overschreden. Het gemiddelde over het hele oeverareaal en aangrenzende deelgebieden van het Naarderbos tot de Huizer Pier was 16 uren per 10 ha.

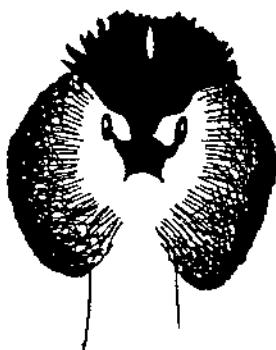
De inventarisaties werden te voet uitgevoerd, waarbij in brede rietzones insteken werden gemaakt. Op de 70 ha grote Naardermeent werd niet alleen vanaf de Oost- en Zanddijk waargenomen, maar ook langs de sloten met riet geïnventariseerd. Aan de randmeerzijde is eenmaal met een kano gevaren en er zijn ook twee inventarisaties vanaf de Gooimeerzijde met lieslaarzen uitgevoerd. Deze waren speciaal bedoeld voor het opsporen van nesten van Futen en Meerkoeten en het vastleggen van gegevens van eenden en andere watervogels.

4 RESULTATEN

Na het uitwerken van de gegevens bleek dat 57 verschillende soorten als broedvogel in het gebied voorkwamen. Vergeleken met de inventarisatie van 1991 was er een uitbreiding met acht nieuwe soorten. Die uitbreiding kwam niet zozeer tot stand in de open water- en rietbewoners, maar meer bij de groep van bos- en struweelvogels. Het aantal broedparen daalde van iets meer dan 1300 naar ruim 1000; een achteruitgang van 30% (figuur 1). De afname werd hoofdzakelijk veroorzaakt door het veel geringere aantal broedparen bij de watervogels.

De ligging van de territoria van de verschillende soorten is per deelgebied voor de soorten die aan territoriumvorming doen in de bijlagen aangegeven. Nestvondsten zijn daarbij ook opgenomen, maar op dezelfde wijze aangeduid. Van de Kleine karekiet ontbreken de territoriakaarten. Deze bevinden zich in het algemeen dicht langs de waterrand over de gehele oeverlengte. De dichtheid op die plaatsen is zo hoog dat het weinig zinvol is om hier territoriakaarten van te maken, omdat deze voor beheerdoeleinden geen enkel nut hebben.

Bij de soorten wordt consequent over broedparen en niet over territoria gesproken. De reden daarvoor is dat van een aantal soorten nesten gevonden zijn en dit elke keer apart zou moeten worden aangegeven en er wordt aangenomen dat soorten waarvan territoria werden vastgesteld broedparen vertegenwoordigden.

Figuur 2 Soorten en aantallen broedvogels per telgebied

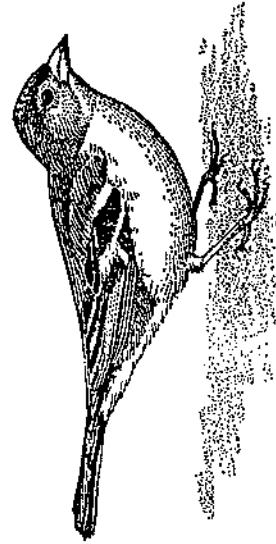
Soort	Ronduit	Zanddijk	Naardermeent	Oud-Valkerveen	Oud-Naarden	Magdalen	Wolfskamer	Totaal
Fuut	8 (42)	22 (105)	0 (0)	7 (13)	5 (65)	7 (21)	21 (33)	70 (279)
Wilde eend	4 (11)	5 (17)	12 (16)	0 (6)	3 (15)	8 (21)	11 (32)	43 (110)
Slobeend	0 (0)	1 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (1)	0 (1)
Krooneend*	0 (0)	1 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Krakeend	1 (5)	4 (17)	0 (2)	2 (4)	1 (3)	1 (5)	0 (18)	9 (54)
Kulfeend	0 (1)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1 (0)	1 (1)
Bergeend	2 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	2 (0)
Havik	0 (0)	0 (1)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (1)
Bruine kiekendief	0 (0)	0 (1)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (1)	0 (2)
Torenvalk	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (1)	0 (0)	0 (1)
Fazant	2 (0)	3 (3)	2 (0)	2 (6)	0 (7)	0 (6)	3 (6)	12 (27)
Wateral	0 (0)	1 (2)	0 (0)	0 (1)	3 (1)	0 (0)	1 (0)	5 (4)
Waterhoen	0 (0)	0 (0)	1 (1)	0 (0)	3 (0)	0 (4)	3 (10)	7 (15)
Meerkoet	5 (15)	19 (47)	3 (11)	0 (9)	7 (18)	11 (17)	13 (28)	58 (145)
Scholekster	0 (0)	0 (0)	3 (10)	1 (1)	0 (0)	0 (0)	1 (1)	5 (12)
Kievit	0 (0)	0 (0)	4 (16)	0 (1)	0 (0)	0 (0)	3 (6)	7 (23)
Watersnip*	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1 (2)	1 (2)
Grutto*	0 (0)	0 (0)	2 (6)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	2 (6)
Tureluur*	0 (0)	0 (0)	4 (1)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	4 (1)
Holenduif	0 (0)	1 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (1)	1 (1)

Soort	Ronduit	Zanddijk	Naardermeent	Oud-Valkeveen	Oud-Naarden	Magdaleen	Wolfskamer	Totaal
Grote karekiet	1 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1 (0)	1 (0)	0 (0)	3 (0)
Kleine karekiet	28 (19)	73 (52)	26 (7)	23 (11)	85 (40)	50 (33)	39 (56)	334 (211)
Bosietzanger	4 (6)	9 (4)	0 (0)	0 (1)	7 (1)	3 (0)	1 (0)	24 (12)
Rietzanger*	2 (0)	1 (8)	0 (0)	1 (0)	1 (0)	2 (0)	7 (2)	14 (10)
Spotvogel	0 (0)	1 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1 (0)
Zwartkop	3 (0)	5 (4)	0 (0)	11 (5)	11 (4)	5 (4)	0 (0)	35 (17)
Tuinfluit	2 (0)	3 (3)	0 (0)	9 (4)	8 (3)	5 (7)	0 (0)	27 (17)
Grasmus	1 (2)	3 (2)	0 (0)	0 (2)	3 (0)	2 (1)	0 (0)	9 (7)
Braamsluiper	1 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1 (0)
Fitis	6 (2)	8 (15)	0 (0)	16 (12)	10 (7)	10 (13)	1 (0)	51 (49)
Tijftaf	7 (1)	9 (8)	0 (0)	17 (5)	10 (8)	13 (6)	0 (0)	56 (28)
Koolmees	0 (0)	3 (4)	0 (0)	6 (6)	3 (2)	5 (4)	0 (0)	17 (16)
Pirpelmees	0 (0)	1 (3)	0 (0)	3 (6)	0 (4)	2 (6)	0 (0)	6 (19)
Glanskop	0 (0)	0 (0)	0 (0)	2 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	2 (0)
Malkop	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (1)	2 (0)	0 (0)	0 (0)	2 (1)
Staarthees	0 (0)	1 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (1)	1 (1)	0 (0)	2 (2)
Baardmannefje*	2 (0)	7 (8)	0 (0)	0 (1)	1 (4)	0 (4)	2 (4)	12 (21)
Buidelmees	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1 (0)	0 (0)	0 (0)	1 (0)
Boomkruiper	0 (0)	1 (1)	0 (0)	0 (0)	2 (0)	3 (0)	0 (1)	6 (2)

Soort	Rondluit	Zanddijk	Naardermeent	Oud-Valkerveen	Oud-Naarden	Magdaleen	Wolfskamer	Totaal
Rieigors	8 (6)	24 (15)	2 (0)	3 (4)	4 (10)	9 (11)	15 (13)	65 (59)
Putter	0 (0)	3 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	3 (0)
Kneu	2 (0)	1 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	3 (0)
Goudvink	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1 (0)	0 (0)	1 (0)
Vink	0 (0)	1 (2)	0 (0)	1 (0)	2 (0)	0 (1)	0 (0)	5 (3)
Spreeuw	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (1)	0 (0)	0 (1)
Zwarte kraai	0 (1)	0 (1)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (1)	0 (0)	0 (3)
Ekster	0 (0)	0 (2)	0 (0)	0 (1)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (3)
Vlaamse gaai	0 (0)	0 (1)	0 (0)	1 (2)	0 (1)	0 (3)	0 (0)	1 (7)
Aantal soorten	26 (17)	39 (34)	13 (9)	27 (31)	32 (22)	28 (28)	21 (21)	57 (49)
Aantal paren	104 (118)	255 (371)	70 (65)	145 (132)	210 (226)	174 (192)	130 (220)	1062 (1307)

* Soort van de Rode Lijst

() Aantal broesporen in 1991

4.1 Rode Lijstsoorten

In 1997 waren negen soorten van de Rode Lijst (Osieck & Hustings 1994) in het gebied als broedvogel aanwezig: Krooneend, Watersnip, Grutto, Tureluur, Roodborsttapuit, Snor, Grote karekiet, Rietzanger en Baardmannetje. Dat zijn er vier meer dan in 1991, toen van de watervogels geen enkele soort van deze lijst in het gebied voorkwam en van de rietvogels alleen het Baardmannetje. De toen vastgestelde weidevogels waren in dat jaar allen aanwezig, maar op die van de Tureluur na is de stand afgenomen.

4.2 Ontwikkeling per soort

Fuut In alle telgebieden is het aantal broedparen van de Fuut dramatisch afgenomen. Van het in 1991 vastgestelde aantal is nog maar een kwart over. Door de ijsgang in de winters van 1995/1996 en 1996/1997 vormt de nog steeds aanwezige dikke en hoge aanspoelselrand die tussen het riet ligt een belemmering om naar rustig water achter de golfslagzone te zwemmen en daar een nest te bouwen. Het overgrote deel van de lisdoddenvelden, waar in 1991 nog kolonies werden gevonden is nu ongeschikt. De achteruitgang was het minst in de rietranden van de Wolfskamer. De soort kwam hier geconcentreerd voor in de omgeving van de uitwatering van de rioolwaterzuiveringsinstallatie van Huizen. De verklaring voor het talrijkere voorkomen op deze plaats is de watertemperatuur. In strenge winters blijft het water hier altijd open en er is ook altijd een groot wak aanwezig. IJs krijgt geen kans om binnen te dringen. Een andere factor die ook een rol kan hebben gespeeld is de wintersterfte die kan optreden als een strenge winter over grote delen van Europa optreedt.

Wilde eend De stand van de Wilde eend nam met tweederde af. Het wintereffect op de biotoop kan eveneens hebben meegespeeld. In de Naardermeent, waar aan de nestgelegenheid niets veranderde was het aantal broedparen wel kleiner, maar deze afname kan binnen de populatieschommeling van de soort vallen.

Slobeend Het enige paar dat werd vastgesteld bevond zich bij de Zanddijk.

Krooneend Het voorkomen van de Krooneend was een grote verrassing. Het paar bevond zich bij het schiereiland van de Zanddijk. Aan de oostzijde werd buiten de datumgrens voor deze soort een zwemmend mannetje bij de Huizer Pier gesignaleerd.

Krakeend Van het aantal van de 54 in 1991 geconstateerde paren waren er in 1997 nog maar negen over. De Zanddijk scoorde bij deze soort iets beter dan bij de andere soorten.

Kuifeend Het enige paar dat vastgesteld werd bevond zich bij de Wolfskamer.

Bergeend Uitgaande van de voor deze soort vastgestelde normen zouden er twee broedparen moeten voorkomen en er dan bij Ronduit broedgelegenheid voor de Bergeend aanwezig moeten zijn. Dit is niet uitgesloten, hoewel er in de omgeving later in het broedseizoen geen exemplaren met jongen zijn gezien. Broedparen zou men eerder bij de Zanddijk verwachten, waar het Konijn - een faciliterende soort- vrij talrijk voorkomt.

Havik Het haviksnest bij de Zanddijk was dit jaar niet bezet. Er werd dit jaar op een nest in het enkele honderden meters verder liggende landgoed Oud-Naarden gebreed.

Bruine kiekendief Van deze soort werd de aanwezigheid als broedvogel niet vastgesteld, maar er zijn wel enkele waarnemingen van jagende exemplaren. In de Voorlanden bij de Stichtse Brug, enkele kilometers verder in oostelijke richting, hield zich wel een broedpaar op.

Torenavalk Het nest van het paar dat in 1991 in het Magdaleen broedde bevond zich in een nestkast in een hoge wilg. Deze kast was in 1996 verdwenen, maar hing in 1997 weer op zijn plaats. De aanvliegmogelijkheid was beperkt en mogelijk vormde dit een belemmering. Het paar is wel af en toe waargenomen en broedde dus kennelijk in de omgeving. Een andere kast die in 1991 nog aan een els in de Wolfskamer aanwezig was, verdween tegelijk met het verwijderen van de bomen op die plek. In 1996 broedde een paar in een grote pijp, die in het verleden als transportmiddel voor opspuitzand diende (mededeling J. Kuijer SBB).

Fazant De afname van de populatie van de Fazant zou wel eens te maken kunnen hebben met het verbod op uitzetten dat sinds een aantal jaren geldt.

Waterral Over het hele gebied genomen is de Waterral iets vooruit gegaan, al komt dit wel voor rekening van het telgebied Oud-Naarden. Daar werd de aanwezigheid van drie van de vijf paren vastgesteld. Sinds 1996 wordt daar door het Vogelringstation Het Gooi ringonderzoek uitgevoerd. De daardoor in het riet gevormde modderige paadjes zouden aantrekkelijk kunnen zijn voor de Waterral die van dit soort plekken voor zijn voedselzoekactiviteiten graag gebruik maakt.

Waterhoen De stand van het Waterhoen werd gehalveerd. Als echte klauteraar zal hij weinig hinder ondervonden hebben van de aanspoelselrand en het ligt daarom meer voor de hand om te veronderstellen dat deze soort zich nog niet van de hoge wintersterfte in 1996 en de daarna volgende winter van 1997 hersteld heeft.

Meerkoet Ook van deze soort bleef nog maar iets meer dan een derde over van die in 1991. Voor de Meerkoet geldt in grote lijnen hetzelfde als wat bij de Fuut is beschreven.

Scholekster De afname vond alleen in de Naardermeent plaats. Na het topjaar 1991 bevindt de Scholekster zich nu weer op dezelfde lijn als tijdens eerdere inventarisaties.

Kievit De Kievit verdween uit het graslandje van Oud-Valkeveen, maar nam ook in aantal af in de Wolfskamer en de Naardermeent. De graslanden van de Wolfskamer zijn, op het oostelijk deel na, voor een zeer groot deel dichtgegroeid met Pitrus. Van de 16 broedparen in 1991 op de Naardermeent kwamen er toen vijf op een net gescheurd grasland voor; dat wordt nu als maïsakker gebruikt. De afname van de Kievit past in het patroon van de achteruitgang van alle weidevogels in dit gebied.

Watersnip Het grasland van de Wolfskamer is kennelijk nog aantrekkelijk genoeg voor deze soort en potentieel blijft dat ook zo, zolang er open vochtige plekken tussen de Pitrus blijven.

Grutto Evenals de hiervoor genoemde weidevogels daalde het aantal broedparen van de Grutto. En duidelijke oorzaak is niet aan te wijzen; mogelijk gaat het beter als er op alle percelen een aangepast beheer plaatsvindt.

Tureluur Dit is de enige weidevogelsoort die in de Naardermeent vooruit ging. Een opvallend verschijnsel tussen de afname bij de andere soorten.

Holenduif In de Wolfskamer is de broedgelegenheid voor deze soort door het kappen van de bomen verdwenen. Eén paar vond een broedplek in het bosje bij de Zanddijk.

Houtduif Hoewel het aantal paren vrijwel gelijk bleef, was er wel een verschuiving. De oorzaak van het verdwijnen van de Wolfskamer is bij de Holenduif al vermeld; het wegblijven of verschijnen elders kan te maken hebben met het ouder worden van de begroeiing.

Zomertortel Het is voor het eerst dat dit duifje in het gebied is vastgesteld, maar het is nog maar de vraag of in de toekomst nog vestigingen zullen worden geconstateerd. De stand van de Zomertortel loopt in het grootste deel van Europa sterk terug

als gevolg van het ruimen van heggen en het gebruik van herbiciden, waardoor voedselplanten verdwijnen (Tucker & Heath 1994).

Koekoek De stand van de Koekoek verdubbelde zich bijna. Wellicht is er een verband met de belangrijkste waardvogel in het gebied - de Kleine karekiet- die eveneens sterk vooruit ging.

Grote bonte specht Ook deze soort maakte een gunstige ontwikkeling door. Wilgen en elzen zijn snelle groeiers en bovendien zachthoutsoorten die voor spechten snel als broedboom geschikt zijn.

Graspieper Deze soort komt alleen nog op de Naardermeent voor en nam daar toe. Tijdens de vorige inventarisatie was hij daar afwezig, maar kwam bij eerdere inventarisaties wel voor. Omdat het graslandje ten oosten van de rioolwaterzuiveringsinstallatie door werkzaamheden ongeschikt was geraakt, ontbrak de Graspieper daar. Biotoopveranderingen in de twee andere gebieden waar deze soort in 1991 wel voorkwam hadden eenzelfde resultaat.

Witte kwikstaart De Naardermeent bevatte dit inventarisatiejaar meer Witte kwikstaarten dan het vorige. Evenals de vorige soort broedt deze soort ook in slootkanten, die dit jaar blijkbaar geschikt waren.

Gele kwikstaart Het is niet voor het eerst dat de Gele kwikstaart als broedvogel in het gebied is vastgesteld. Zowel in 1987 als 1989 kwamen al twee paren voor. Het territorium lag op de overgang van de Zanddijk naar de Naardermeent.

Winterkoning Het aantal broedparen verschilde niet veel met de vorige inventarisatie, al zijn er wel verschuivingen. Door het kappen van bomen en struiken liep het aantal paren bij de Zanddijk terug. In het telgebied Oud-Naarden waar de struik- en ondergroei toenam, gebeurde dit ook met de Winterkoning.

Heggenus Bij deze soort is het aantal paren met een derde toegenomen en wel bij Oud-Naarden en Oud-Valkeveen. De rand langs het dijkje in Oud-Valkeveen is nu door de toegenomen boom- en struikgroei bijna ondoordringbaar.

Zanglijster De reeds eerder geschetste ontwikkeling zorgde voor een forse stijging van het aantal territoria van de Zanglijster, die voornamelijk op het conto van de twee bij de vorige soort genoemde gebieden kan worden geschreven. Vooral de nu fors uitgegroeide aanplant op de voormalige renbaan had daar een groot aandeel in.

Merel Dat de Merel bij Ronduit vooruit en bij de Zanddijk wat achteruit ging is uit de biotoopveranderingen te verklaren. Voor Oud-Naarden waar, het aantal paren halveerde, is dit niet het geval.

Roodborsttapuit Weer een nieuwe soort. Het paartje heeft op de overgang bij de Zanddijk gebroed. Verscheidene keren werden de vogels met voer en jongen gezien. Het is te hopen dat deze soort van de Rode Lijst ook in de komende jaren in het gebied blijft broeden.

Gekraagde roodstaart Deze soort die op de vorige Rode Lijst voorkwam en daar om onduidelijke redenen van is afgevoerd, bezette een territorium in het gebied Oud-Valkeveen.

Blauwborst Het aantal broedparen was gelijk aan dat tijdens de vorige inventarisatie. Hij ontbrak deze keer bij Ronduit (verbost), maar vond bij Oud-Naarden en het Magdaleen nieuwe geschikte plekken.

Roodborst Op het Magdaleen nam deze soort toe en op de Zanddijk door het verdwijnen van broedmogelijkheden af. Het overgebleven bosdeel in dit gebied biedt kennelijk te weinig vestigingsplaatsen.

Sprinkhaanzanger Als uit het niets verschenen dook in alle gebieden de Sprinkhaanzanger op. Het zou een reactie kunnen zijn op het veelvuldig verschijnen van opslag van wilgjes. Op de Zanddijk is dat wel heel duidelijk. Na het verwijderen c.q. afzetten van de bomen en struikgewas kwam op de opengevallen plaatsen weer opslag omhoog.

Snor Dit jaar was voor het eerst sinds er inventarisaties bij de Zanddijk zijn uitgevoerd een Snor als broedvogel aanwezig. Dit wil nog niet zeggen dat de soort er nooit gebroed heeft, want er is niet jaarlijks geïnventariseerd. Omdat het een soort van de Rode Lijst is, zou het goed zijn de stand van deze en andere soorten van die lijst in het hele gebied jaarlijks te volgen.

Grote karekiet Terug van weggeweest is een term die hier met recht gehanteerd kan worden voor deze soort, die inmiddels evenals vele andere op de Rode Lijst voorkomt. In de jaren tachtig kwamen enkele broedparen in het gebied voor en uit de inventarisatieresultaten blijkt dat hij op dit niveau is teruggekeerd. Toekomstige inventarisaties zullen moeten uitwijzen of dit van korte of langere duur is.

Bosrietzanger De Bosrietzanger doet zijn naam eer en verdubbelde het aantal broedparen t.o.v. het inventarisatiejaar 1991. De aantallen zijn nog nooit zo groot geweest als nu. Met een meer op het handhaven van het rietareaal gericht beheer zal het aantal weer afnemen. Mogelijk zit de Bosrietzanger in de lift, want landelijk gezien gaf hij in de BMP (broedvogelmonitoringplots) van SOVON in 1996 t.o.v. het broedseizoen 1995 in natuurlijk terrein een toename van 30% te zien (Van Dijk 1997)

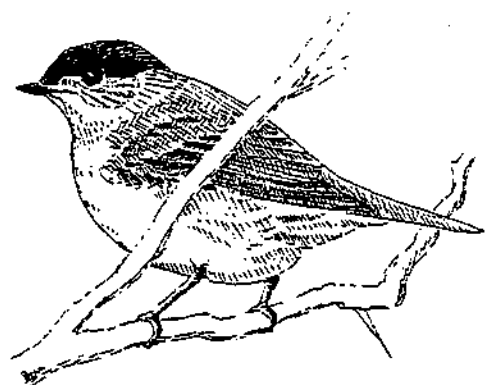
Rietzanger Nogmaals een soort van de Rode Lijst die het dit jaar goed deed. Wellicht is het een eenmalige ervaring, want in 1996 was er in het BMP-overzicht in vergelijking met 1995 nog een daling van 7% te zien (Van Dijk 1997).

Spotvogel De enige plaats waar de aanwezigheid van een paartje Spotvogels werd vastgesteld was het elzenbroekbos aan de oostzijde van de Zanddijk.

Zwartkop Net als bij een aantal andere bosvogels hoeft het geen verwondering te wekken dat ook de Zwartkop toenam en de stand daarvan zich verdubbelde. Die toename vond vooral plaats in het verboste deel van Ronduit en in Oud-Valkeveen en Oud-Naarden.

Tuinfluit De uitbreiding van de populatie deed zich eveneens voor bij de Tuinfluiter, die het vooral in de twee laatstgenoemde gebieden goed deed.

Grasmus De Grasmus kan meer als een pioniervogel worden beschouwd, die zich in open gebieden waar de opslag zich in de eerste fase bevindt, prima thuisvoelt. In de twee reeds eerder genoemde gebieden was dit goed te merken.

Braamsluiper De naam van deze soort spreekt voor zich, al voelt hij zich ook in doornachtige struwelen thuis. Dit soort begroeiingen was in Ronduit aanwezig en leidde tot de vestiging van een paar.

Fitis De stand van de Fitis was vrijwel gelijk aan die van 1991. Bij de Zanddijk en Magdaleen was er een afname, in de overige gebieden een toename.

Tjiftjaf Een voorbeeld van de "verhouting" van het rietareaal is de Tjiftjaf die in alle gebieden toenam. Het duidelijkst was dat in Oud-Valkeveen en het Magdaleen te merken.

Koolmees De Koolmees handhaafde zich op hetzelfde peil als in 1991. Kennelijk is het aantal mogelijkheden voor deze holenbroeder nog te gering om zich nog verder uit te breiden.

Pimpelmees Wat er met de Pimpelmees aan de hand is, viel niet te achterhalen. Van concurrentie met de Koolmees lijkt geen sprake, want deze nam niet toe. Het zou echter kunnen zijn dat het aantal beschikbare broedplaatsen is afgenomen en de dominante Koolmees deze ten koste van de Pimpelmees heeft veroverd. Het merkwaardige feit doet zich voor dat de afname in alle gebieden plaatsvond.

Glanskop De Glanskop is geen nieuwe soort voor het gebied, want in 1988 werd al een territorium bij het Magdaleen vastgesteld. Als kensoort voor oude volgroeide bossen is het een beetje een vreemde eend in de bijt. Toch is het voorkomen op Oud-Valkeveen niet zo onwaarschijnlijk als het lijkt. In het binnendeel tussen het grasland en de Oud-Huizerweg bevinden zich namelijk oude bomen die een geschikt leefgebied vormen.

Matkop Voor deze soort, die zich graag in vochtig bos ophoudt is het normaal dat hij in dit soort gebieden met zacht loofhout voorkomt. Toch werden slechts twee paren gevonden, wat erop zou kunnen wijzen dat het aanwezige loofhout voor deze soort nog niet zo'n staat van verval heeft bereikt dat hij er zijn nest in uit kan hakken. In de concurrentiestrijd met de Kool- en Pimpelmees delft hij al gauw het onderspit.

Staartmees Elk jaar weer is het voor deze soort, die graag in dichte coniferen broedt, zoeken naar een geschikte nestplaats geblazen. In 1997 lukte dat in het bos bij de Zanddijk en bij het Magdaleen.

Baardmannetje Nog een soort van de Rode Lijst die in het object Gooikust voorkomt. Baardmannetjes zijn zeer gevoelig voor strenge winters, die de verklaring vormen voor het bijna halveren van de stand.

Buidelmees Buidelmezen broeden tegenwoordig op tal van plaatsen in Nederland. In de Flevopolders is dat al jaren het geval, maar in 1991 werd deze soort nog steeds niet als broedvogel in het gebied tussen het Naarderbos en de Huizerpier gesignaleerd. Wel zijn er nadien exemplaren bij de Stichtse Brug en ook bij Oud-Valkeveen gezien. In 1996 werd een nest bij de Zanddijk gevonden (mededeling J. Kuijer SBB). Daar werd dit jaar eenmaal een exemplaar gezien. Oud-Naarden viel de eer te beurt van een nieuw broedgeval. Behalve door de inventarisators werden daar geregeld exemplaren door medewerkers van het Vogelringstation Het Gooi gehoord. Bovendien werden zowel een oude als een jonge Buidelmees gevangen.

Boomkruiper Ook deze bossoort ging vooruit. Het Magdaleen springt eruit met een score van drie paren. Het is opvallend dat Oud-Valkeveen, waar zich ogenschijnlijk geschikte broedplaatsen bevinden, geen paren herbergde.

Rietgors Hoewel het aantal paren slechts licht vooruit ging, waren er verschillen in toe- en afname tussen de gebieden. De bolwerken waren en bleven de Zanddijk, het Magdaleen en de Wolfskamer. Dat de stand op Oud-Naarden achteruit is gegaan is niet zo vreemd. Het rietareaal met geschikte plekken is in dit gebied bij de ijsgang van twee jaar terug sterk afgenomen.

Putter De Putter is een soort die in het onderzoekgebied van de vogelwerkgroep met een gestage uitbreiding van het verspreidingsgebied naar het oosten bezig is. Het voorkomen bij de Zanddijk is dan ook eigenlijk een vrij normale zaak. De soort is wel nieuw voor het object Gooikust. In 1997 heeft ook een paar in een aangeplante jonge wilg bij de Voorlanden van de Stichtse Brug, die veel oostelijker liggen, gebroed (mededeling D.A. Jonkers).

Kneu Met twee paren bij Ronduit en een paar bij de Zanddijk werd er door deze soort weer een nieuwe start in het gebied gemaakt. In de periode 1965-1985 huisden er minimaal twee en maximaal twaalf paren in het gebied tussen Naarden en Huizen.

Goudvink Het paar Goudvinken in het Magdaleen zorgde voor weer een nieuwe broedvogelsoort. In de aan het hele inventarisatiegebied grenzende terreinen is de Goudvink als broedvogel aanwezig en het af en toe voorkomen van de soort met een of meer paren is dus niet zo bijzonder als het lijkt.

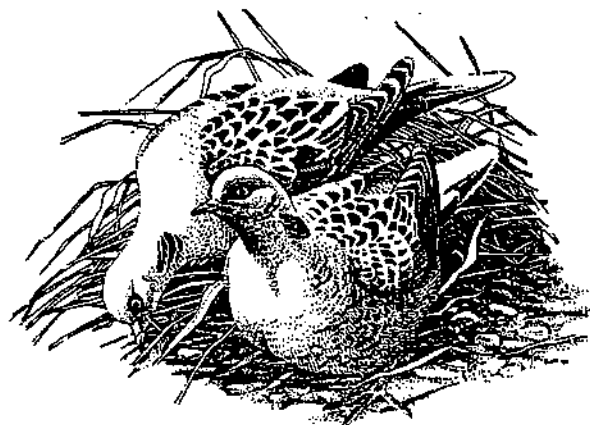
Vink Verspreid over het gebied waren er maar twee paren meer dan bij de vorige inventarisatie. Ook deze soort heeft aantrekkelijker terreinen in het aangrenzende gebied.

Spreeuw Het verdwijnen van deze soort heeft niets om het lijf. In 1991 ging het om slechts één paar dat een geschikte broedboom had gevonden. Als die broedgelegenheid weer ontstaat en dat zal zeker gebeuren in de terreindelen waar spechten huizen, vinden er opnieuw vestigingen plaats.

Zwarte kraai De Zwarte kraai was in 1991 nog met drie paren aanwezig. Broedgelegenheid bij de Zanddijk verdween aan de westzijde door het kappen van bomen. Het wegblijven van de soort kan mede te maken hebben met het afschieten van deze soort door jachtgerechtigden.

Ekster Voor deze soort geldt hetzelfde als bij de vorige.

Vlaamse gaai Hoewel de mogelijkheden voor Vlaamse gaaien veel meer aanwezig zijn en de soort in de broedtijd een verborgen leefwijze heeft, is het vreemd dat er dit jaar geen paren meer aanwezig waren. Mogelijk geldt het hierboven geschetste ook voor deze soort.

4.3 Ecologische groepen

De soorten die als broedvogel zijn vastgesteld zijn in eerste instantie grofweg onder te brengen in vier ecologische hoofdgroepen: watervogels, rietvogels, bos/struweelvogels en weidevogels.

Van de watervogelgroep waren acht soorten aanwezig, waarvan er vijf (Fuut, Wilde eend, Slobeend, Krakeend en Meerkoet) in aantal terugliepen. Twee ervan (Krooneend en Bergeend) vestigden zich als nieuwe soort en van een ervan (Kuifeend) was er in beide jaren slechts een broedpaar. De achteruitgang is reëel en moet in de sfeer van de onaantrekkelijkheid van het gebied als nestelplaats voor de in aantal teruggelopen soorten worden gezocht.

De weidevogelgroep was met zeven soorten aanwezig. Merkwaardig genoeg ontbrak hierbij, evenals in 1991, de Veldleeuwerik. Op de Naardermeent zou deze soort voor moeten kunnen komen. Van de weidevogels daalde het aantal Scholeksters, Kieviten en Grutto's. De Watersnip bleef aanwezig, al was het nu maar met één paar i. p.v. twee paren. In Friesland werd in het broedseizoen 1997 op een totaal van 25.000 paren Kieviten een achteruitgang van 10% geconstateerd. Voor de Grutto bedroeg dat 18% op een totaal van 14.500 broedparen. Als een van de oorzaken wordt de hoge predatiedruk van Vossen genoemd (Gooi en Eemlander 29 december 1997). De achteruitgang is dus niet plaatselijk. In het Gooi is de Vos daar in ieder geval niet verantwoordelijk voor, want het aantal paren van de Tureluur steeg. Het selectief prederen van Kievit en Grutto is onwaarschijnlijk. De Gele kwikstaart keerde weer terug en dit was ook het geval met de Graspieper.

Onder de rietvogelgroep bevinden zich soorten van verschillende ecologische groepen. Wanneer deze ecologische groepen (Sierdsema 1995) als maatstaf worden genomen ontstaat het volgende beeld. Uit de groepen nat tot verlandend overjarig rietland kwamen negen soorten voor, waarvan de Kleine karekiet massaal aanwezig was. Hieronder bevonden zich echter ook soorten die en/of tot de groep van natte tot vochtige ruigtes en lage struwelen worden gerekend (Blauwborst, Sprinkhaanzanger en Rietgors). De Bosrietzanger behoort ook tot de soorten die vochtig struweel prefereren, al broedt hij ook graag in vegetaties met brandnetels. Van de volgende fase in de successie, de boomgroepen in rietland kwam de Buidelmees voor.

Het overgrote deel van de 57 verschillende broedvogelsoorten die in het gebied zijn gevonden bestond uit bos- en struweelvogels die ook buiten rietlanden voorkomen. De respectievelijke soorten uit dit landschapstype geven een indicatie van de successie van rietland naar bos, voorzover zij tenminste als broedvogel in de natte of vochtige delen van het gebied werden vastgesteld. Het deel van Oud-Valkeveen ligt hoger en daardoor droger en de bos- en struweelvogels daar zeggen alleen iets over de leeftijd en ontwikkelingen in dit deel.

Wanneer de Rietgors- en Buidelmeesgroep verder buiten beschouwing worden gelaten, kwamen de volgende ecologische groepen in de oever/rietlanden voor:

Grasmus-groep	Heggenus, Bosrietzanger, Spotvogel, Braamsluiper, Grasmus, Tuinfluiter, Fitis, Kneu.
Winterkoning-groep	Fazant, Tortelduif, Winterkoning, Roodborst, Merel, Zanglijster, Zwartkop, Staartmees, Matkop, Goudvink
Buidelmees-groep	Buidelmees
Putter-groep	Putter
Vink-groep	Houtduif, Koolmees, Vink, Vlaamse gaai
Appelvink-groep	Tjiftjaf
Grote bonte specht-groep	Grote bonte specht, Boomkruiper
Kleine bonte specht-groep	Pimpelmees

Uit het bovenstaande overzicht zijn de gevarieerdheid en de huidige opbouw van de begroeiingen in het oeverland af te lezen. Wat nog belangrijker is in verband met het beheer zijn de aantallen en de zeldzaamheid van de betreffende soorten in ons land.

Binnen het landschapstype moeras en open water kwamen de meeste soorten van de Rode Lijst voor, in totaal vijf. Dit geeft al aan hoe belangrijk dit type is in nationaal verband. Onder de soorten die zich in het type bos en struweel bevonden was dat er niet een. Hieruit mag niet worden geconcludeerd dat het gebied geen andere interessante soorten herbergt. Zomertortel, Blauwborst en Buidelmees, maar ook Braamsluiper, Grasmus en Bosrietzanger zijn niet te versmaden. De grote aantallen binnen de Grasmus-groep worden gevormd door vier soorten: Fitis (51), Tuinfluiter (27), Bosrietzanger (24) en Heggenus (20). Het is de groep van de successiefase met struwelen, opslag van zeer jong bos en bosranden met struiken. Een nog meer bepalende groep is de Winterkoning-groep. Hier geven eveneens vier soorten de toon aan: Merel (41), Zwartkop (35), Zanglijster (24) en Winterkoning (24). Dit is de volgende successiefase met jong bos en bossen met een struiklaag. Deze twee fasen zijn samen met het pure rietland beeldbepalend. In de Vink-groep, de fase met het opgaande bos zijn de aantallen veel kleiner en zet de Koolmees (17) de toon. Uit de Grote bonte specht-groep bevinden zich slechts twee soorten met kleine aantallen (Grote bonte specht en Boomkruiper) in het gebied. Zij geven de mate van oud opgaand bos en dood hout aan dat aanwezig is. Van de Kleine bonte specht-groep, die aangeeft dat er opgaand bos met loofbomen aanwezig is, is één soort - de Pimpelmees- vertegenwoordigd.

4.4 Waarnemingen van niet-broedvogels

Door de meeste inventarisators zijn tegelijkertijd waarnemingen van niet-broedvogels genoteerd. Min of meer opmerkelijke soorten en soorten die een andere binding dan die van het voortbrengen van een broedsel in het gebied hebben, worden hierna vermeld.

Purperreiger Bij de Zanddijk was op 3 mei een exemplaar aanwezig. Op 6 juni liepen twee exemplaren voedsel te zoeken in een ondiep en open waterdeel tussen het riet en de Zanddijk.

Koereiger Een bijzonder waarneming was die van een Koereiger, waarvan op 3 mei een exemplaar in de Naardermeent aanwezig was.

Bergeend In het Gooimeer waren op 23 maart 16 Bergeenden t.h.v. de Wolfskamer aanwezig en op 30 maart drie paren. In het noordoostelijke deel van de vestinggracht van Naarden zwom op 10 mei een jonge Bergeend. Twee Bergeenden vlogen op 17 mei bij de Zanddijk in oostelijke richting. Op 18 mei vloog een paar Bergeenden op die plek naar het zuiden. Op 8 juni waren twee exemplaren in het Gooimeer aanwezig en op 14 juni zwom daar ook een exemplaar. Bergeenden met jongen zijn nooit in het inventarisatiegebied gesignaleerd.

Knobbelzwaan Al in het broedseizoen beginnen volwassen Knobbelzwanen zich in het Gooimeer te verzamelen. Vanaf begin mei werd dit verschijnsel al geconstateerd. In de tweede week van deze maand waren er al 61 exemplaren ter hoogte van de Zanddijk aanwezig. Een groep van tien exemplaren hield zich op 6 juni nog in deze omgeving op.

Nijlgans Een paar was op 12 april op de Naardermeent aan het foerageren. Een (ander?) paartje Nijlganzen was op 6 juni in het Gooimeer bij de Zanddijk aanwezig.

Indische gans Van deze soort was op 18 mei een exemplaar bij Oud-Naarden aanwezig.

Visarend Zowel op 25 mei als 1 juni vloog een exemplaar in het gebied rond. Op 30 juli was er een exemplaar bij de Wolfskamer aanwezig en op 3 augustus waren dit er twee. Het lijkt erop dus op dat er overzomerende Visarenden rond het Gooimeer aanwezig zijn geweest.

Buizerd Regelmatig werden verspreid over het hele gebied in het broedseizoen Buizerds waargenomen. Vaak was dat op de Naardermeent. In de aangrenzende terreinen huizen verscheidene paren. In 1996 broedde een paar in een van de hoge wilgen bij de Zanddijk, dicht tegen de rijksweg A1 aan (mededeling B. van Poelgeest). In andere jaren werd soms in een nest dat zich in een hoge boom aan de oostzijde van de Zanddijk bevond, genesteld.

Sperwer Zowel in mei als juni waren geregeld jagende Sperwers bij de Naardermeent aanwezig. Bij Oud-Naarden was dit ook het geval.

Havik Deze soort werd regelmatig gezien wanneer hij op zoek naar zijn prooi langs de rietranden scheerde. Het paar nestelde in het landgoed Oud-Naarden.

Bruine kiekendief Een jagend vrouwtje werd op 18 mei boven de Naardermeent gesignaleerd. Op 14 juni jaagde een vrouwtje boven het riet van de Wolfskamer. Aan het eind van het broedseizoen, op 28 juni vloog een paartje Bruine kiekendieven boven het riet van de Zanddijk.

Boomvalk Een jagend exemplaar vloog op 7 juni voor Oud-Naarden langs. Een week later was dat het geval bij het Magdaleen en de Wolfskamer. Op 14 juli was een Boomvalk boven Oud-Valkeveen op insectenvangst.

Torenavalk Deze soort was in 1997 geen broedvogel in het gebied, maar werd er wel waargenomen. Op 19 juli vloog een exemplaar met een jong boven de Naardermeent. Het hele broedseizoen is daar wel een Torenavalk gesignaleerd. Op 30 mei was er een exemplaar bij de Wolfskamer. Boven dit laatste gebied stond op 14 juni ook een exemplaar te bidden.

Meerkoet Groepsvorming werd al op 6 juni geconstateerd. Een groep van circa 60 Meerkoeten bevond zich toen voor de oever van de Zanddijk.

Oeverloper Ongeveer vijf exemplaren trokken op 4 mei voor Oud-Naarden langs.

Kluut Een naar het noorden overvliegend exemplaar werd op 19 mei gezien.

Kleine mantelmeeuw Twee exemplaren liepen op 26 april op de Naardermeent en op 28 juni waren daar zes Kleine mantelmeeuwen aan het voedsel zoeken.

Holenduif Uit de omgeving afkomstige Holenduiven gebruiken de Naardermeent als voedselgebied. Zo waren er bijvoorbeeld op 7 juni zes exemplaren aanwezig. De aantallen kunnen er echter aanzienlijk groter zijn.

Steenuil Vanaf de Zanddijk werd op 17 mei om 4.30 uur een roepende Steenuil in de vesting Naarden gehoord.

Ransuil In de ochtendschemer jaagde bij het Magdaleen op 14 juni een Ransuil; waarschijnlijk was dit hetzelfde exemplaar dat enige tijd later ook bij de Wolfskamer werd gesignaleerd.

Oeverzwaluw Uit de kolonie van de Oostdijk afkomstige oudervogels foerageerden het hele broedseizoen boven de Naardermeent en rond de Zanddijk.

Grote lijster Een zingend exemplaar werd laat in het seizoen - op 13 juli - zingend bij het Gustav Brieglebuis gehoord.

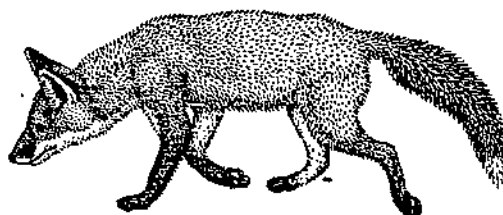
Tapuit Een doortrekkend exemplaar werd op 10 mei bij de Zanddijk gezien. Een vroeg exemplaar op najaarstrek was daar al op 21 juni aanwezig.

Gekraagde roodstaart Bij de rioolwaterzuiveringsinstallatie van Huizen was op 1 mei een Gekraagde roodstaart aanwezig.

Wielewaal In het bos aan de oostzijde van de Zanddijk riep op 10 mei een Wielewaal.

Spreeuw Een slaapplaats van circa 400 exemplaren bevond zich op 17 mei in Oud-Valkeveen.

Kauw Een groep van ongeveer 280 Kauwen vloog op 22 maart in de ochtendschemering bij de Wolfskamer rond. Waarschijnlijk bevindt zich hier een slaapplaats in de buurt.

4.5 Waarnemingen van zoogdieren

Ree Langs de Zanddijk werden regelmatig sporen van deze soort gevonden.

Haas In de Naardermeent was op 30 maart een Haas aanwezig en op 9 mei werden daar twee exemplaren gezien. Op 14 juni liep een Haas in de Wolfskamer.

Konijn In Oud-Valkeveen werden geregeld Konijnen gezien. Het maximum was acht exemplaren op 3 mei. Op Oud-Naarden lagen vele keutels van deze soort en waren er graaf- en vraatsporen.

Vos Van de Zanddijk is al lang bekend dat er Vossen huizen. Op 22 maart lag een dood exemplaar in het riet en er werd op 8 juni een langs lopende Vos gezien. Twee dagen ervoor liep een exemplaar op de Naardermeent. De bewoonde vossenburcht werd op 28 juni gevonden. Dit is niet de enige plek waar de Vos in het gebied voorkomt. Aan de oeverrand bij Oud-Naarden werden geregeld uitwerpselen gevonden.

Mol Verscheidene molshopen in de Naardermeent gaven aan dat de soort daar vrij algemeen voorkomt.

Dwergmuis In het riet bij Oud-Naarden zijn verscheidene nesten van deze soort aangetroffen.

Vleermuis spec. Vanaf begin mei werden door medewerkers van het Vogelringstation Het Gooi in de weekeinden geregeld in de ochtendschemering jagende vleermuizen gezien. Dit kunnen Ruige, Gewone dwergvleermuizen of Rosse vleermuizen zijn geweest. Bij Oud-Valkeveen werd begin mei een jagende vleermuis gezien, waarvan de soort niet was vast te stellen.

Rosse vleermuis In Oud-Naarden bevindt zich in een boom een kraamkolonie van deze soort. Eenmaal werd waargenomen dat een Havik een Rosse vleermuis achtervolgde.

Grootoorvleermuis Op 9 augustus vloog bij Oud-Naarden een exemplaar in een mistnet dat voor ringonderzoek werd gebruikt.

Egel Egelkeutels werden op 19 juli langs de rietrand bij Oud-Naarden gevonden.

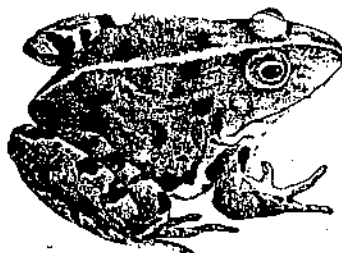
4.6 Waarnemingen van reptielen en amfibieën

Ringslang Bovenop een riethoop bij Oud-Naarden lag op 6 juli en Ringslang. Op 9 augustus werd een zonnend exemplaar op een wilgenstronk in de oeverzone bij Oud-Naarden gezien.

Bruine kikker Verscheidene kwakende exemplaren werden op 20 april bij Oud-Naarden gehoord. Daarna was dit heel af en toe het geval. Op de Naardermeent werden af en toe exemplaren waargenomen.

Groene kikker In het water bij de Zanddijk zwom op 6 juni een exemplaar rond. Daarvoor waren af en toe al roepende exemplaren gehoord. In de sloten van de Naardermeent werden ook af en toe Groene kikkers gesignaleerd.

Levendbarende hagedis En Levendbarende hagedis schoot op 13 juni weg bij de zandige overgang van het riet naar het stuwalletje bij Oud-Naarden. Op het aanliggende vergraste heischraal graslandje werd op 26 juli een jonge Levendbarende hagedis gesignaleerd.

4.7 Waarnemingen van libellen

Door medewerkers van het Vogelringstation Het Gooi werden bij Oud-Naarden aantekeningen van libellen gemaakt. Hiervan werden zeer veel exemplaren jagend langs de rietranden waargenomen.

Steenrode heidelibel Zowel op de overgang naar het riet als op het heischraal graslandje op 8 augustus honderden exemplaren. Dit was ook in de daarop volgende weken het geval.

Bruinrode heidelibel idem

Gewone oeverlibel idem; een tiental.

Paardenbijter idem; enkele tientallen

Blauwe glazenmaker alleen op 8 augustus enkele exemplaren bij de oeverrand.

4.8 Waarnemingen van vissen

In tegenstelling tot de vorige inventarisaties werden er nu nergens vissers aangetroffen of bewijzen gevonden dat er illegaal gevist werd.

Brasem In mei werden langs de rietrand weer duizende paaiende Brasems gesignaleerd en lagen er ook nu weer in die maand en in juni tientallen dode exemplaren in het water.

Karper Van deze soort werden ook verscheidene paaiende exemplaren waargenomen. Het aantal dode exemplaren was gering.

5. AANBEVELINGEN VOOR HET BEHEER

Op het deel langs de Zanddijk na is er in de afgelopen jaren geen of nauwelijks riet gemaaid. Hierdoor begint het riet in elkaar te zakken en te verruigen. Verder ruikt de opslag steeds verder op en vindt struweel- en bosvorming plaats. Het beheer zou op het landschapstype moeras en open water gericht moeten zijn, waardoor de nu vastgestelde soorten van de Rode Lijst zich kunnen handhaven en uitbreiden. In het vorige inventarisatieverslag (Jonkers 1991) zijn reeds beheersmaatregelen voorgesteld, die nu nog steeds gelden. Hoewel dit voor de rietmaaiers aantrekkelijk is, is het op grote schaal maaien, zoals in 1997 bij de Zanddijk is gebeurd, een te ingrijpende maatregel. Een soort omloop, waardoor riet in diverse leeftijden aanwezig is, is voor de vogels van dit landschapstype aantrekkelijker dan allen maar jong riet. Nog steeds wordt er jacht in het Staatsnatuurmonument uitgeoefend. De jacht zou bij het beëindigen van het jachtcontract niet meer toegestaan moeten worden. Het is

bovendien aan het publiek onverkoopbaar dat het gebied, omdat het een natuurmonument is, niet toegankelijk is, maar dat er wel gejaagd mag worden. Het beheer in de Naardermeent zal problematisch blijven zolang nog niet alle percelen in handen van Staatsbosbeheer zijn. De omzetting van een perceel grasland naar een maïsakker, zoals in 1991 is gebeurd, is een ongewenste ontwikkeling. De enige maatregel die op korte termijn genomen zou kunnen worden, is om te proberen met de boeren tot een overeenkomst voor een zwaar beheerpakket te komen. De praktijk heeft uitgewezen dat lichtere pakketten geen enkel effect sorteren. De verruiging door Pitrus in de Wolfskamer zou een halt toegeroepen moeten worden om het gebied weer aantrekkelijk te maken voor weidevogels. Begrazing door paarden blijkt geen enkel effect te sorteren. Maaien en afvoeren zal dit wel hebben. Het gebied ten westen van de rioolwaterzuiveringsinstallatie lijkt te zijn prijsgegeven. In dit deel is de rietrand nog steeds belangrijk. Het eilandje is een broedplaats voor Futen en en andere watervogels. Voorts vervult dit deel een belangrijke functie als rustgebied voor watervogels en steltlopers. Blauwe reigers gebruiken het als rust- en schuilplaats bij harde wind. De huidige gang van zaken is koren op de molen van de gemeente Huizen die het gebied wil ontwikkelen en de Huizer Pier in westelijke richting wil verplaatsen. Het bufferend effect van dit gebied gaat dan volkomen verloren en de verstoring rukt op in westelijke richting.

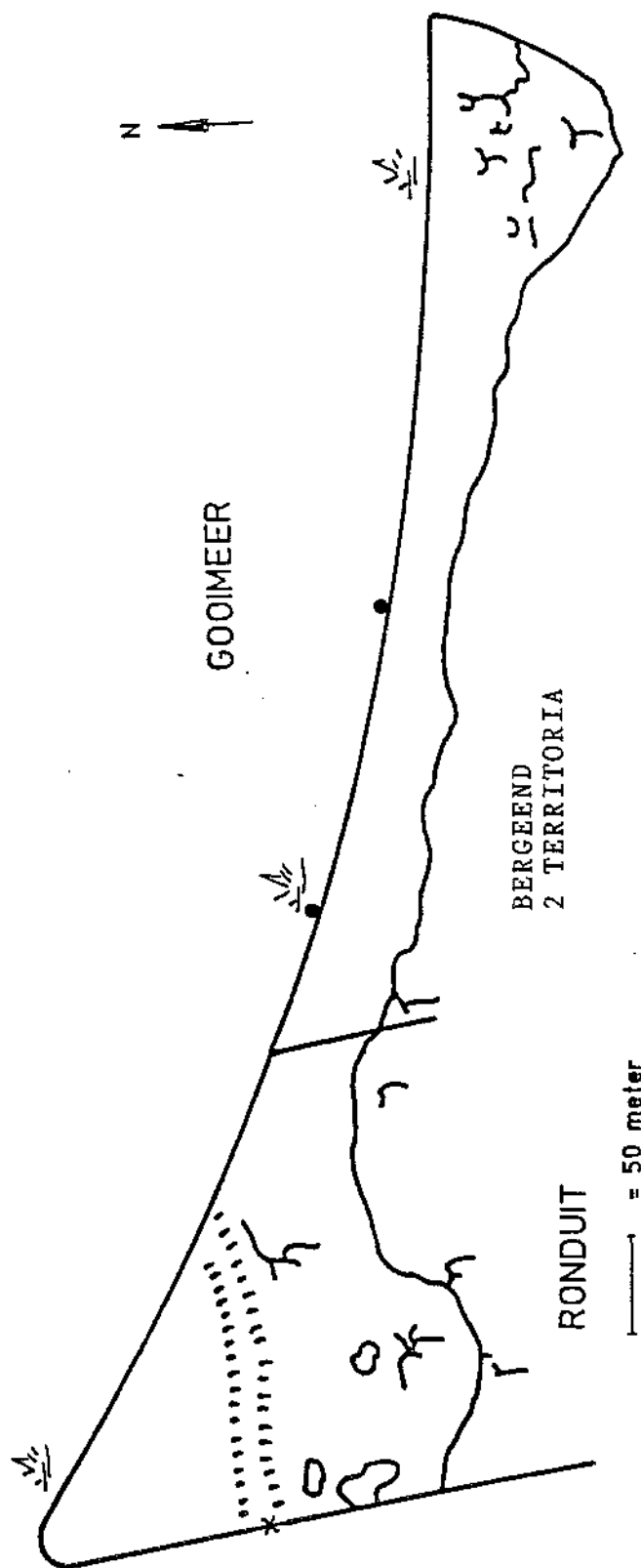
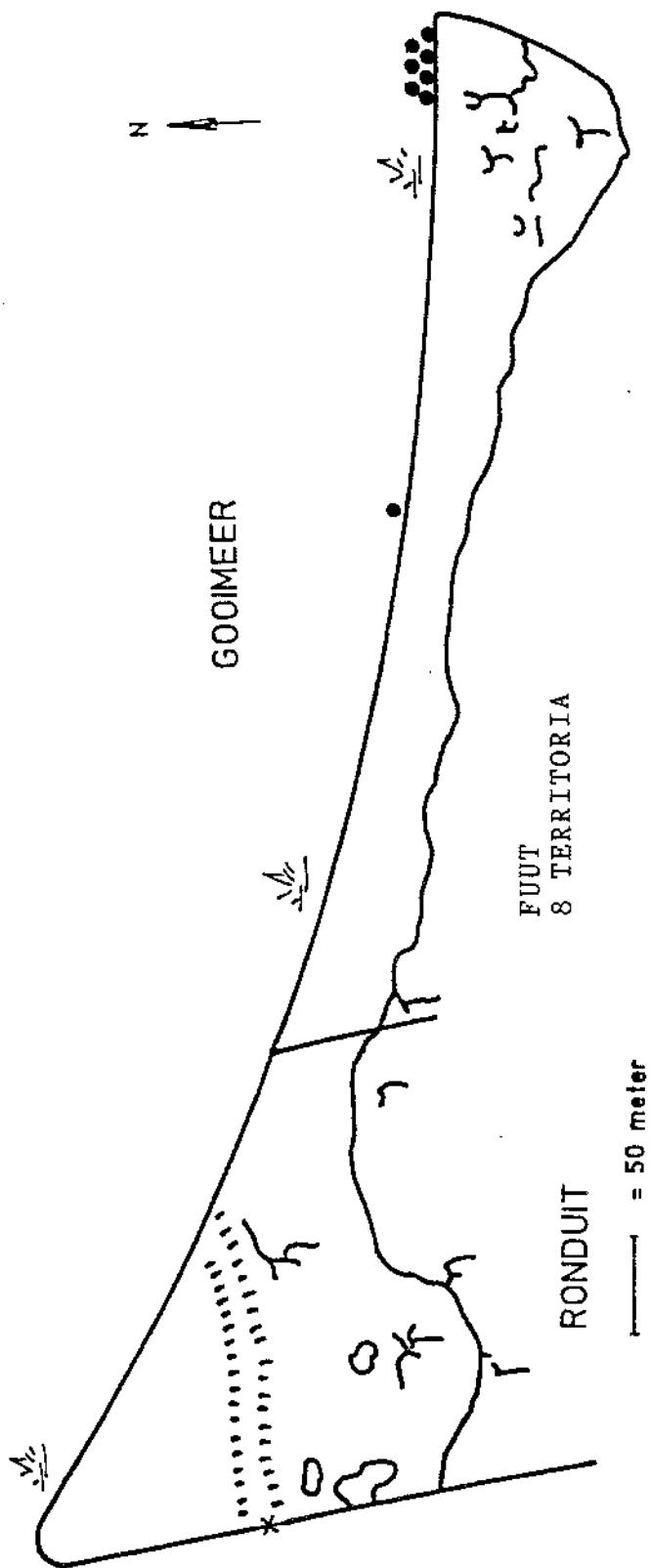

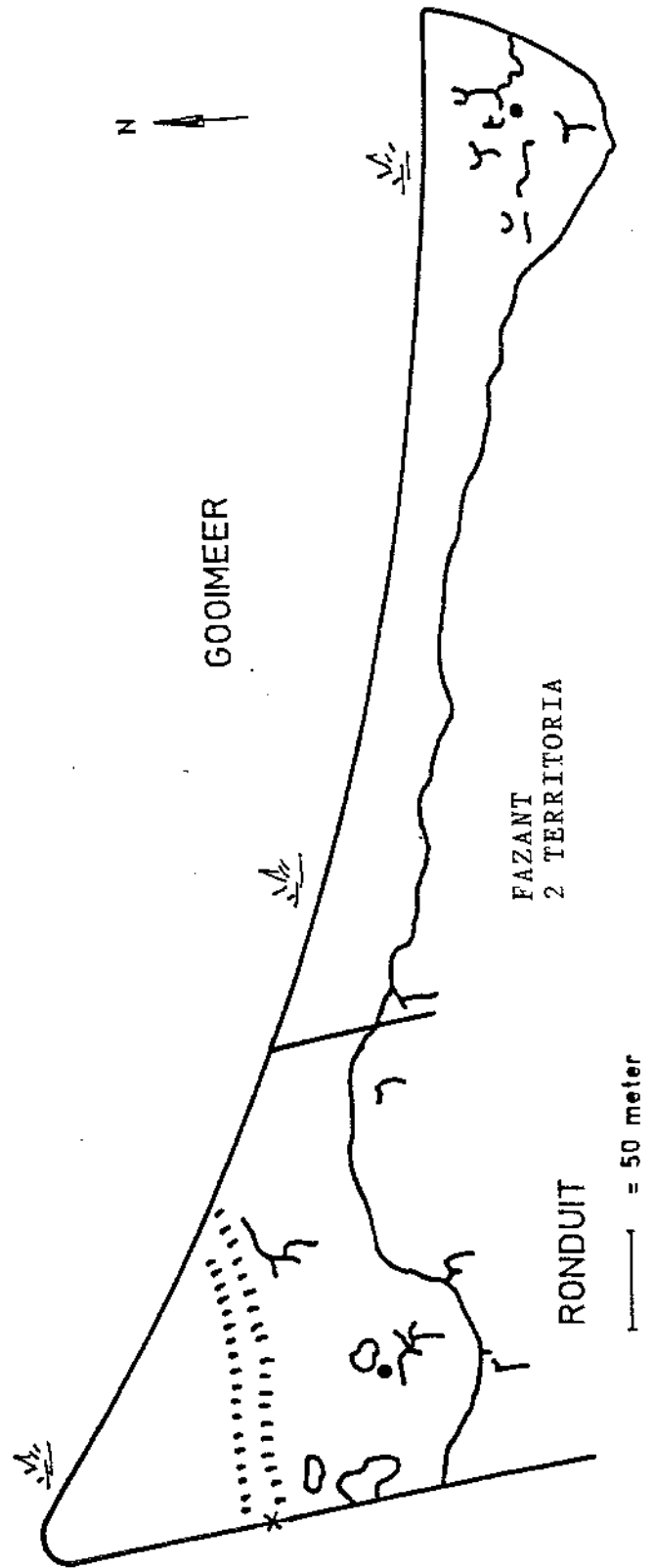
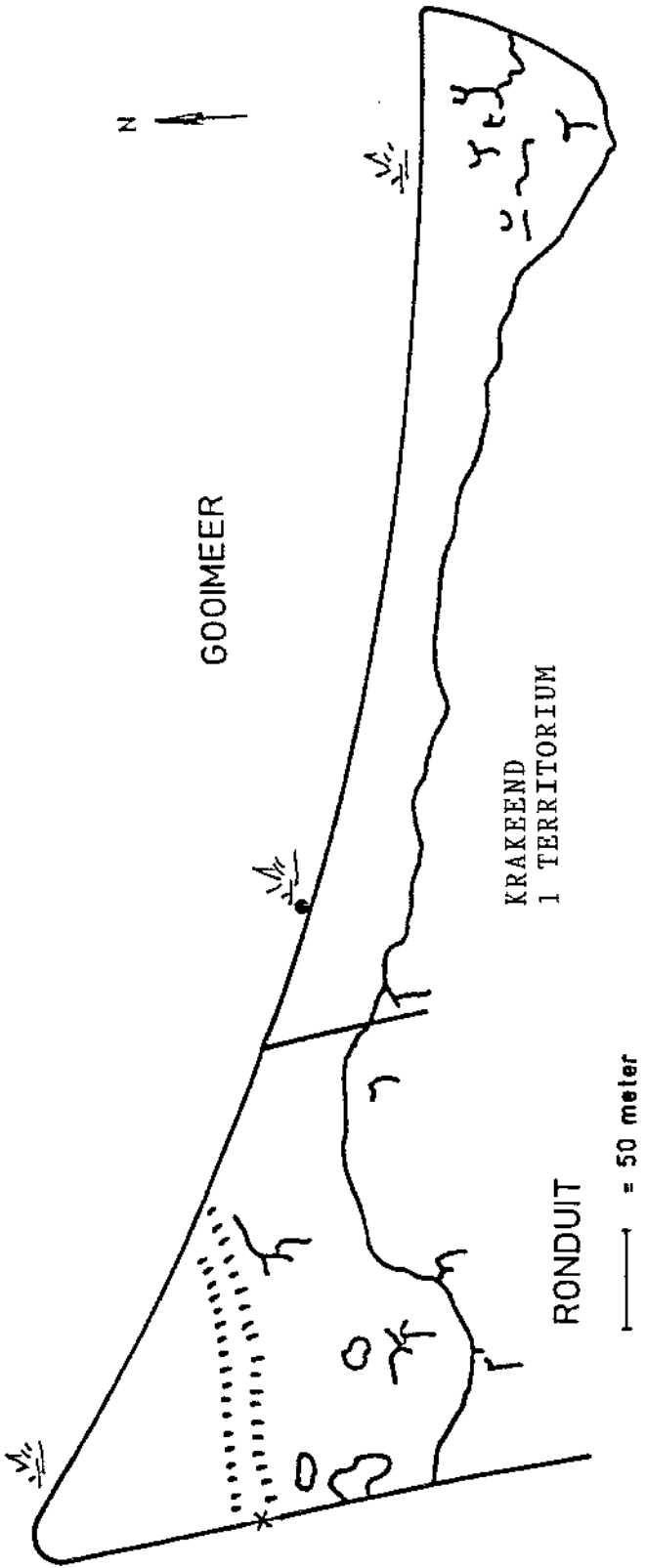
LITERATUUR

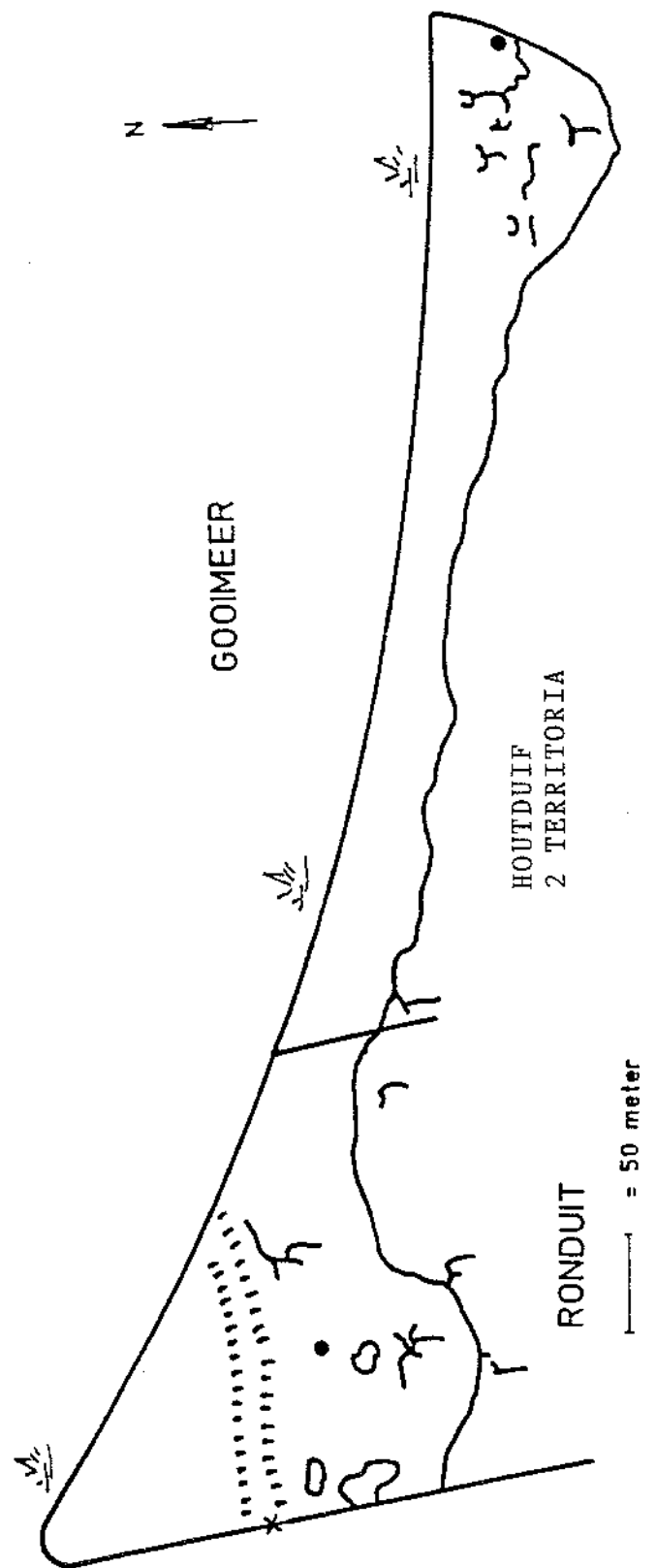
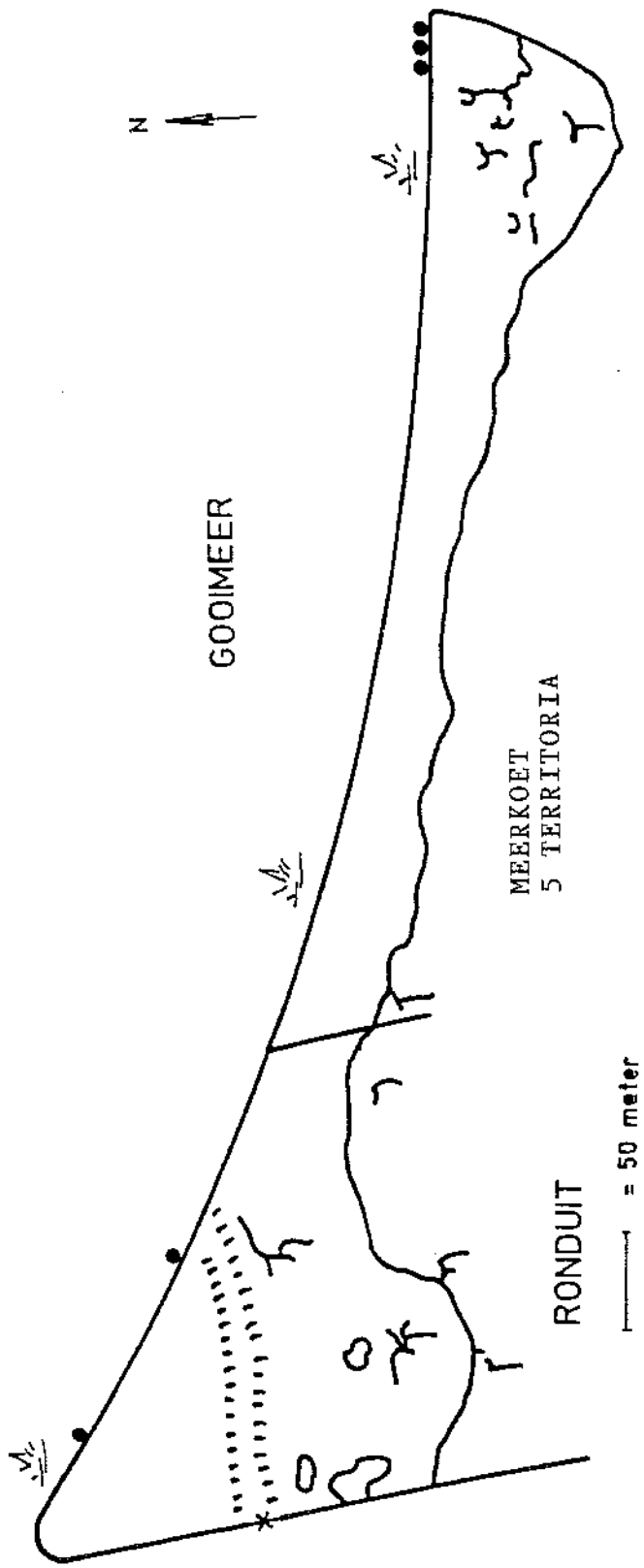
- Dijk, A.J. van 1997. BMP 1996: strenge winter, droogte, muizen en beukenootjes. SOVON-Nieuws 10(3): 11-16.
- Dijk, A.J. van 1996. Broedvogels inventariseren in proefvlakken (handleiding Broedvogelmonitoring Project). SOVON, Beek-Ubbergen.
- Jonkers, D.A. 1992. Broedvogels van het Staatsbosbeheerobject Gooikust in 1991. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum. Uitgave 76. 92 p.
- Osieck, E & F. Hustings 1994. Rode Lijst van bedreigde en kwetsbare vogelsoorten in Nederland. Vogelbescherming Nederland, Zeist. Technisch Rapport 13.
- Sierdsema, H. 1995. Broedvogels en beheer. Het gebruik van broedvogelgegevens in het beheer van bos- en natuurterreinen. SBB-rapport 1995-1, SOVON-onderzoeksrapport 1995/04. SBB/SOVON. Driebergen/Beek-Ubbergen.
- Tucker, G.M & M.F. Heath 1994. Birds in Europe: their conservation status. Bird Life International. Bird Life Conservation Series No. 3.: 320.

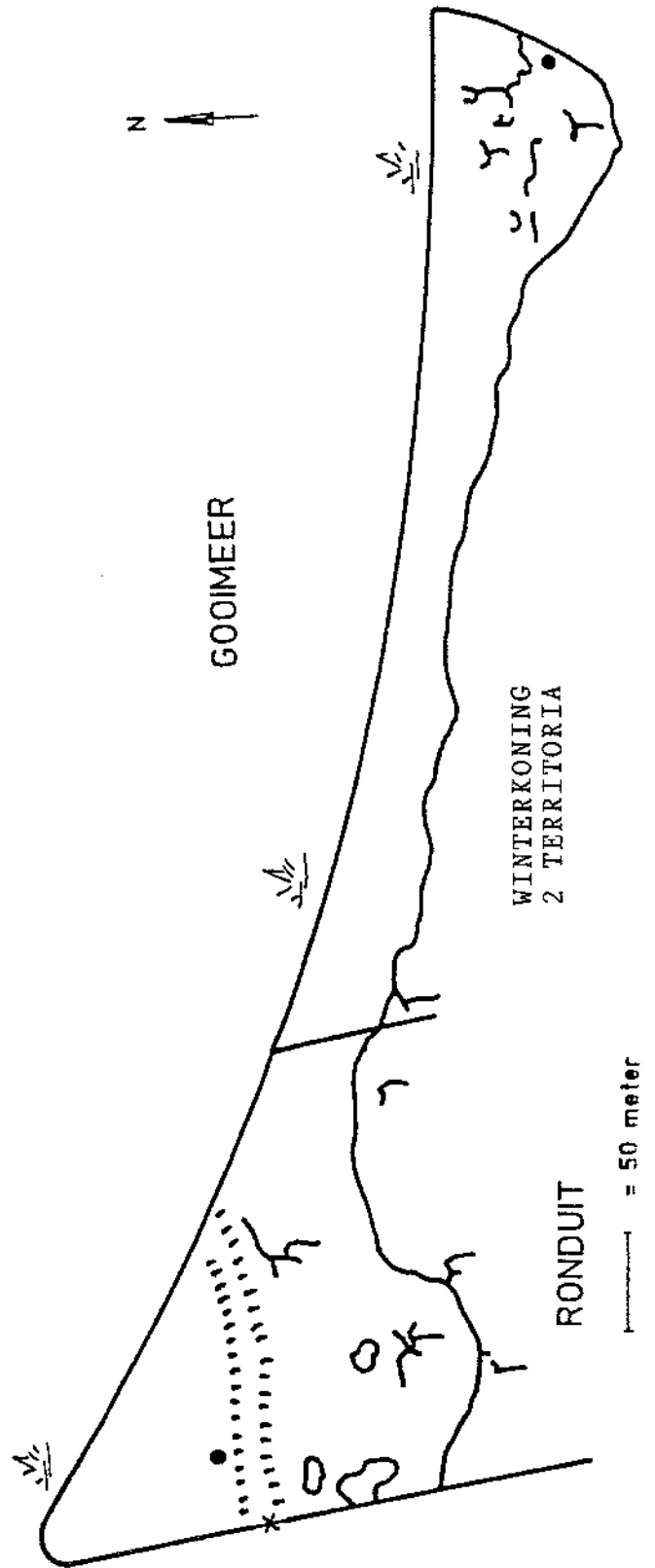
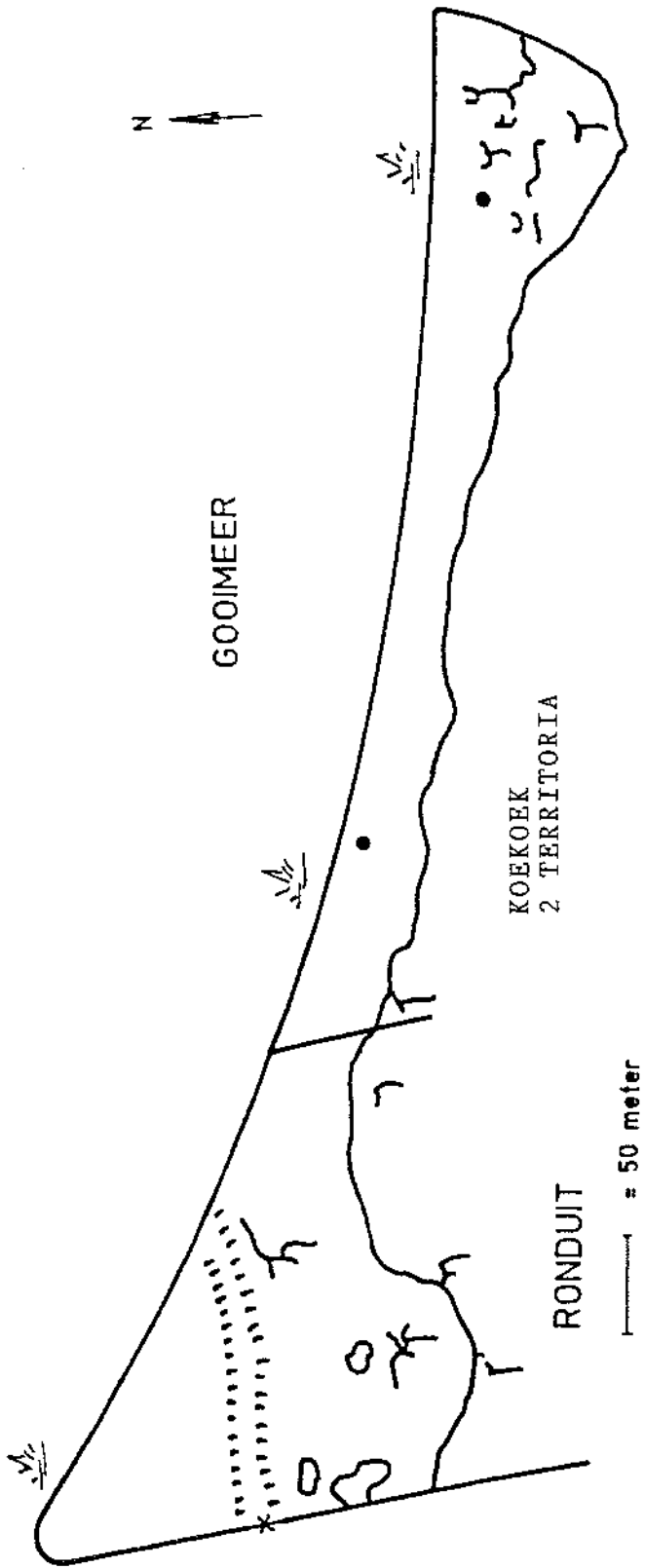
Bijlage 1

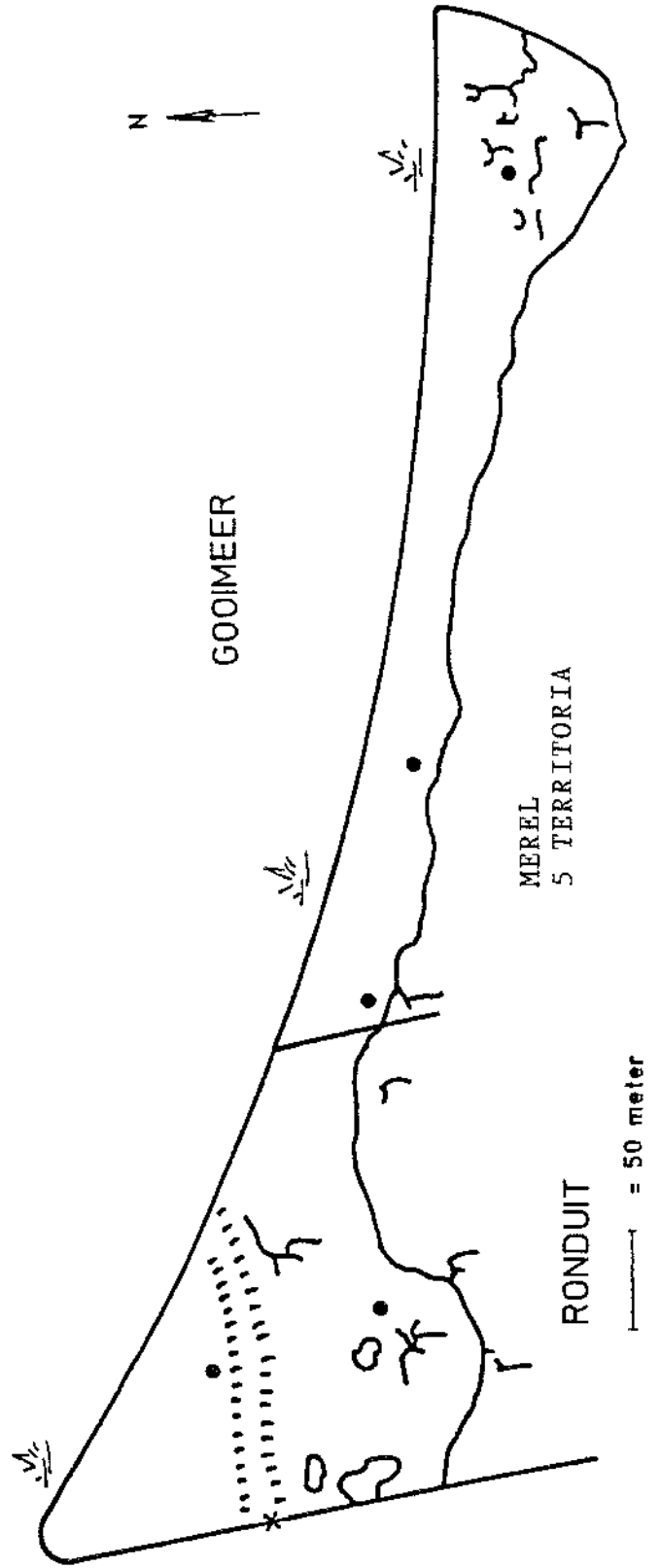
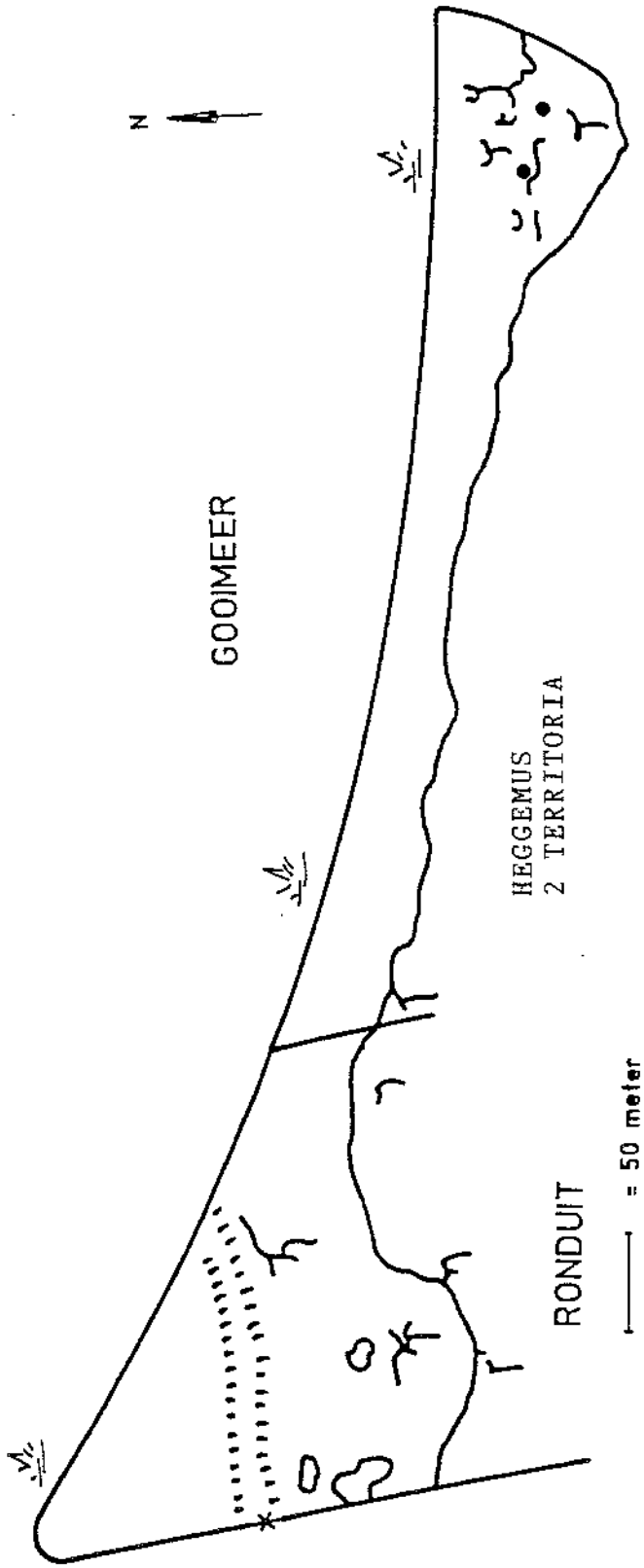
TERRITORIKAARTEN RONDUIT

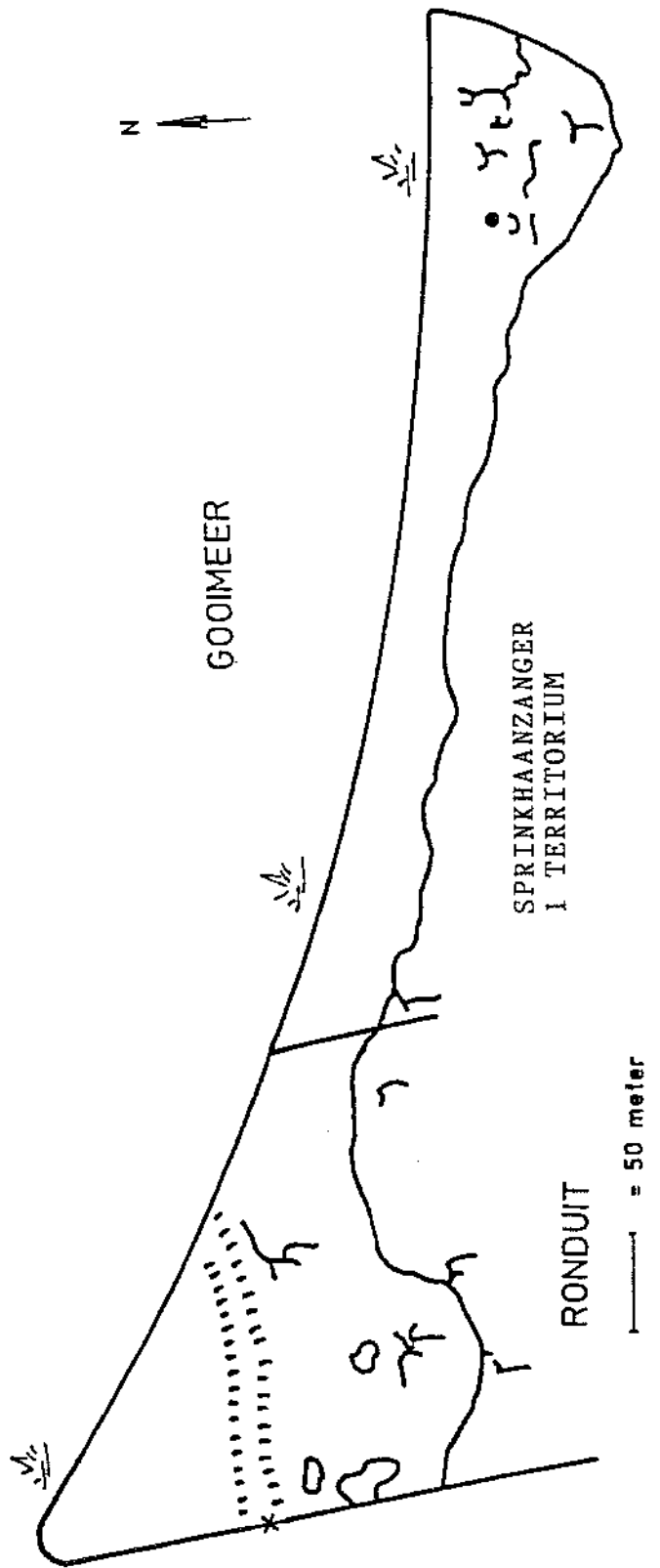
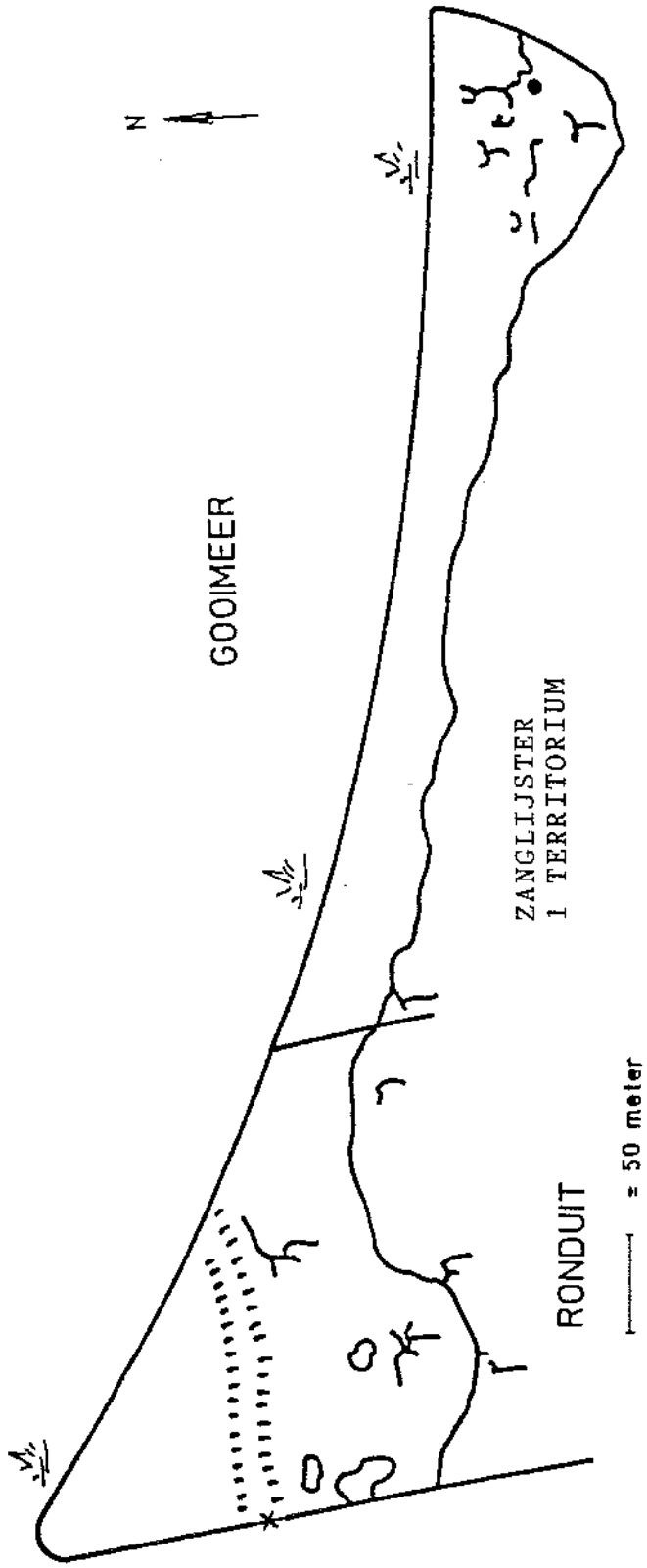

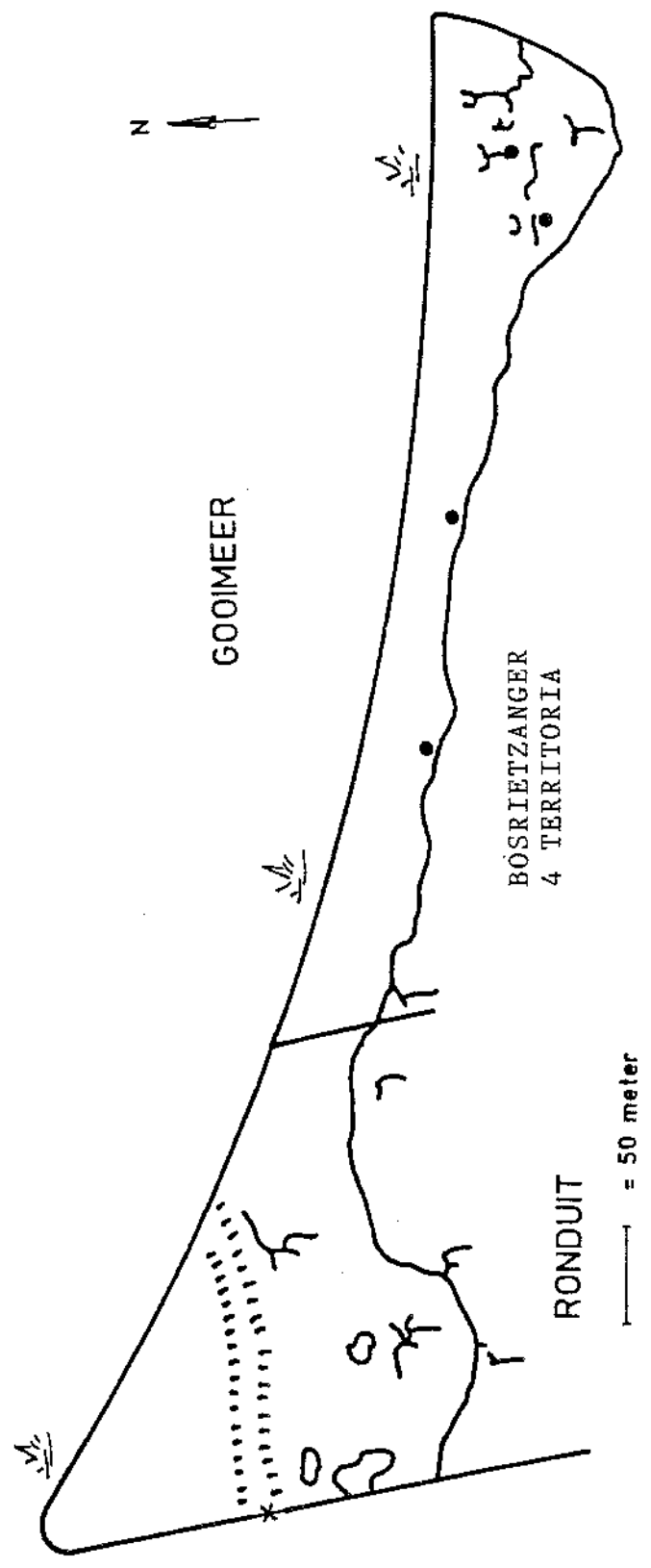
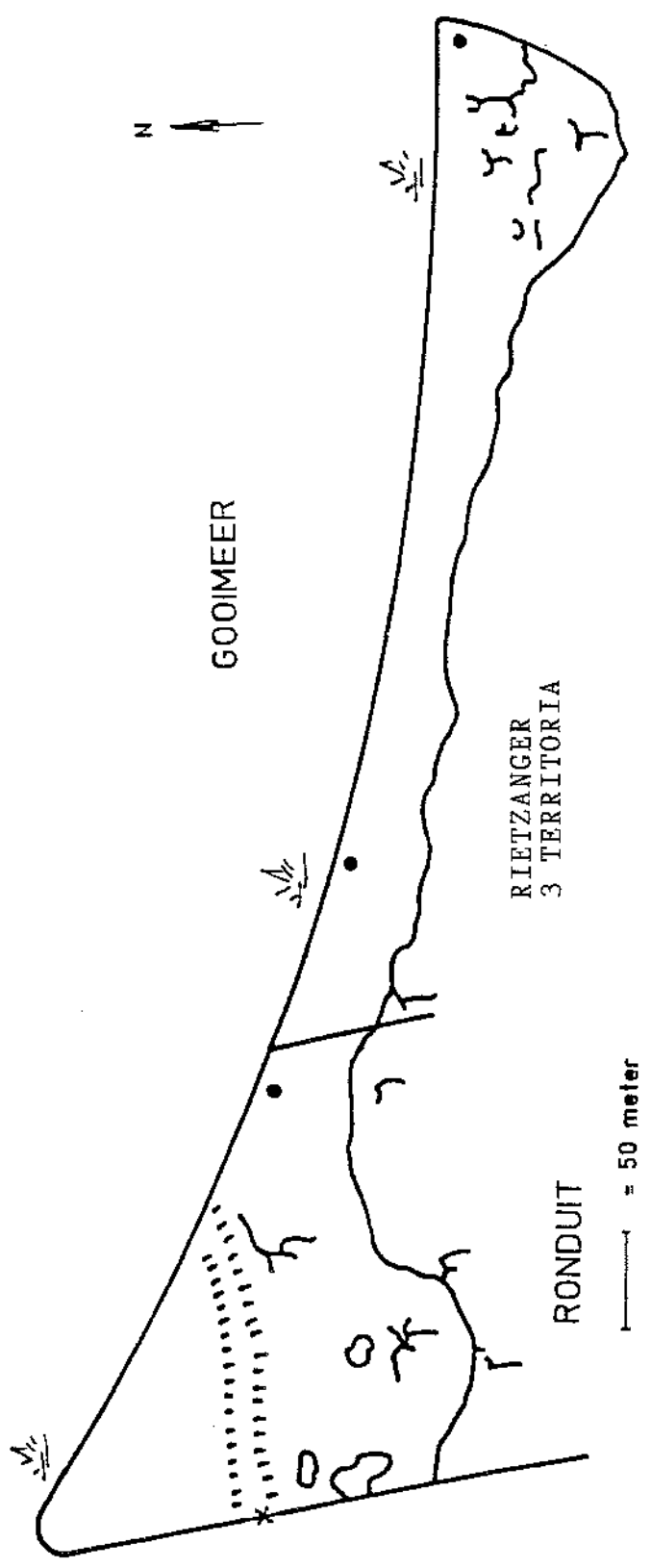

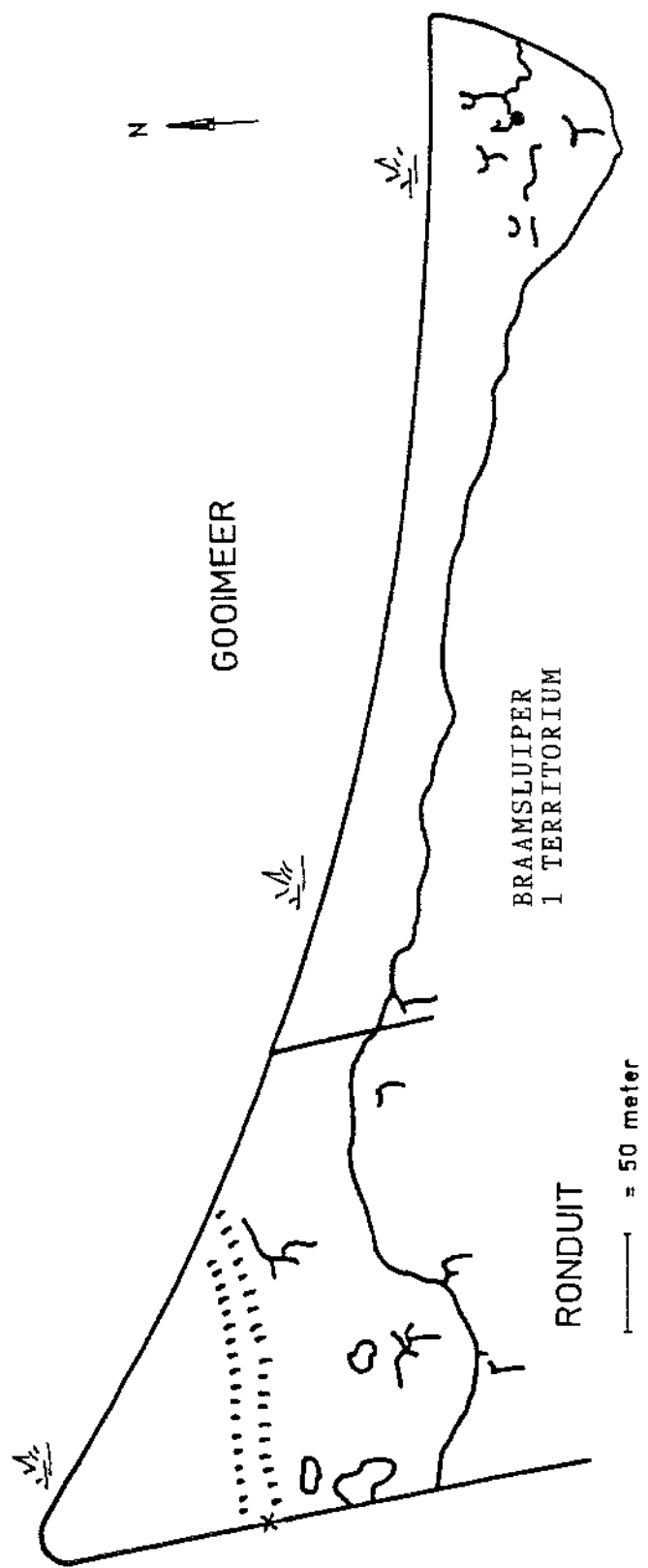
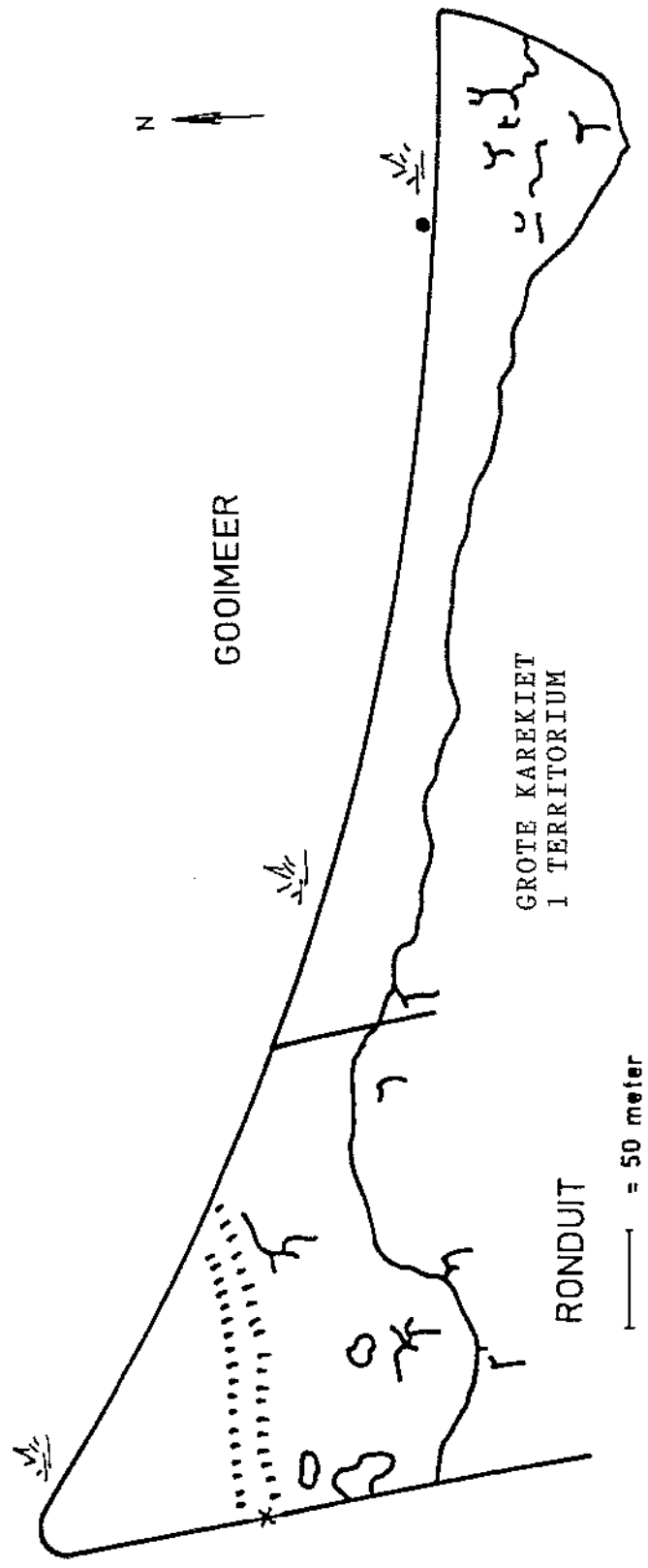

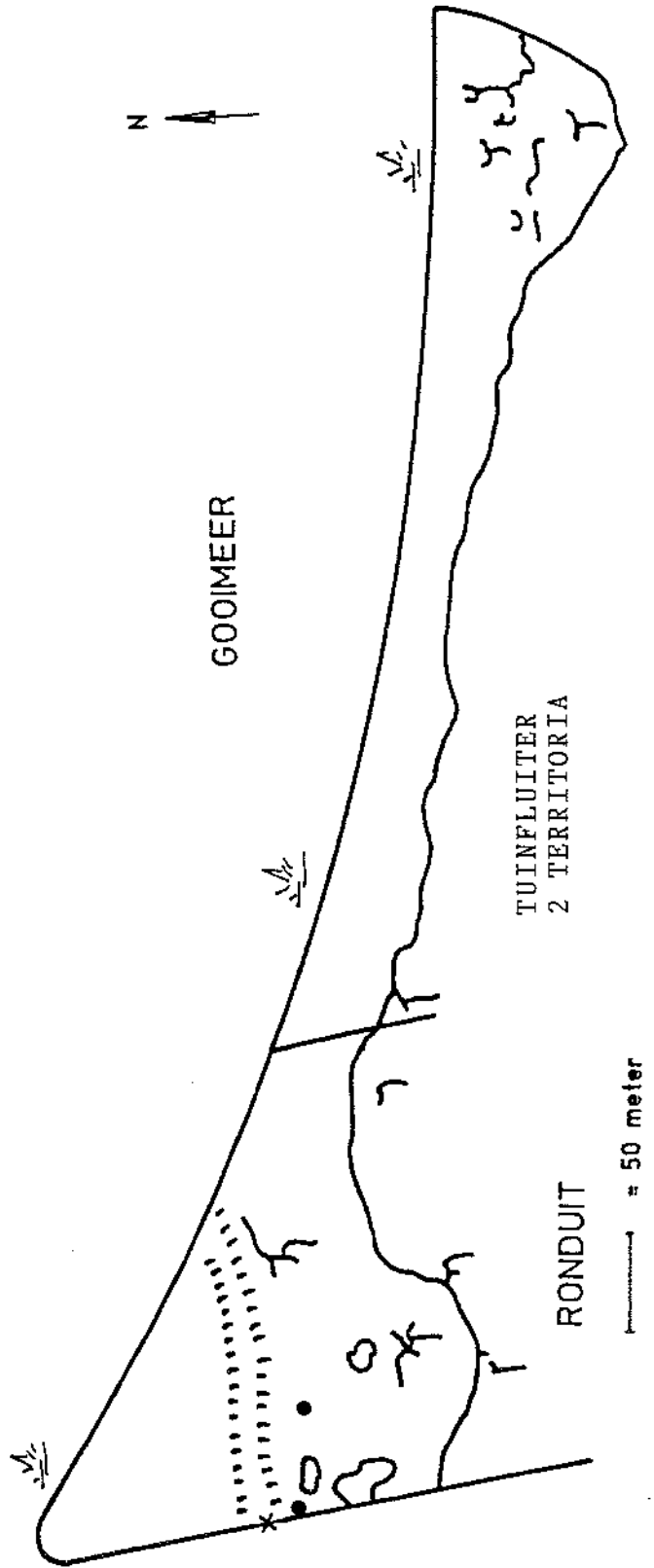
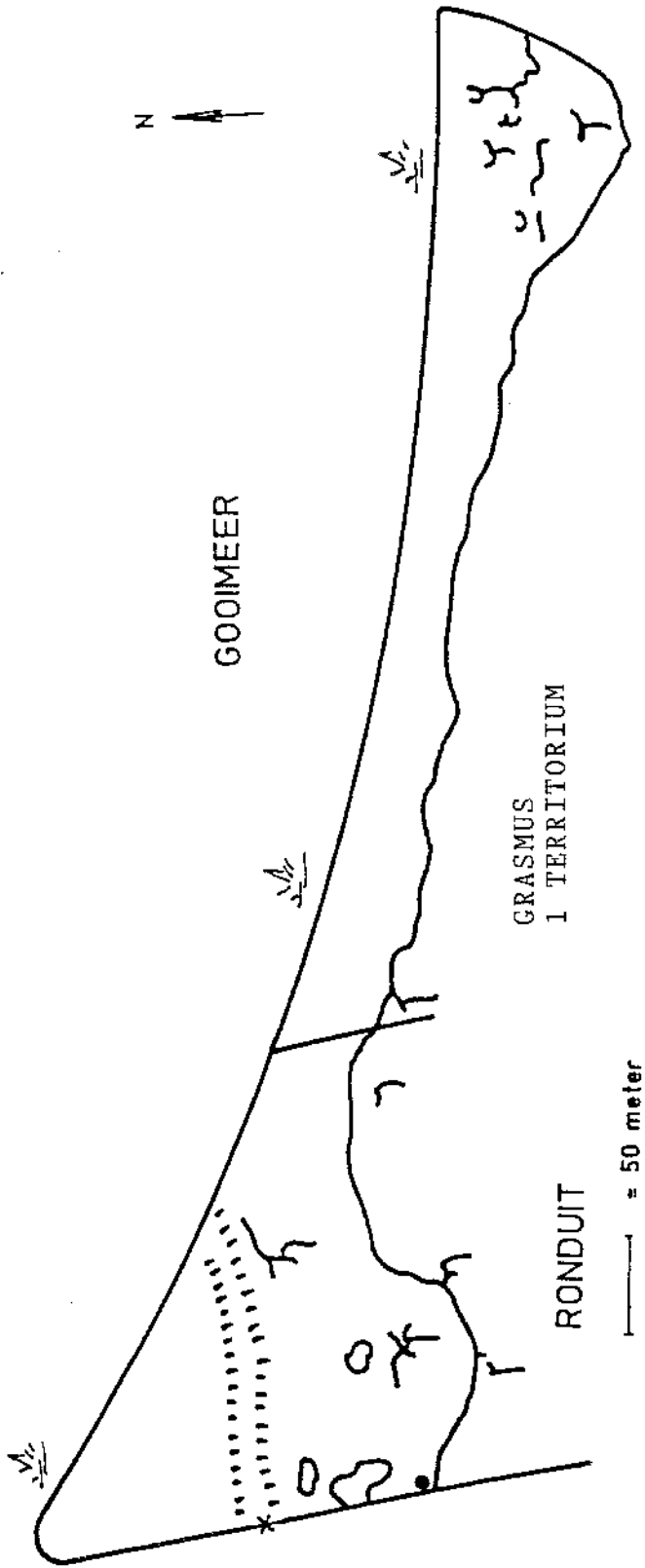

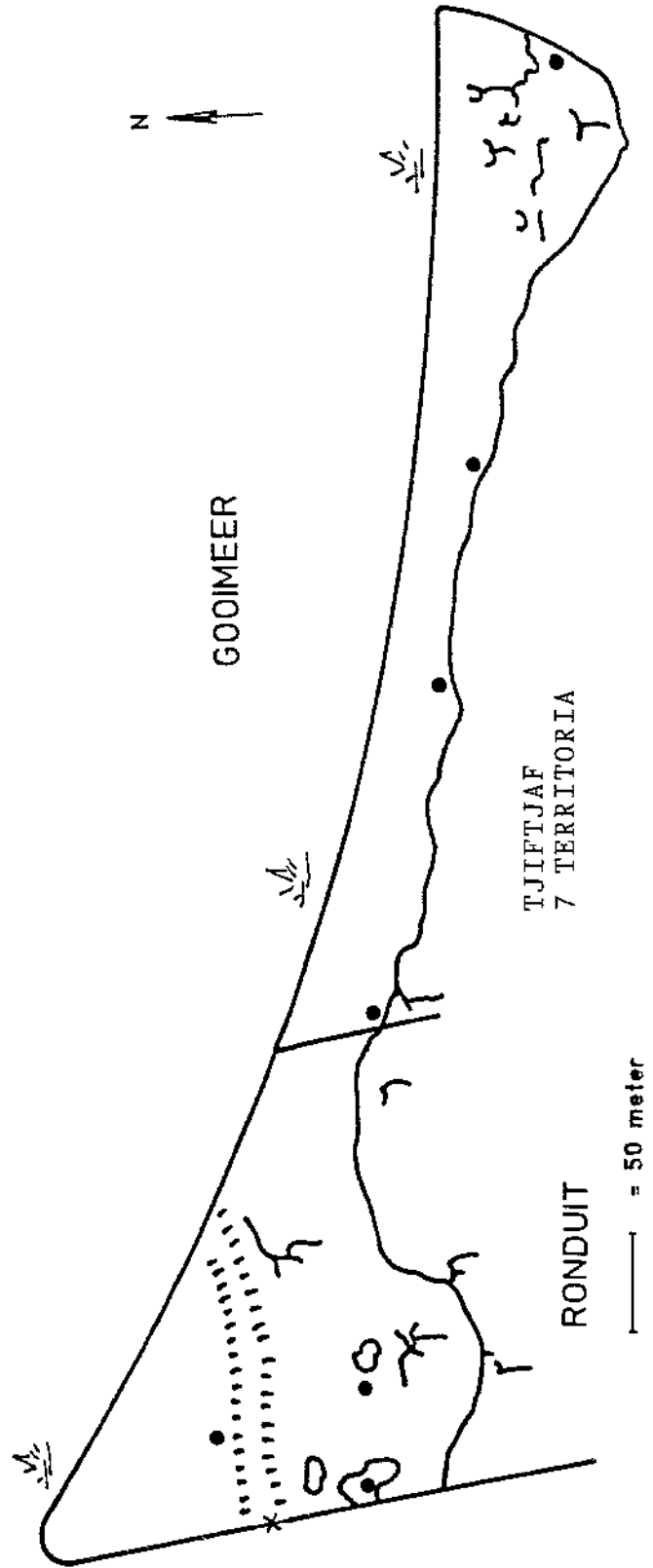
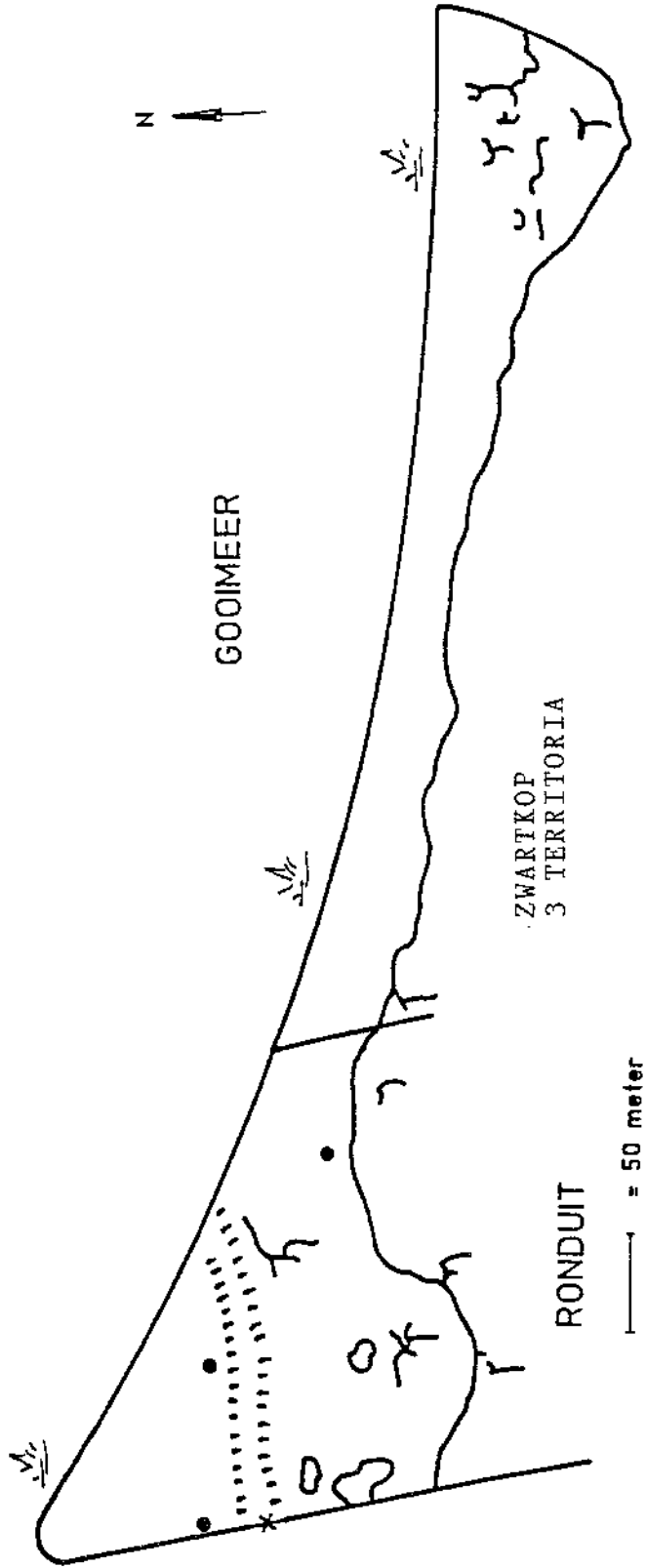

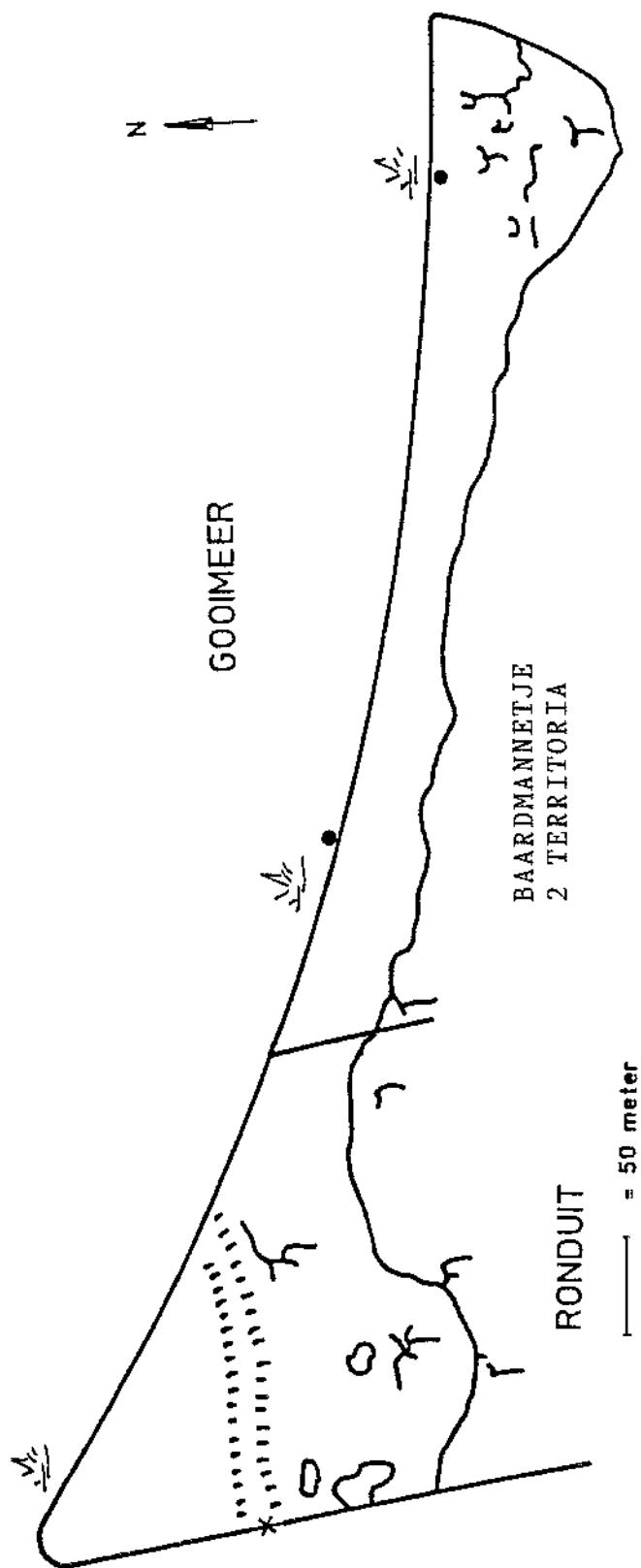
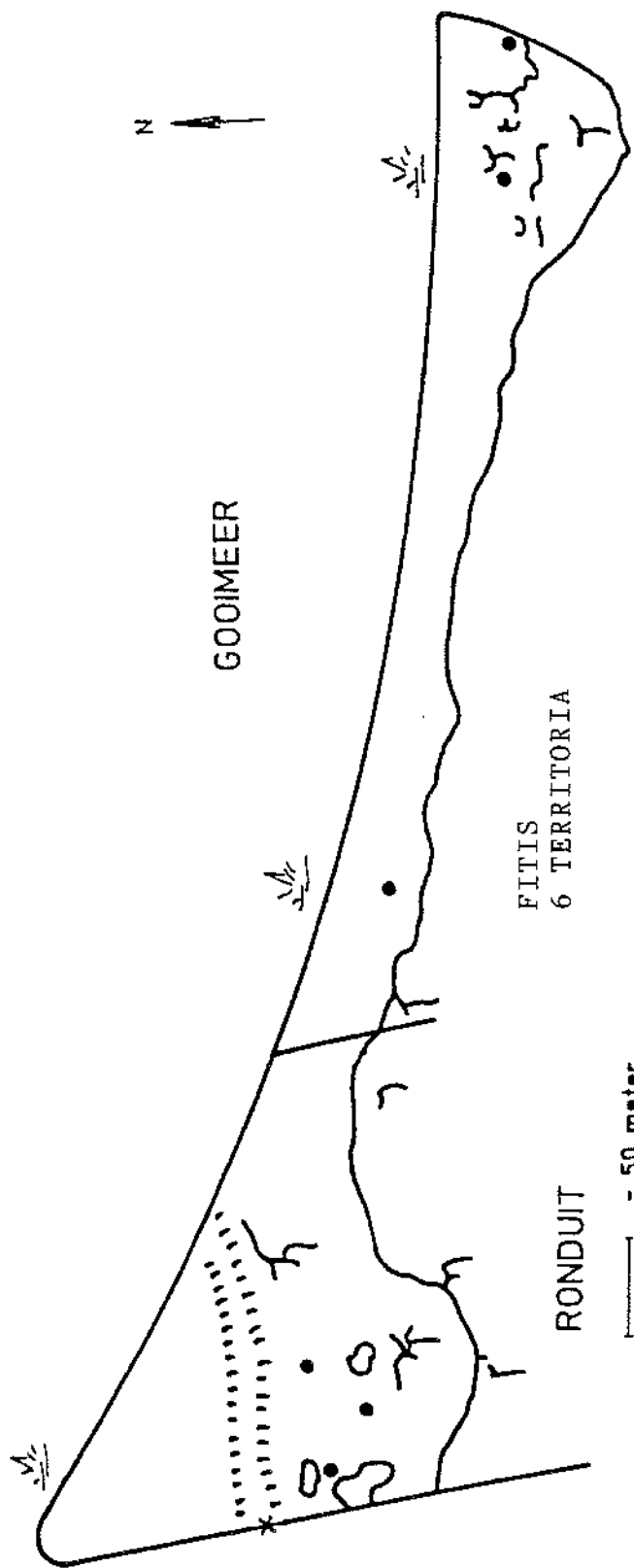

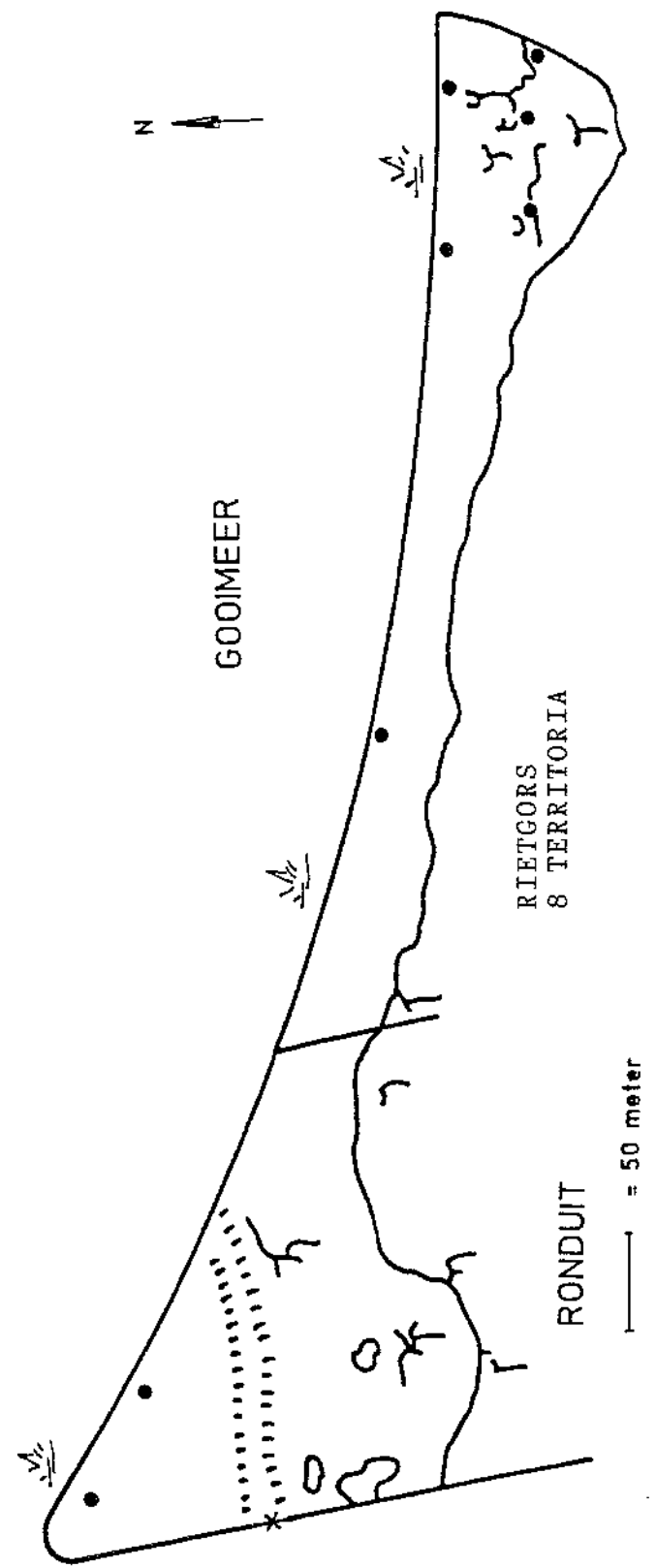
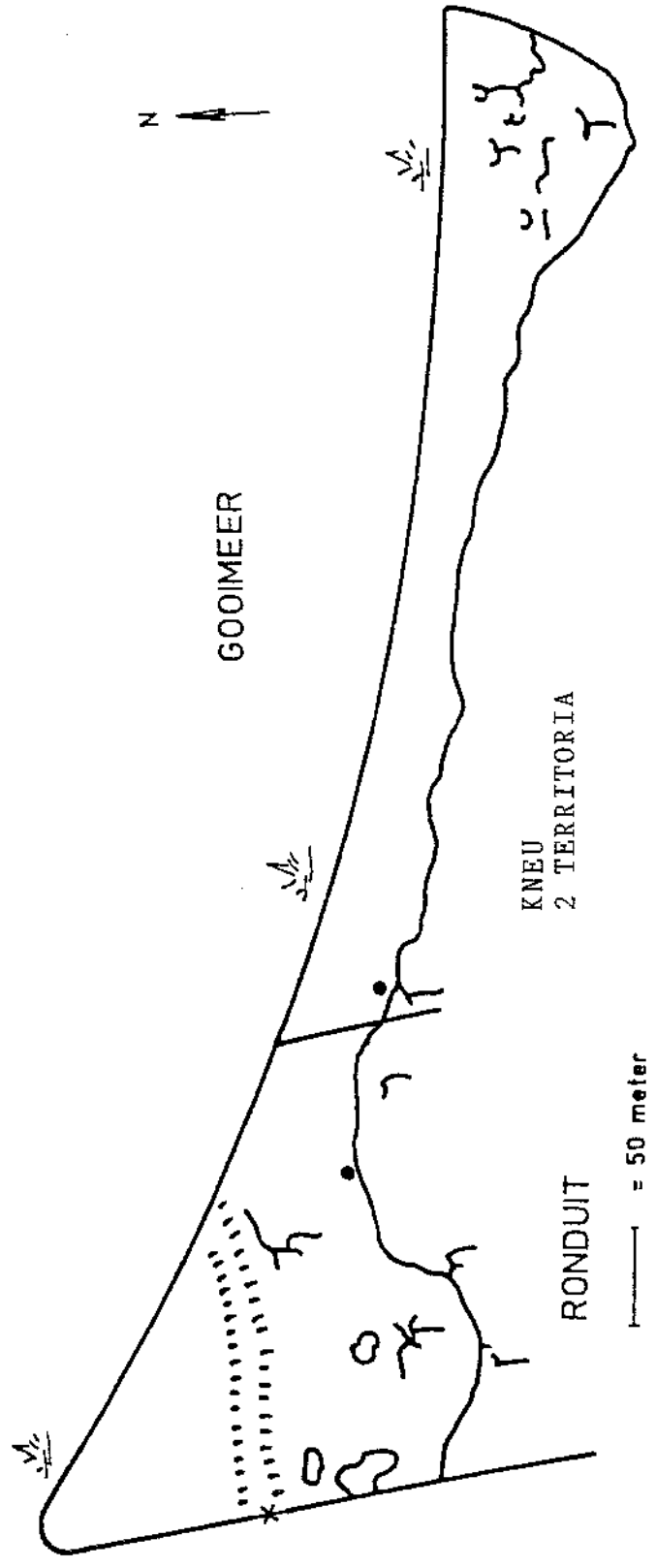

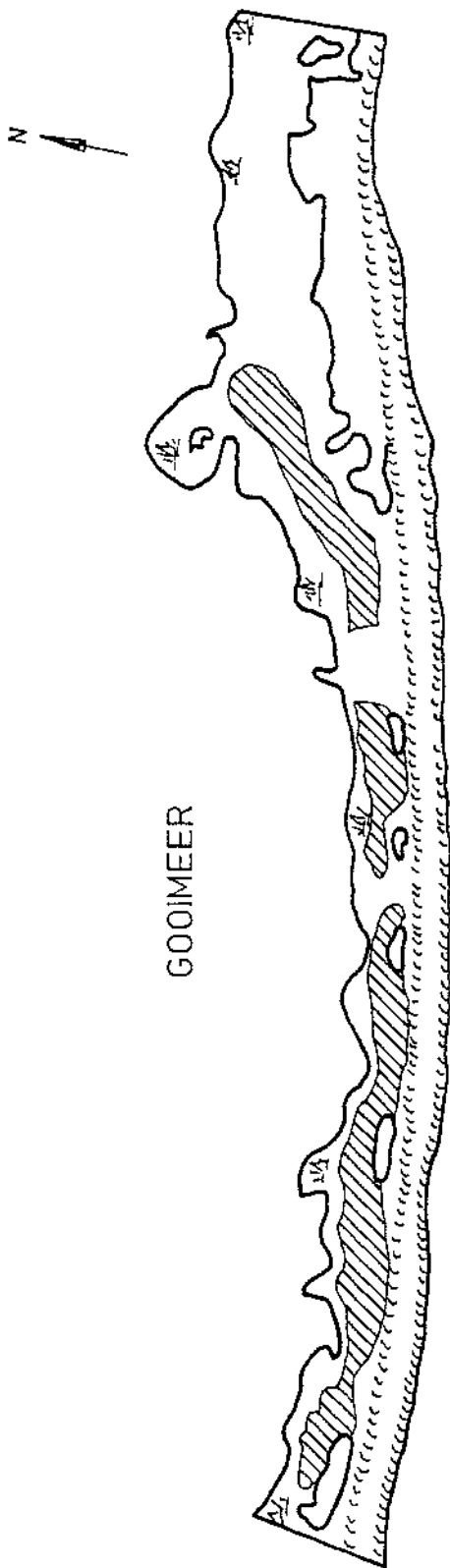

Bijlage 2

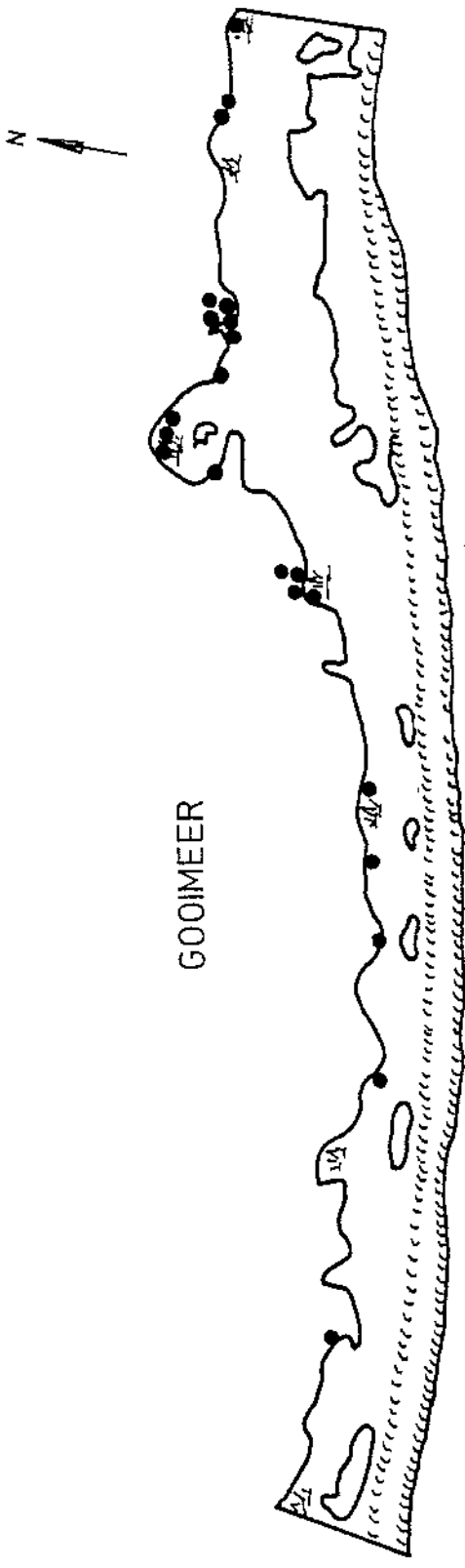
TERRITORIAKAARTEN ZANDDIJK

Globale begrenzing van gemaaid riet,
in winter 1996/1997.

ZANDDIJK
— = 100 meter

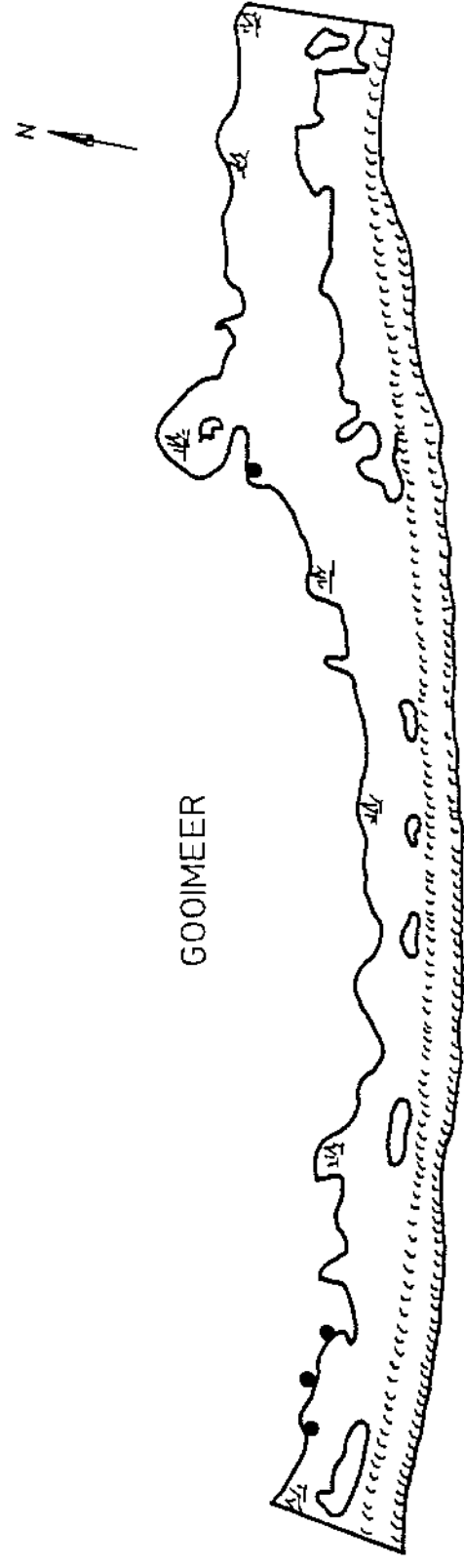

GOOIMEER

ZANDDIJK

— = 100 meter

FUUT
22 TERRITORIA

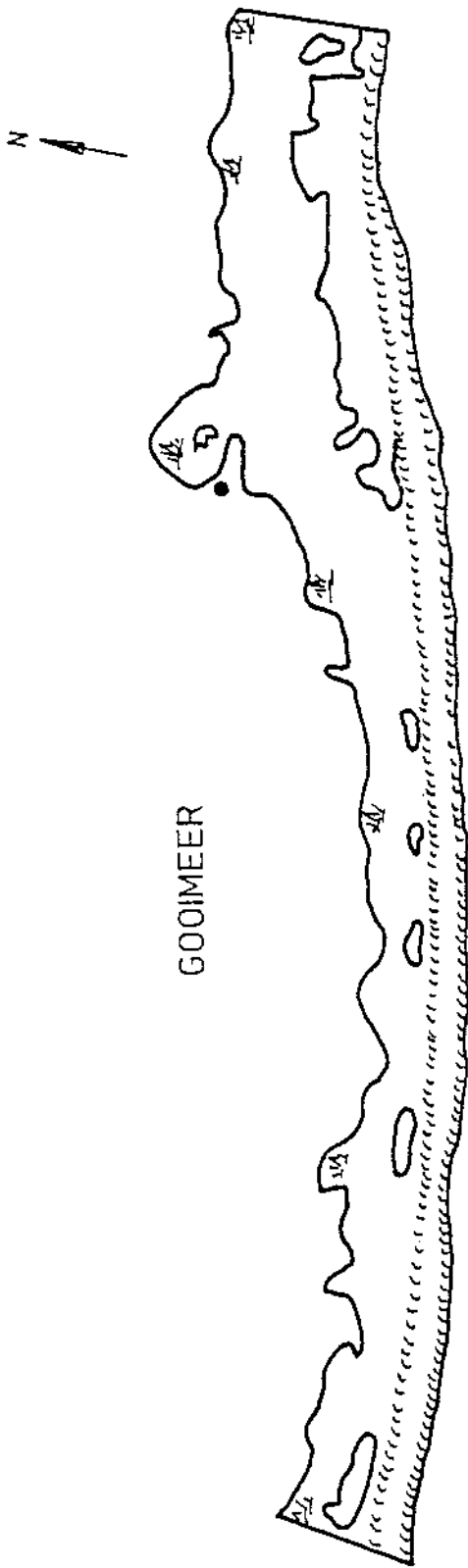

GOOIMEER

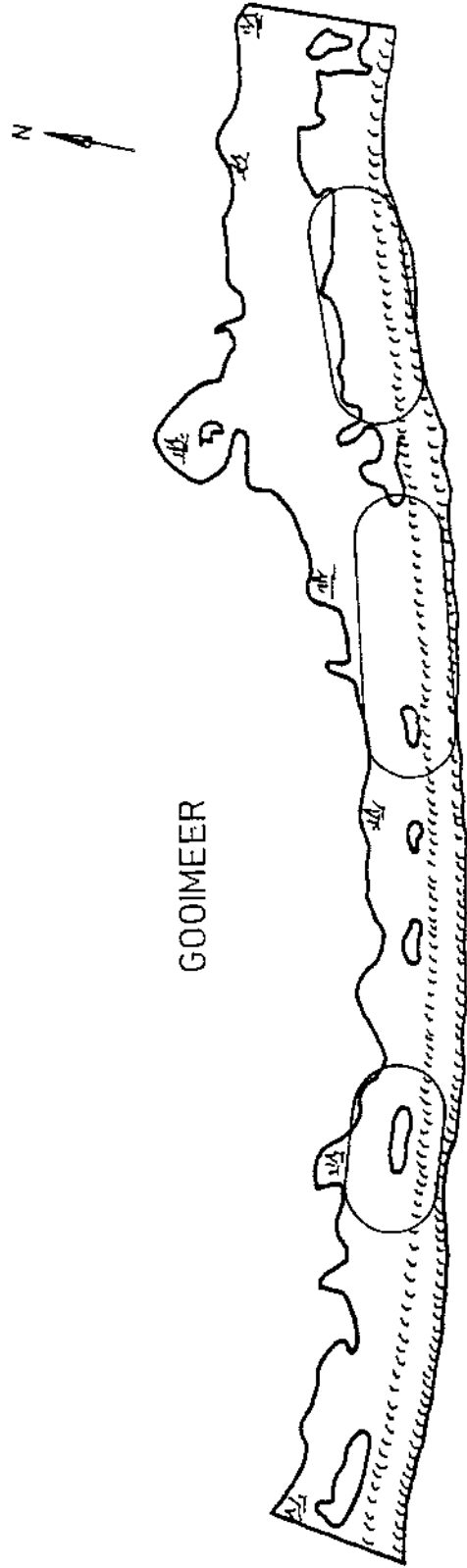
ZANDDIJK

— = 100 meter

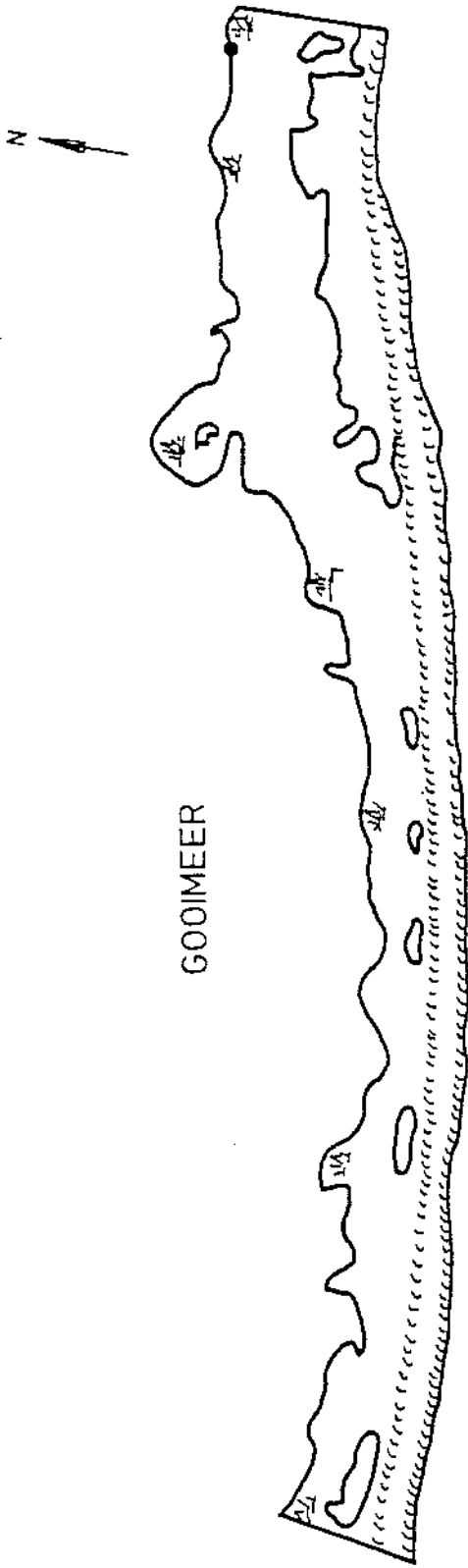
KRAAKEEND
4 TERRITORIA

ZANDDIJK = 100 meter
KROONEEND
1 TERRITORIUM

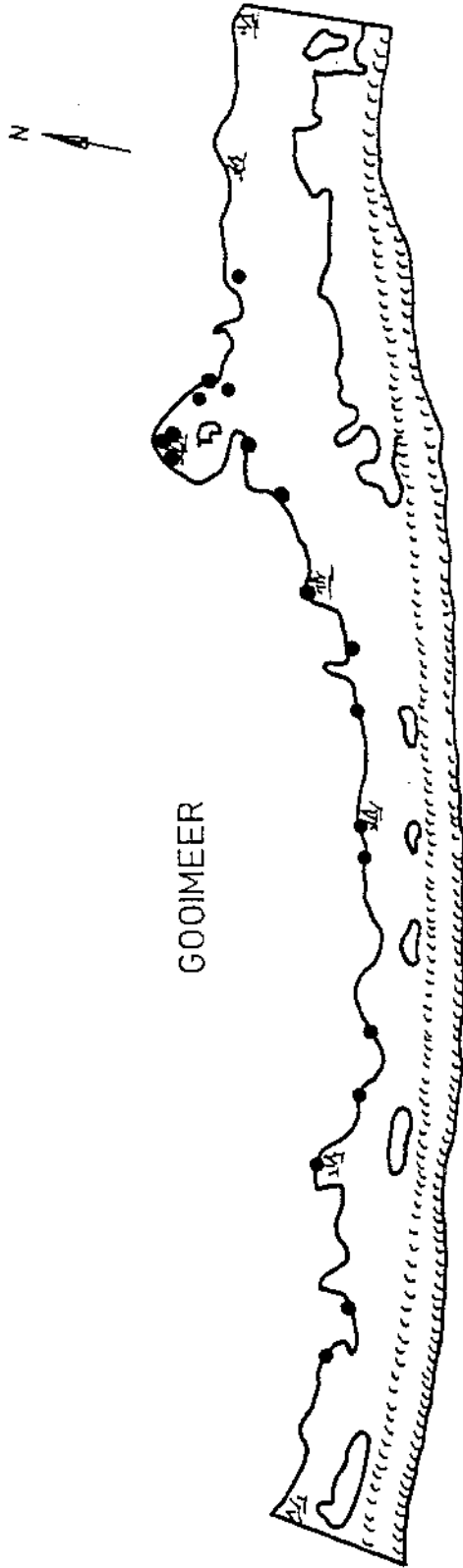
ZANDDIJK = 100 meter
FAZANT
3 TERRITORIA

GOOIMEER

ZANDDIJK
WATERRAL
1 TERRITORIUM

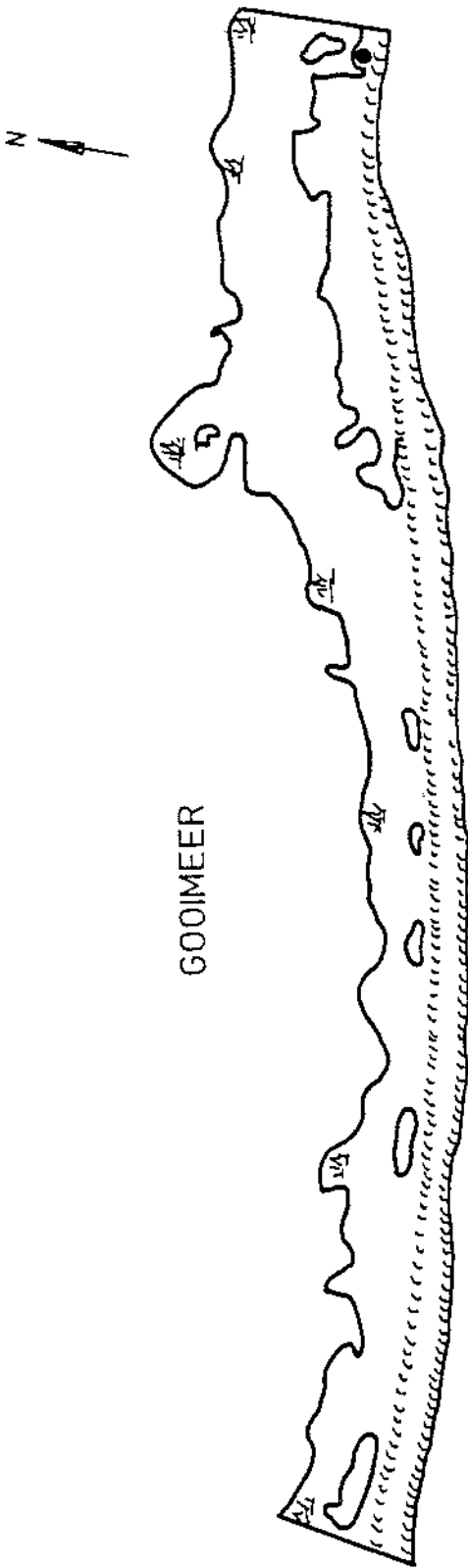
— = 100 meter

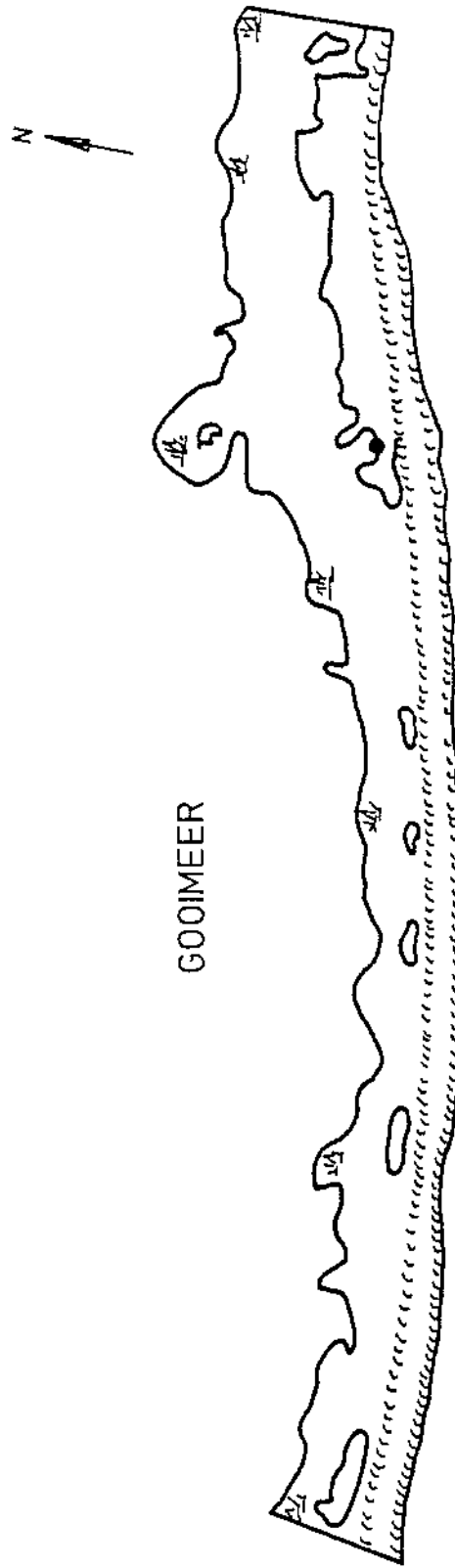
GOOIMEER

ZANDDIJK
MEERKOET
19 TERRITORIA

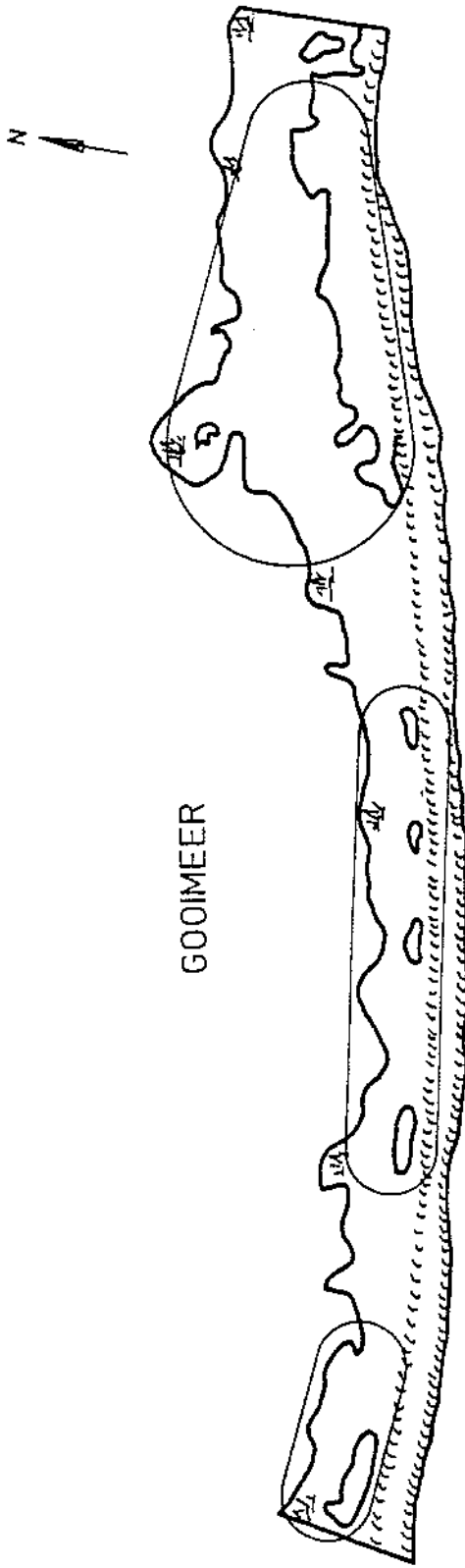
— = 100 meter

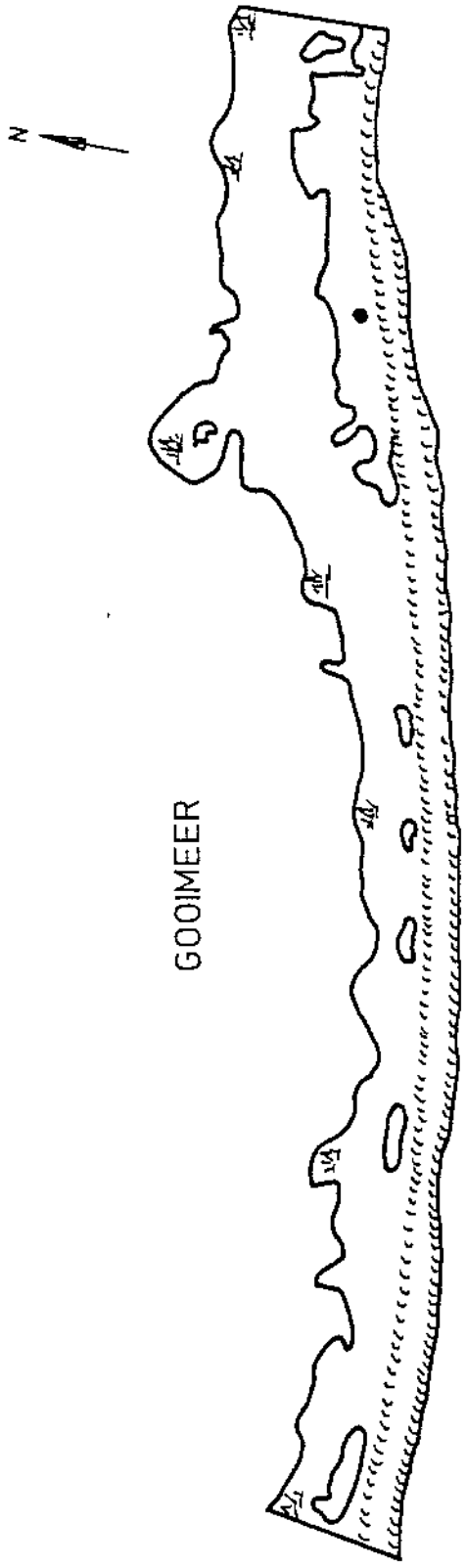
ZANDDIJK
 — = 100 meter
 HOLENDUIF
 1 TERRITORIUM

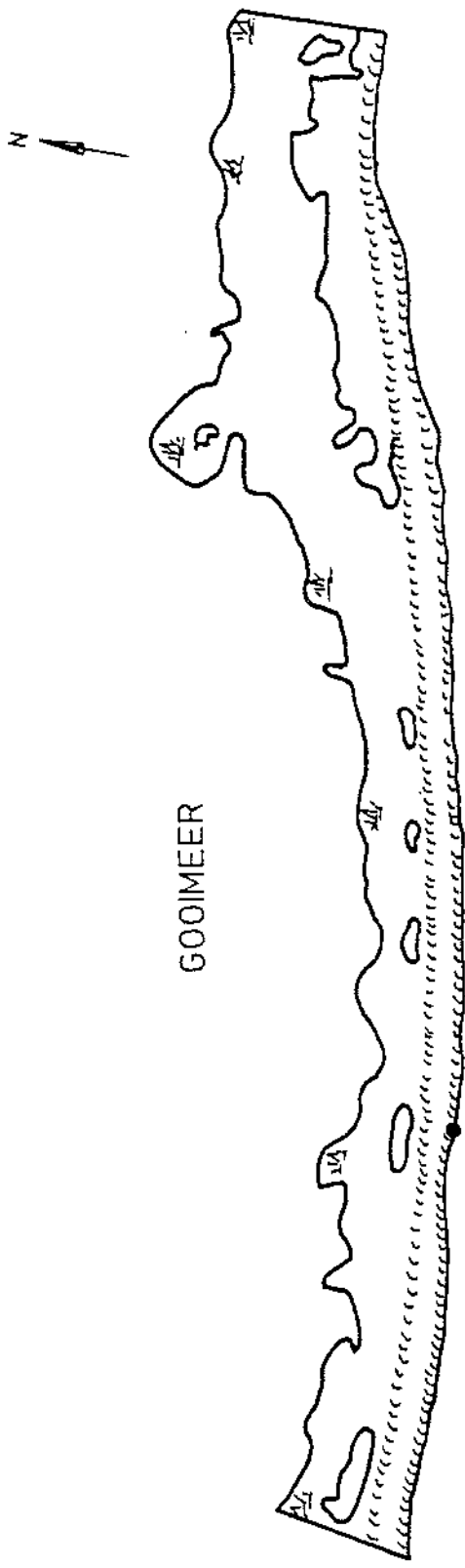
ZANDDIJK
 — = 100 meter
 ZOMERTORTEL
 1 TERRITORIUM

ZANDDIJK
— = 100 meter
KOEKOEK
3 TERRITORIA

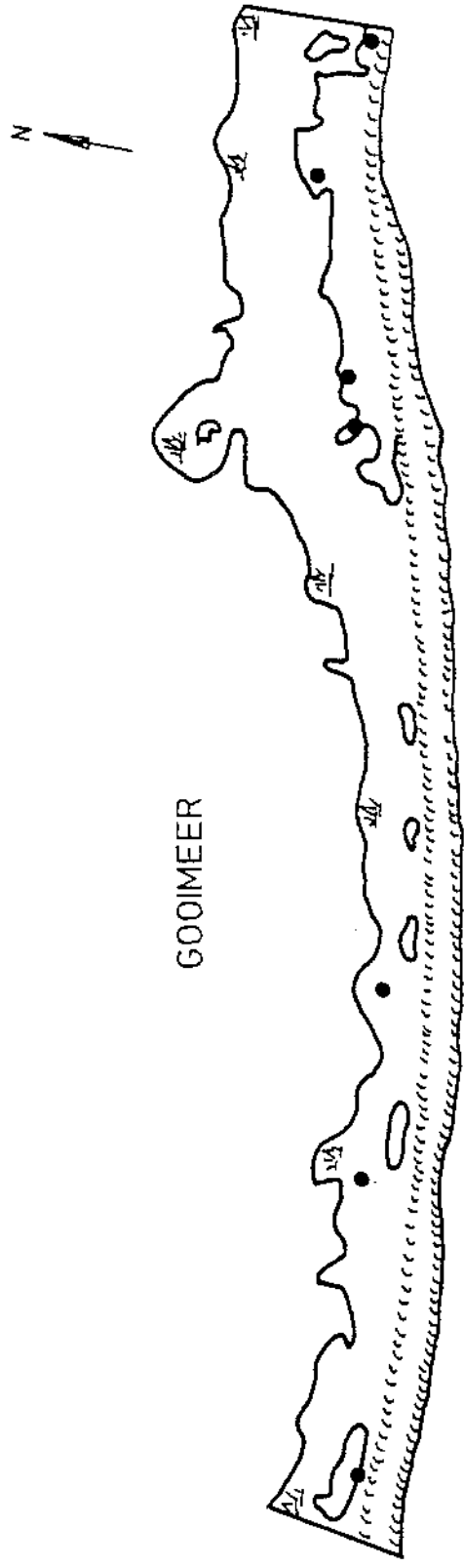

ZANDDIJK
— = 100 meter
GROTE BONTE SPECHT
1 TERRITORIUM

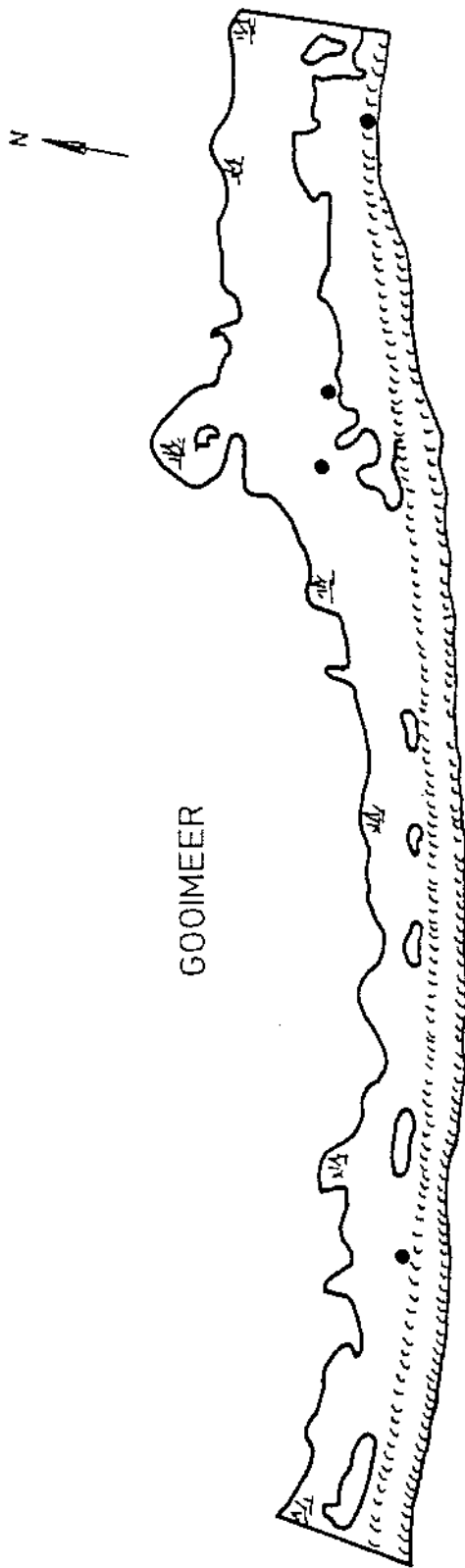
GELE KWIKSTAART
1 TERRITORIUM

ZANDDIJK
— = 100 meter

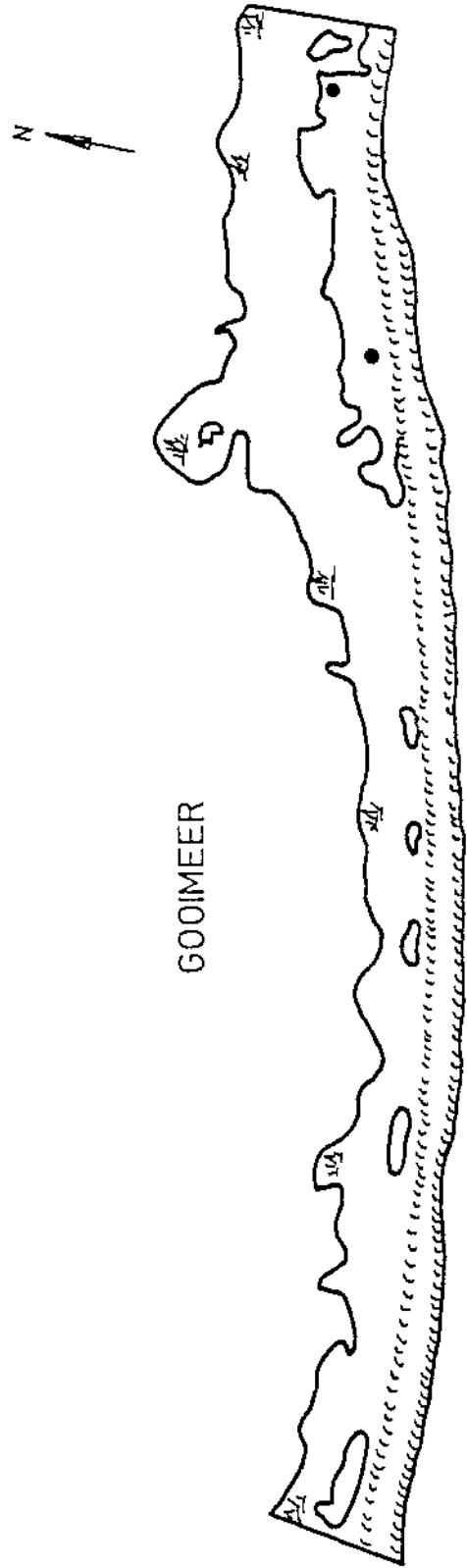
WINTERKONING
7 TERRITORIA

ZANDDIJK
— = 100 meter

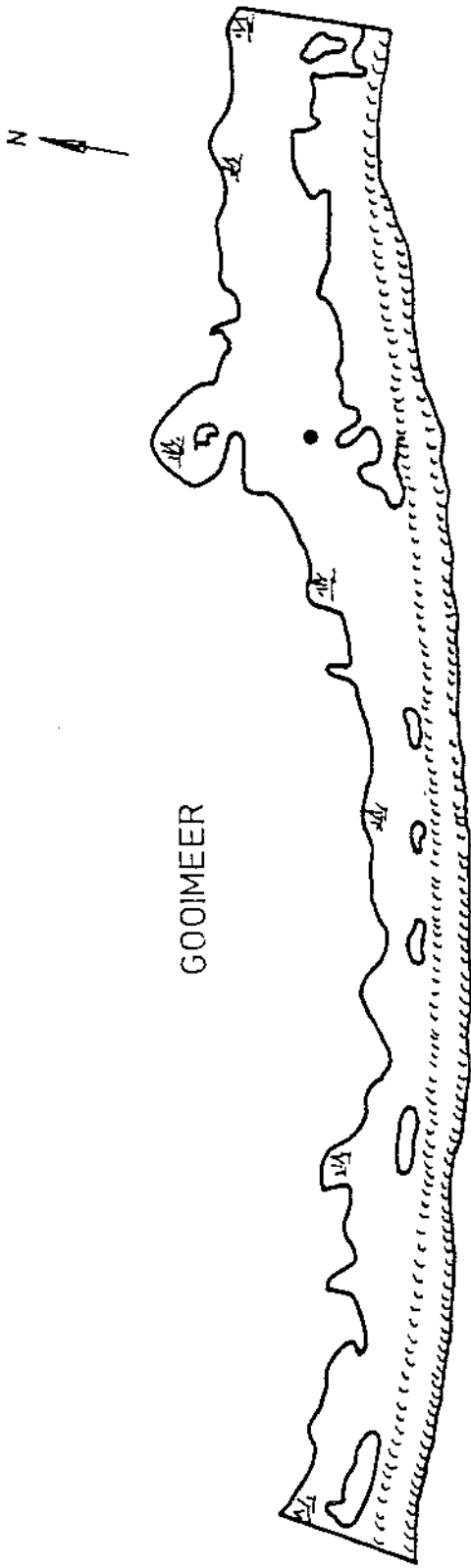
GOOIMEER

ZANDDIJK
 — = 100 meter
 HEGGEMUS
 4 TERRITORIA

GOOIMEER

ZANDDIJK
 — = 100 meter
 ROODBORST
 2 TERRITORIA

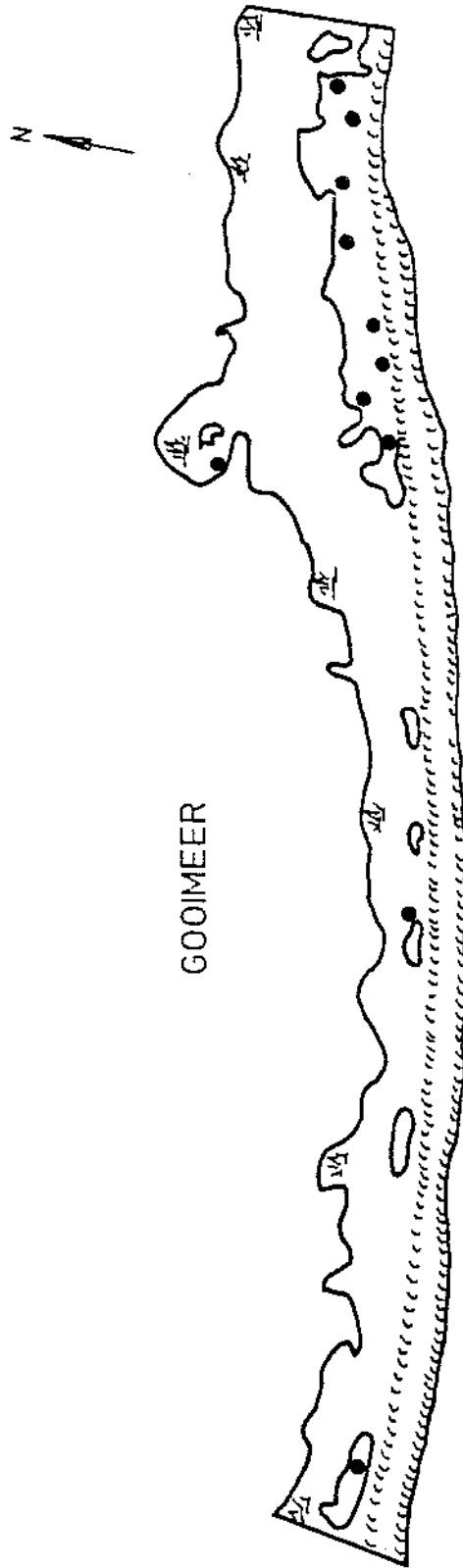

GOOIMEER

ZANDDIJK

— = 100 meter

BLAUWBORST
1 TERRITORIUM

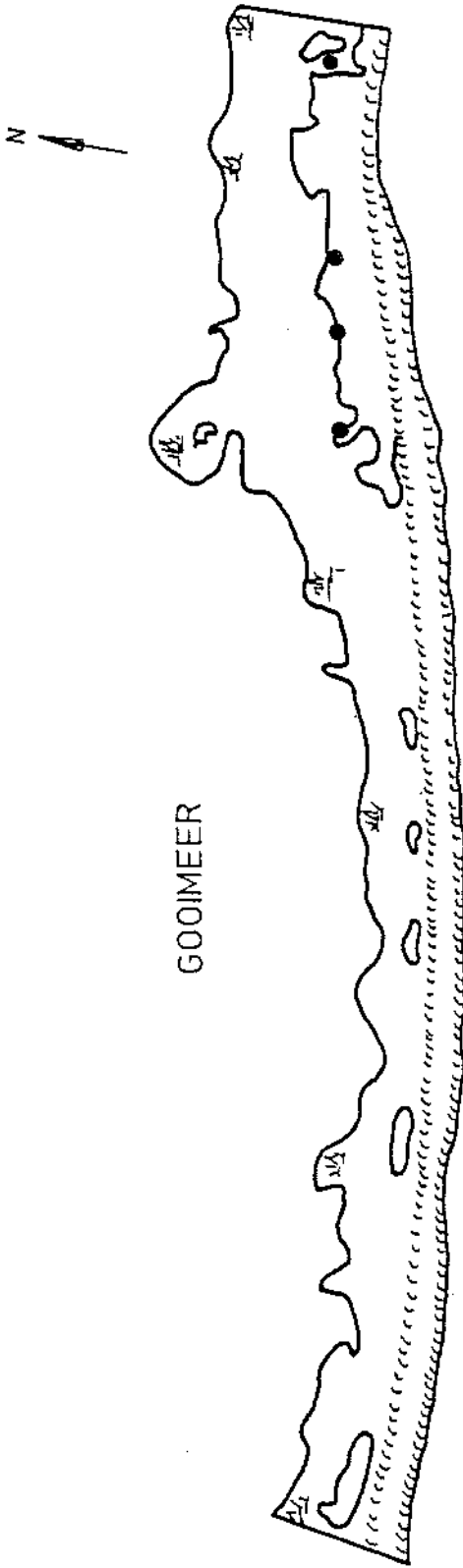

GOOIMEER

ZANDDIJK

— = 100 meter

MEREL
11 TERRITORIA

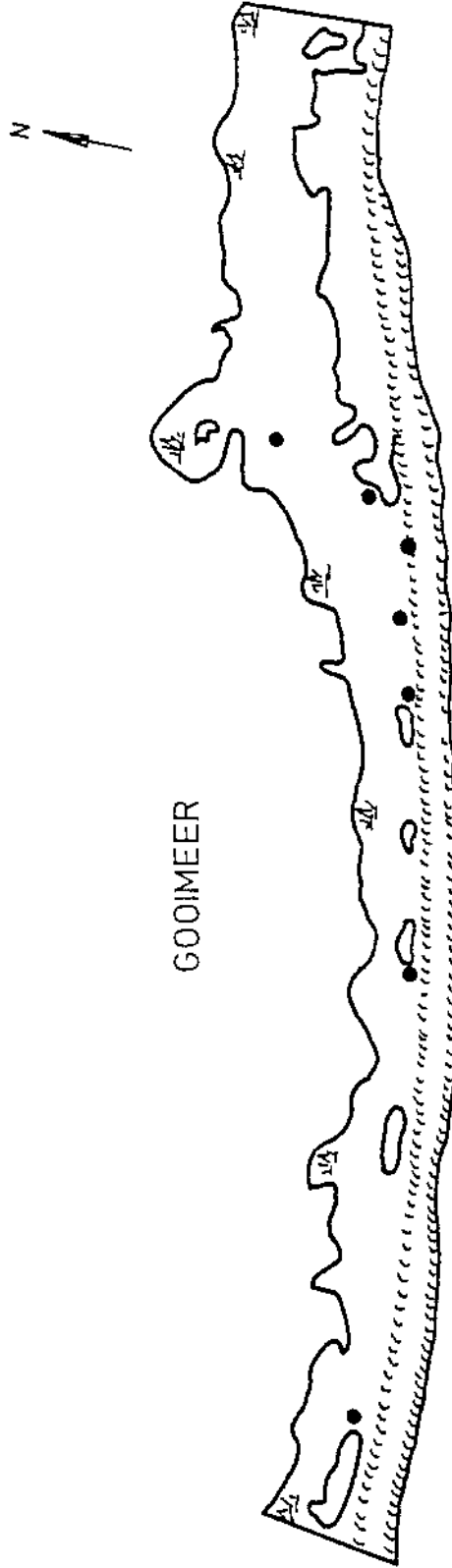

GOOIMEER

ZANDDIJK

ZANGLIJSTER
4 TERRITORIA

— = 100 meter

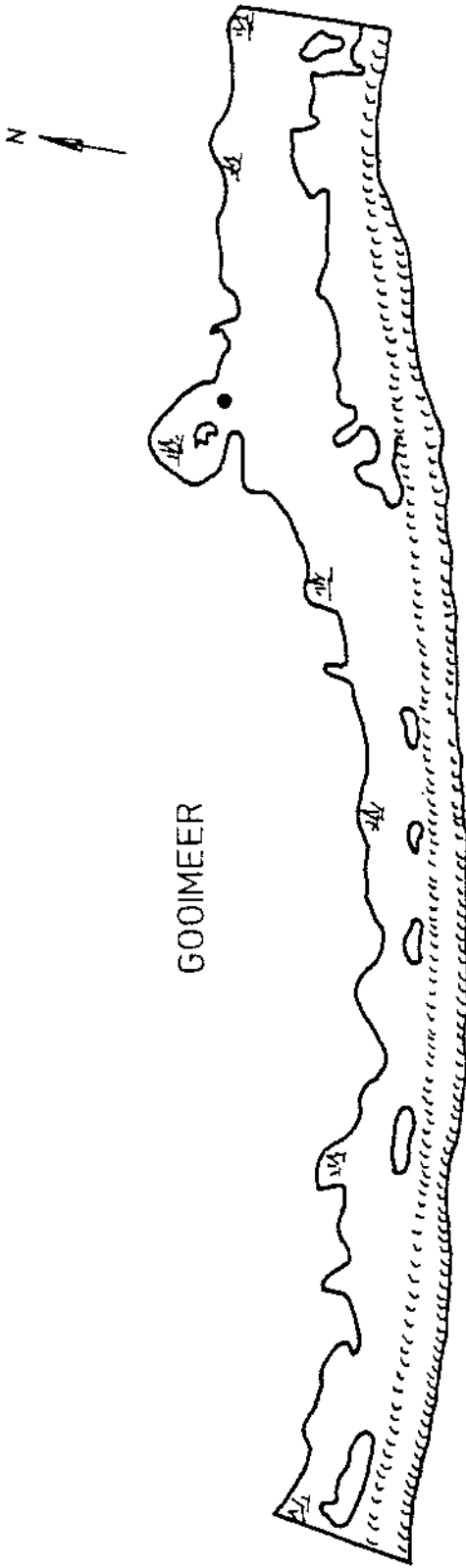

GOOIMEER

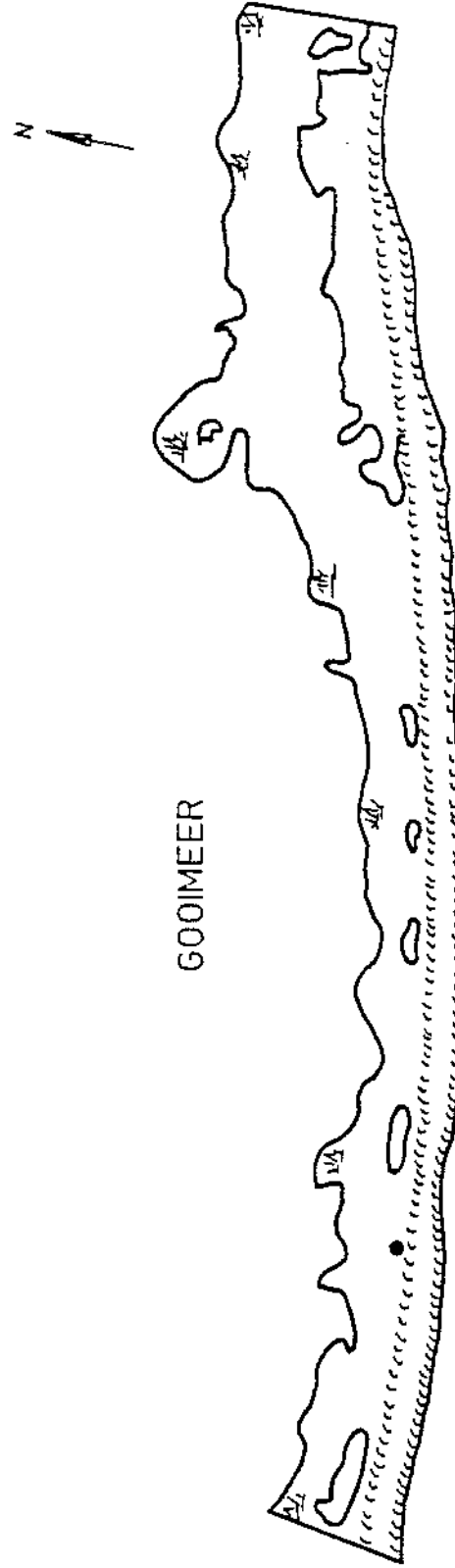
ZANDDIJK

SPRINKHAANRIETZANGER
7 TERRITORIA

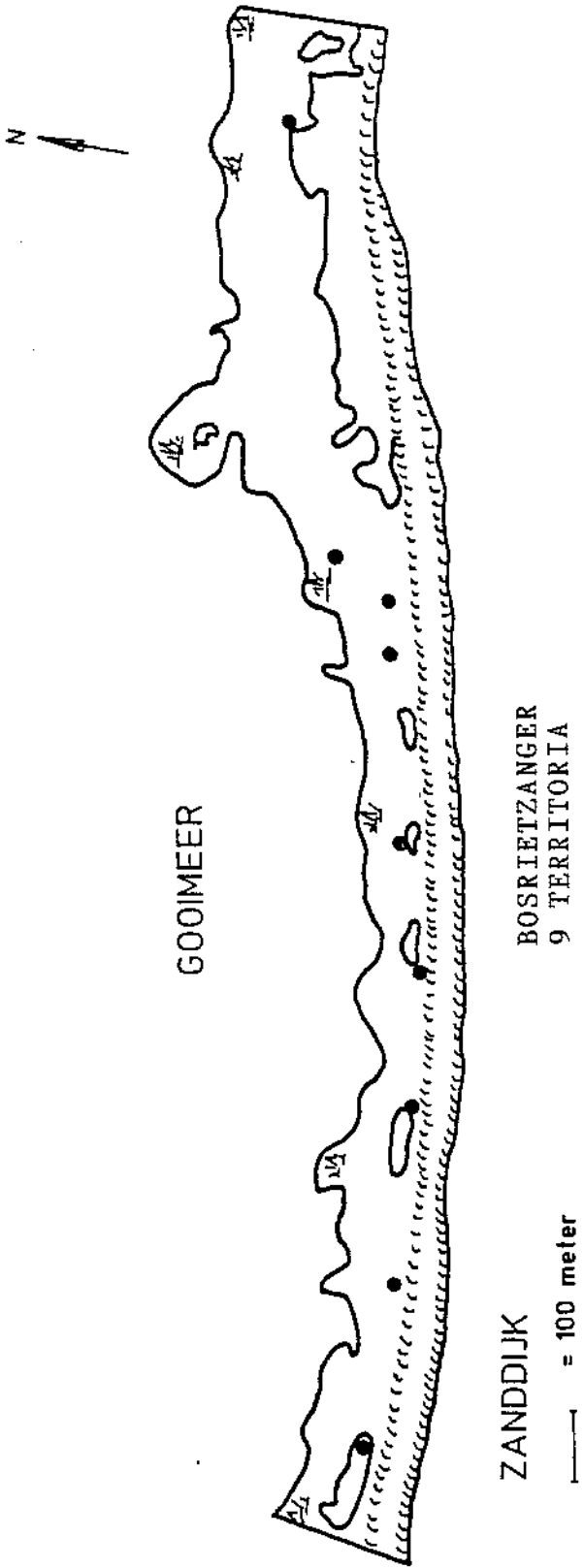
— = 100 meter

ZANDDIJK
 ——— = 100 meter
 SNOR
 1 TERRITORIUM

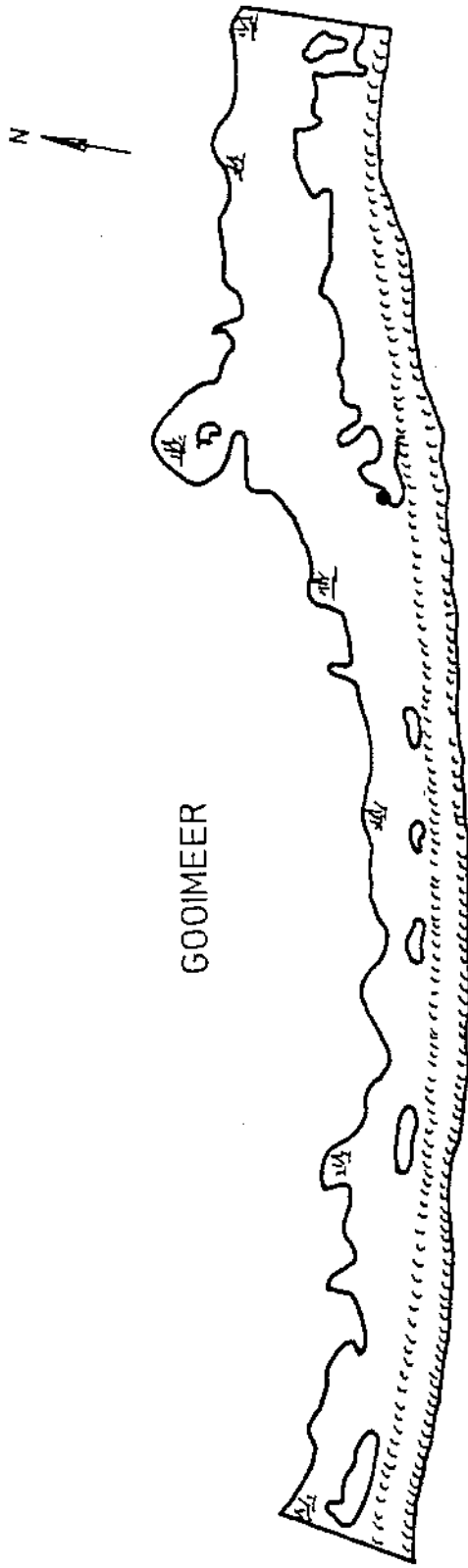
ZANDDIJK
 ——— = 100 meter
 RIETZANGER
 1 TERRITORIUM

ZANDDIJK

— = 100 meter

BOSRIETZANGER
9 TERRITORIA

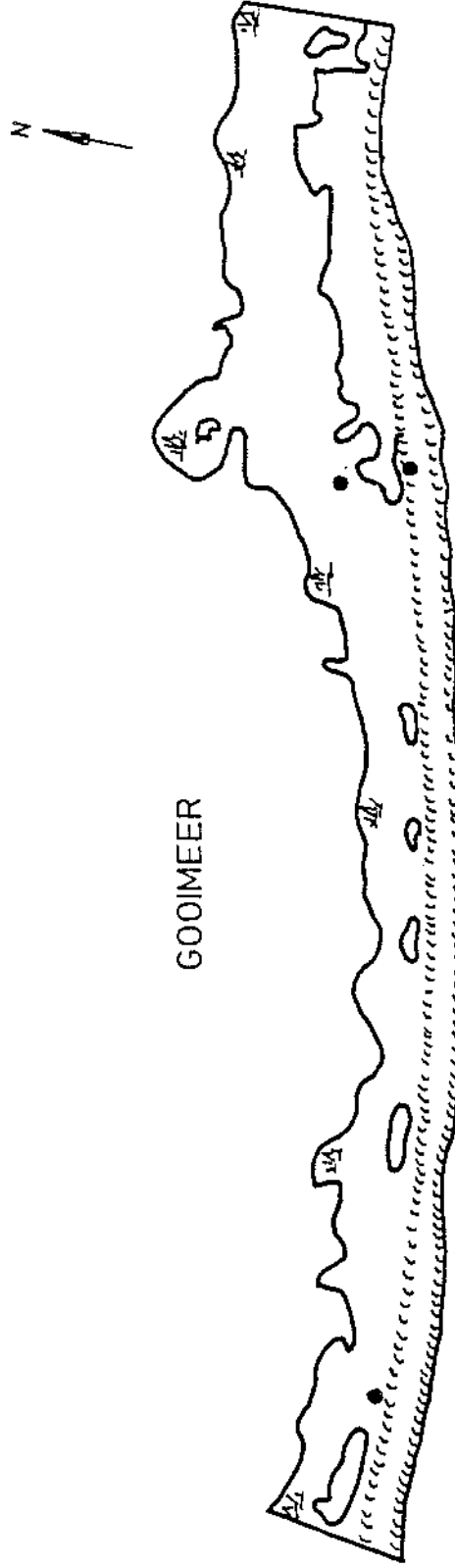

GOOIMEER

ZANDDIJK

— = 100 meter

SPOTVOGEL
1 TERRITORIUM

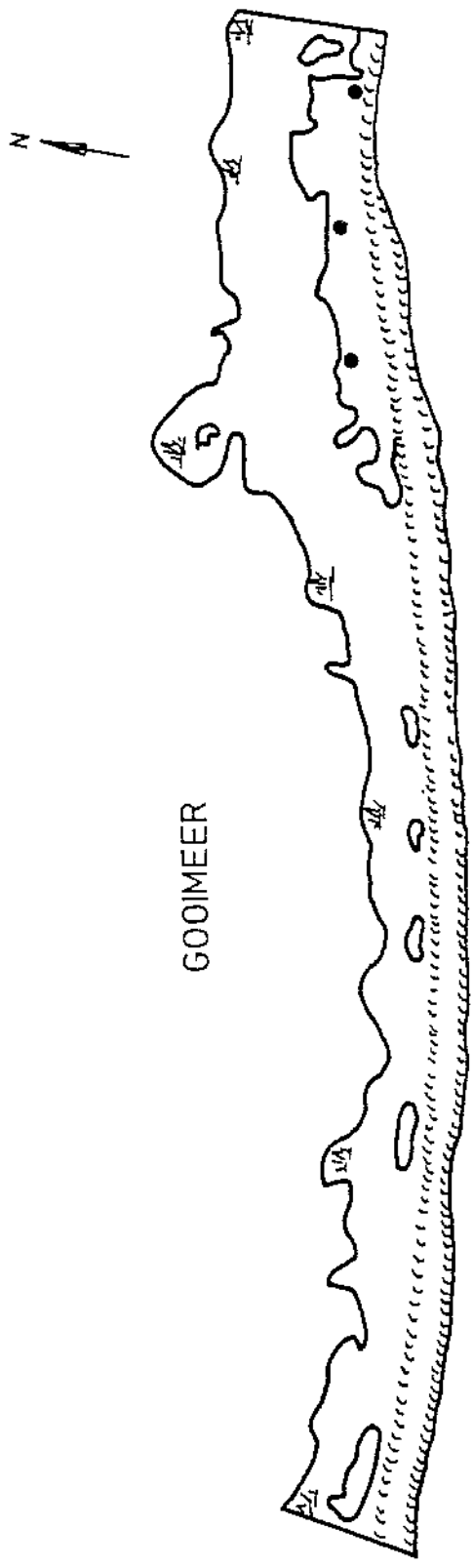

GOOIMEER

ZANDDIJK

— = 100 meter

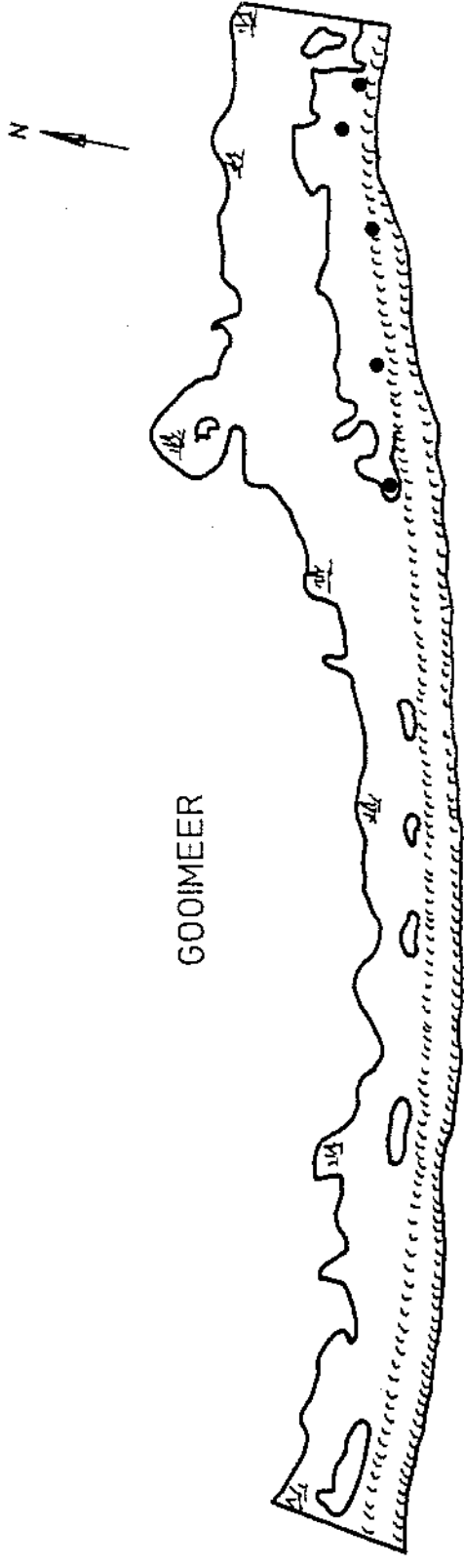
GRASMUS
3 TERRITORIA

GOOMEER

TUINFLUITER
3 TERRITORIA

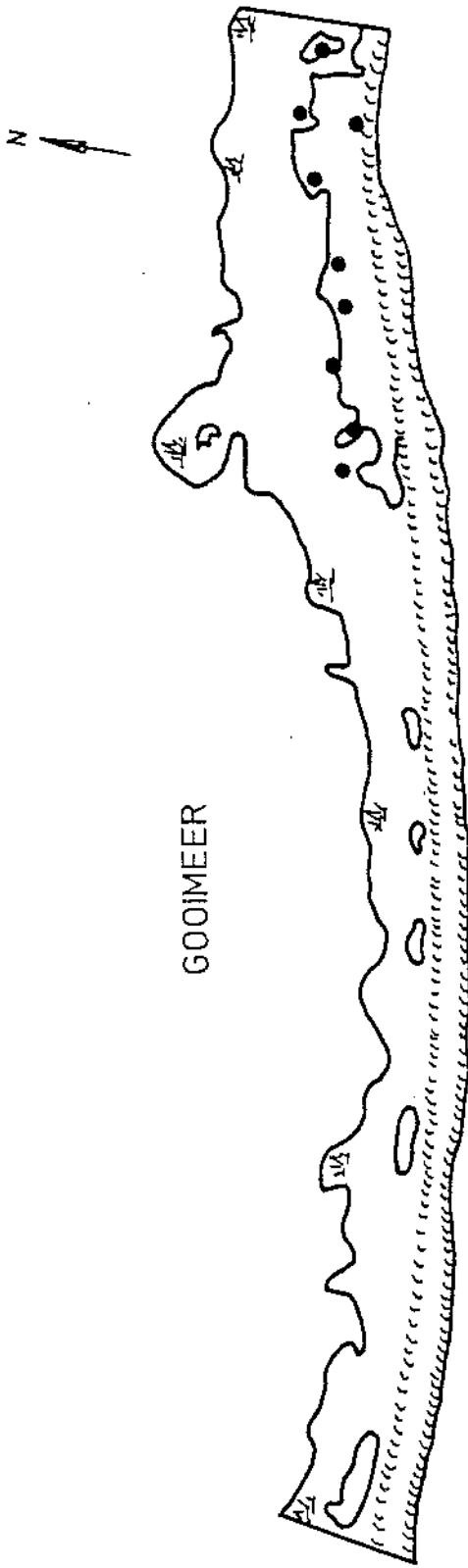
— = 100 meter

GOOMEER

ZWARTKOP
5 TERRITORIA

— = 100 meter

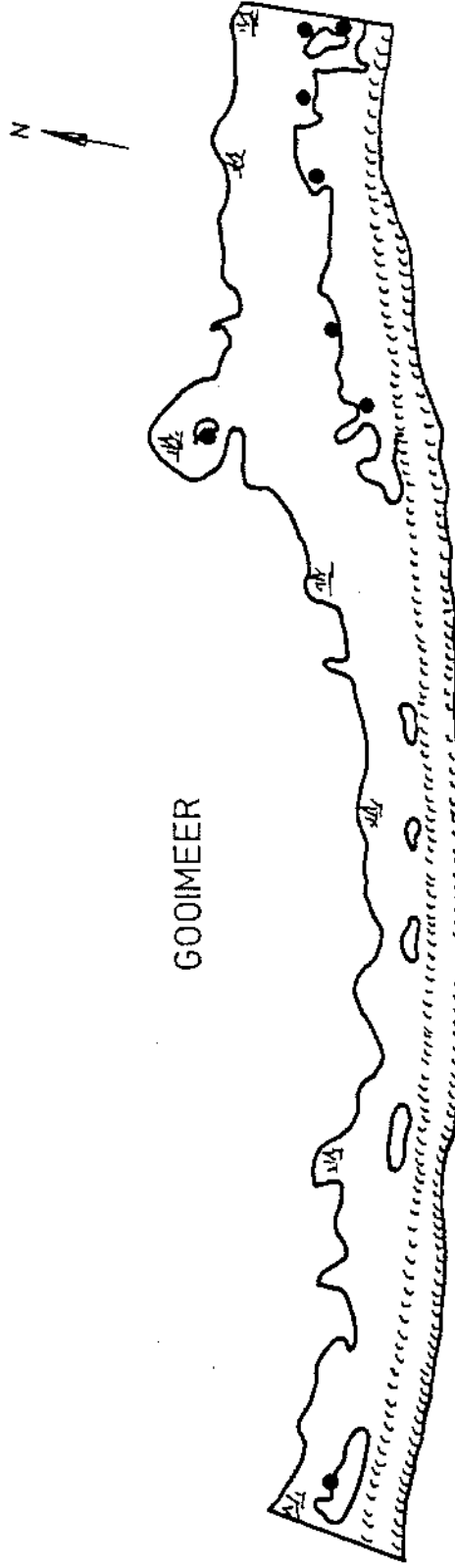

GOOMEER

ZANDDIJK

— = 100 meter

TJIFTJAF
9 TERRITORIA

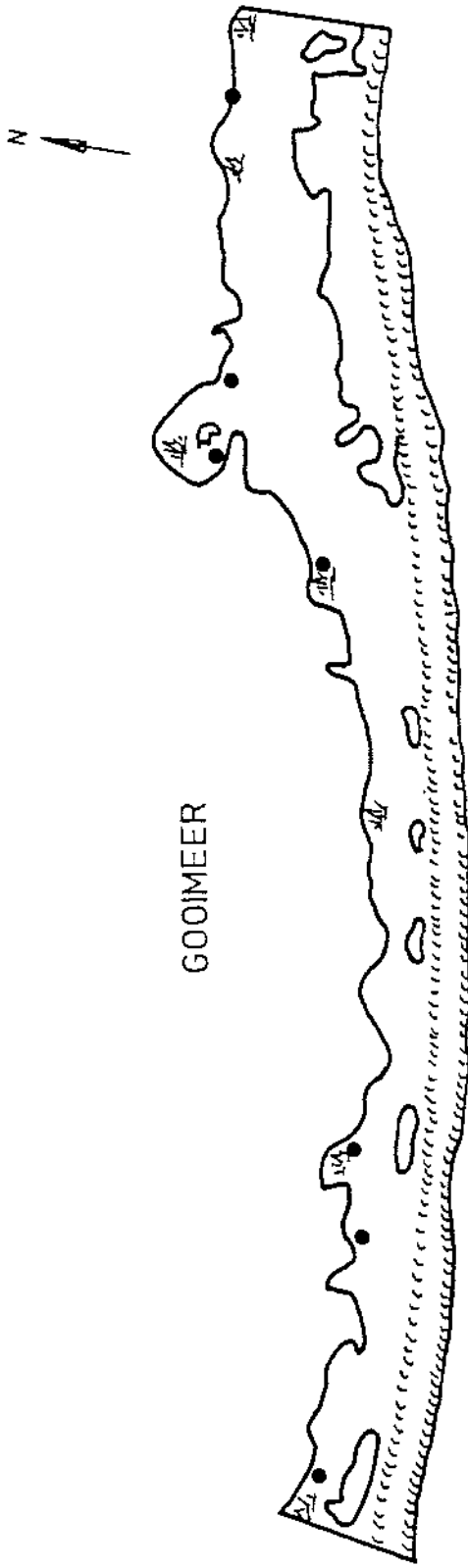

GOOMEER

ZANDDIJK

— = 100 meter

FITIS
8 TERRITORIA

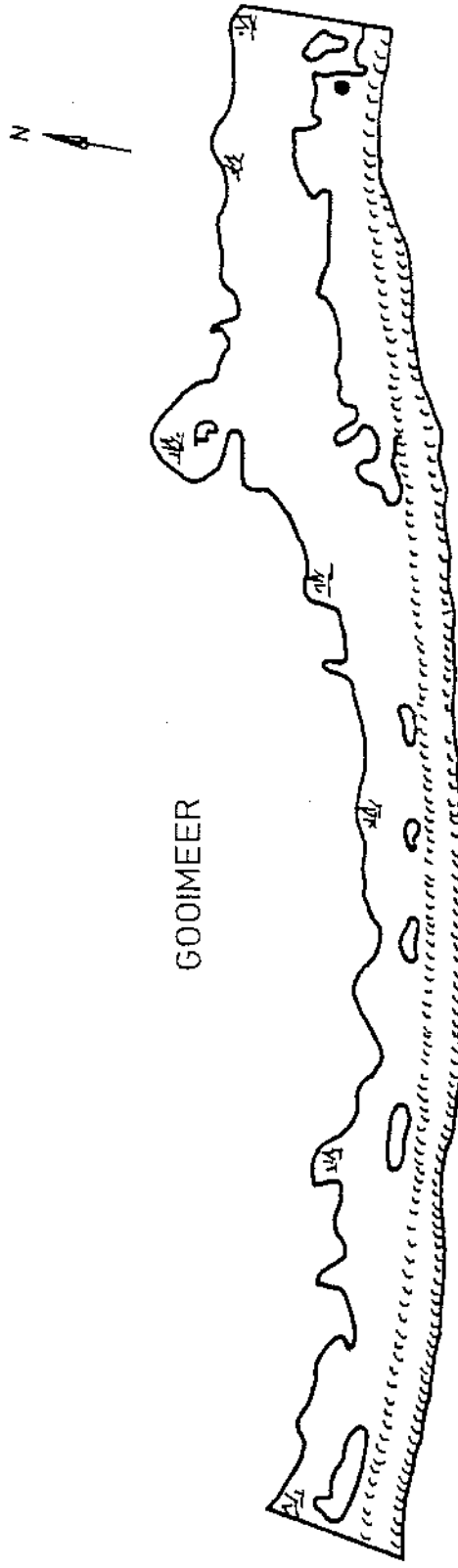

GOOIMEER

BAARDMANNETJE
7 TERRITORIA

ZANDDIJK

— = 100 meter

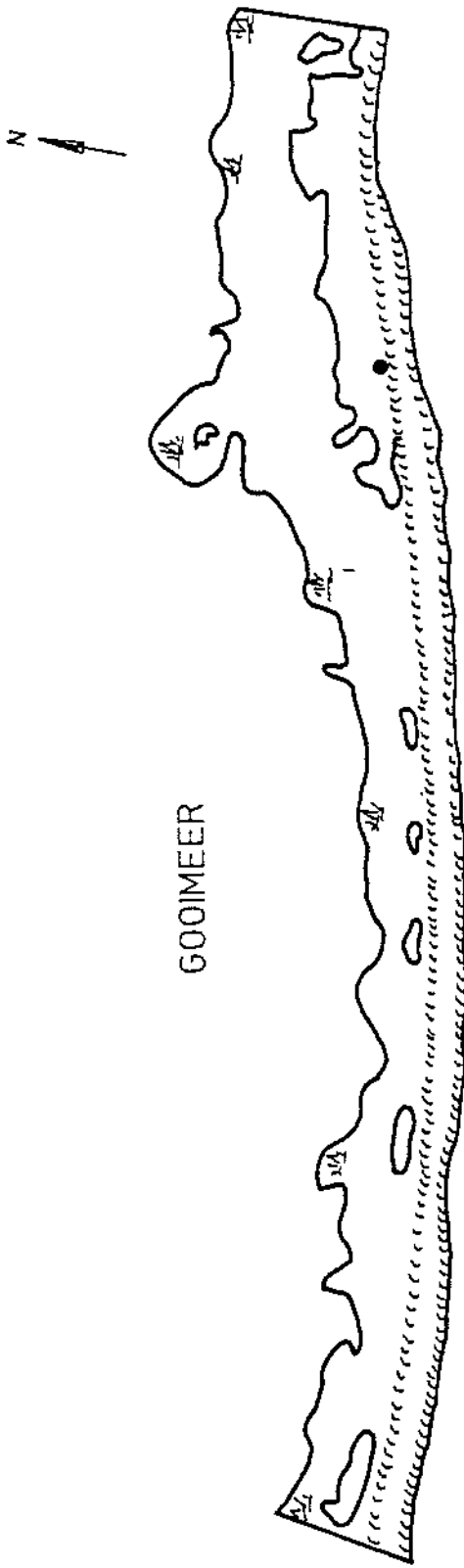

GOOIMEER

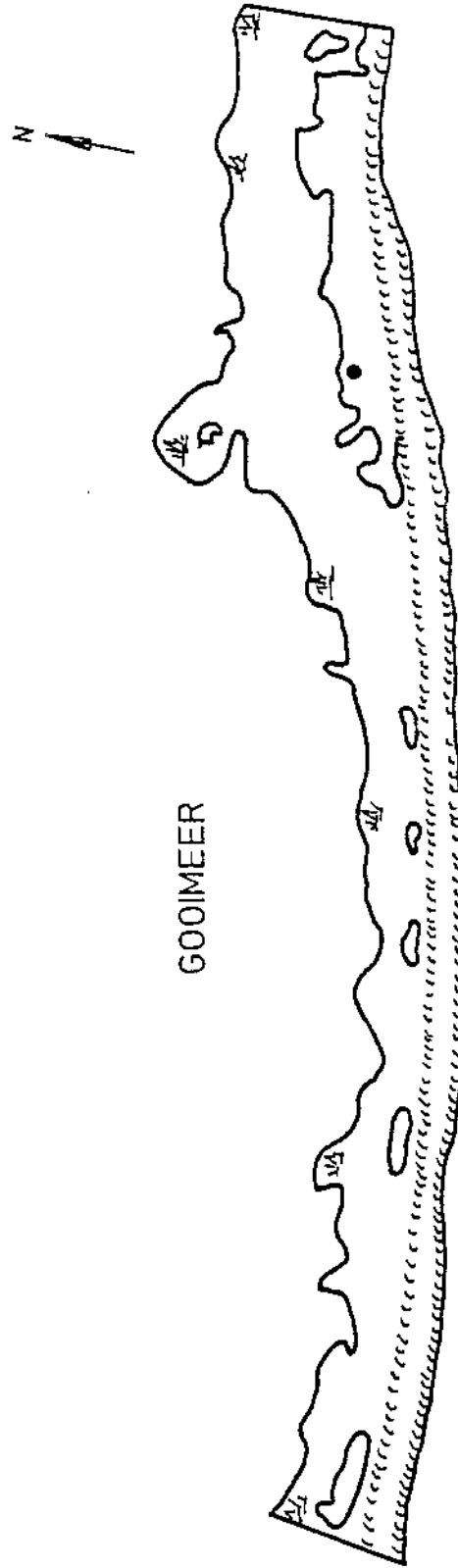
STAARTMEES
1 TERRITORIUM

ZANDDIJK

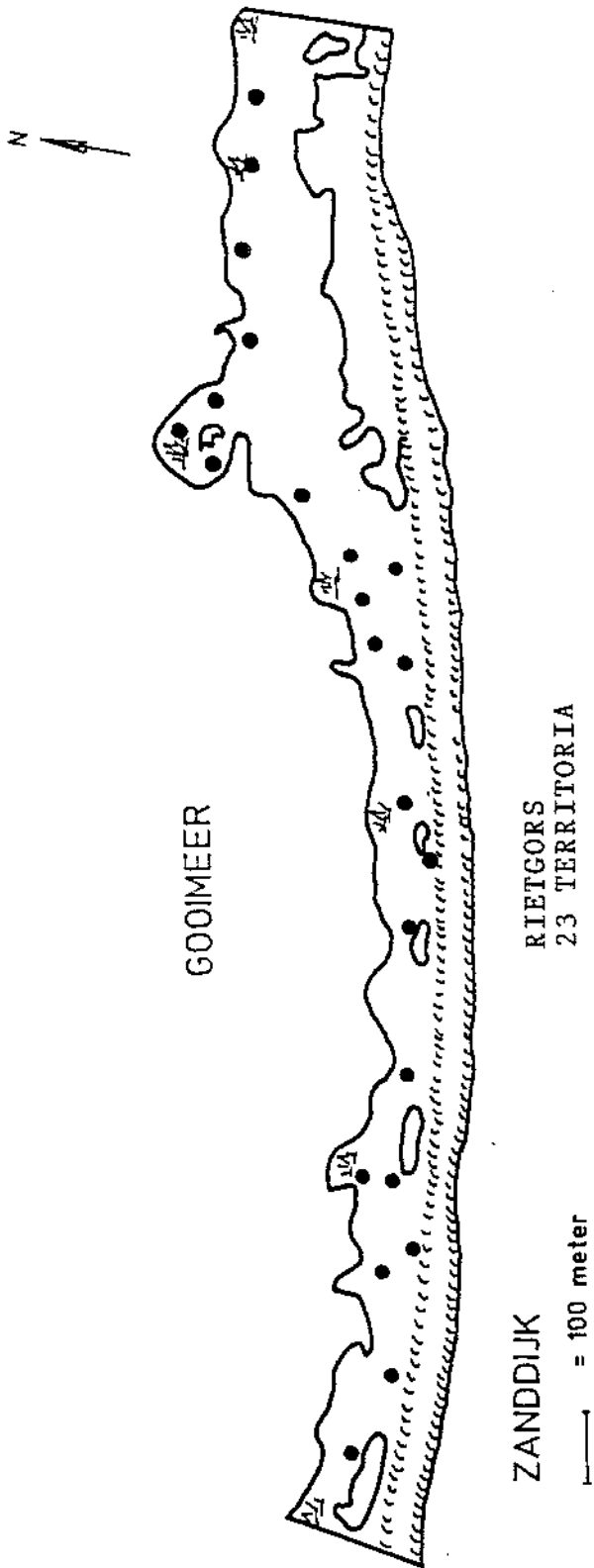
— = 100 meter

ZANDDIJK
 — = 100 meter
 MATKOP
 1 TERRITORIUM

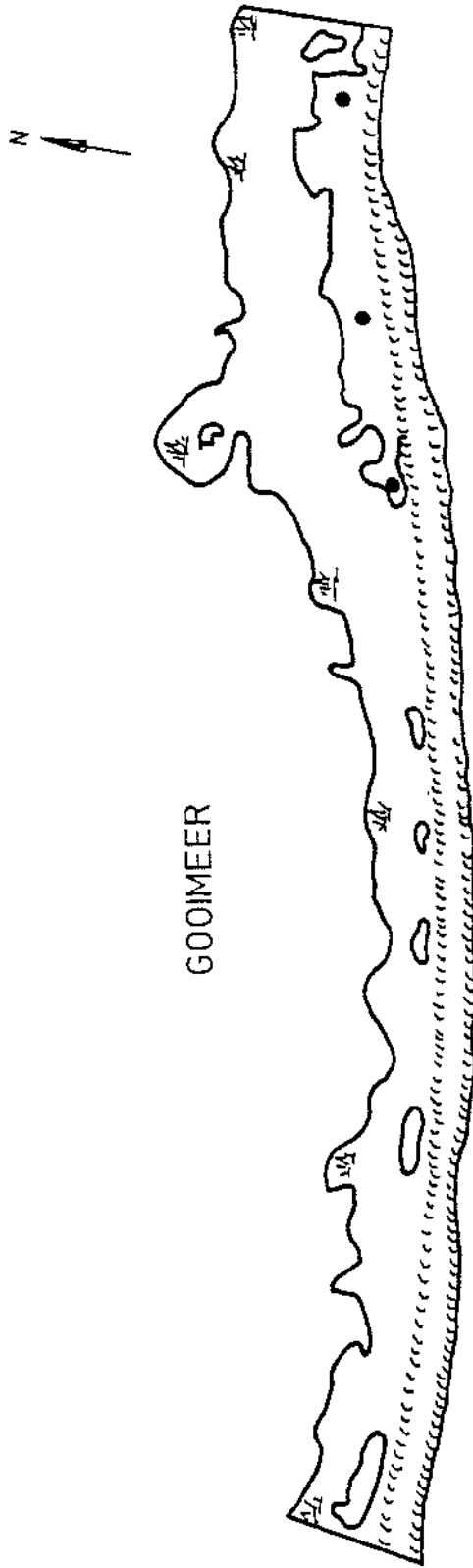
ZANDDIJK
 — = 100 meter
 PIMPELMEES
 1 TERRITORIA

GOOIMEER

RIETGORS
23 TERRITORIA

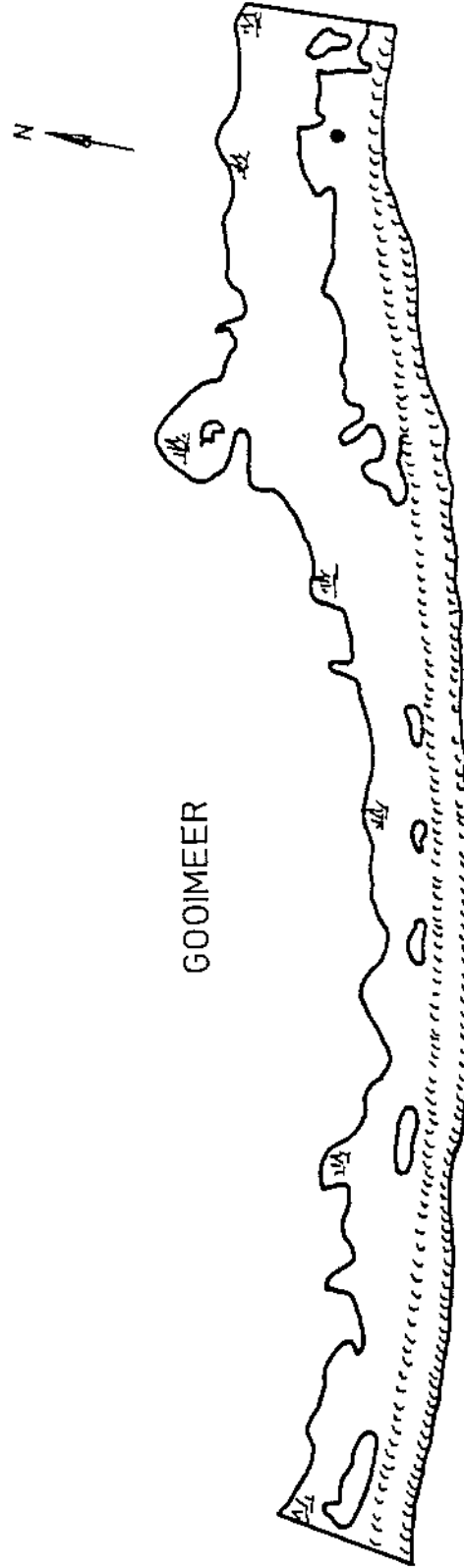
ZANDDIJK
— = 100 meter

ZANDDIJK

— = 100 meter

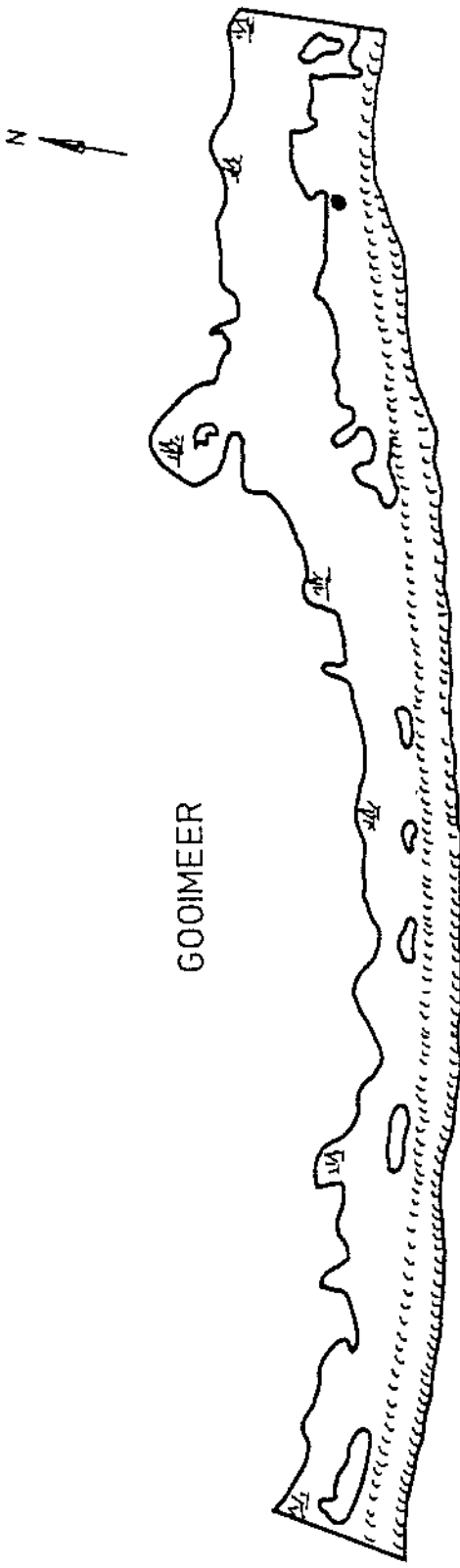
KOOLMEES
3 TERRITORIA

ZANDDIJK

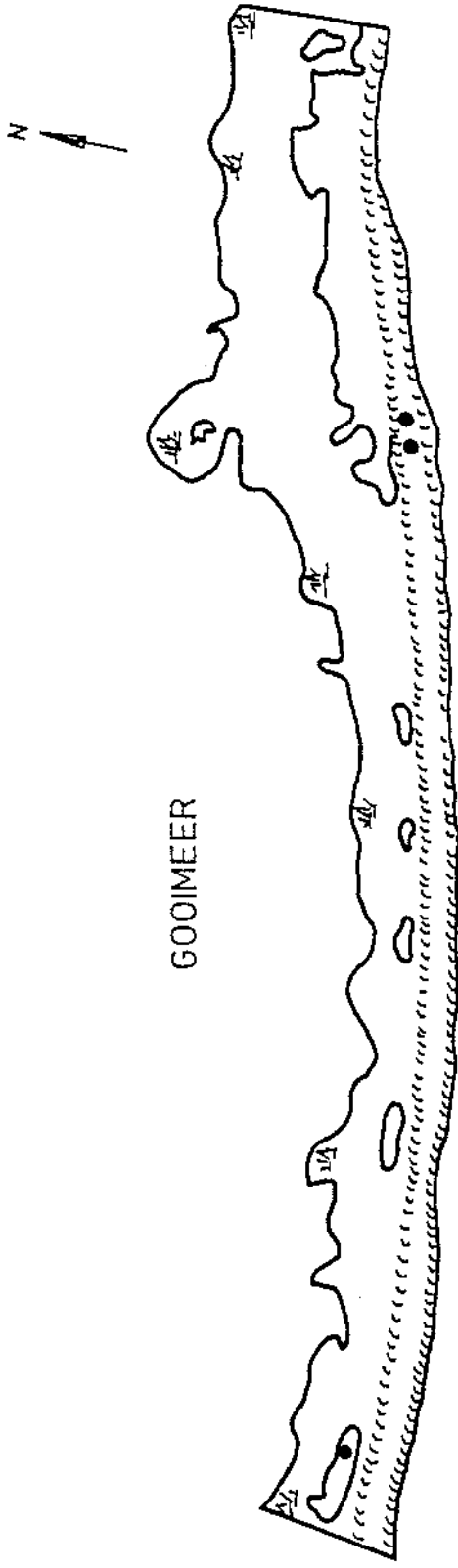
— = 100 meter

BOOMKRUIPER
1 TERRITORIUM

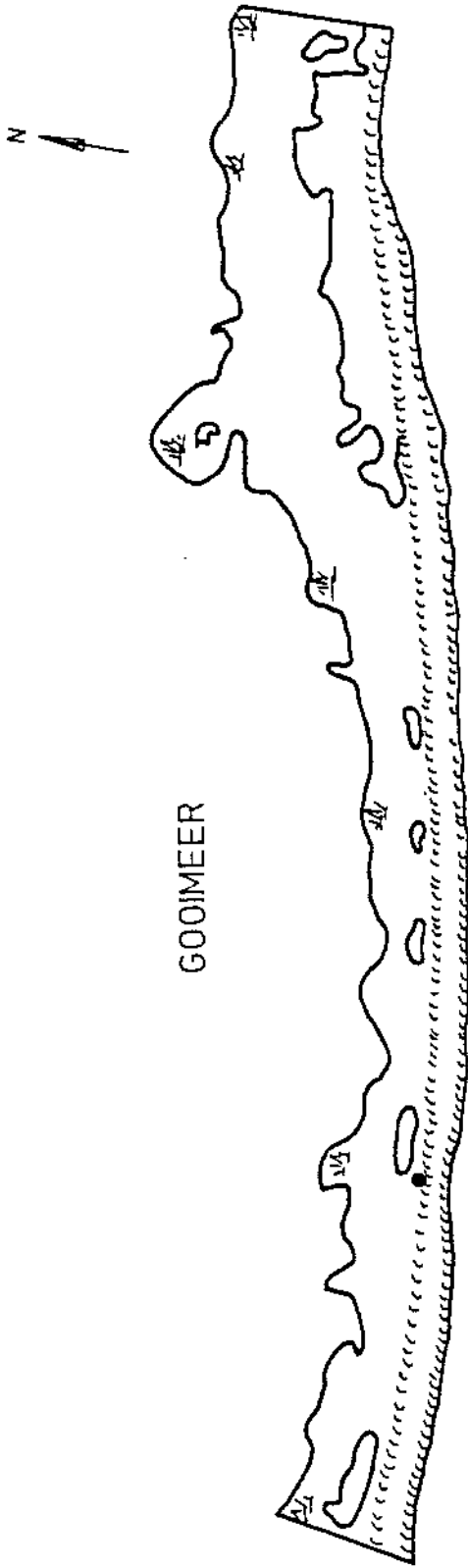
ZANDDIJK
 VINK
 1 TERRITORIUM

— = 100 meter

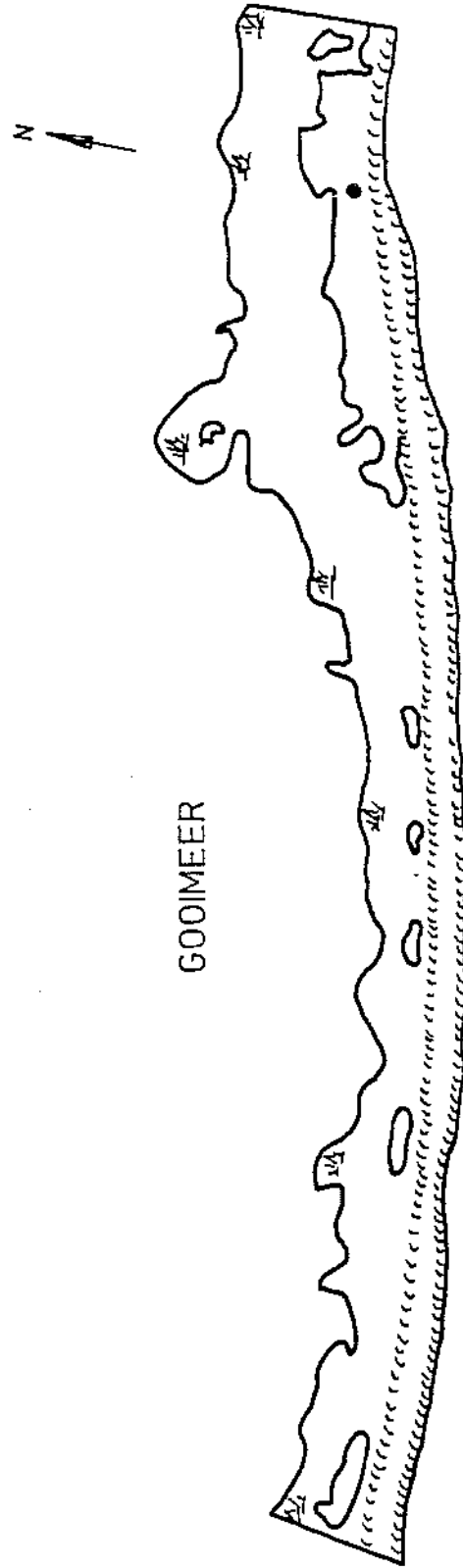

ZANDDIJK
 PUTTER
 3 TERRITORIA

— = 100 meter

ZANDDIJK
— = 100 meter
KNEU
1 TERRITORIUM

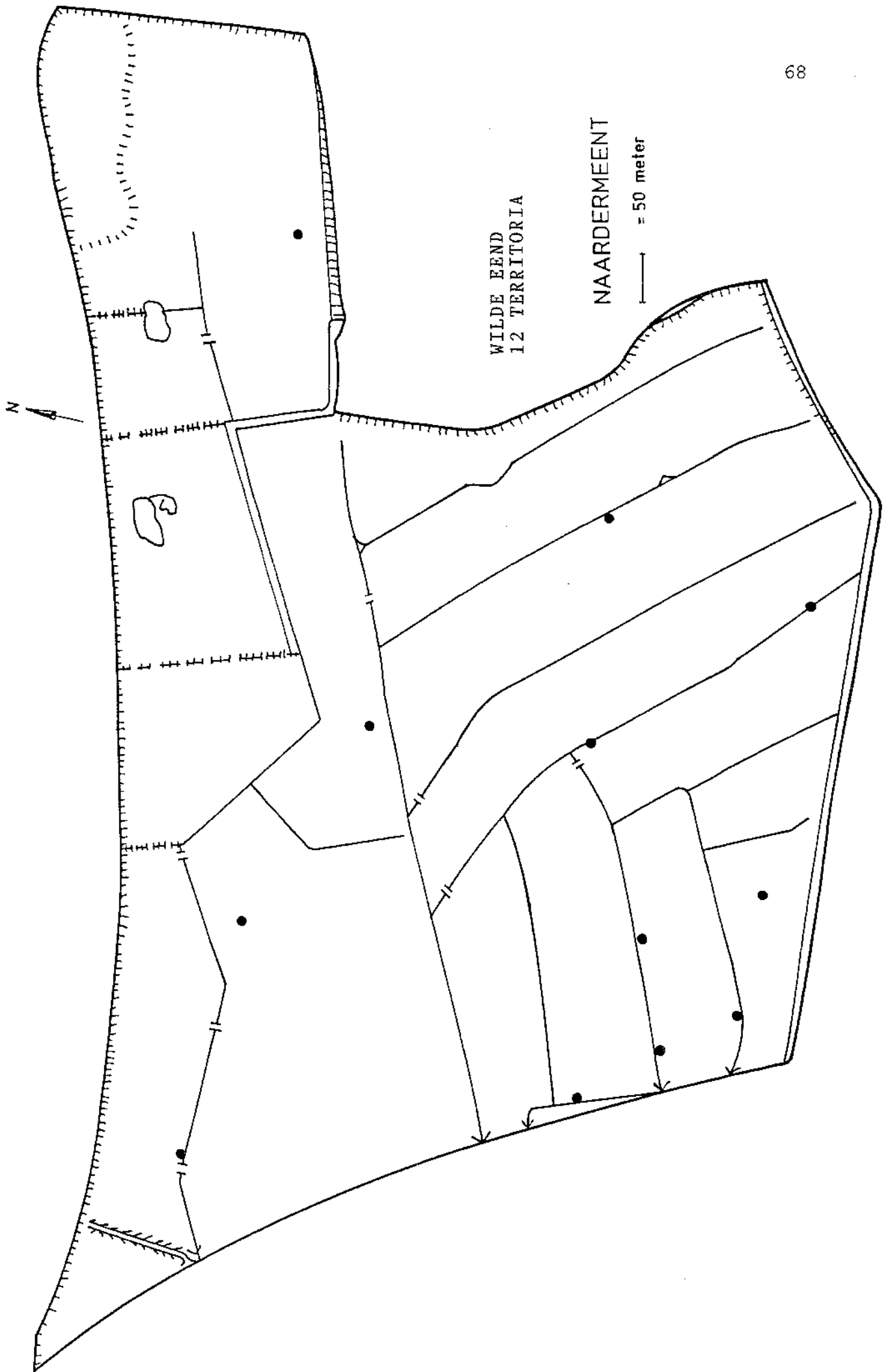

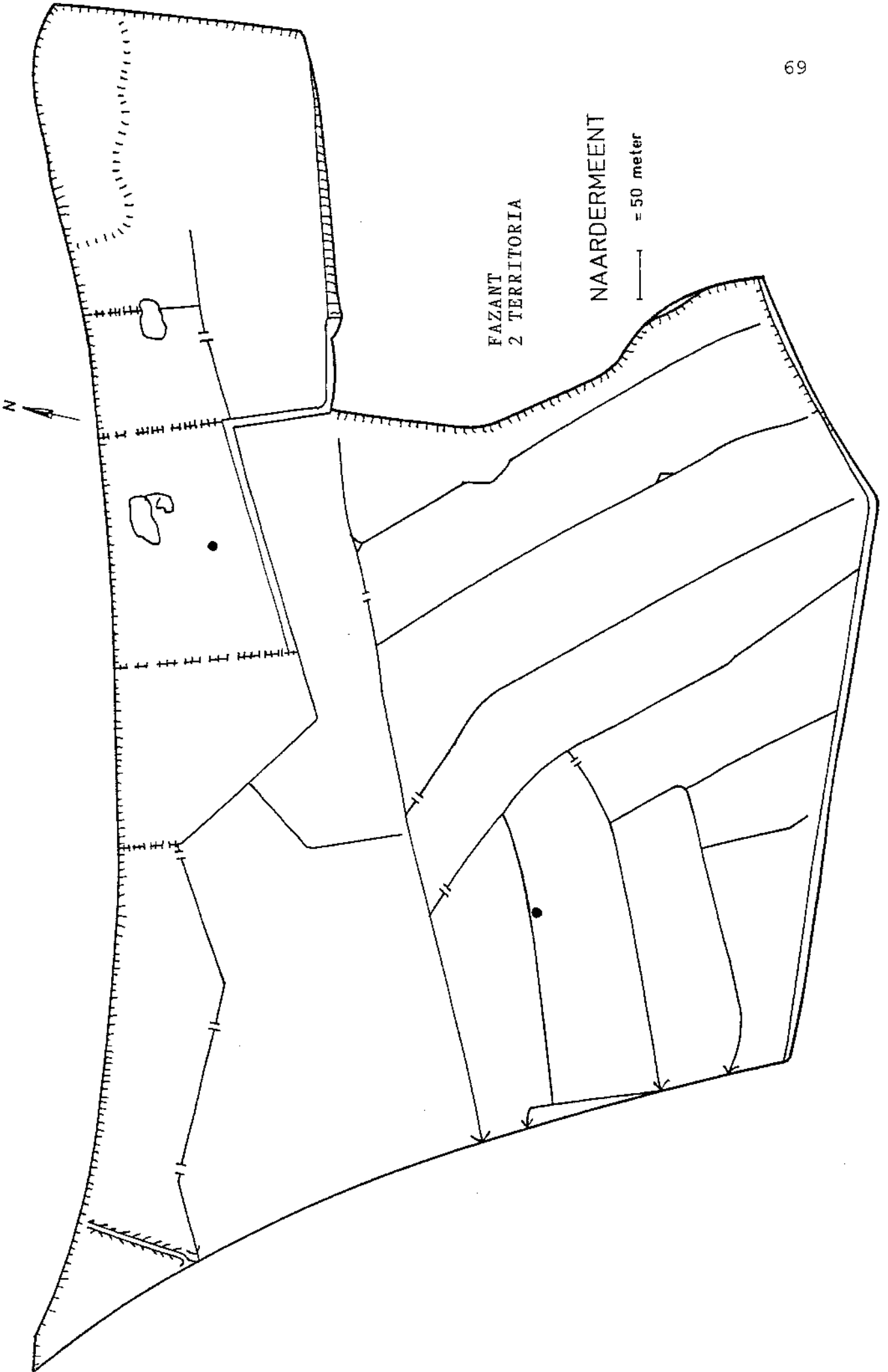
ZANDDIJK
— = 100 meter
GOUDVINK
1 TERRITORIUM

Bijlage 3

TERRITORIA NAARDERMEENT

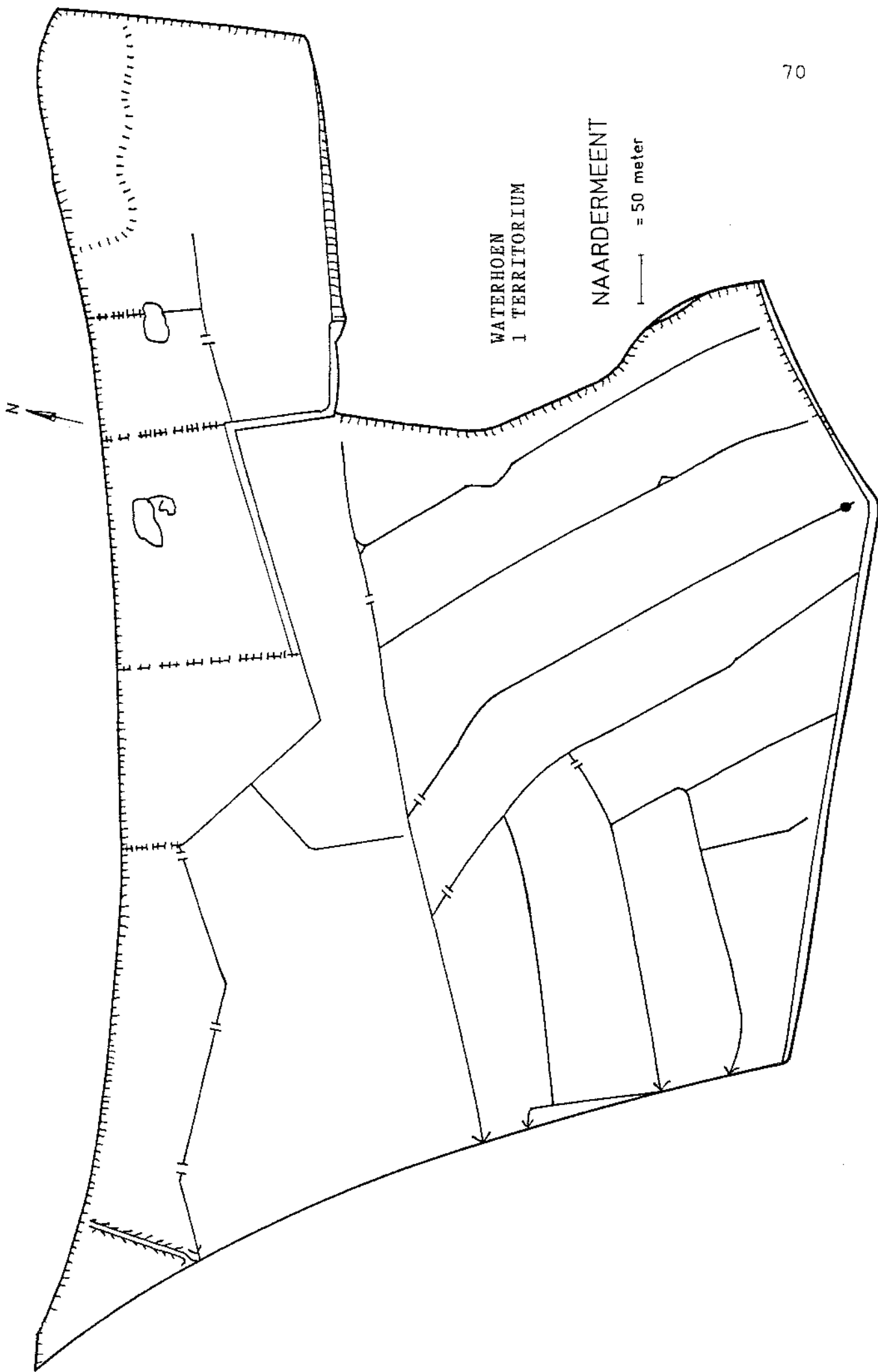

FAZANT
2 TERRITORIA

NAARDERMEENT

— = 50 meter

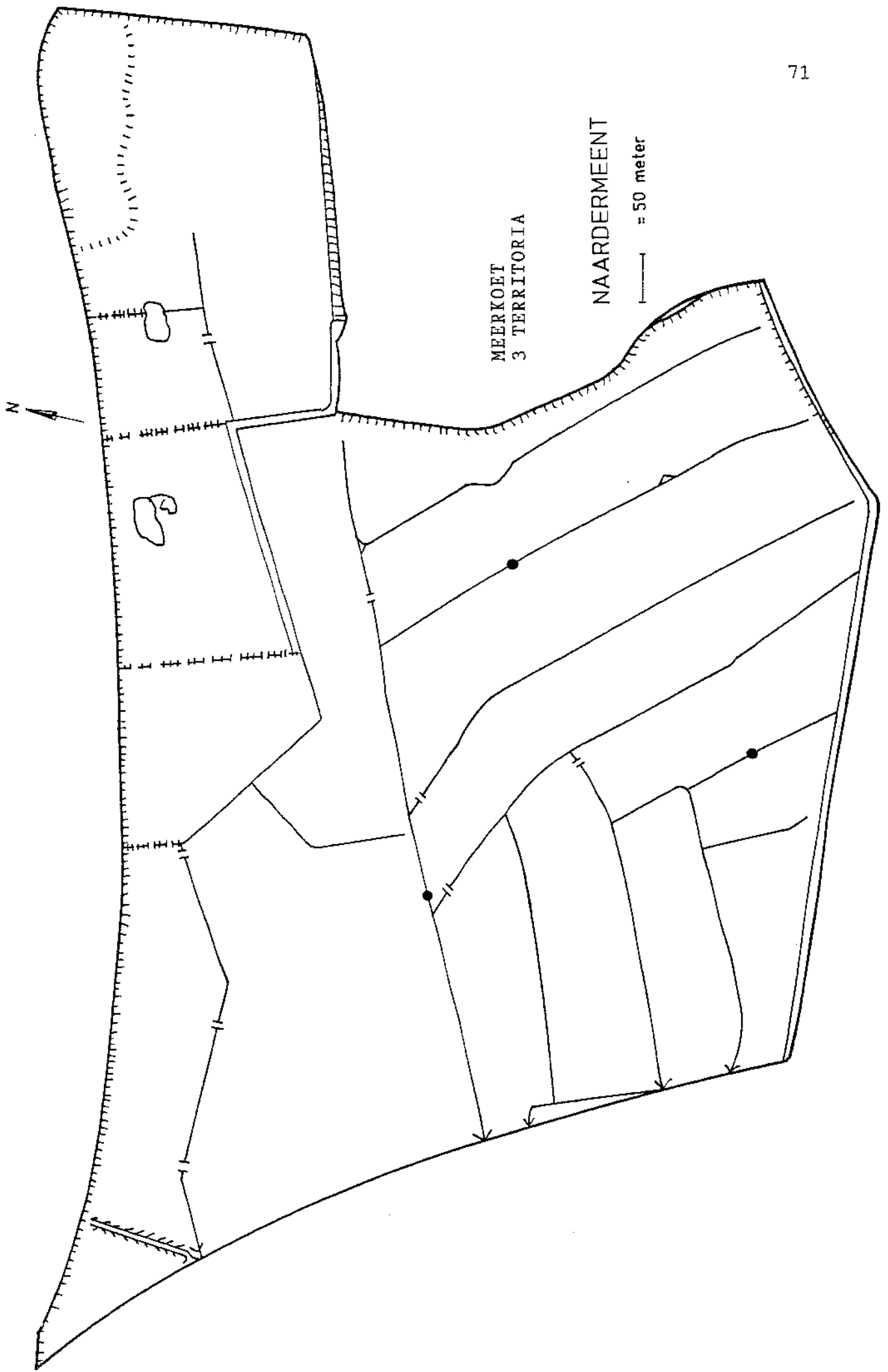

WATERHOEN
1 TERRITORIUM

NAARDERMEENT

= 50 meter

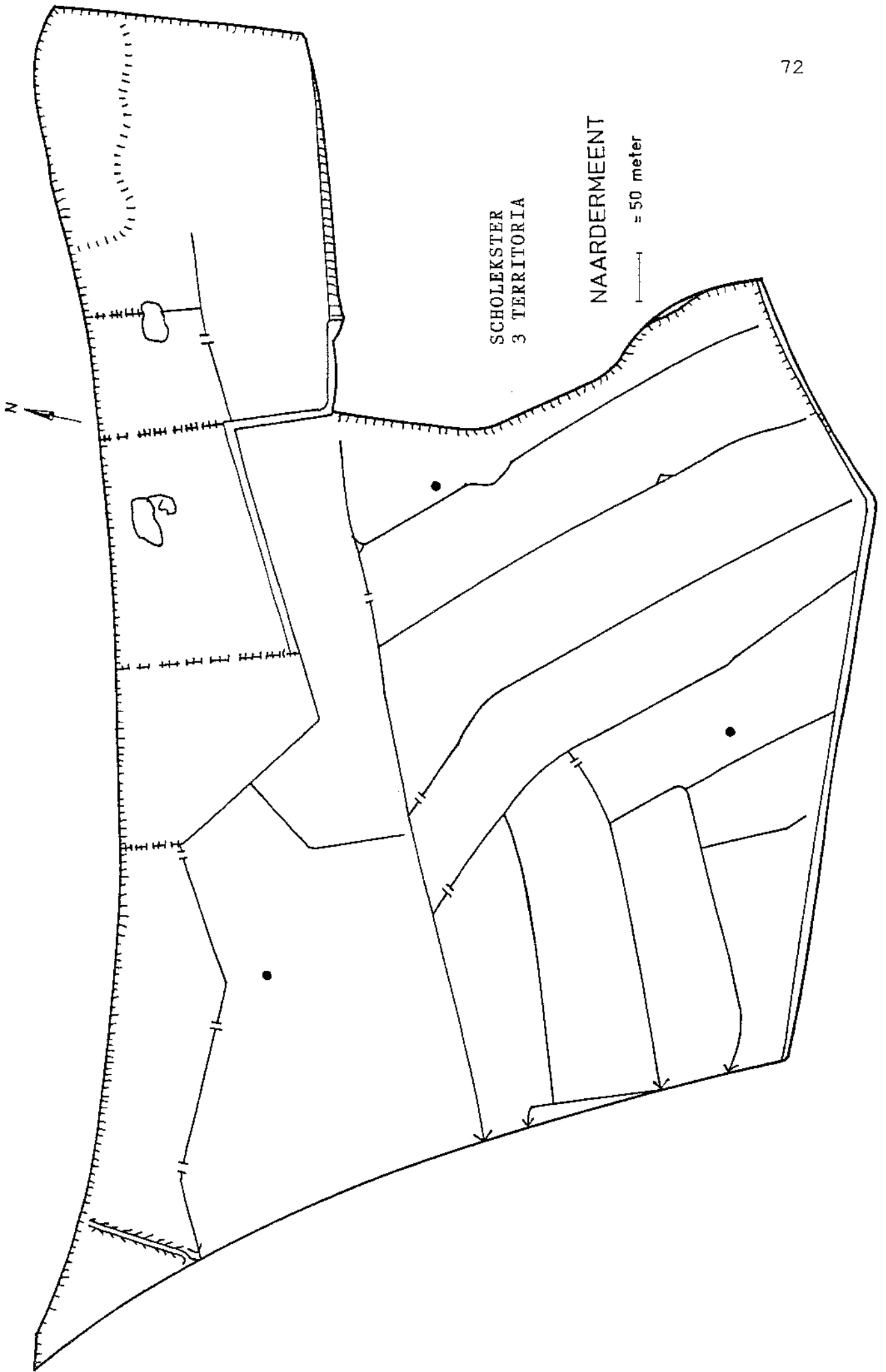

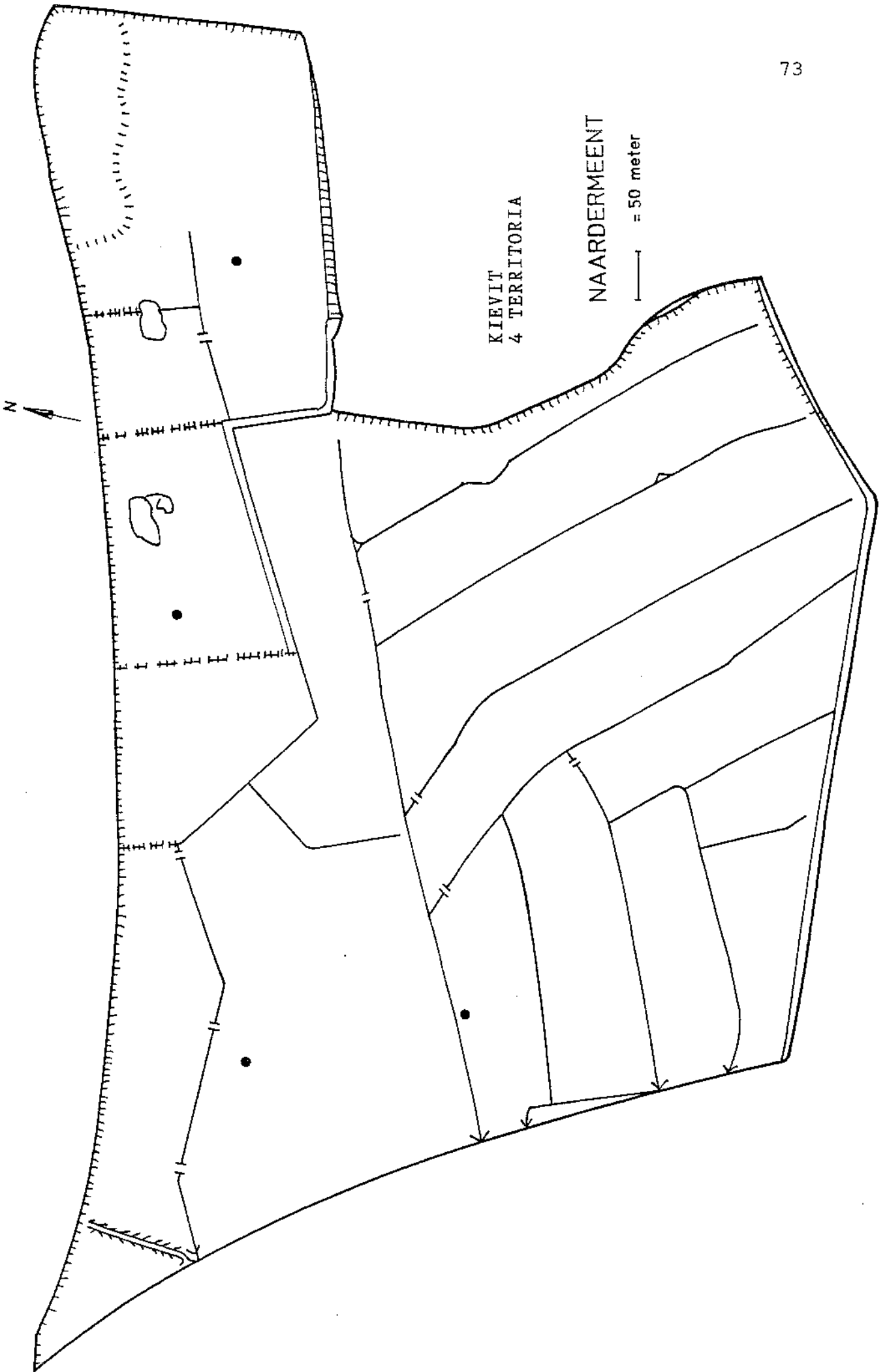

MEERKOET
3 TERRITORIA

NAARDERMEENT

— = 50 meter

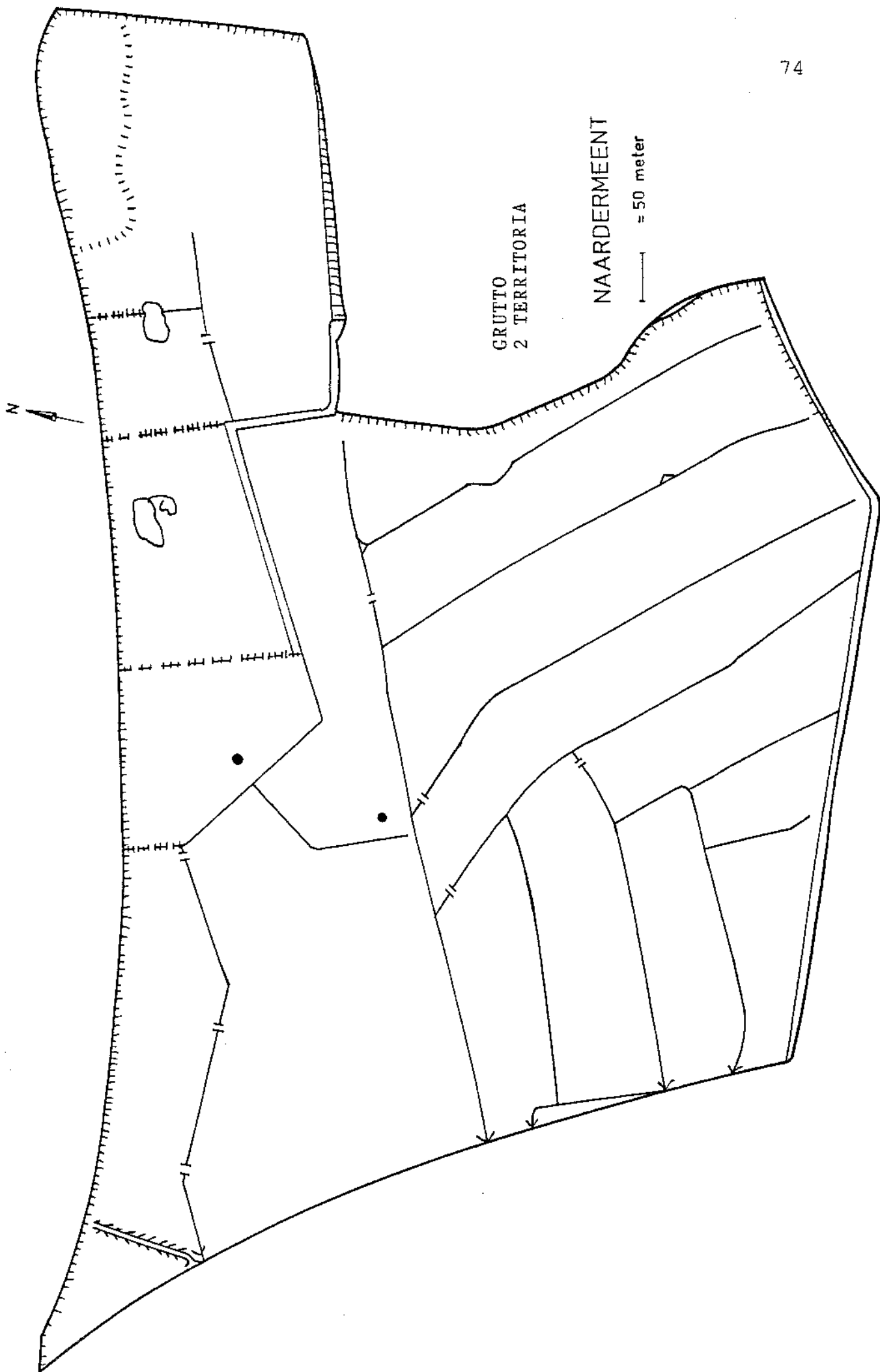

KIEVIT
4 TERRITORIA

NAARDERMEENT

50 meter

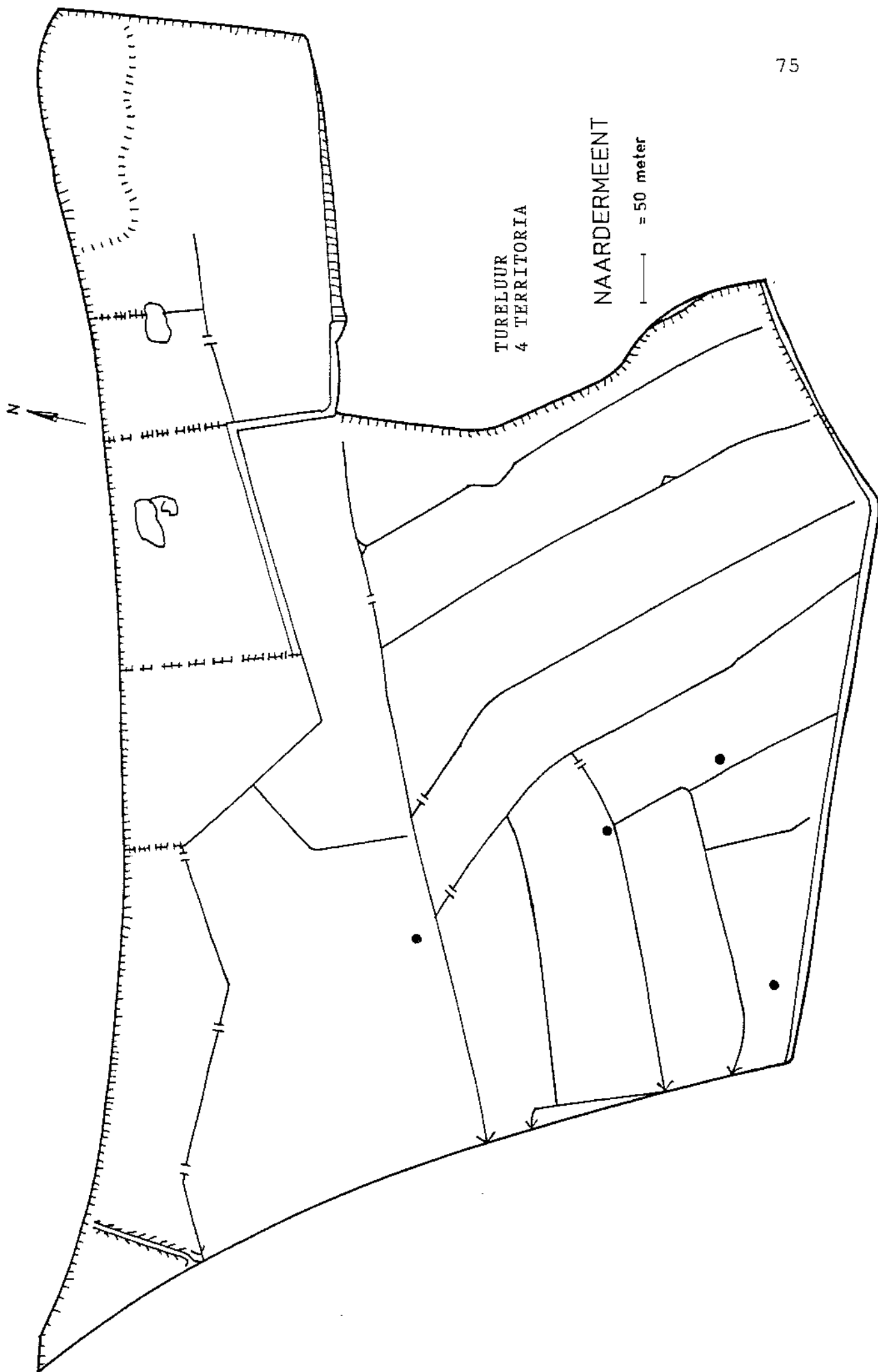

GRUTTO
2 TERRITORIA

NAARDERMEENT

≈ 50 meter

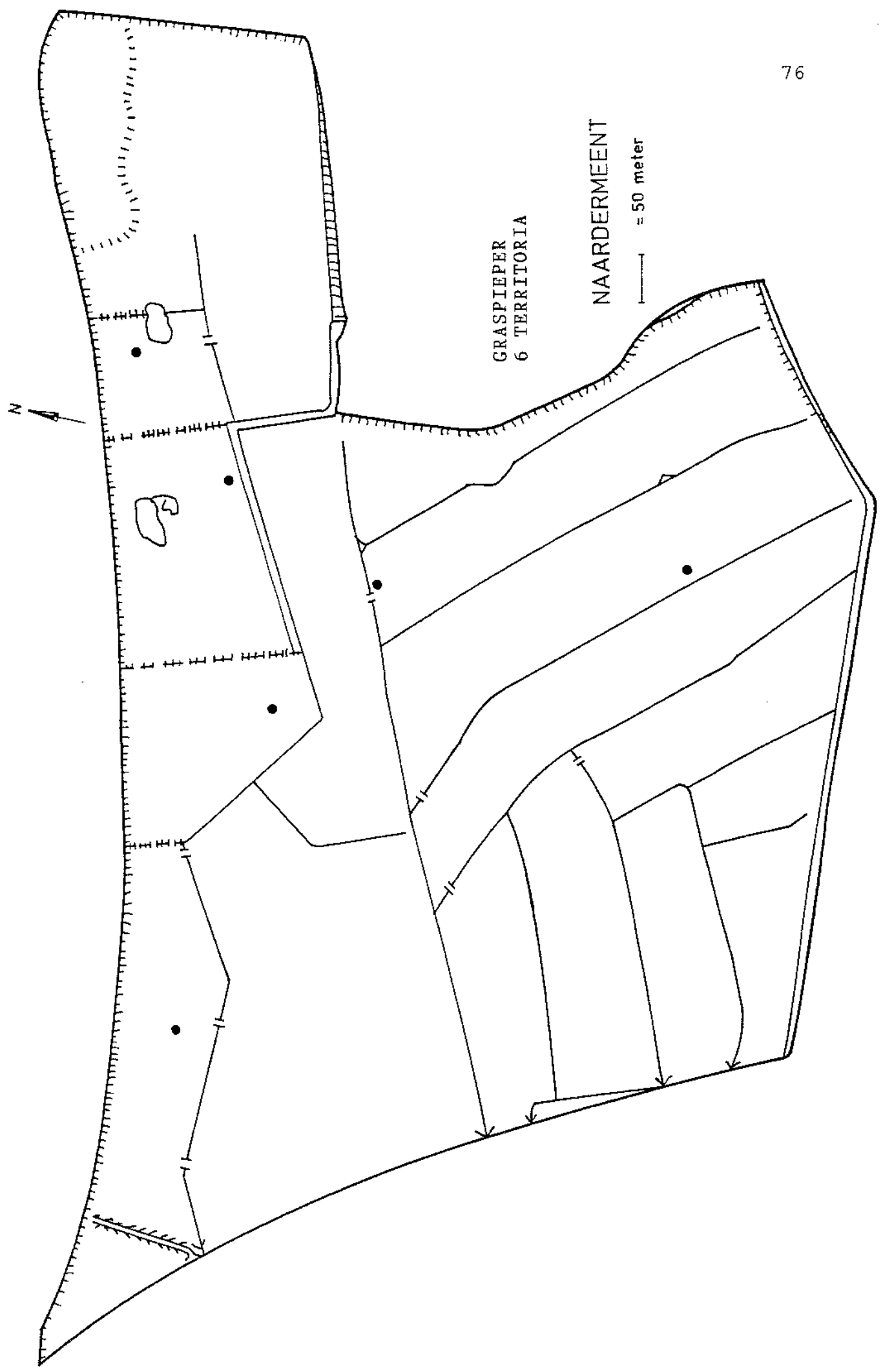
N

TURELUUR
4 TERRITORIA

NAARDERMEENT

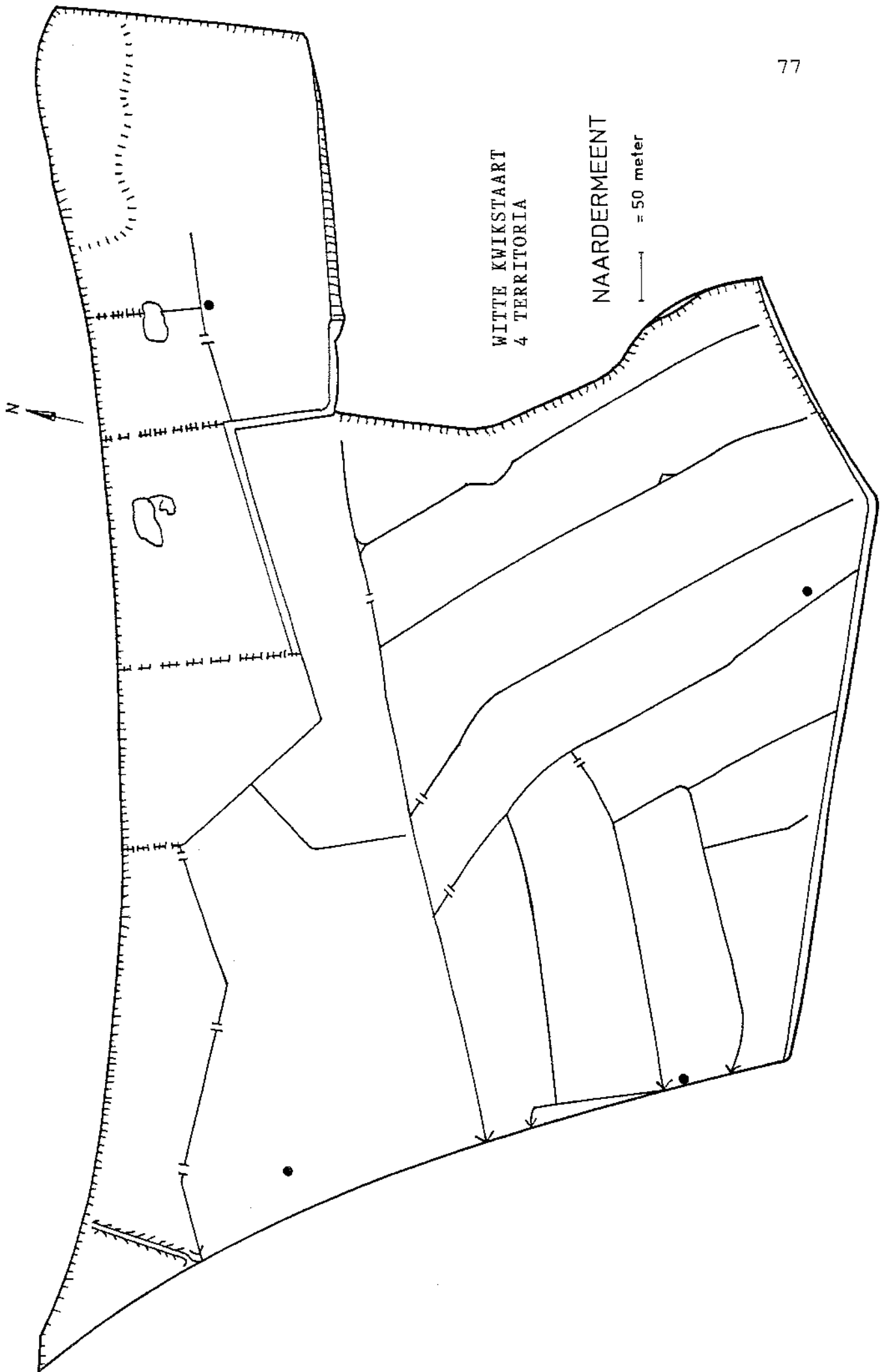
— = 50 meter

GRASPIEPER
6 TERRITORIA

NAARDERMEENT

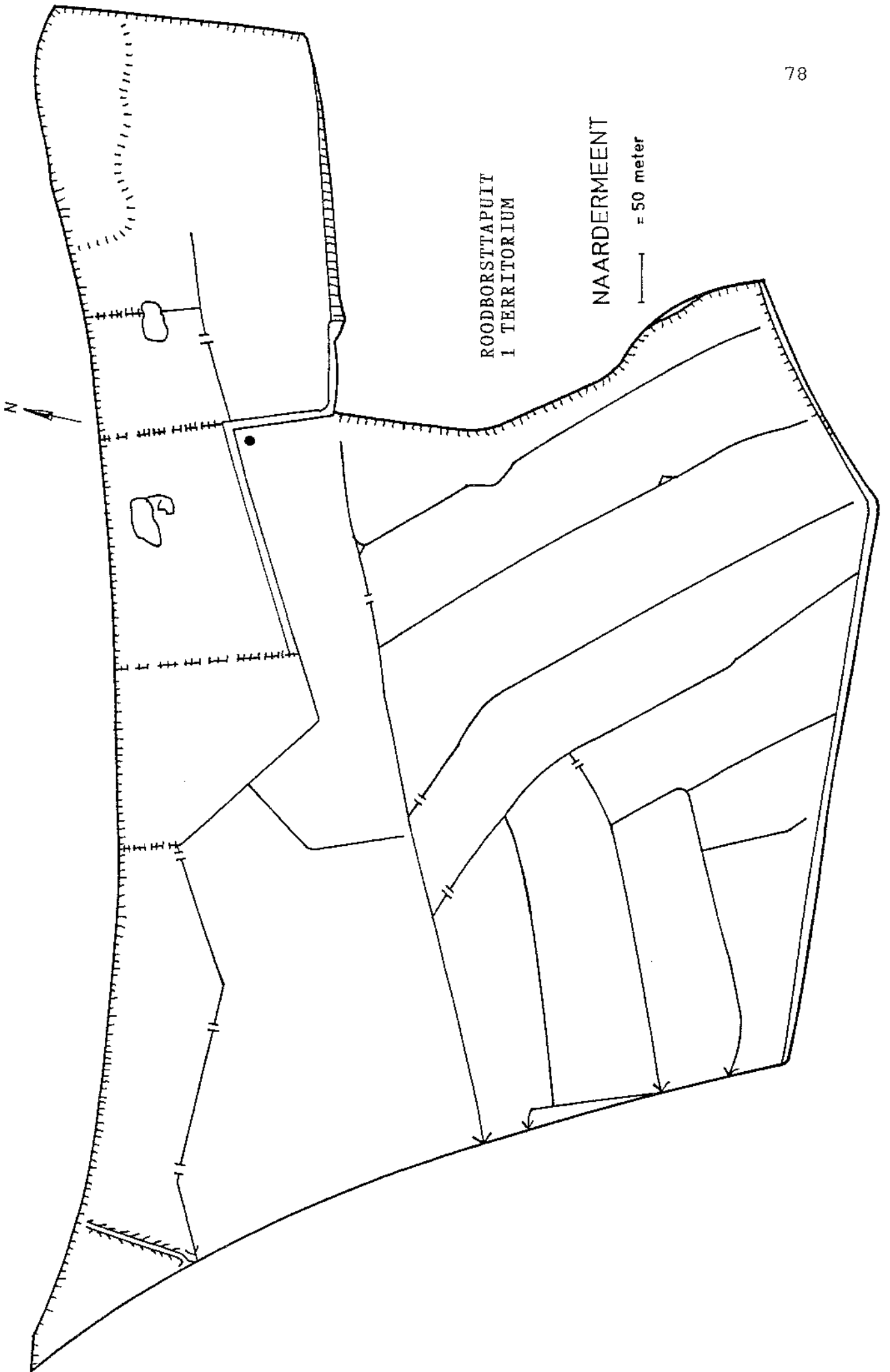
— = 50 meter

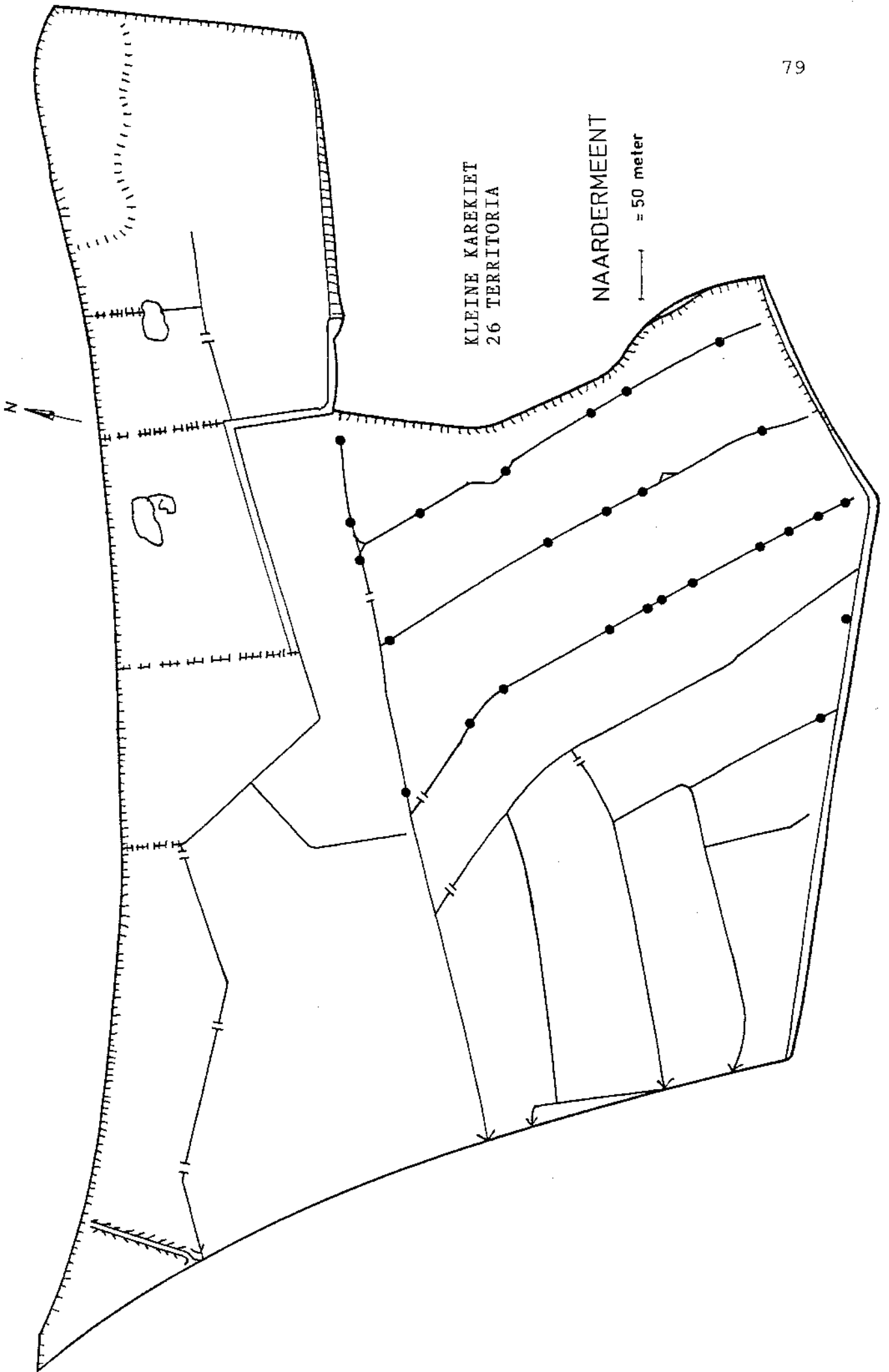

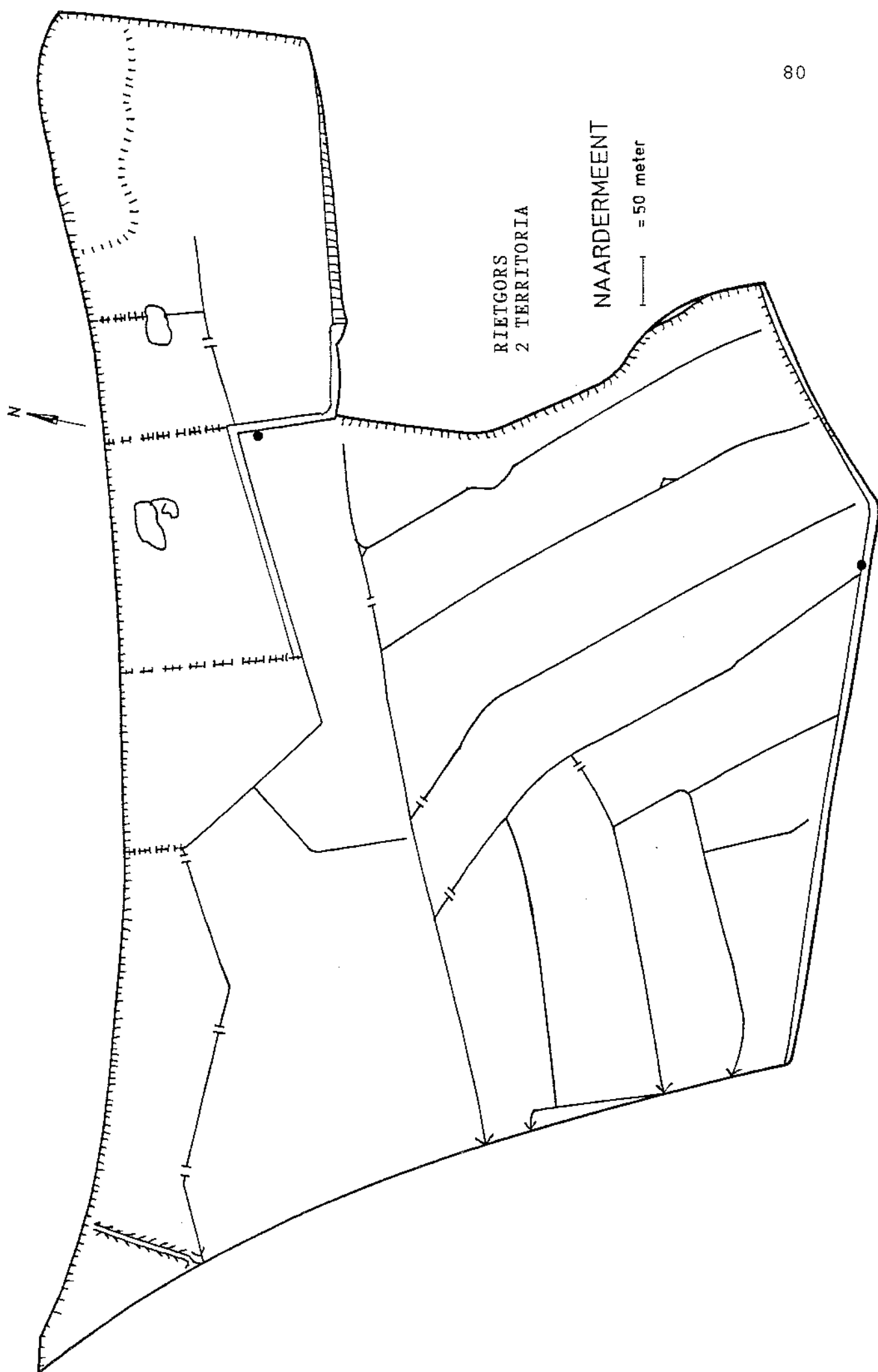
WITTE KWIKSTAART
4 TERRITORIA

NAARDERMEENT

= 50 meter

RIETGORS
2 TERRITORIA

NAARDERMEENT

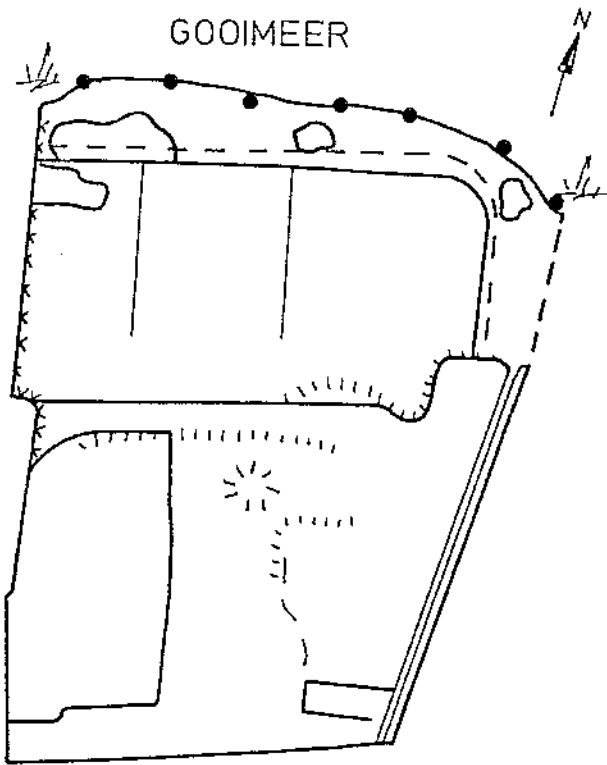
— = 50 meter

Bijlage 4

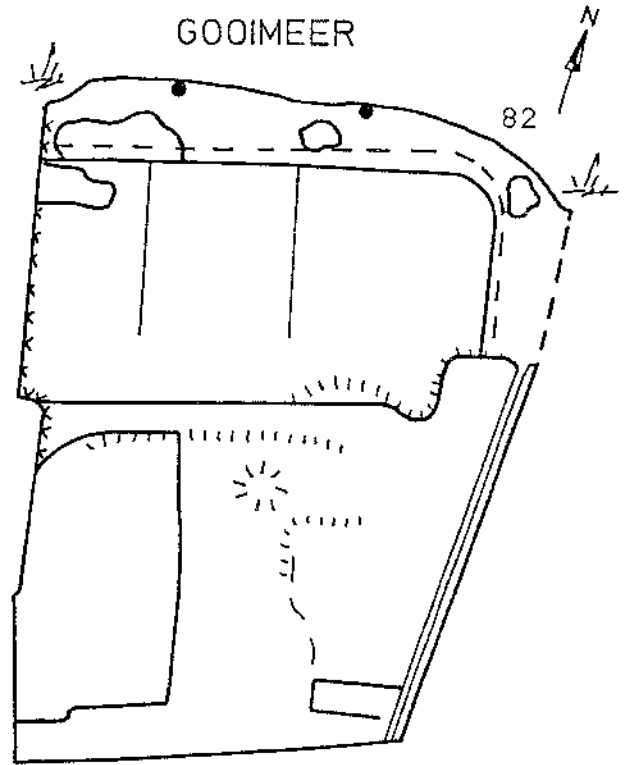
TERRITORIAKAARTEN OUD-VALKEVEEN

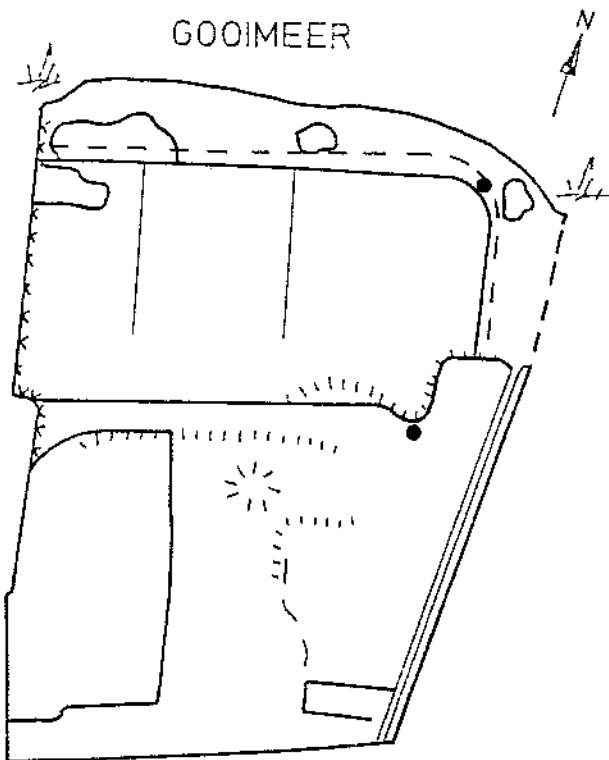
FUUT
7 TERRITORIA
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

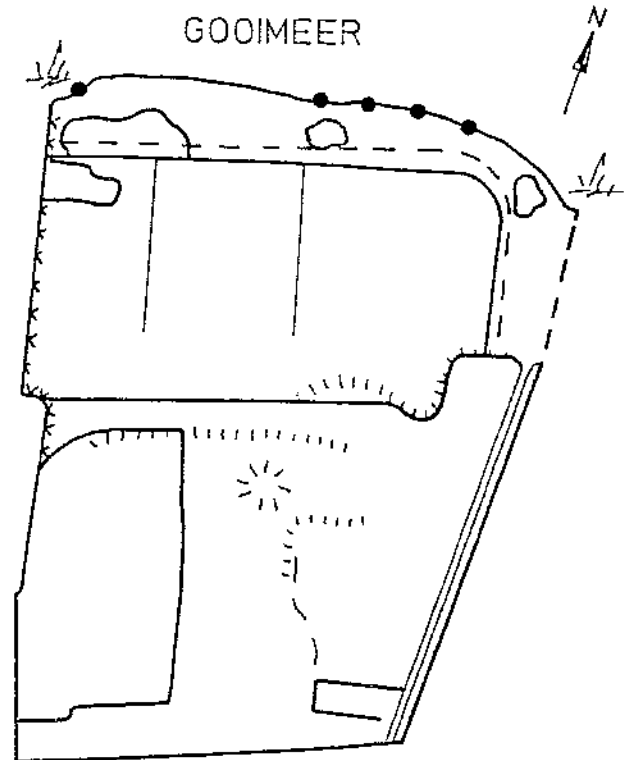
KRAKEEND
2 TERRITORIA
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

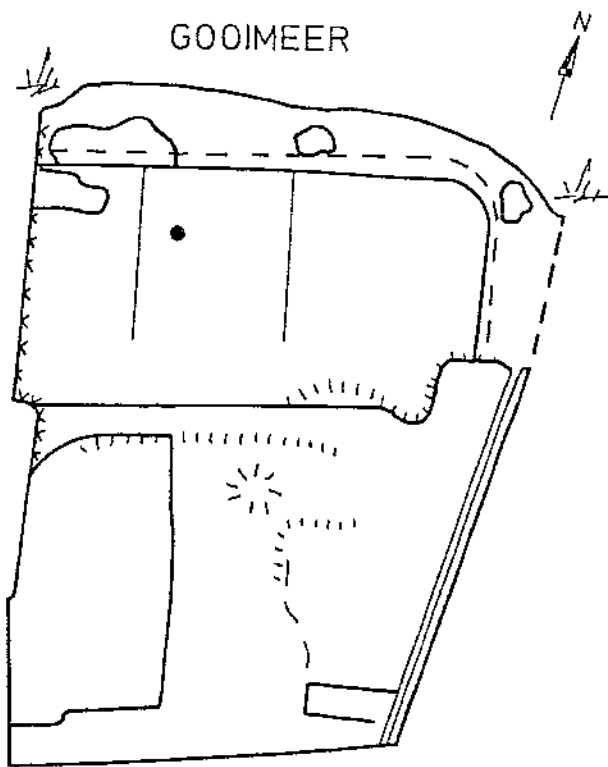
FAZANT
2 TERRITORIA
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

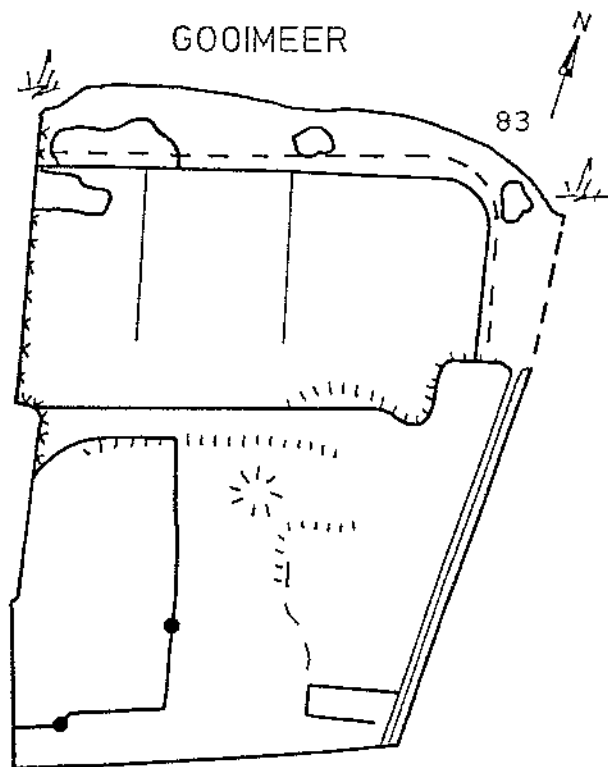
MEERKOET
5 TERRITORIA
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

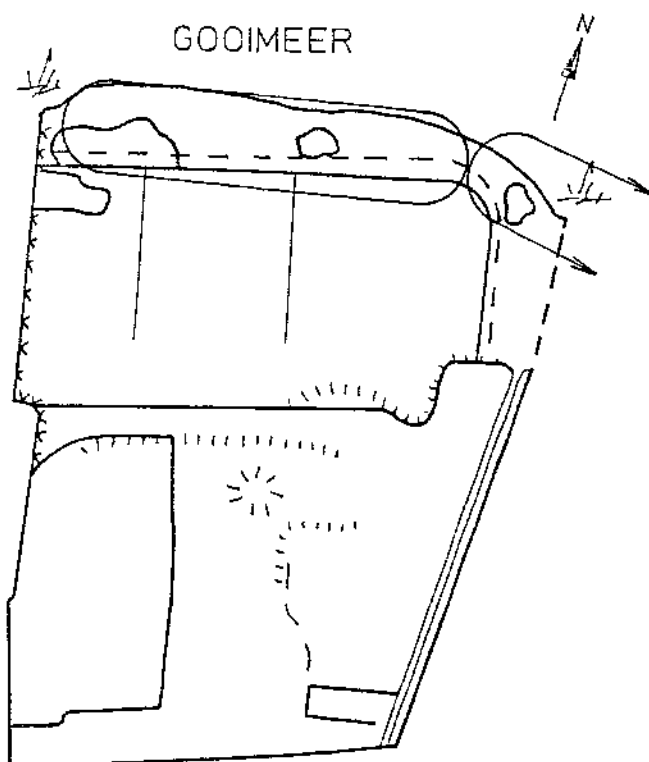
SCHOLEKSTER
1 TERRITORIUM
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

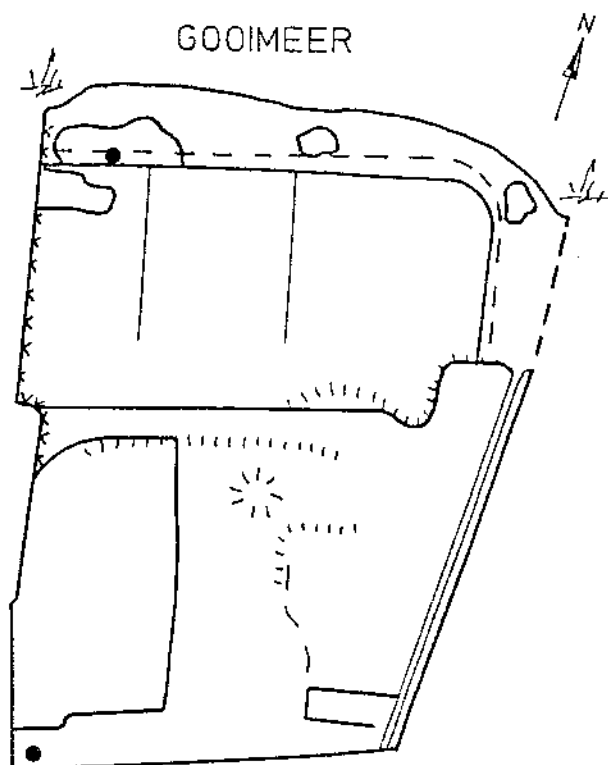
HOUDUIF
2 TERRITORIA
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

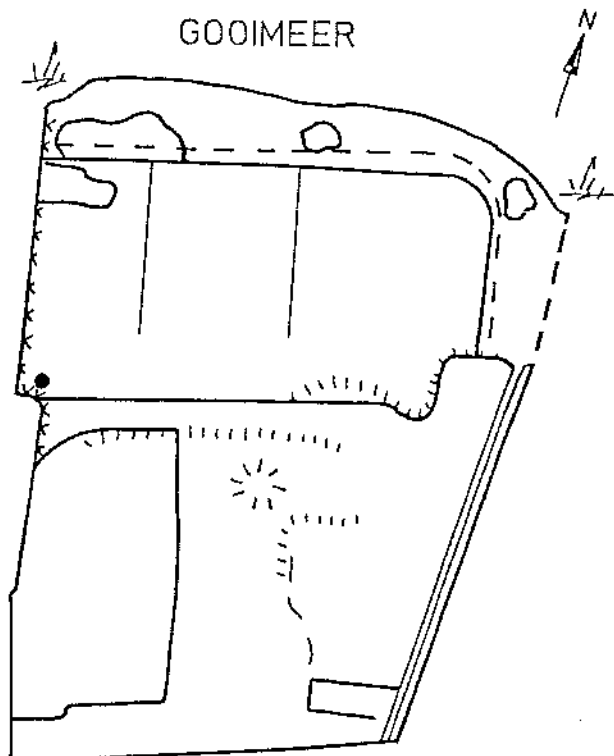
KOEKOEK
2 TERRITORIA
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

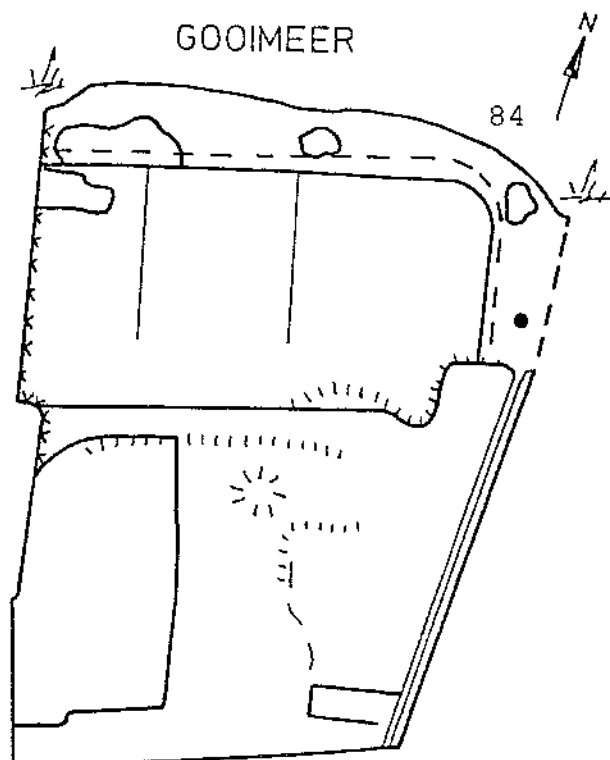
GROTE BONTE SPECHT
2 TERRITORIA
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

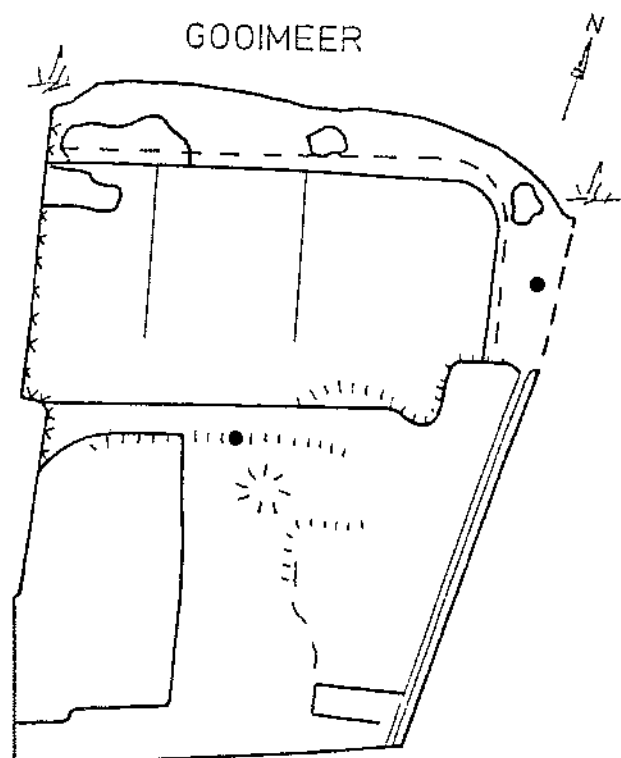
WITTE KWIKSTAART
1 TERRITORIUM
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

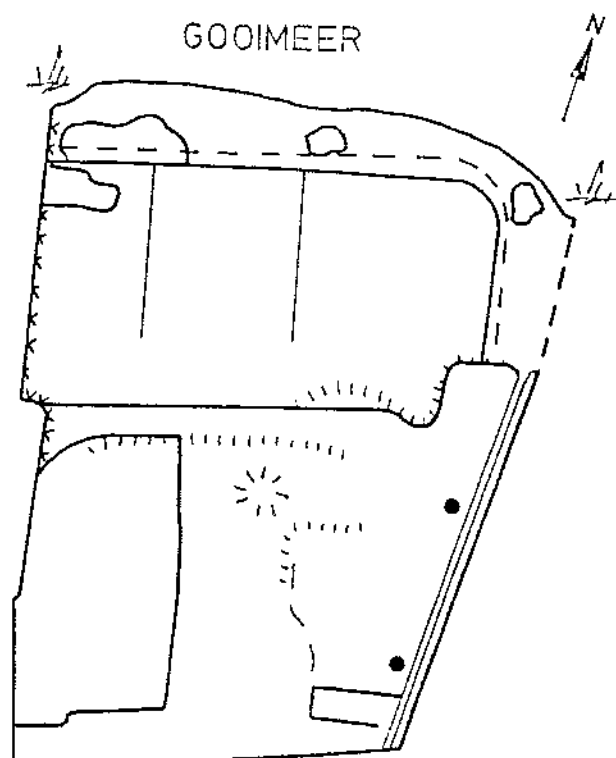
WINTERKONING
1 TERRITORIUM
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

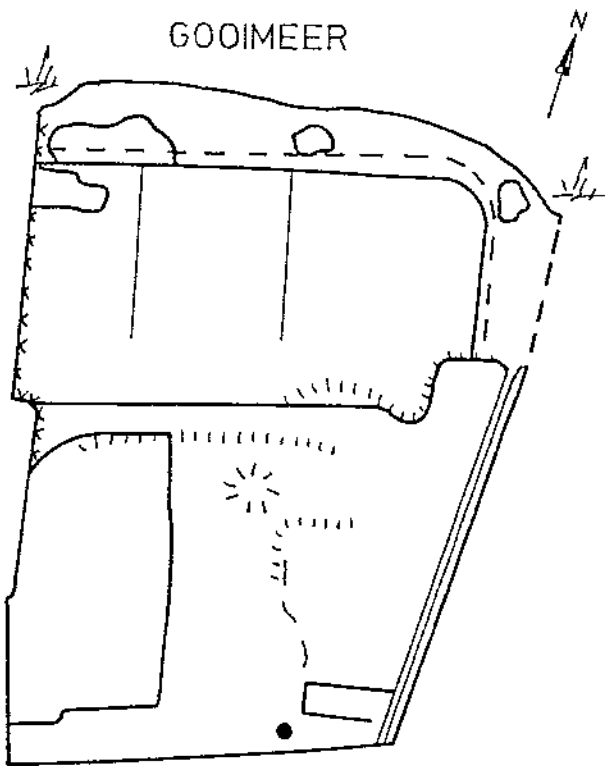
HEGEMUS
2 TERRITORIA
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

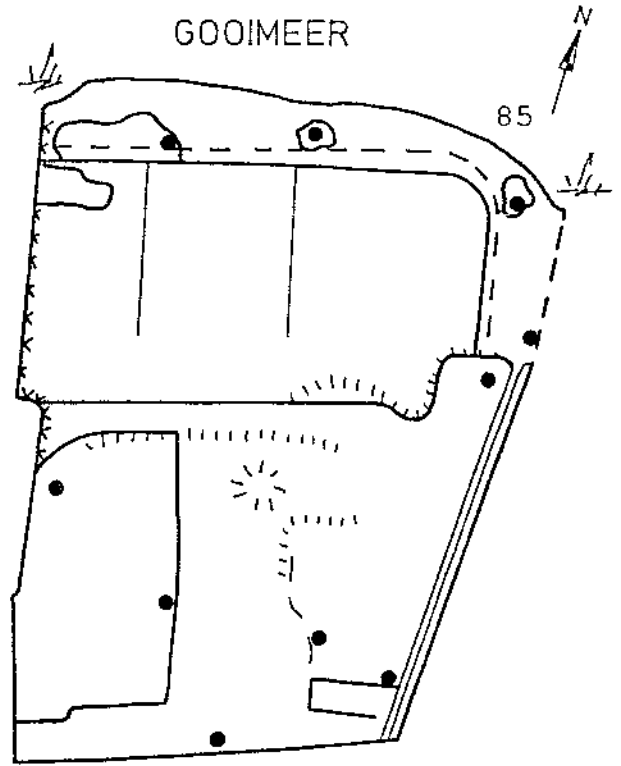
ROODBORST
2 TERRITORIA
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

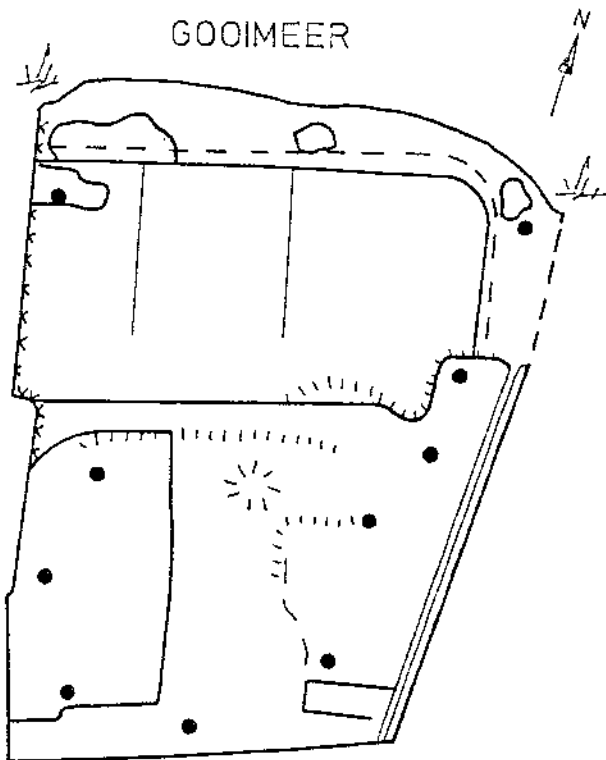
GOOIMEER
 GEKRAAGDE ROODSTAART
 1 TERRITORIUM
 OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

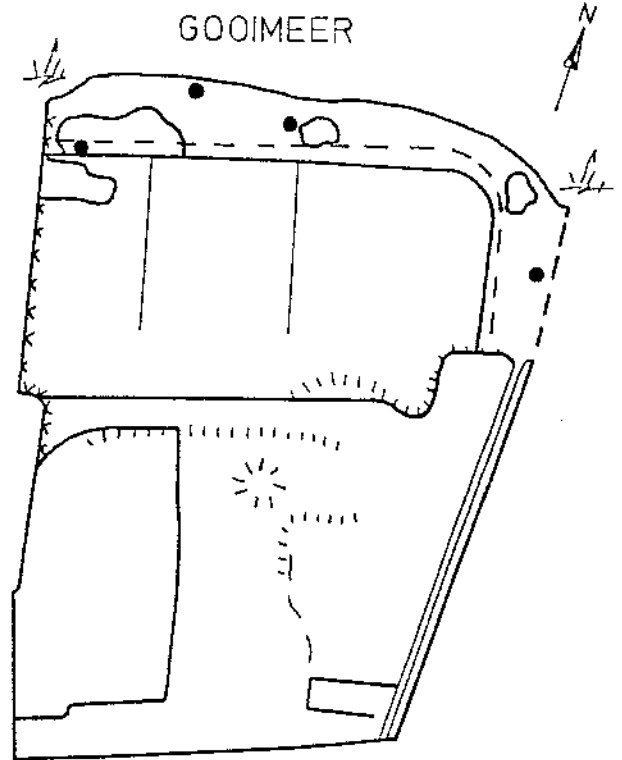
GOOIMEER
 MEREL
 10 TERRITORIA
 OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

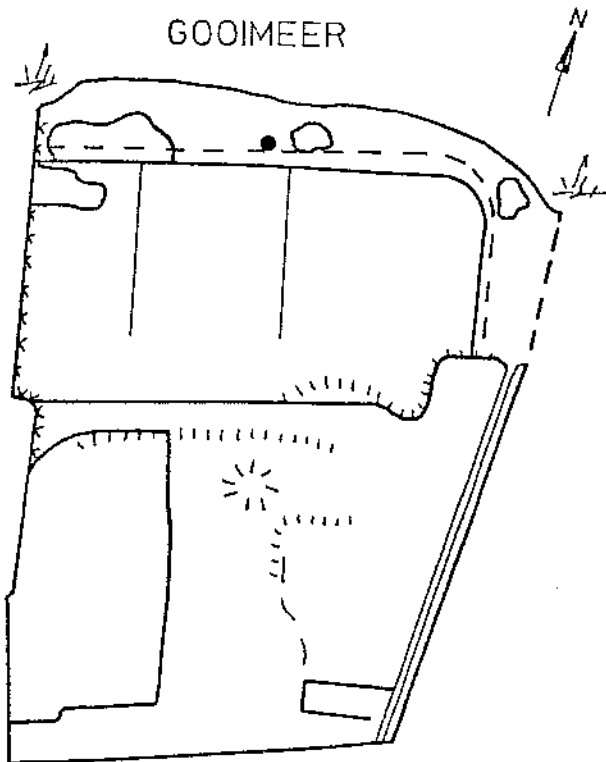
GOOIMEER
 ZANLIJSTER
 10 TERRITORIA
 OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

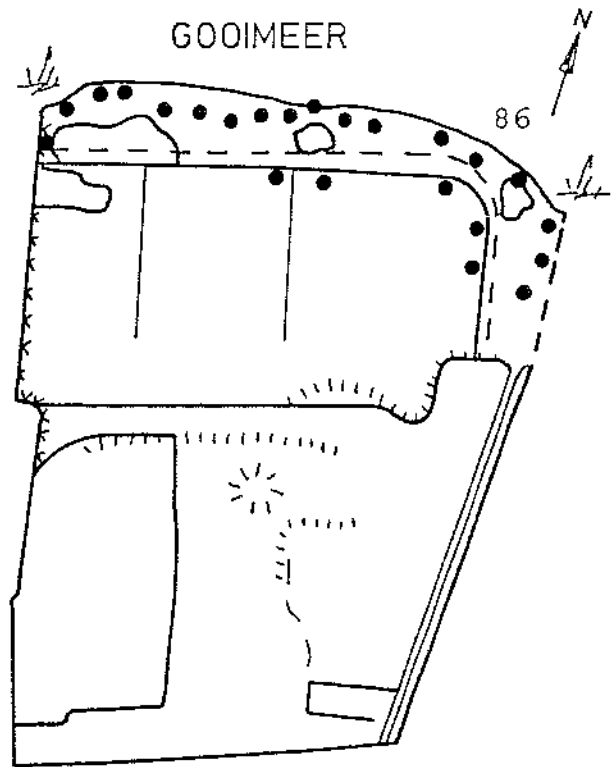
GOOIMEER
 SPRINKHAANRIETZANGER
 4 TERRITORIA
 OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

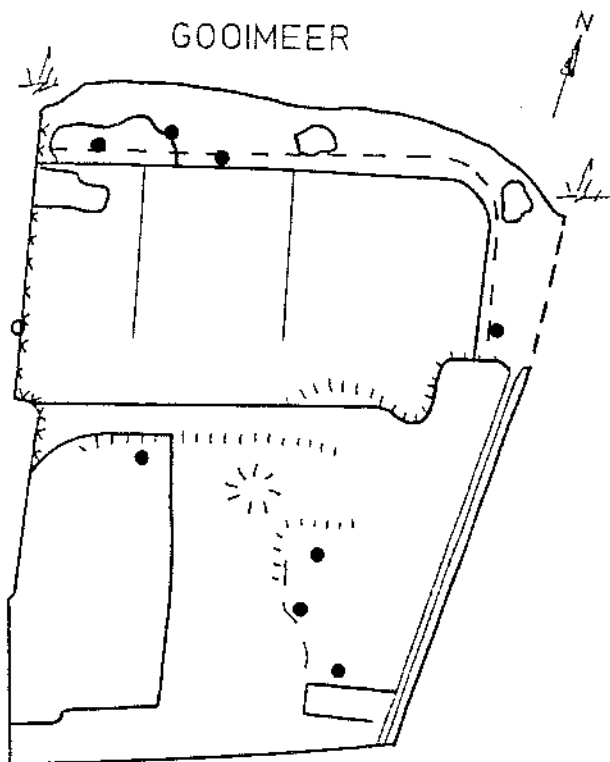
RIETZANGER
1 TERRITORIUM
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

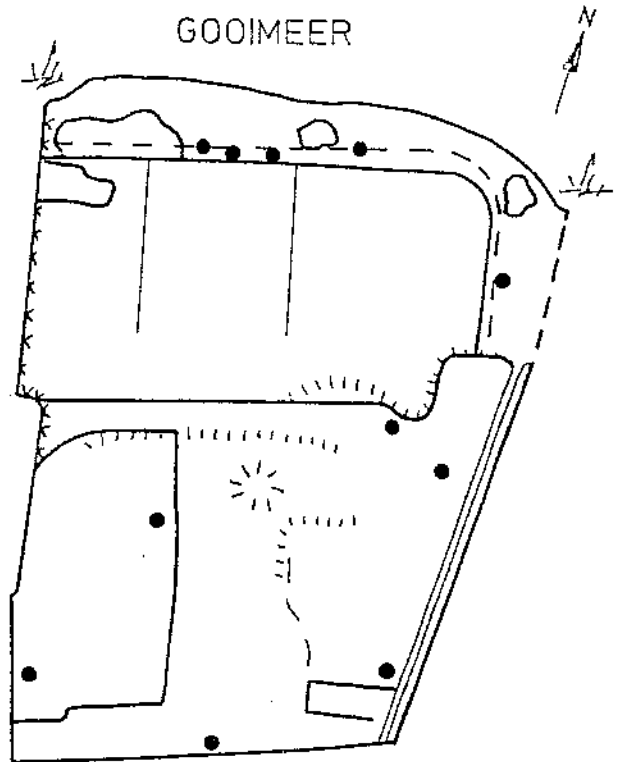
KLEINE KAREKIET
23 TERRITORIA
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

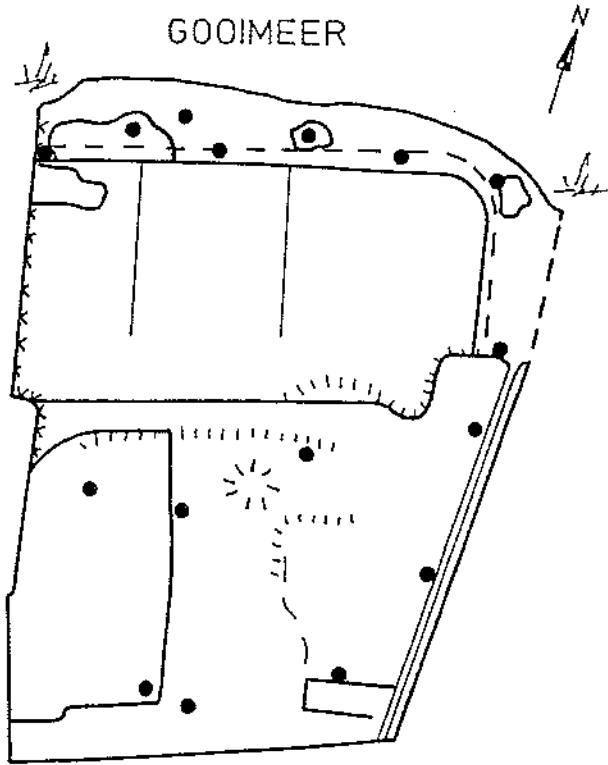
TUINFLUITER
9 TERRITORIA
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

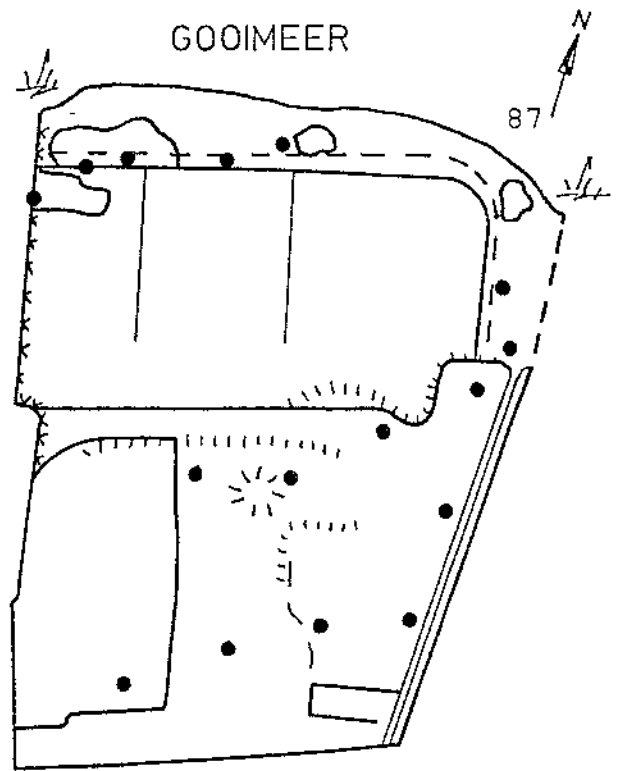
ZWARTKOP
11 TERRITORIA
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

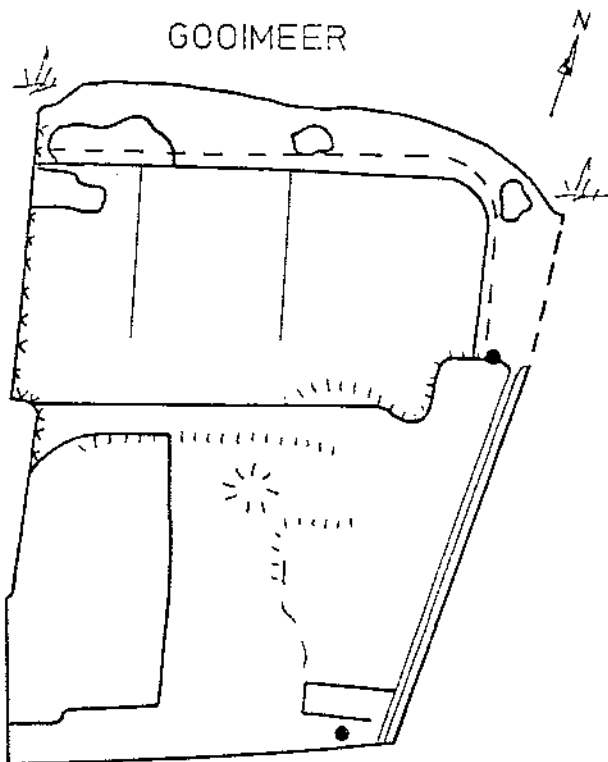
TJIFTJAF
16 TERRITORIA
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

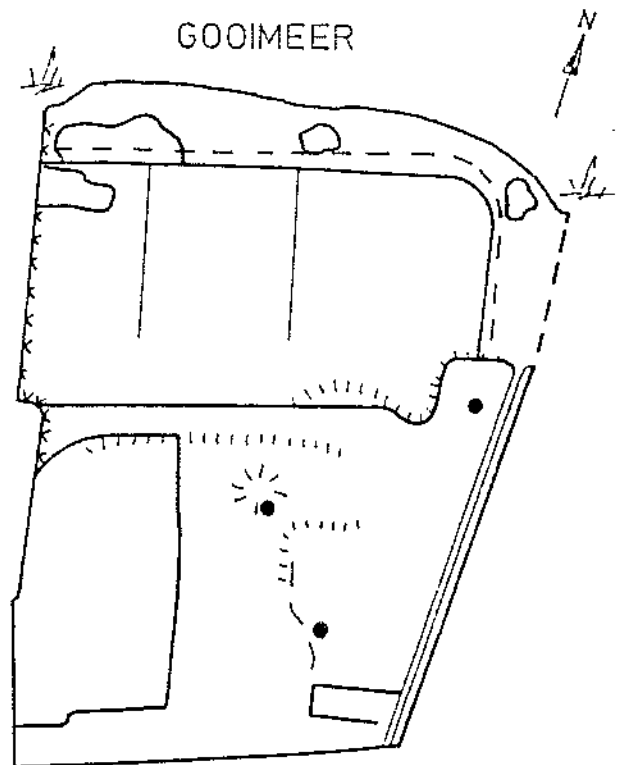
FITIS
16 TERRITORIA
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

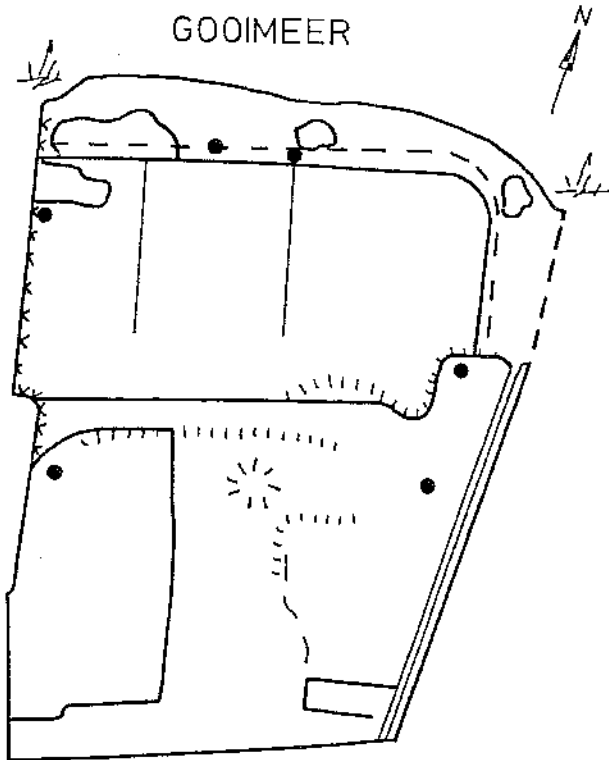
GLANSKOP
2 TERRITORIA
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

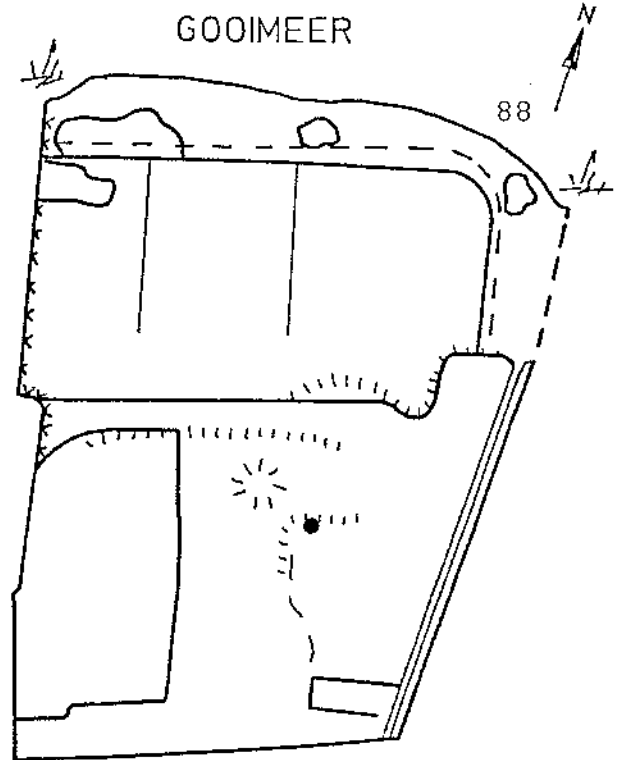
PIMPELMEES
3 TERRITORIA
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

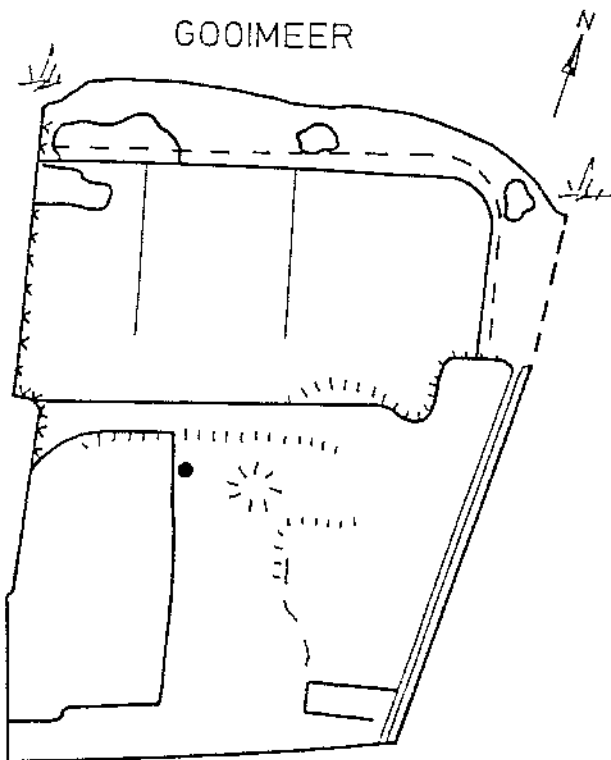
KOOLMEES
6 TERRITORIA
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

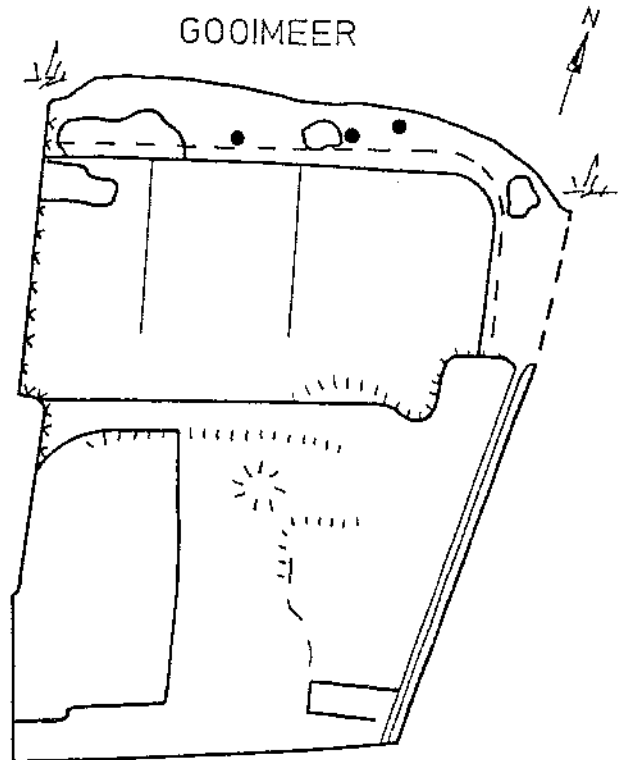
VLAAMSE GAAI
1 TERRITORIUM
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

VINK
1 TERRITORIUM
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

RIETGORS
3 TERRITORIA
OUD-VALKEVEEN

— = 50 meter

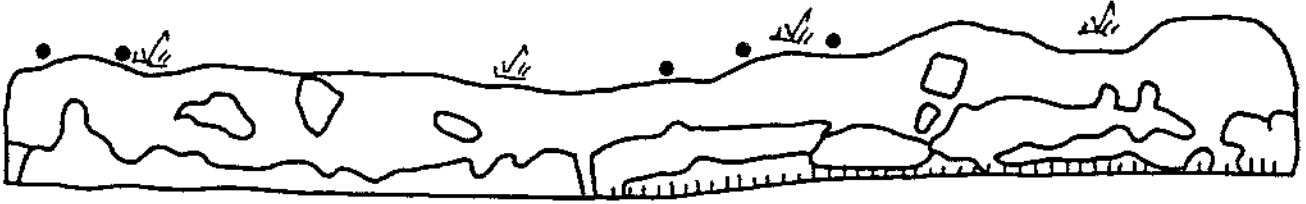
Bijlage 5

TERRITORIKAARTEN OUD-NAARDEN

GOOIMEER

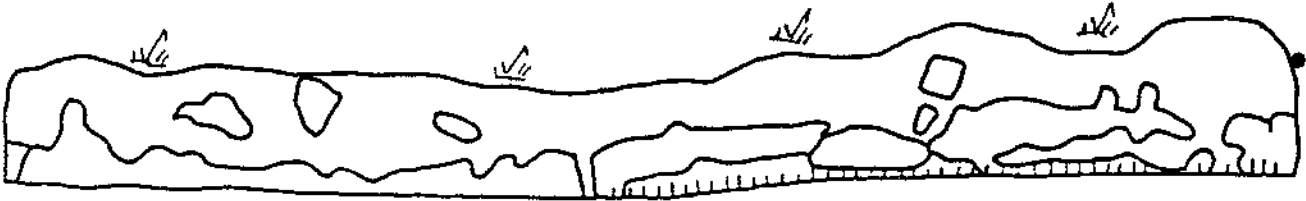
OUD-NAARDEN

— = 50 meter

FUUT
5 TERRITORIA

GOOIMEER

OUD-NAARDEN

— = 50 meter

KRAKEEND
1 TERRITORIUM

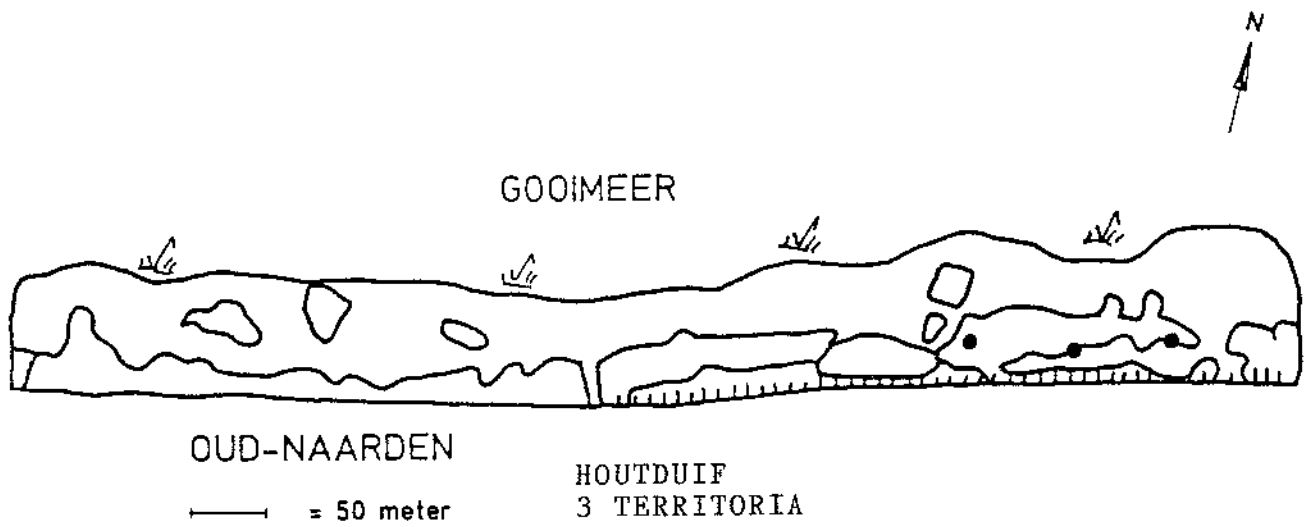
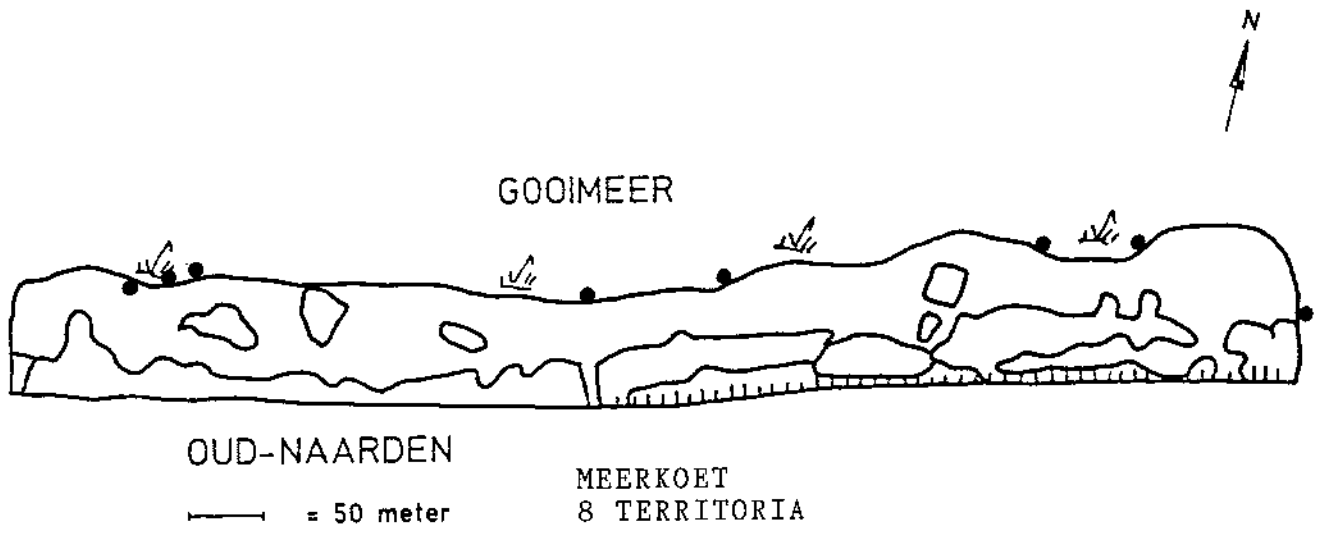
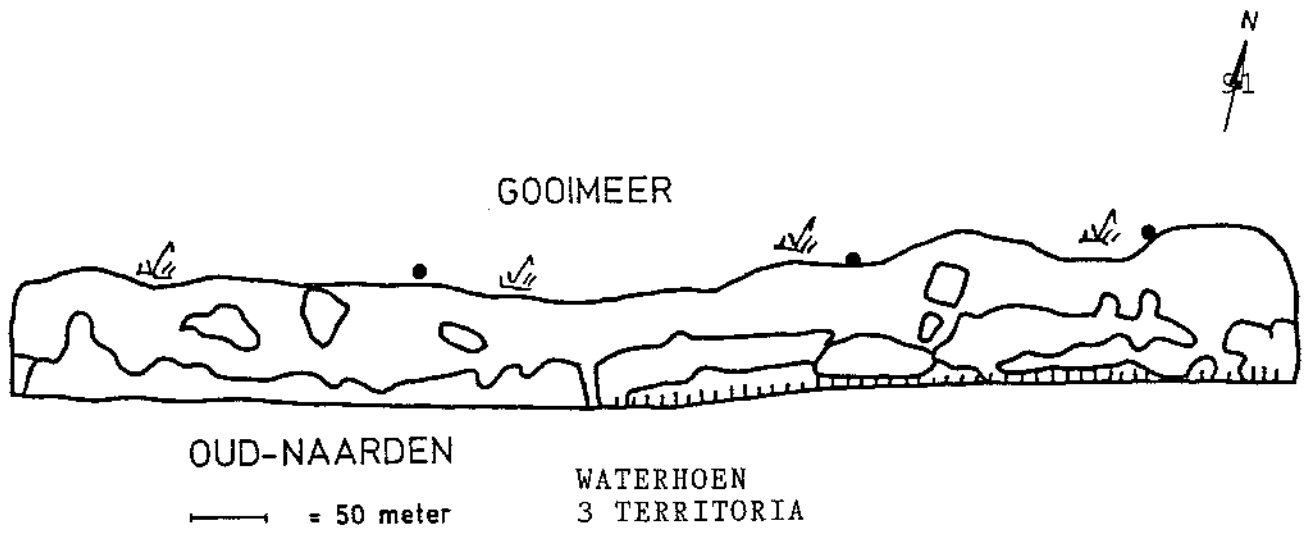
GOOIMEER

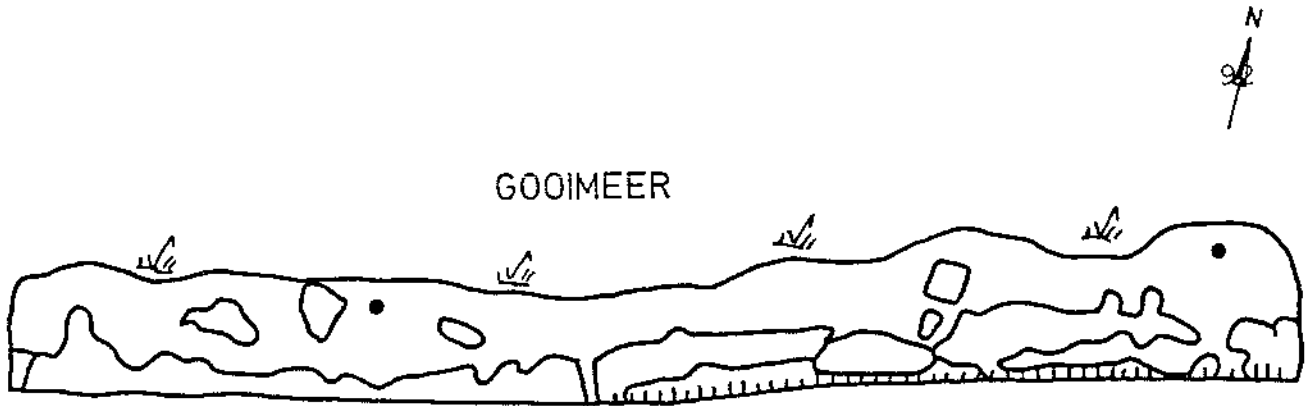

OUD-NAARDEN

— = 50 meter

WATERRAL
3 TERRITORIA

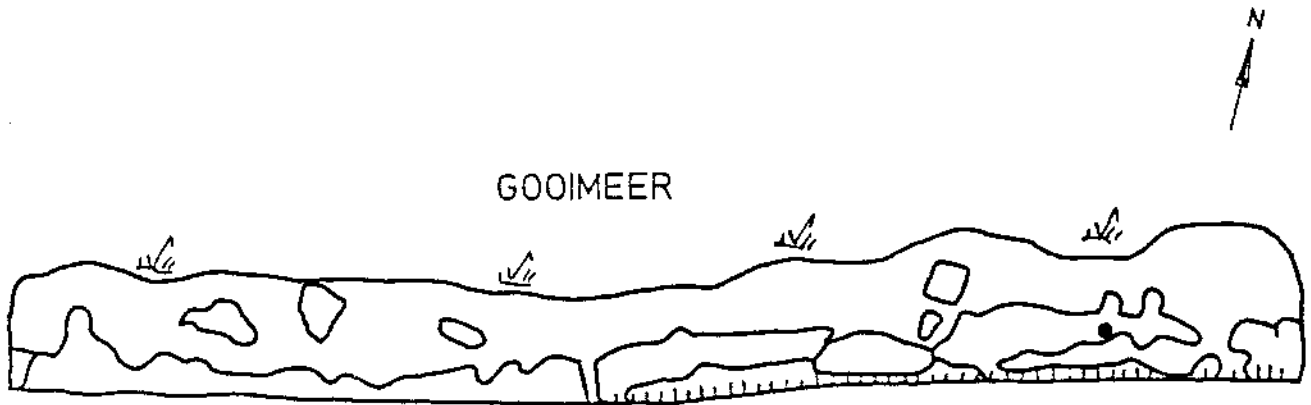

GOOIMEER

— = 50 meter

OUDE-NAARDEN

KOEKOEK
2 TERRITORIA

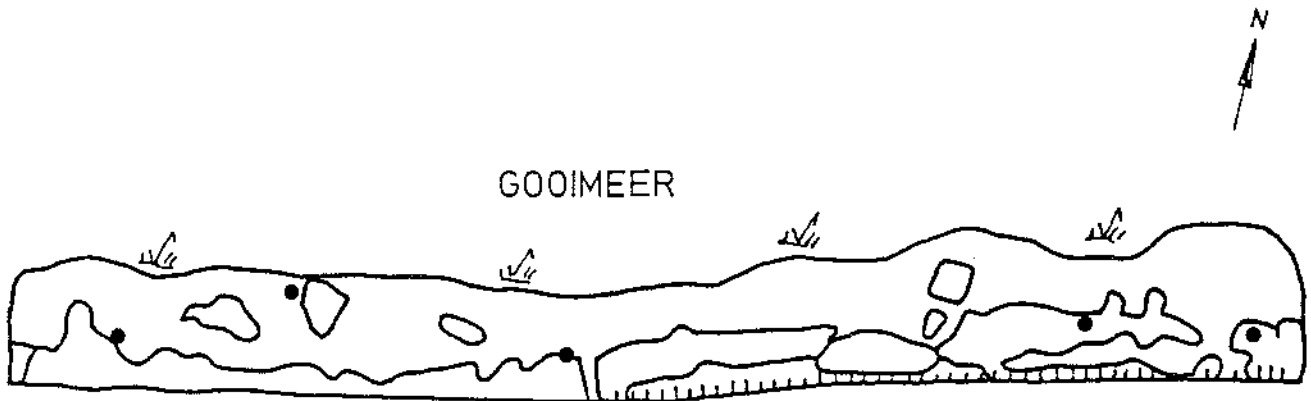

GOOIMEER

— = 50 meter

OUDE-NAARDEN

GROTE BONTE SPECHT
1 TERRITORIUM

GOOIMEER

— = 50 meter

OUDE-NAARDEN

WINTERKONING
5 TERRITORIA

GOOIMEER

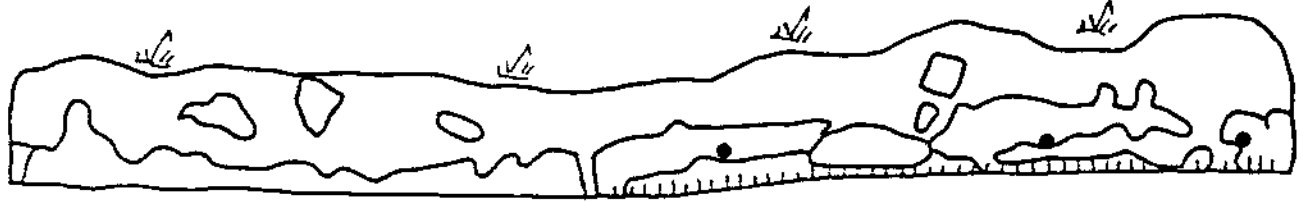
OUD-NAARDEN

— = 50 meter

HEGGEMUS
7 TERRITORIA

GOOIMEER

OUD-NAARDEN

— = 50 meter

ROODBORST
3 TERRITORIA

GOOIMEER

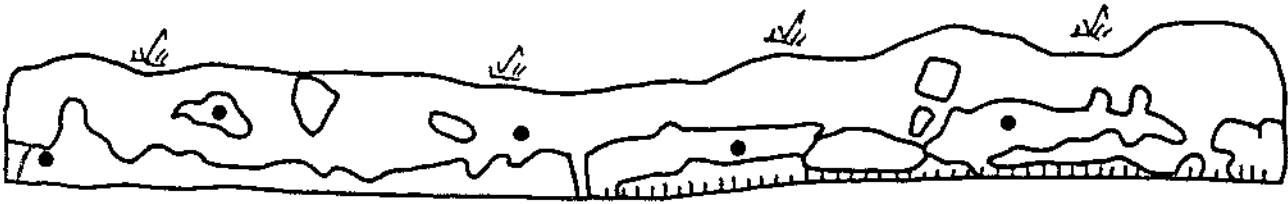
OUD-NAARDEN

— = 50 meter

BLAUWBORST
2 TERRITORIA

GOOIMEER

OUD-NAARDEN

— = 50 meter

MEREL
5 TERRITORIA

GOOIMEER

OUD-NAARDEN

— = 50 meter

ZANGLIJSTER
4 TERRITORIA

GOOIMEER

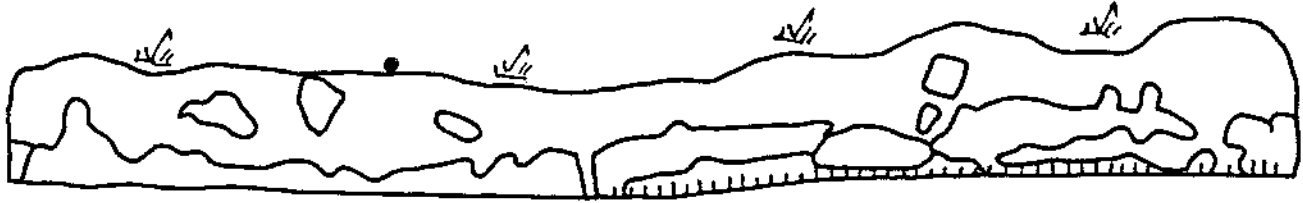
OUD-NAARDEN

— = 50 meter

SPRINKHAANZANGER
4 TERRITORIA

GOOIMEER

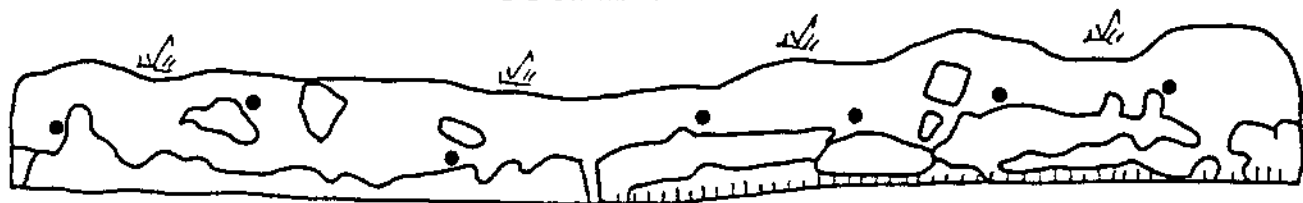
OUD-NAARDEN

— = 50 meter

RIETZANGER
1 TERRITORIUM

GOOIMEER

OUD-NAARDEN

— = 50 meter

BOSRIETZANGER
7 TERRITORIA

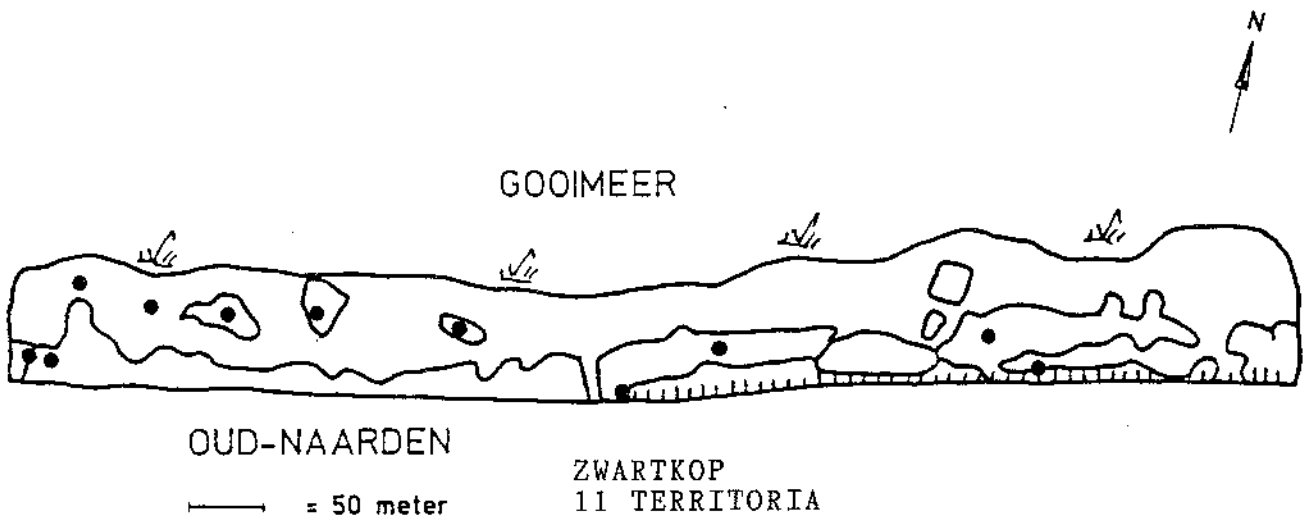
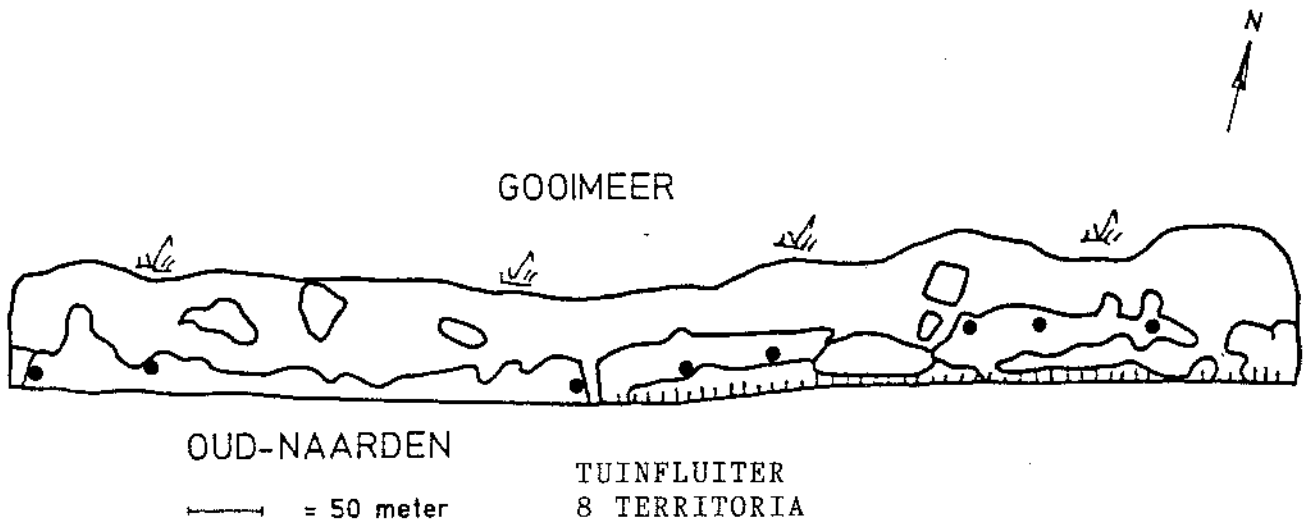
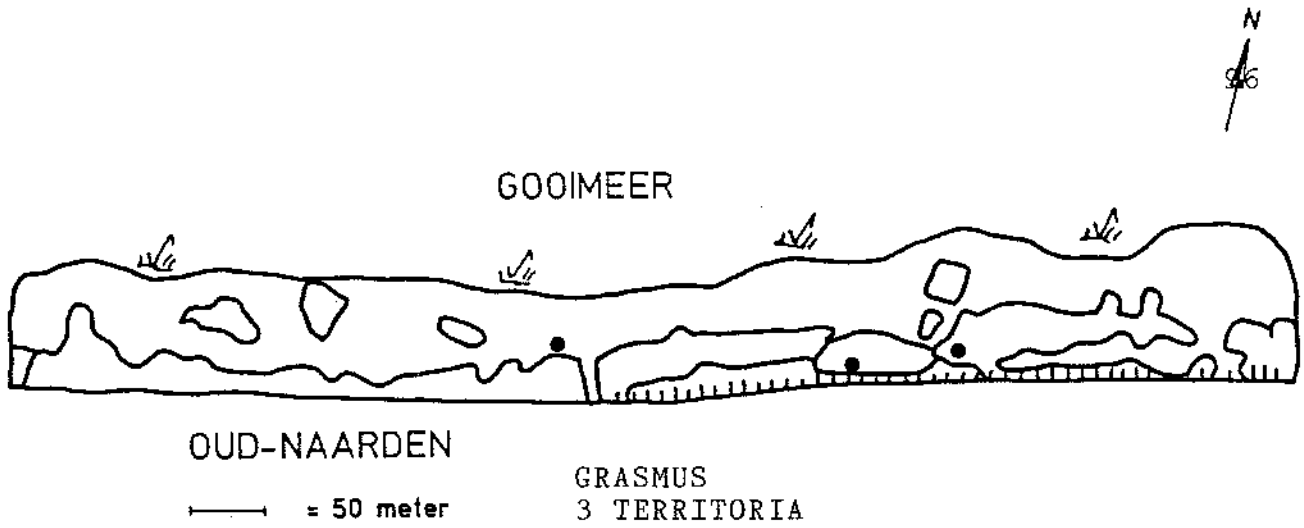
GOOIMEER

OUD-NAARDEN

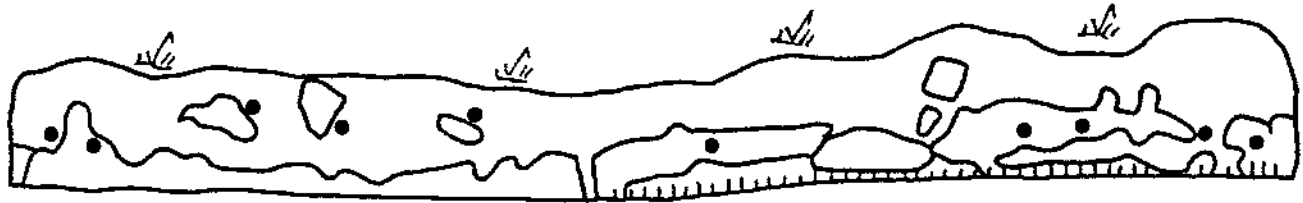
— = 50 meter

GROTE KAREKIET
1 TERRITORIUM

GOOIMEER

OUD-NAARDEN

— = 50 meter

TJIFTJAF
10 TERRITORIA

GOOIMEER

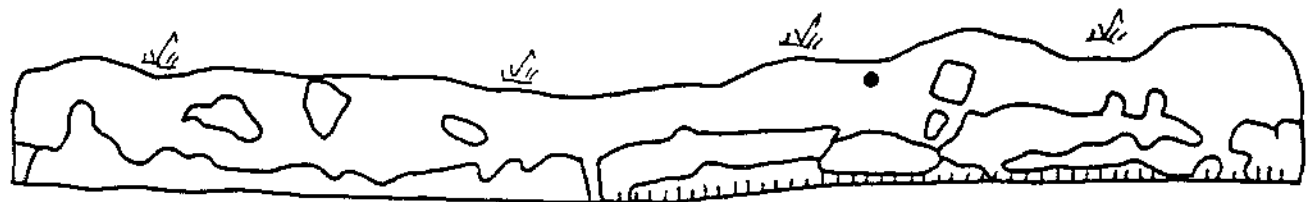
OUD-NAARDEN

— = 50 meter

FITIS
10 TERRITORIA

GOOIMEER

OUD-NAARDEN

— = 50 meter

BAARDMANNETJE
1 TERRITORIUM

GOOIMEER

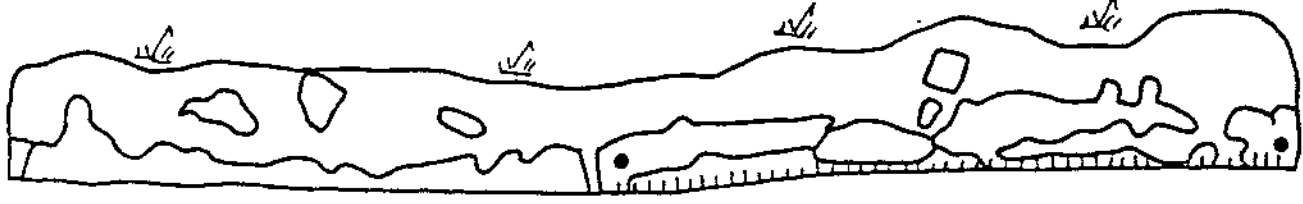
OUD-NAARDEN

— = 50 meter

MATKOP
2 TERRITORIA

GOOIMEER

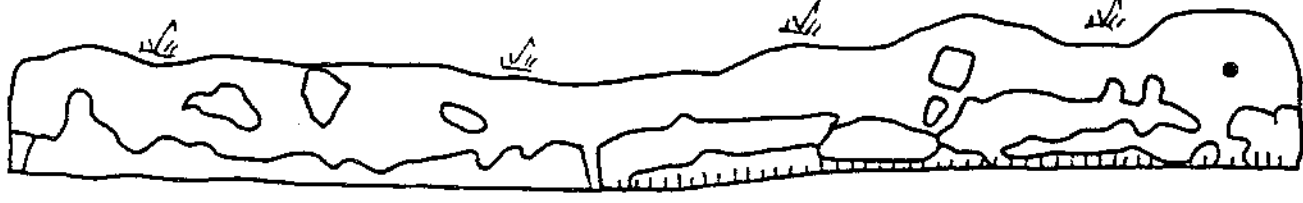
OUD-NAARDEN

— = 50 meter

BOOMKRUIPER
2 TERRITORIA

GOOIMEER

OUD-NAARDEN

— = 50 meter

BUIDELMEES
1 TERRITORIUM

GOOIMEER

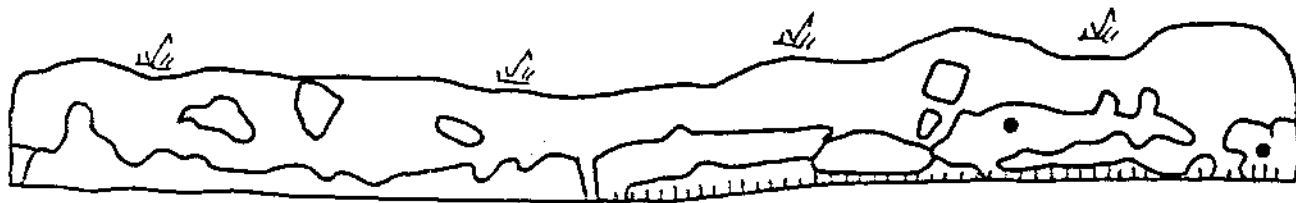
OUD-NAARDEN

— = 50 meter

ZWARTE KRAAI
1 TERRITORIUM

GOOIMEER

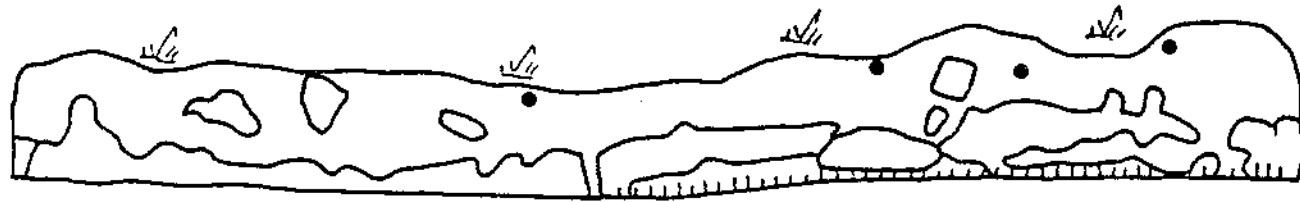
OUD-NAARDEN

— = 50 meter

VINK
2 TERRITORIA

GOOIMEER

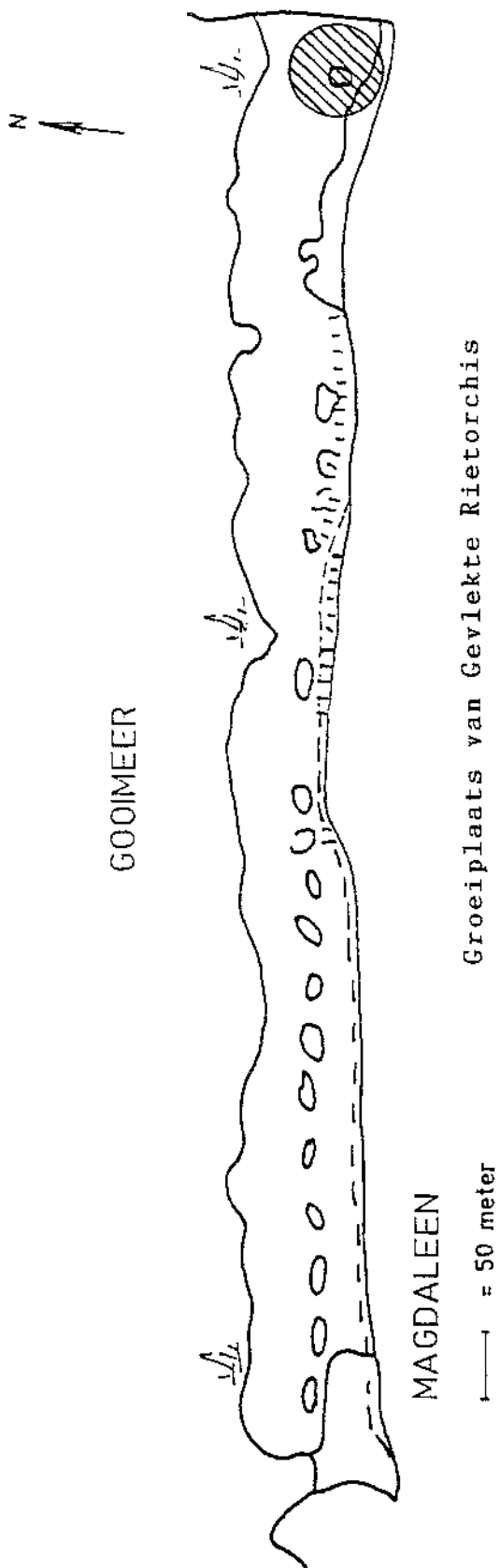
OUD-NAARDEN

— = 50 meter

RIETGORS
4 TERRITORIA

Bijlage 6

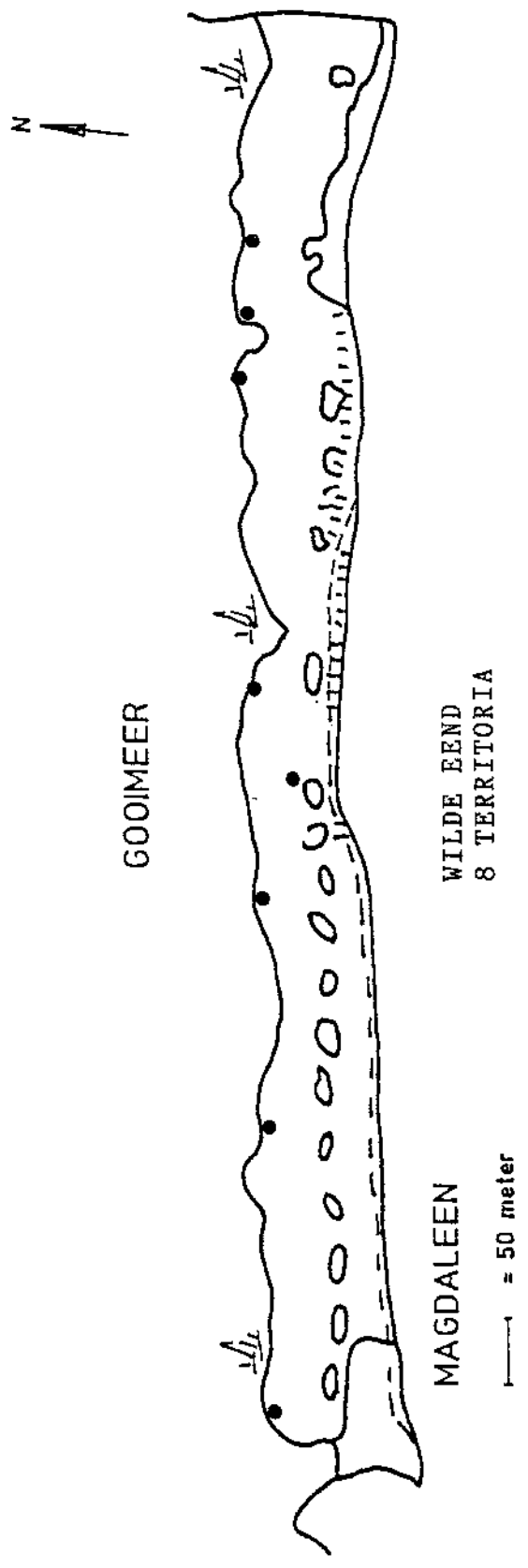
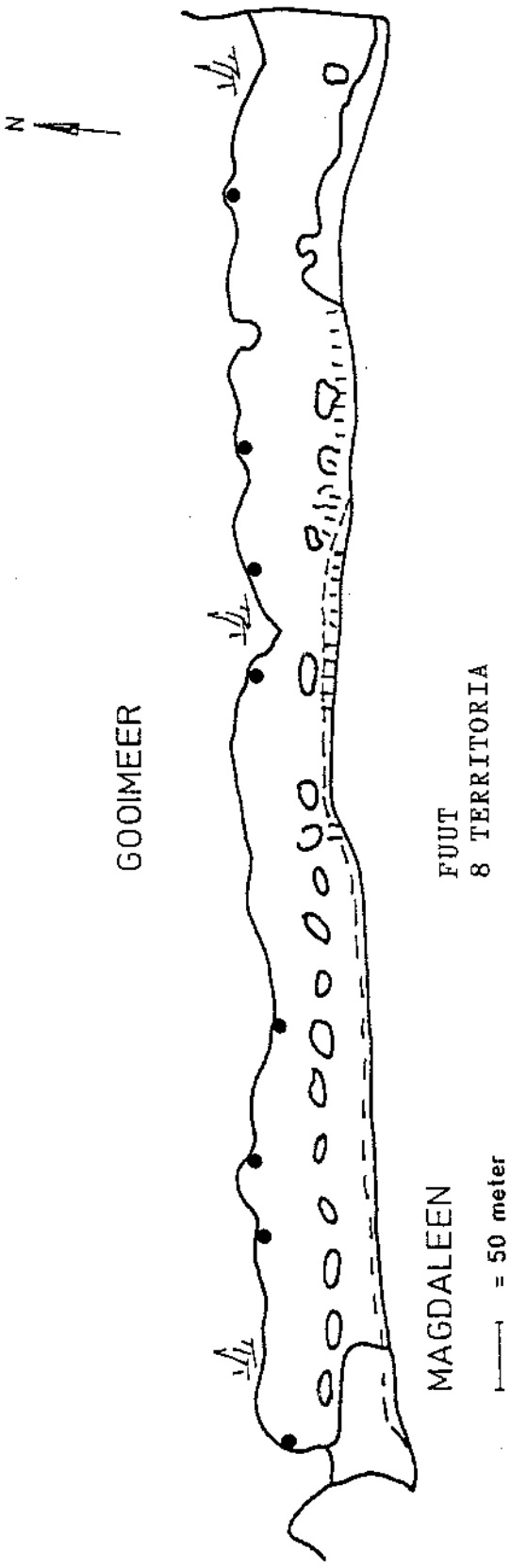
GROEIPLAATS GEVLEKTE RIETORCHIS

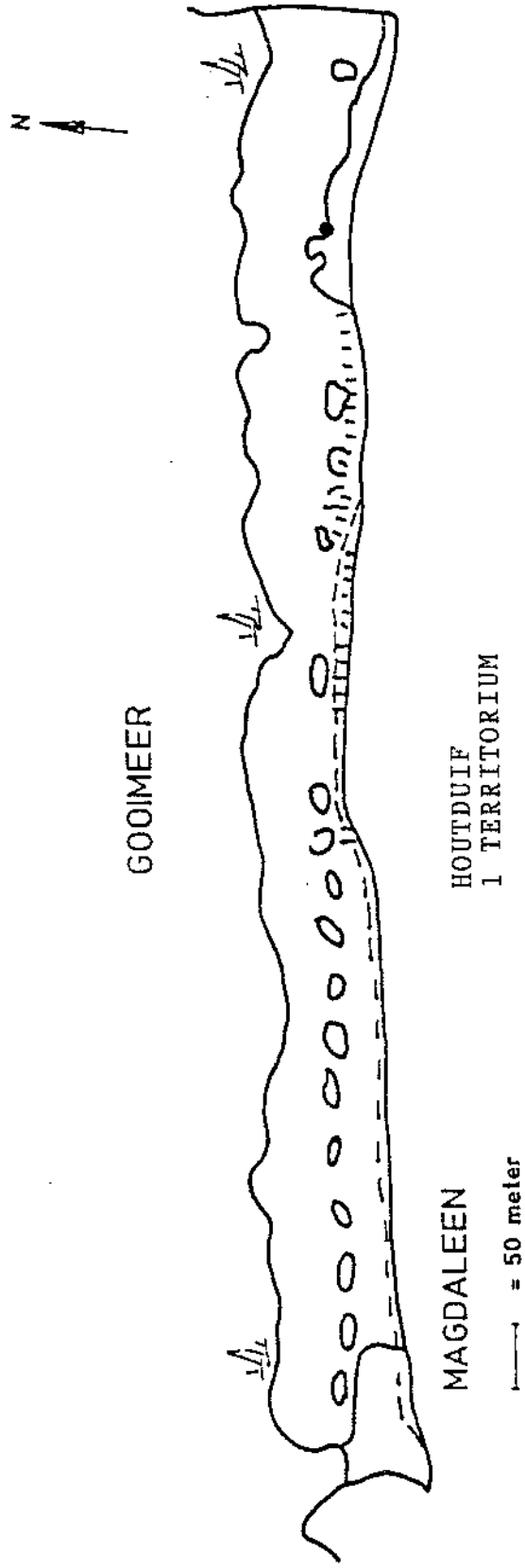
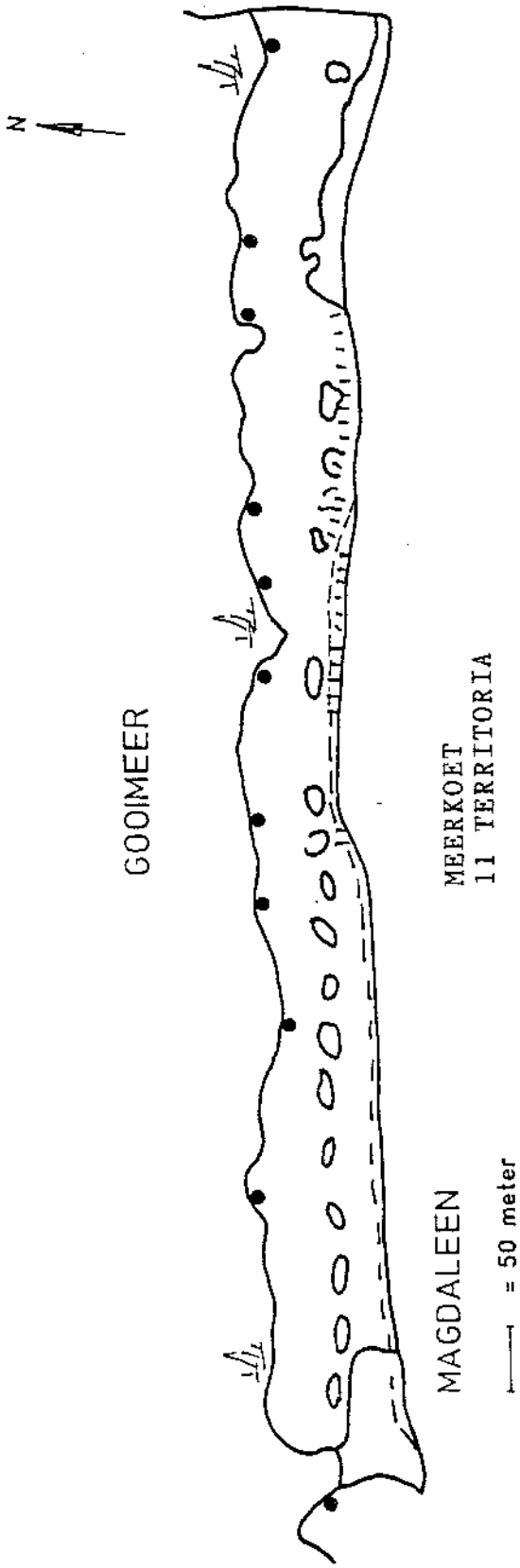

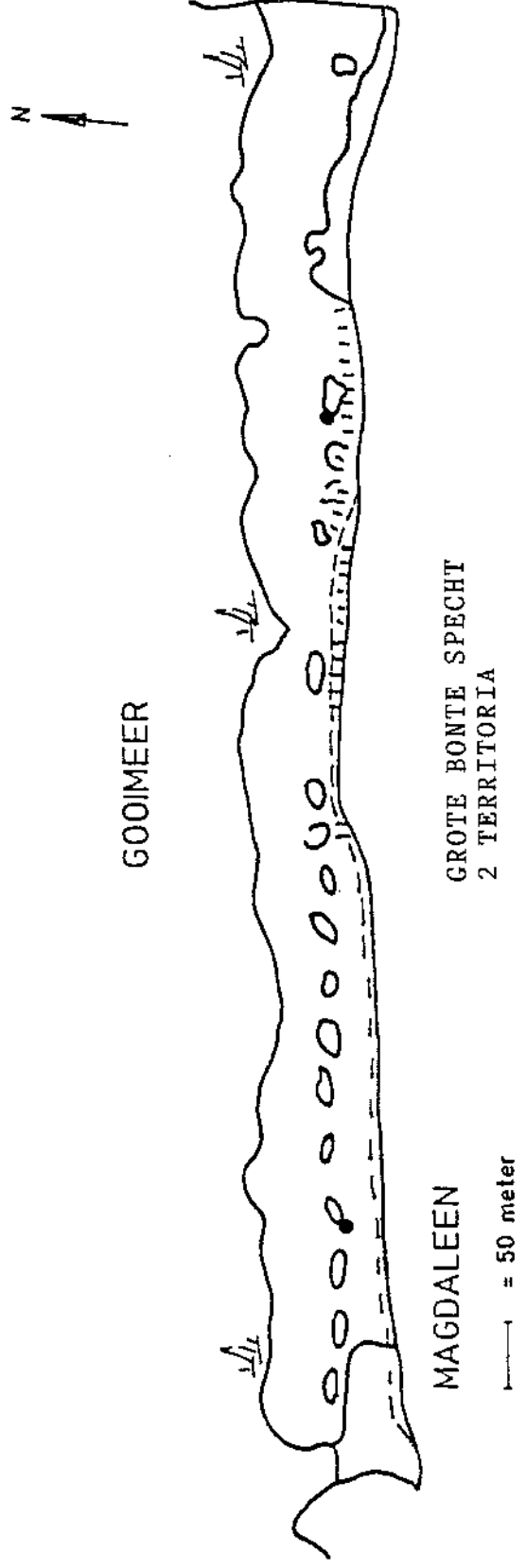
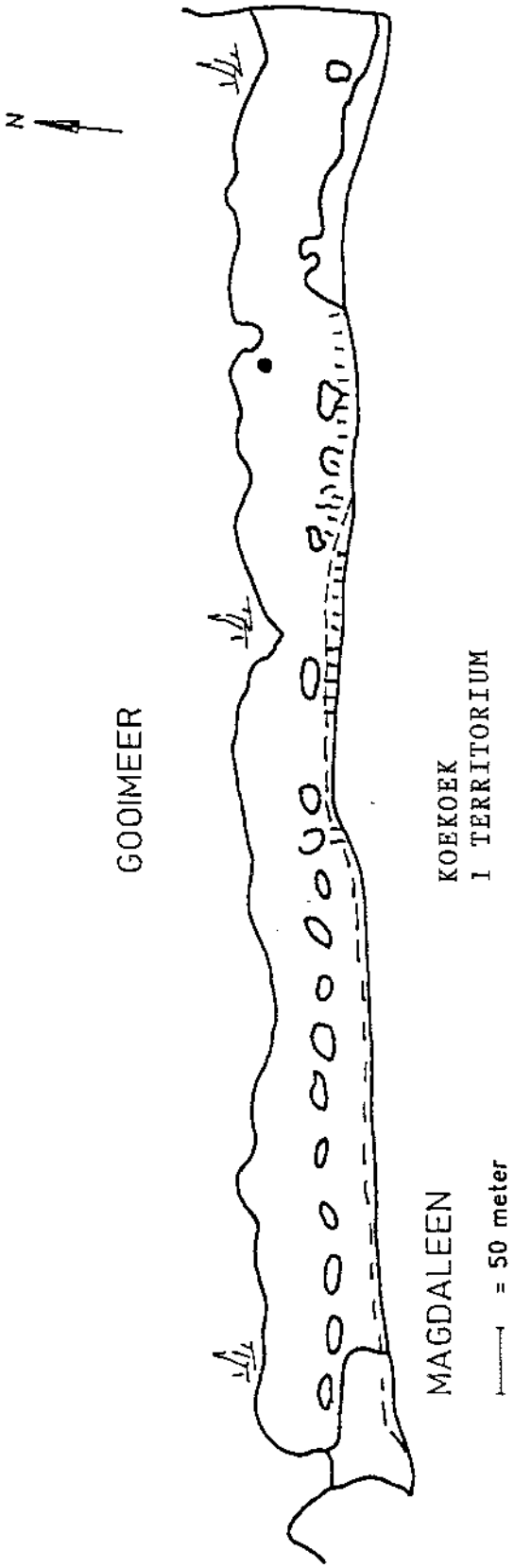

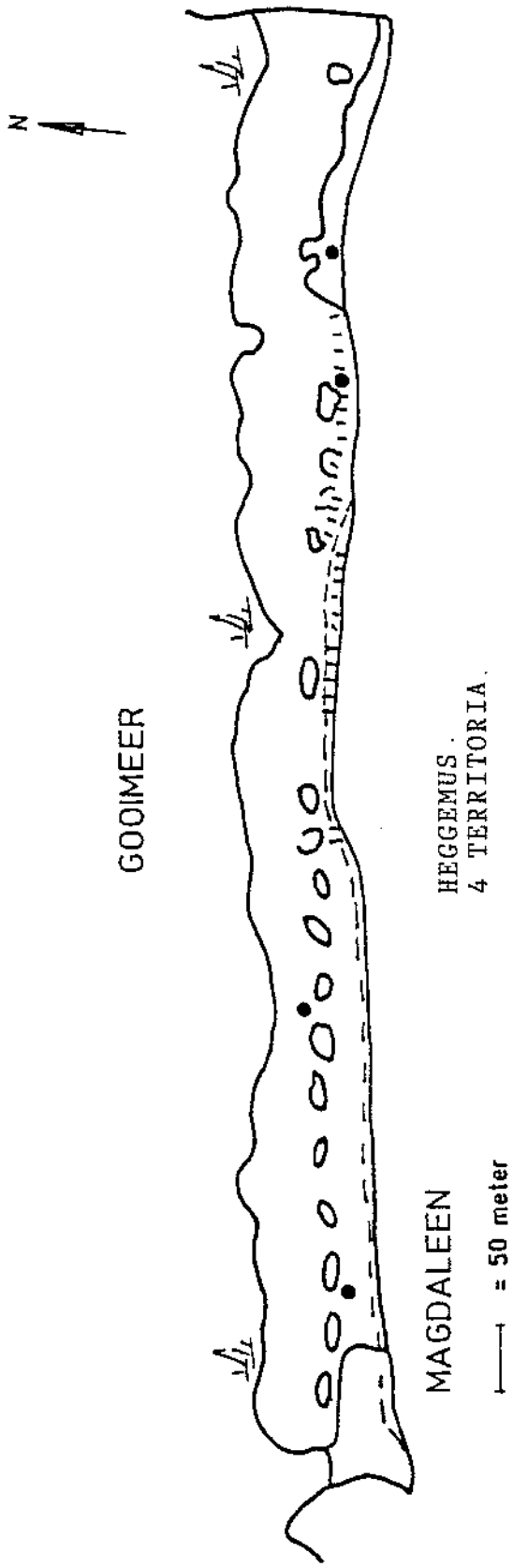
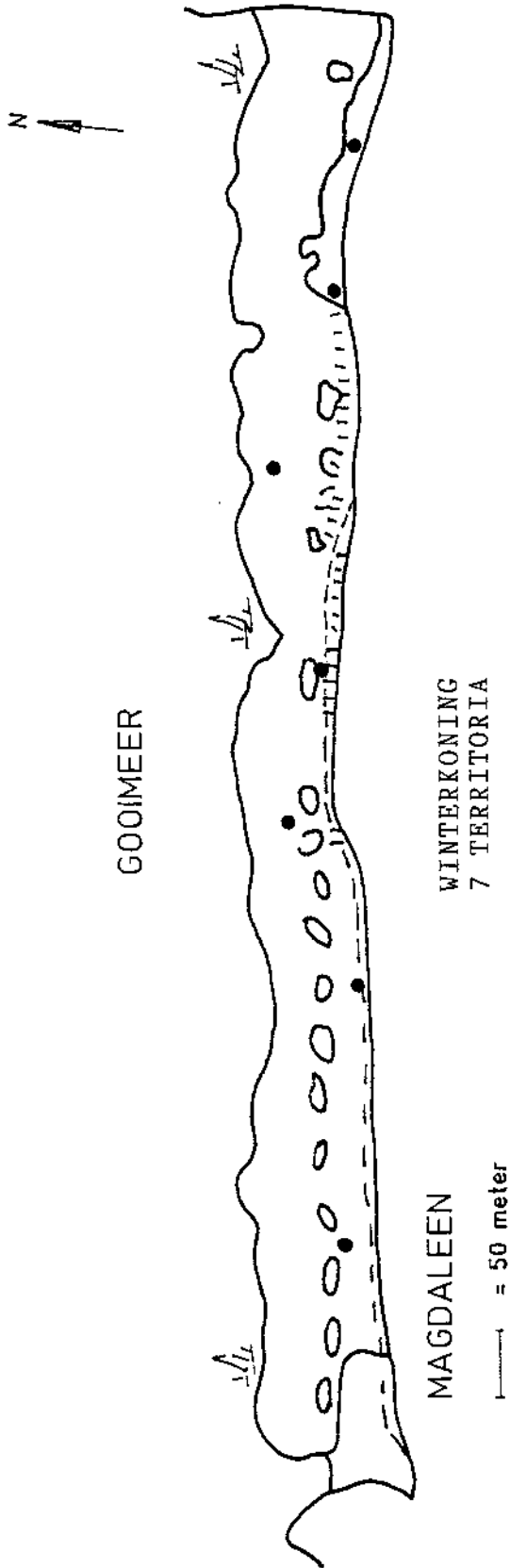
Bijlage 7

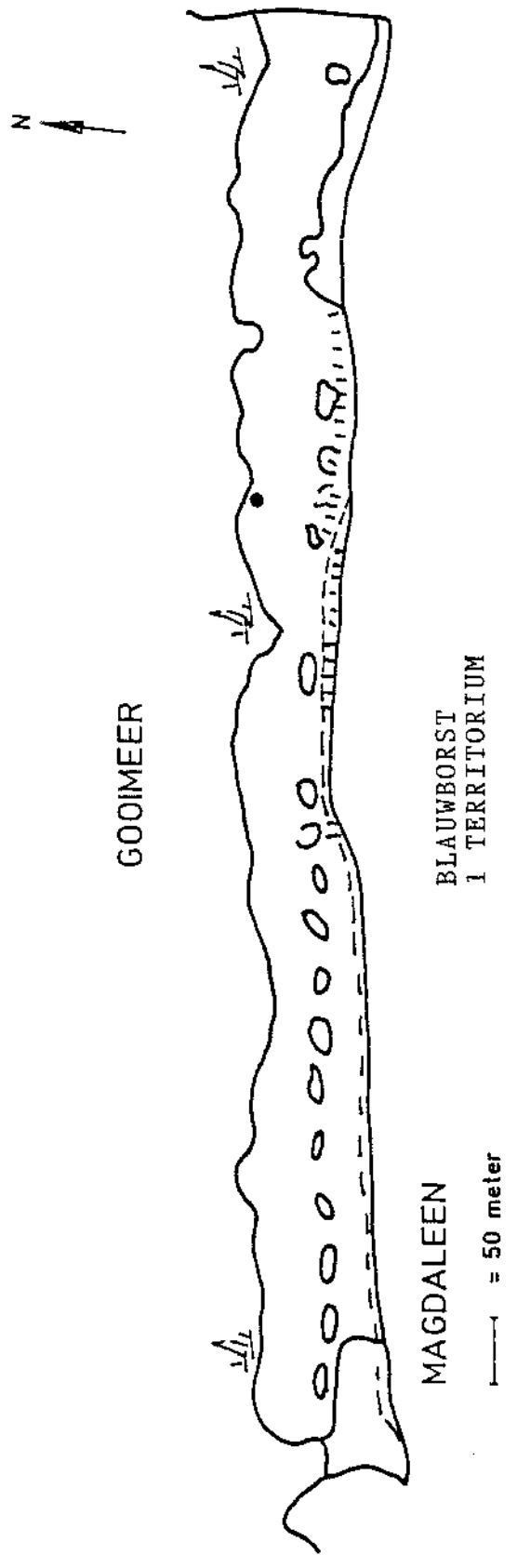
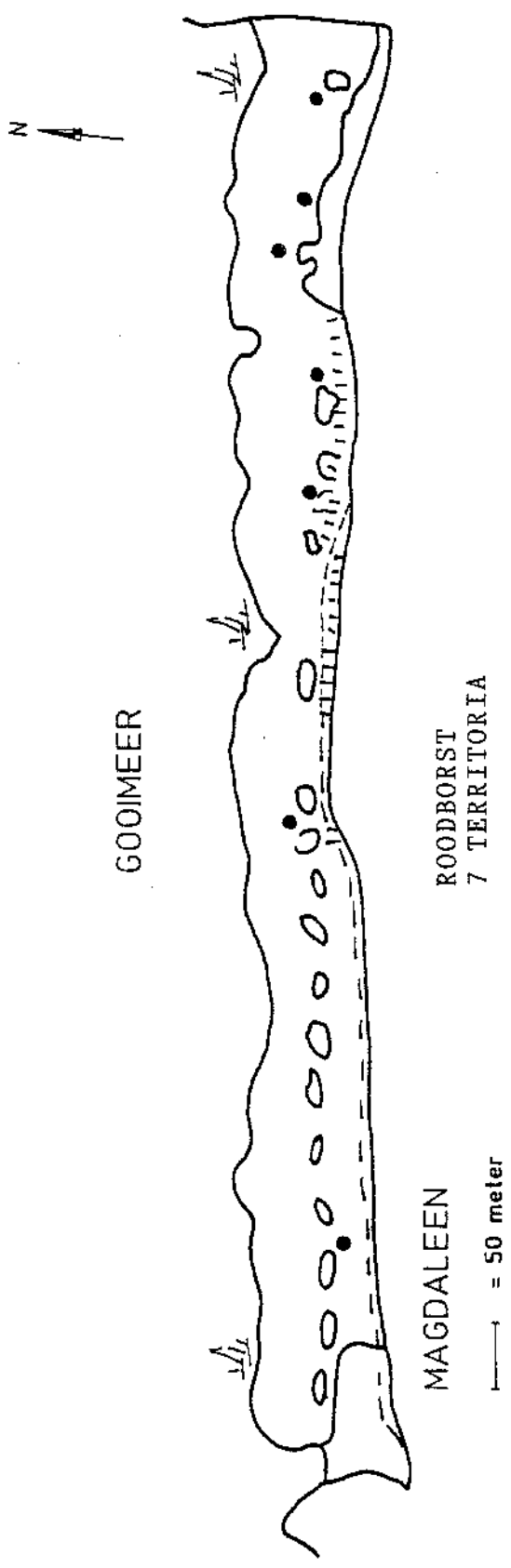
TERRITORIKAARTEN MAGDALEEN

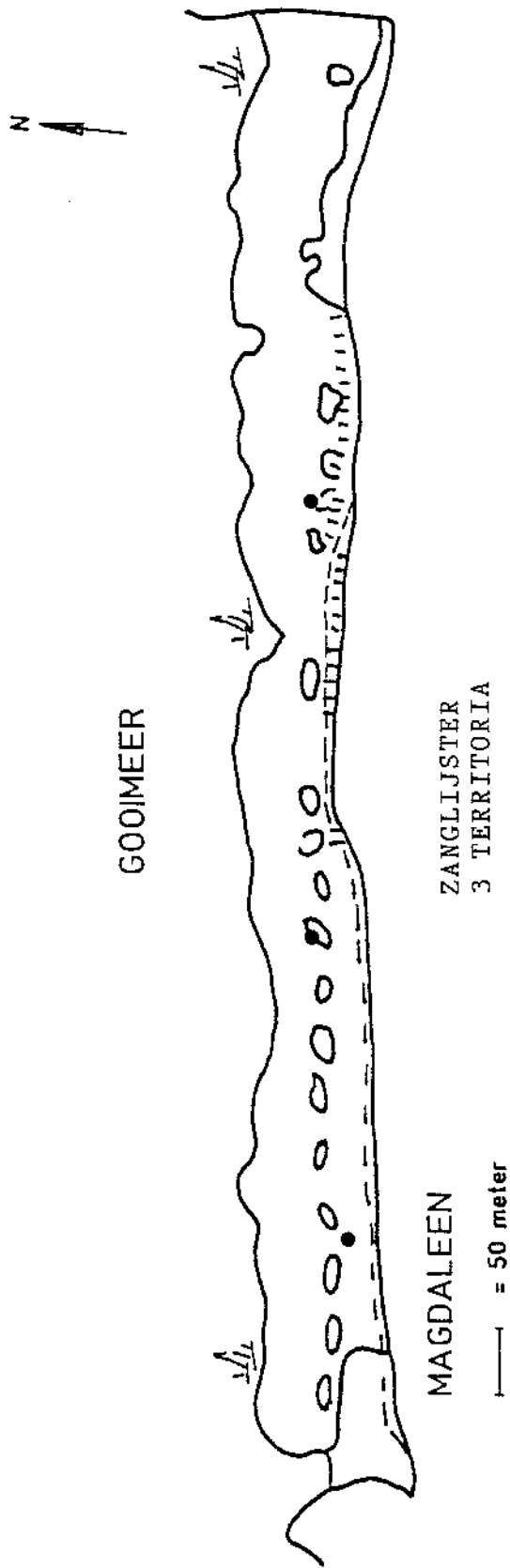
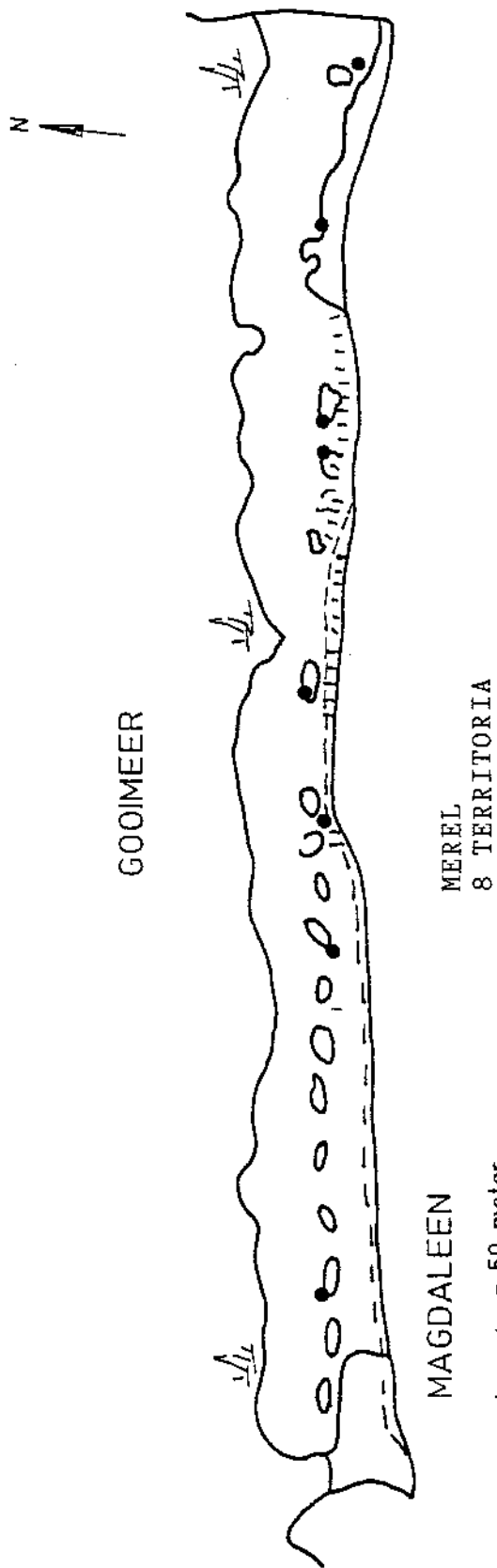

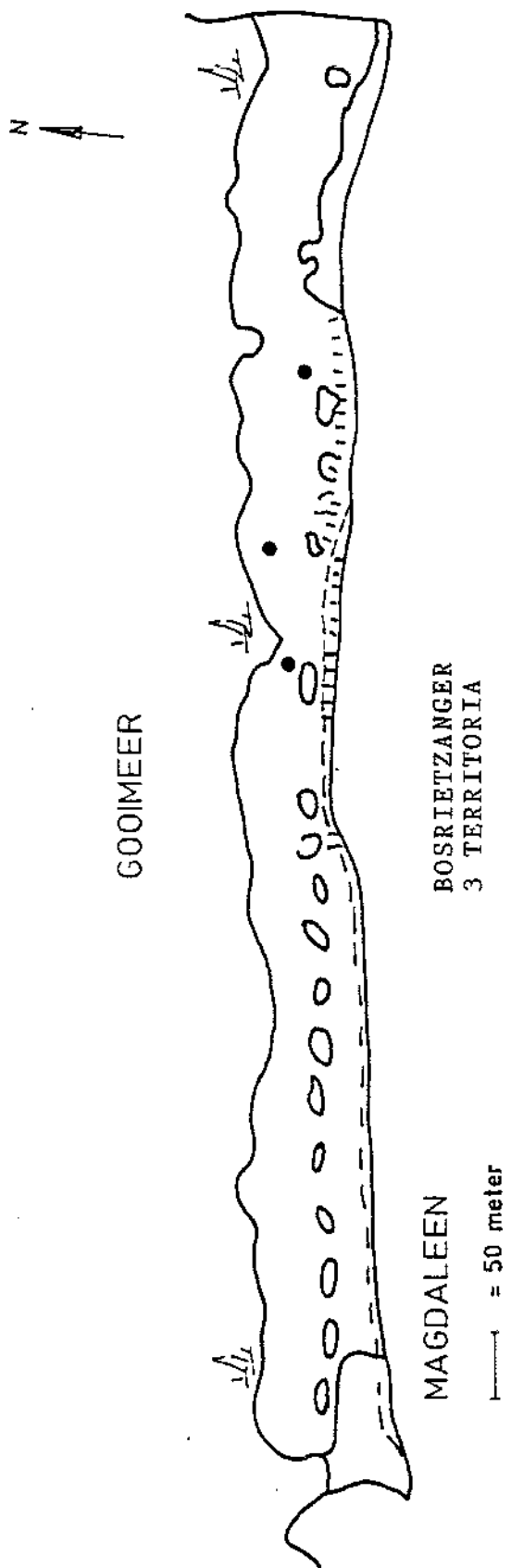

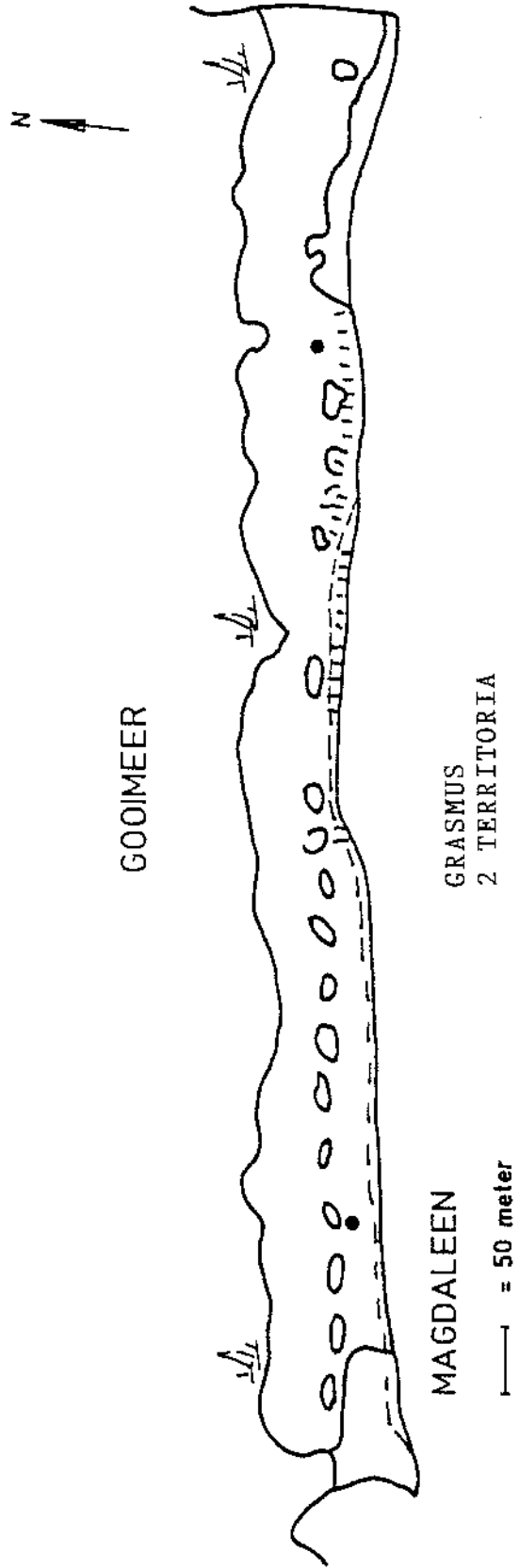
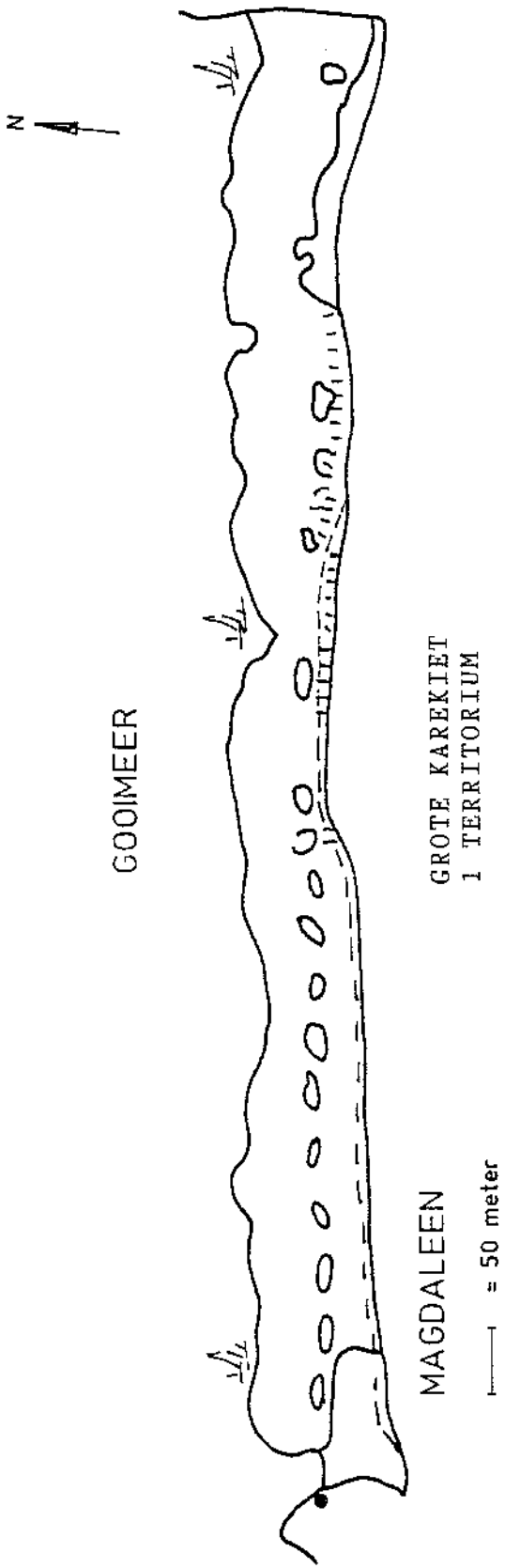

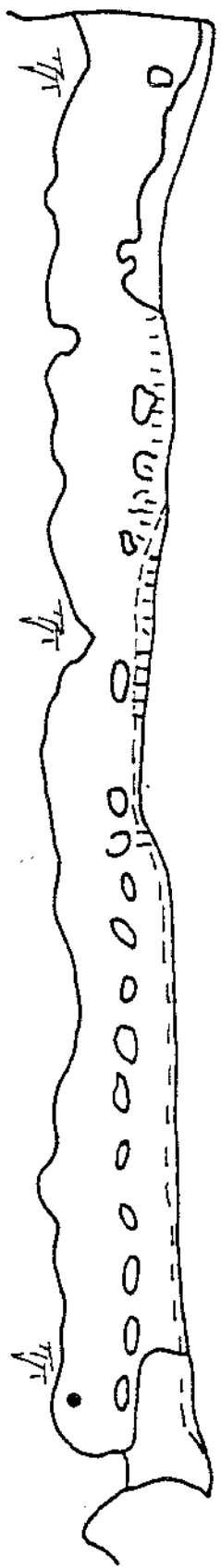

GOOIMEER

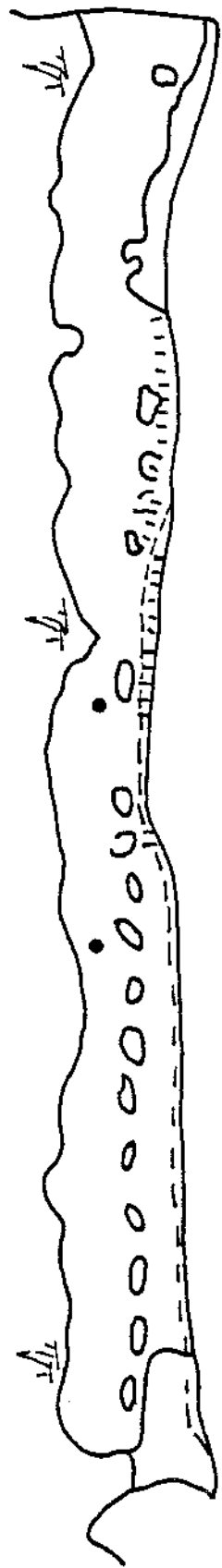
MAGDALEEN

SPRINKHAANZANGER
1 TERRITORIUM

— = 50 meter

GOOIMEER

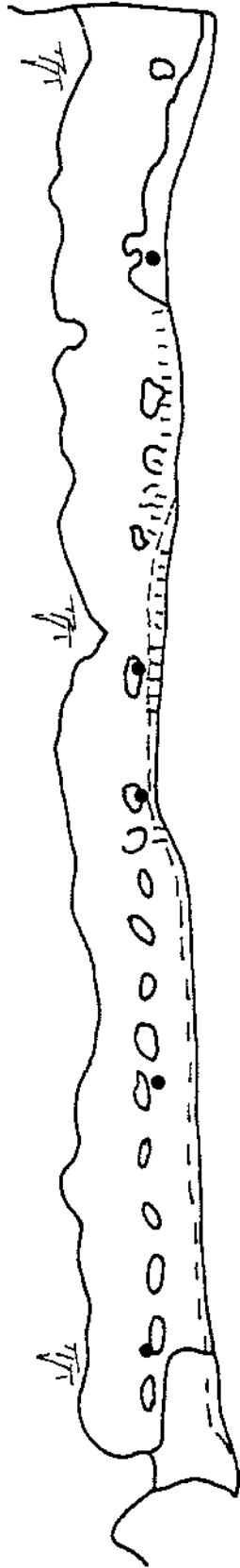
MAGDALEEN

RIETZANGER
2 TERRITORIA

— = 50 meter

GOOIMEER

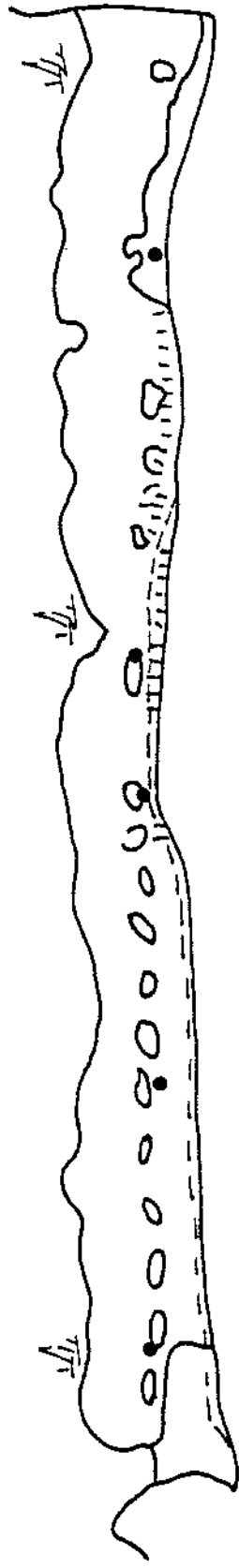
MAGDALEEN

TUINFLUITER
5 TERRITORIA

— = 50 meter

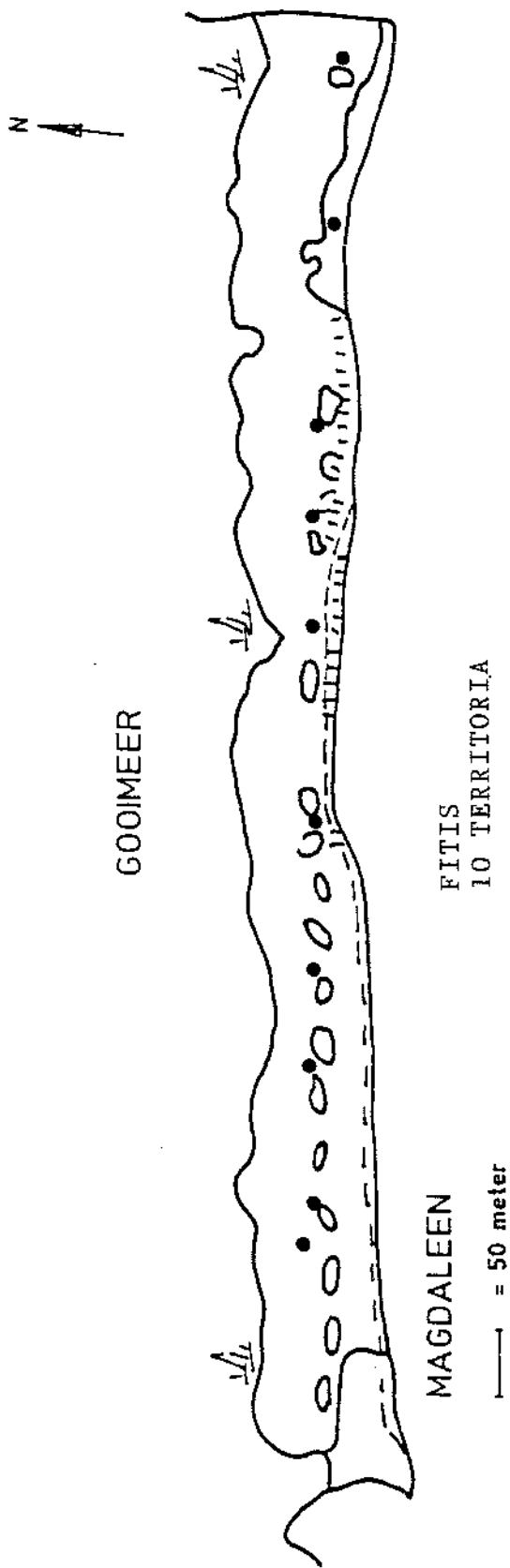
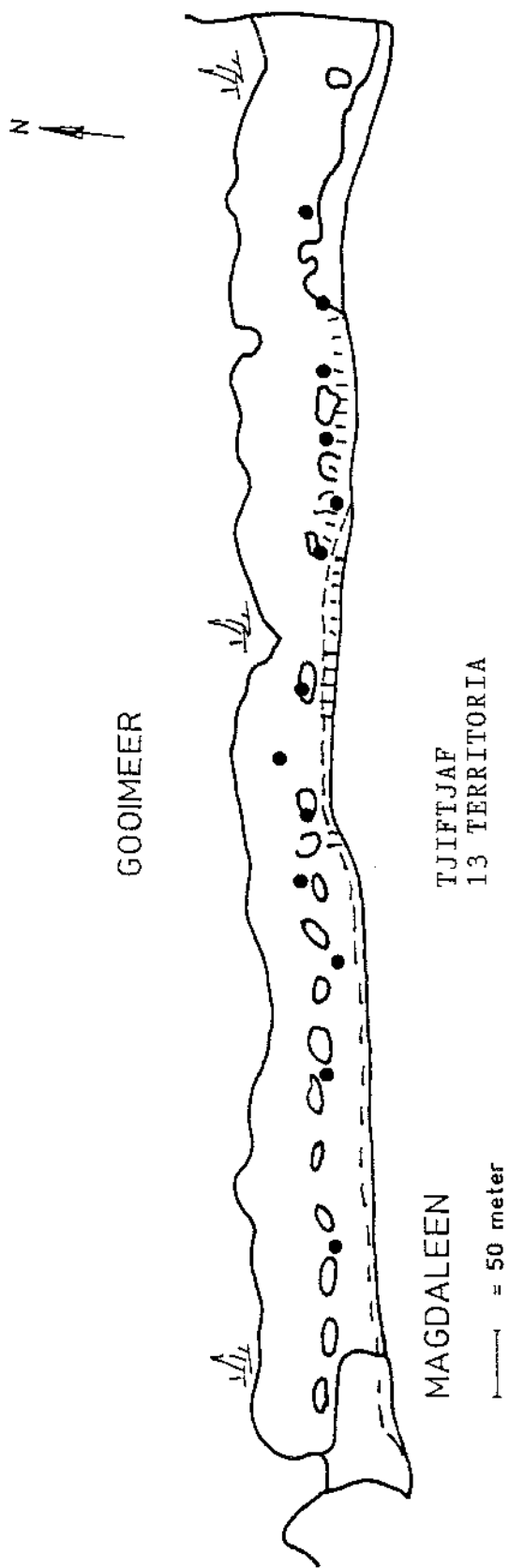
GOOIMEER

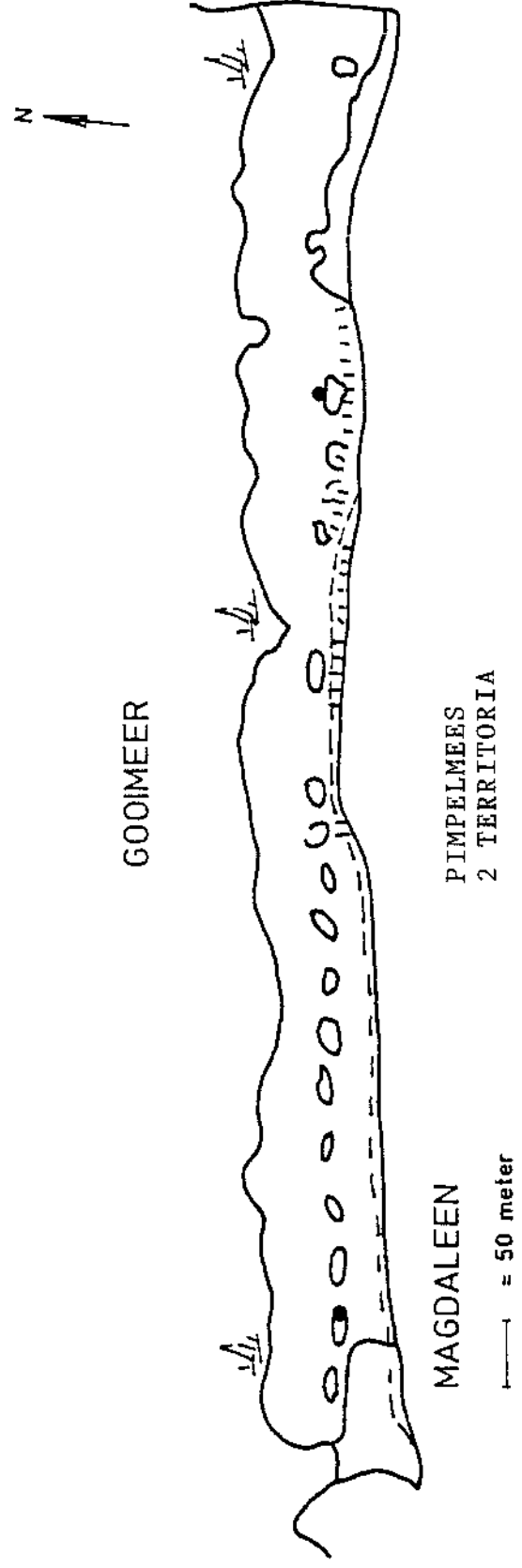
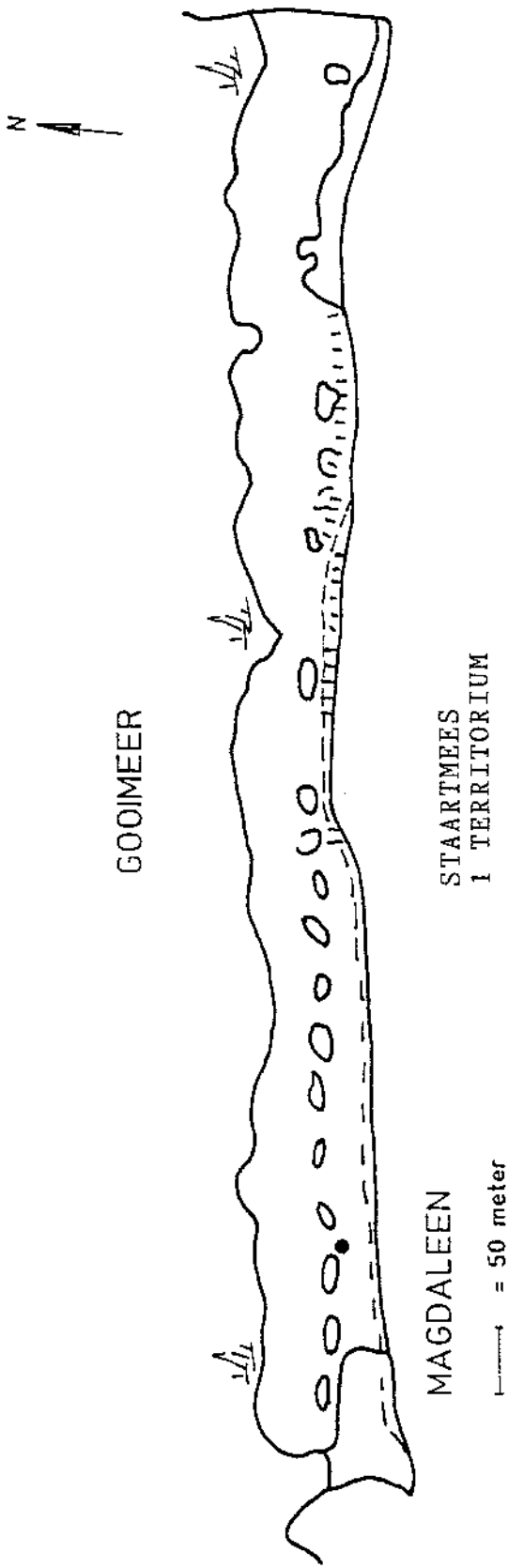

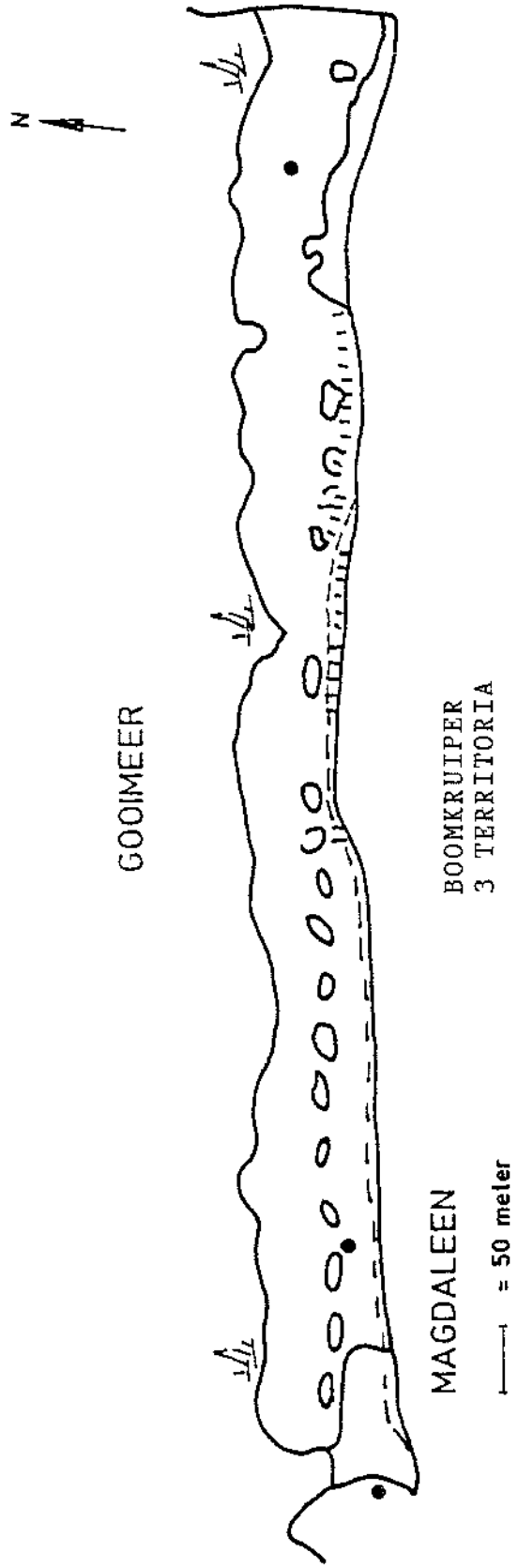
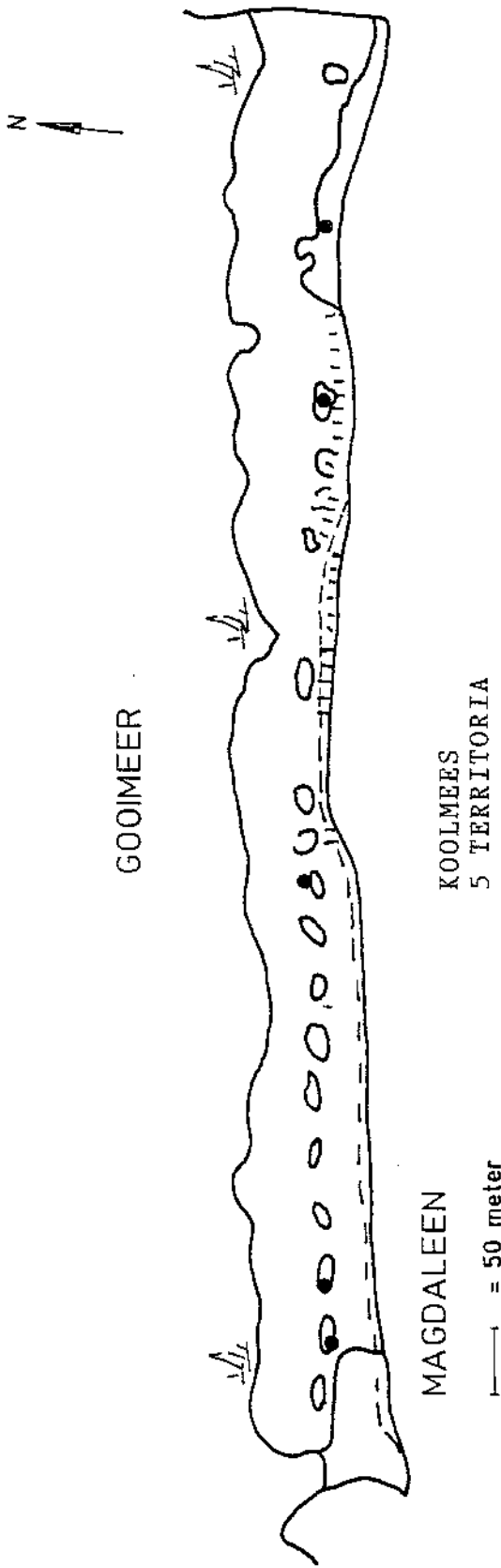
MAGDALEEN

ZWARTKOP
5 TERRITORIA

— = 50 meter

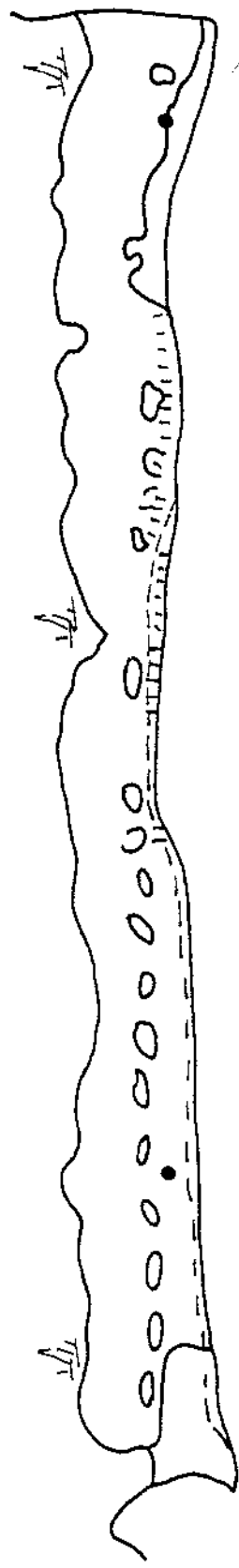

GOOIMEER

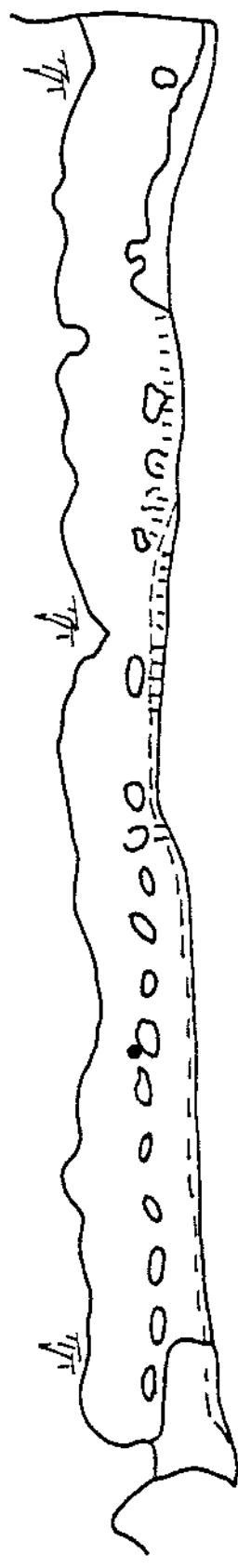
MAGDALEEN

VLAAMSE GAAI
2 TERRITORIA

— = 50 meter

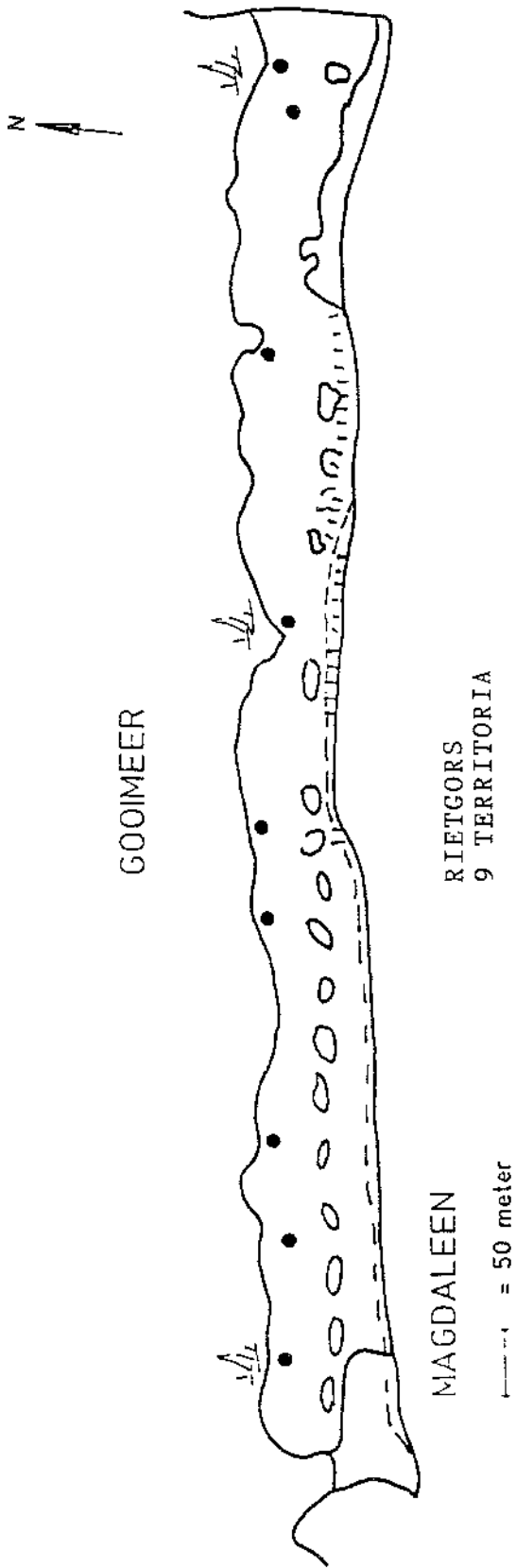
GOOIMEER

MAGDALEEN

GOUDVINK
1 TERRITORIUM

— = 50 meter

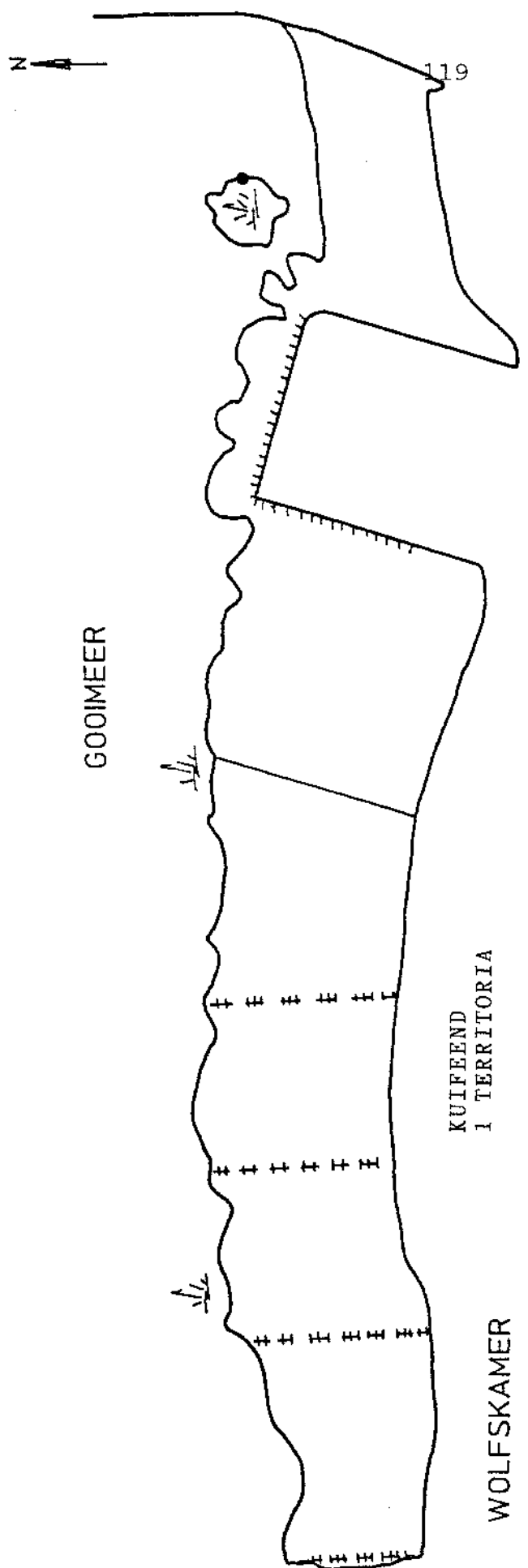
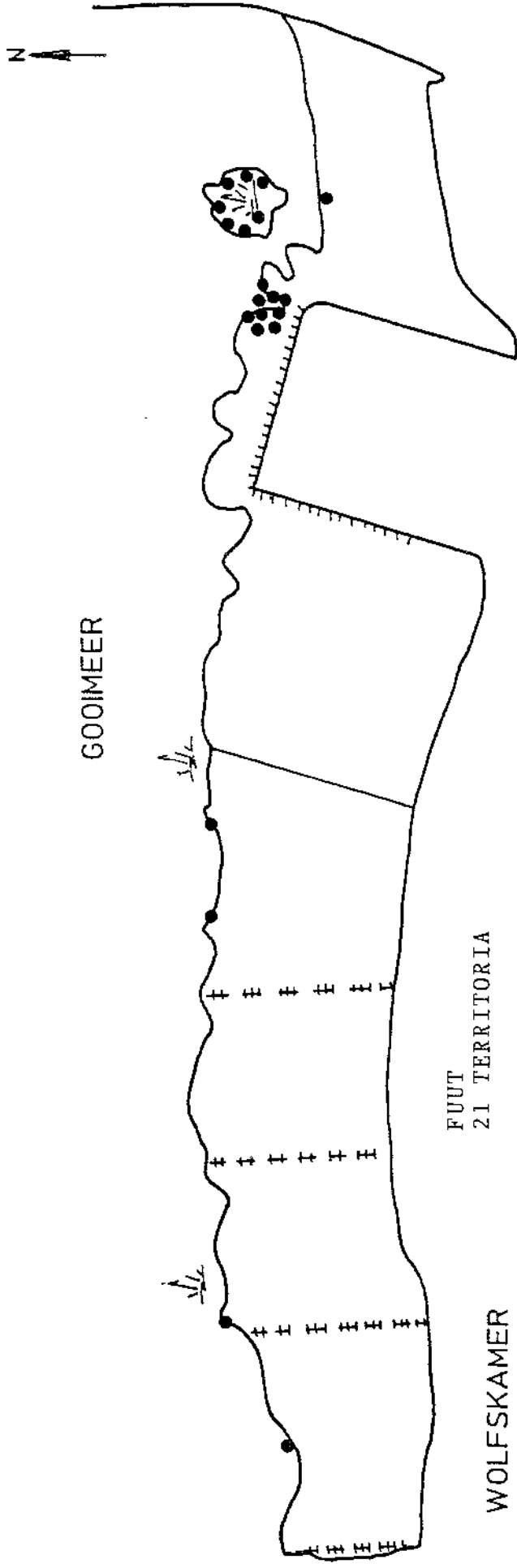

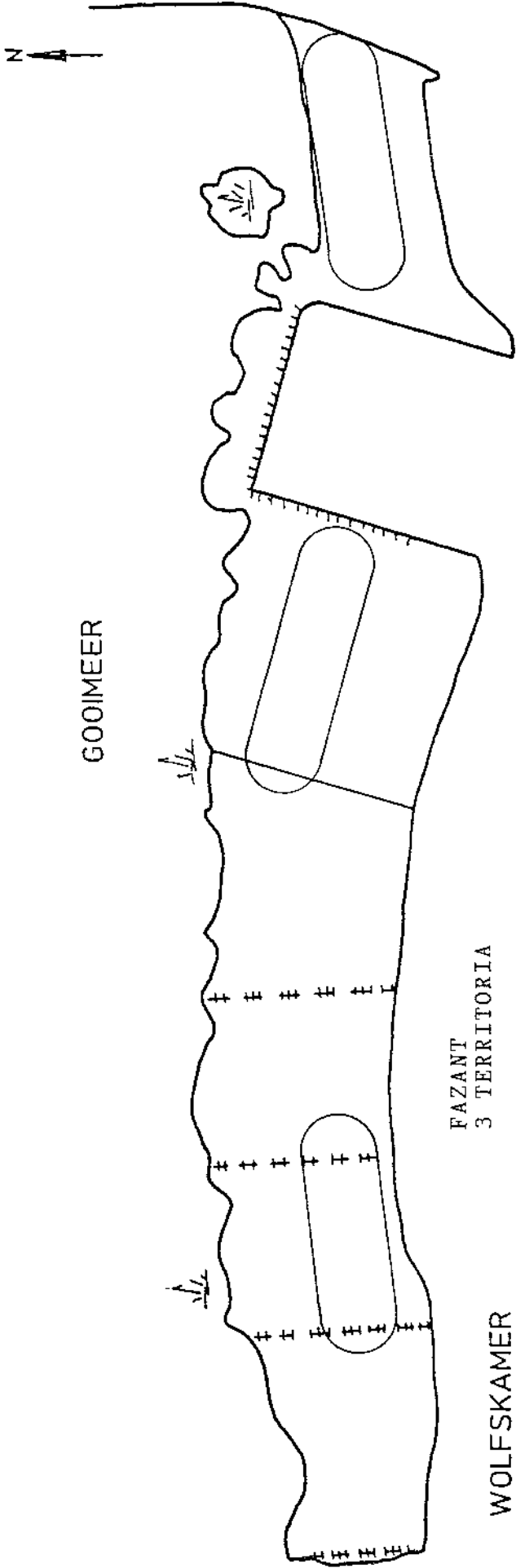

Bijlage 7

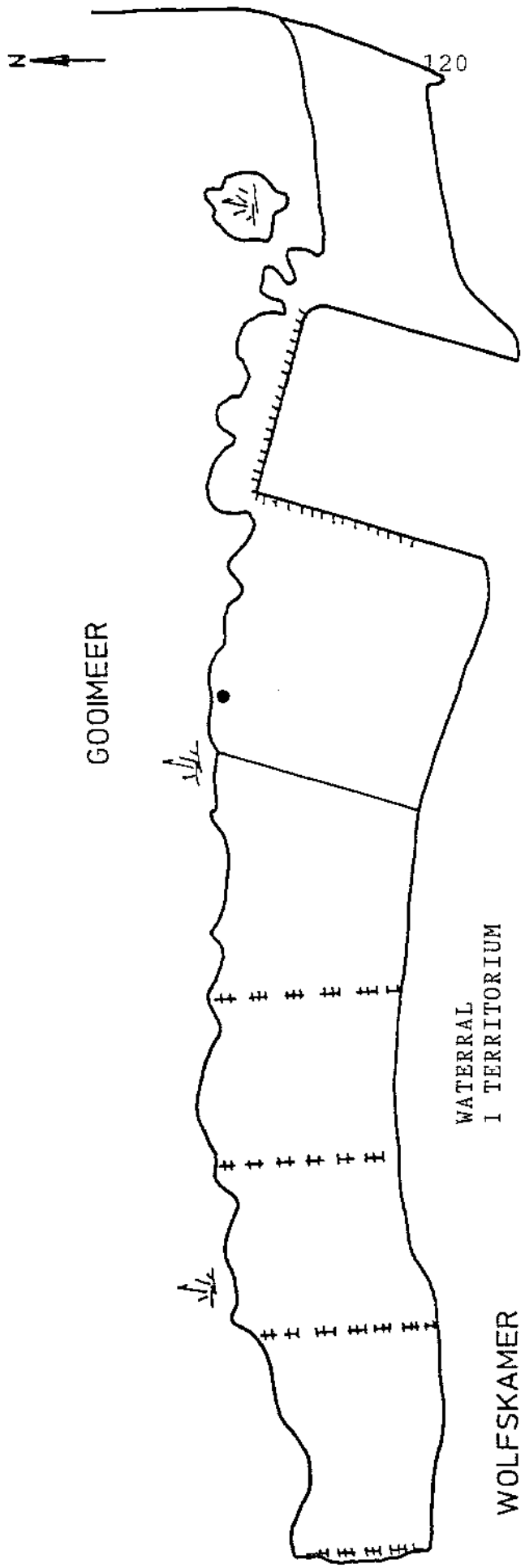
TERRITORIKAARTEN WOLFSKAMER

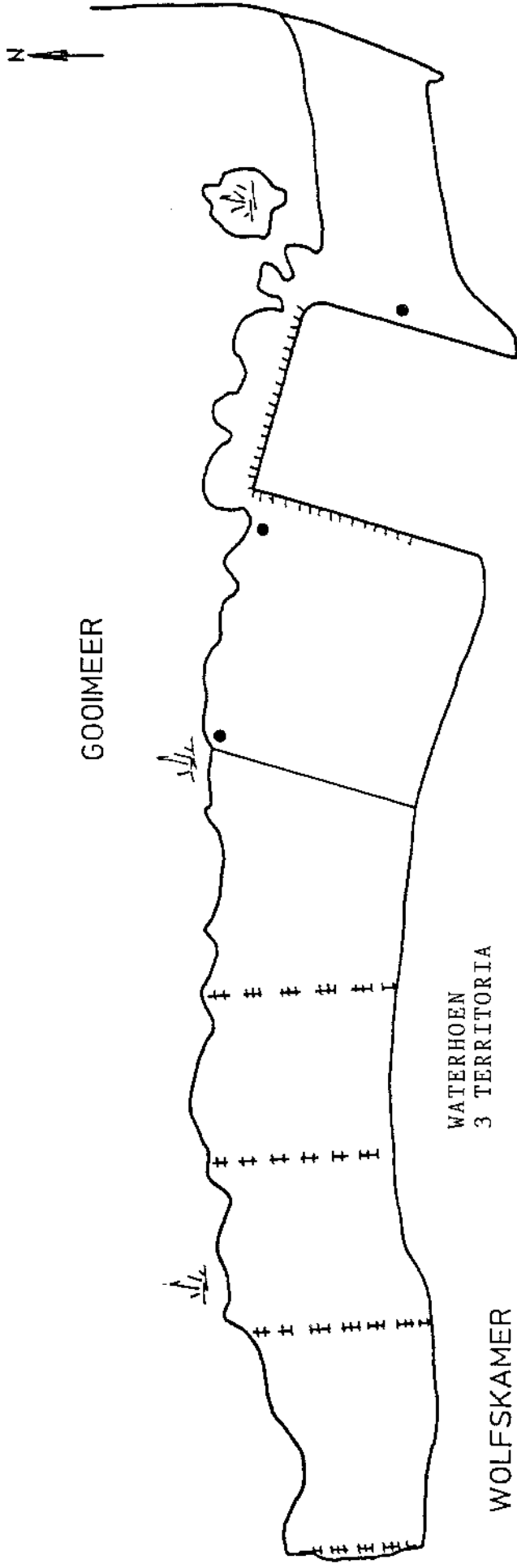

— = 100 meter

— = 100 meter

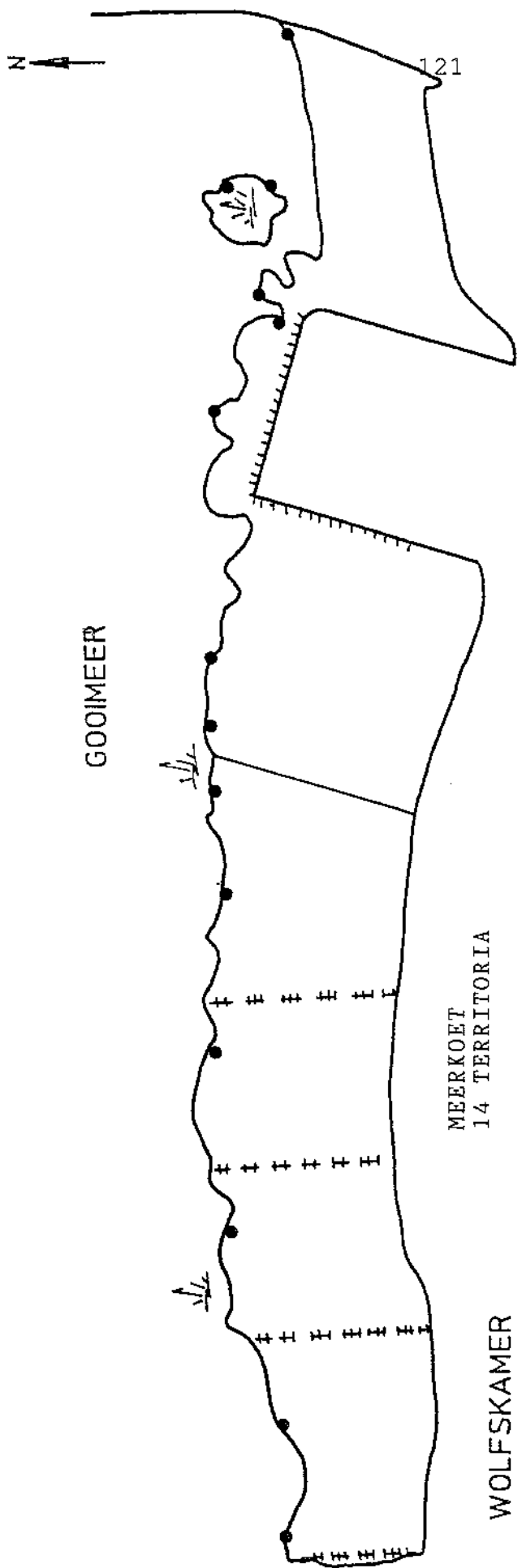

GOOIMEER

WATERHOEN
3 TERRITORIA

WOLFSKAMER

— = 100 meter

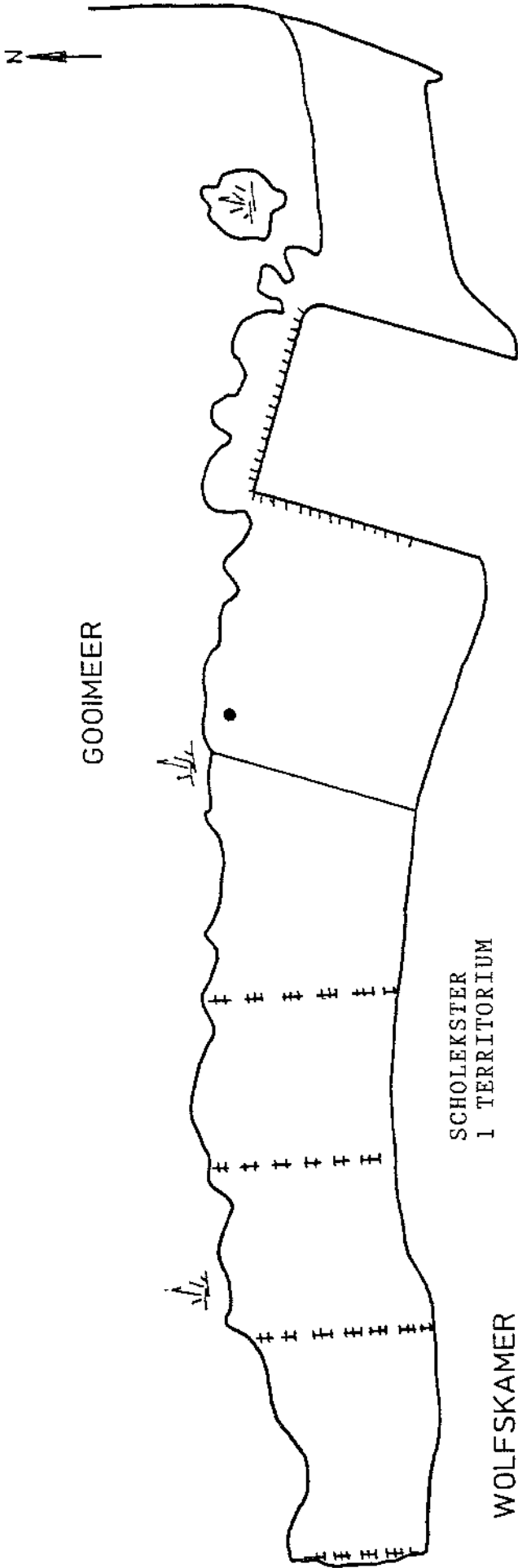
GOOIMEER

MEERKOET
14 TERRITORIA

WOLFSKAMER

— = 100 meter

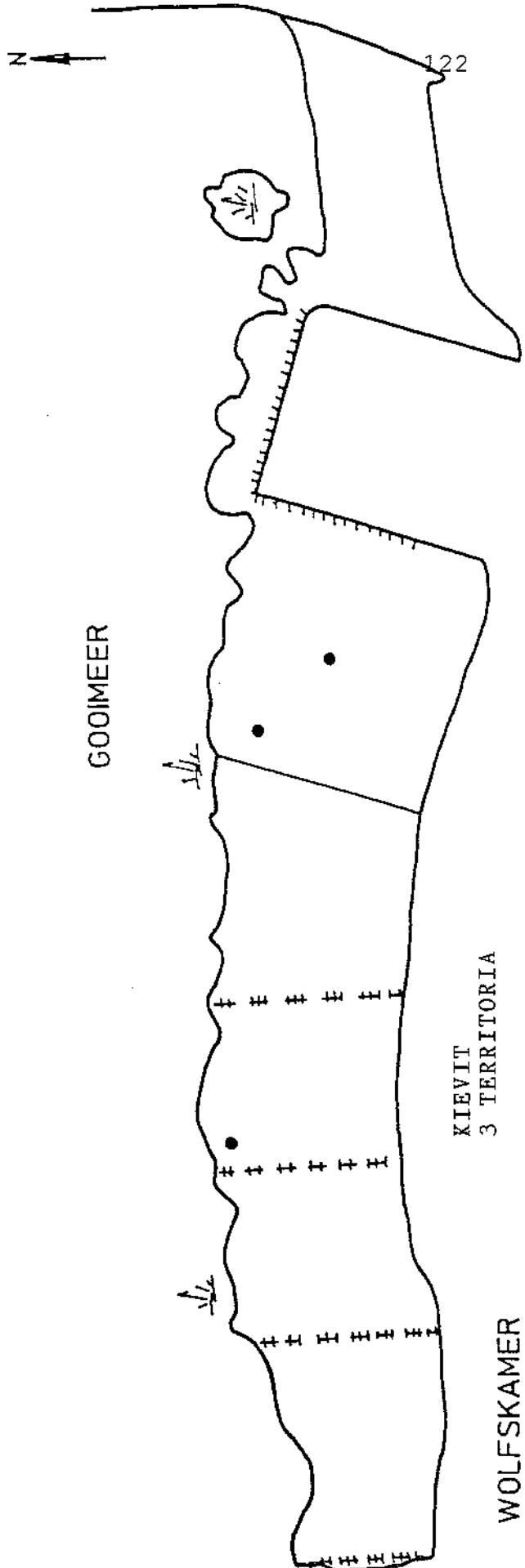
121

WOLFSKAMER

SCHOLEKSTER
1 TERRITORIUM

— = 100 meter

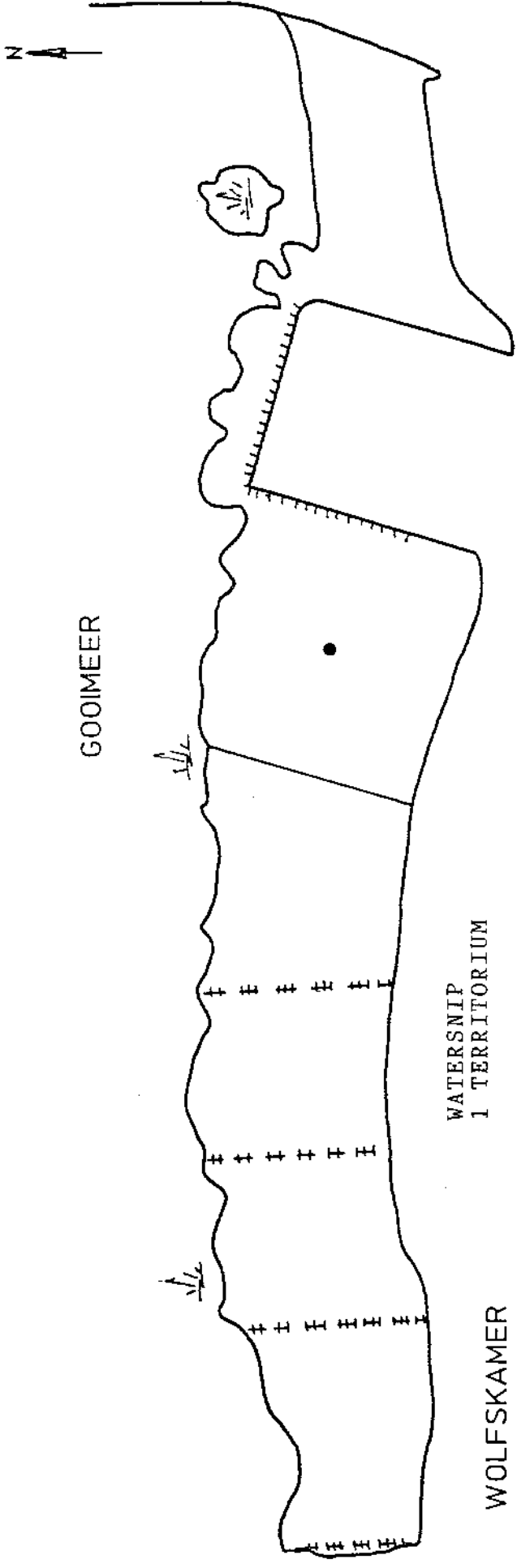

WOLFSKAMER

KIEVIT
3 TERRITORIA

— = 100 meter

122

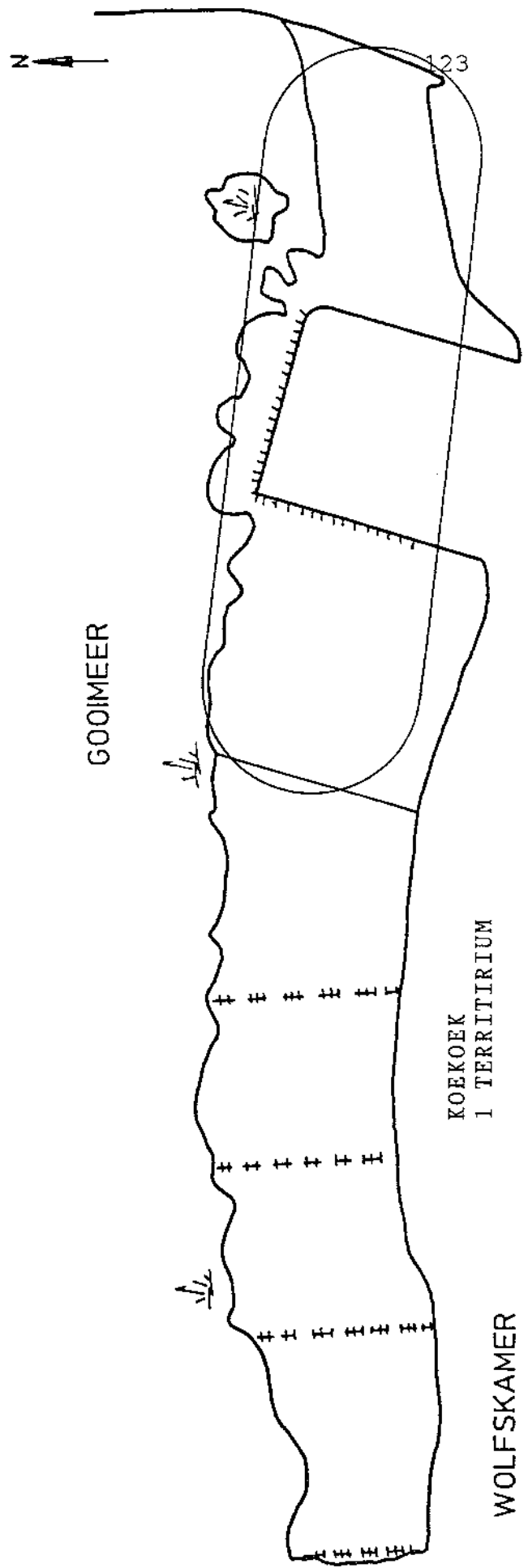

GOOIMEER

WATERSNIP
1 TERRITORIUM

WOLFSKAMER

— = 100 meter

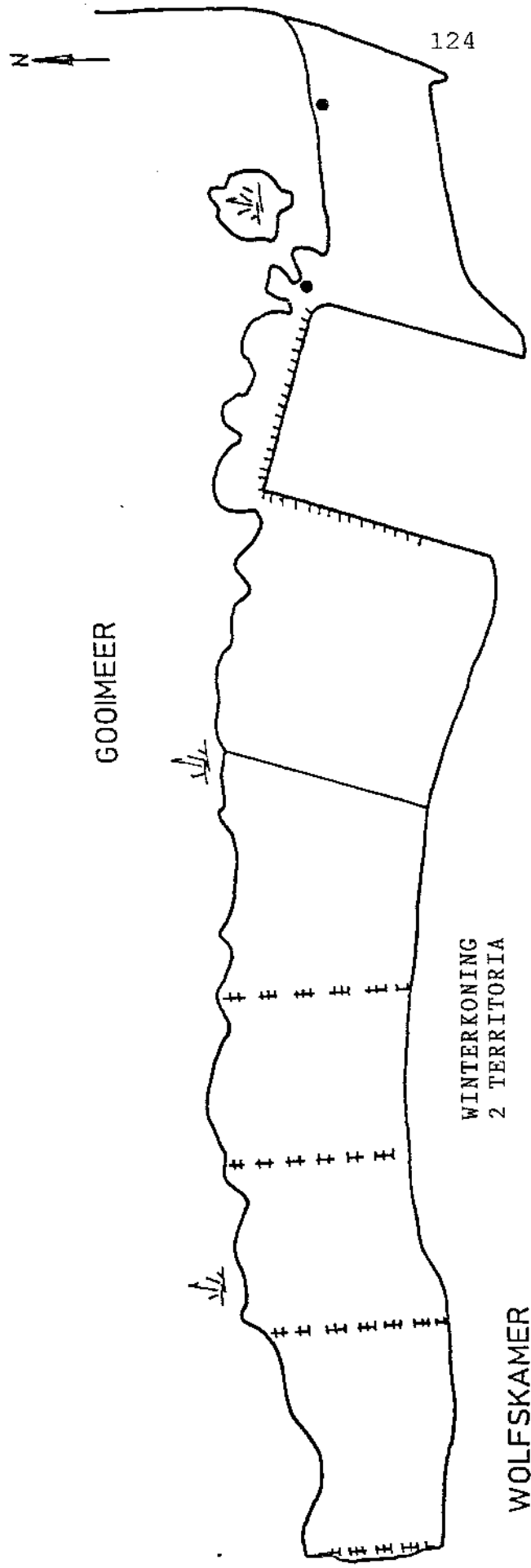
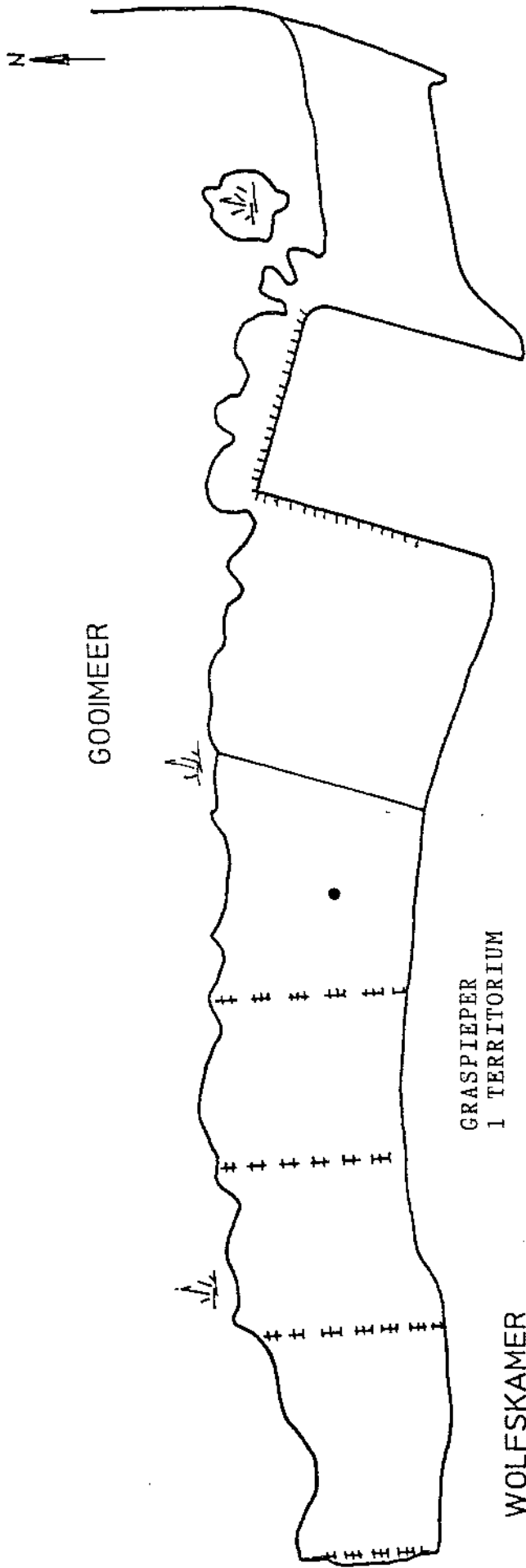
GOOIMEER

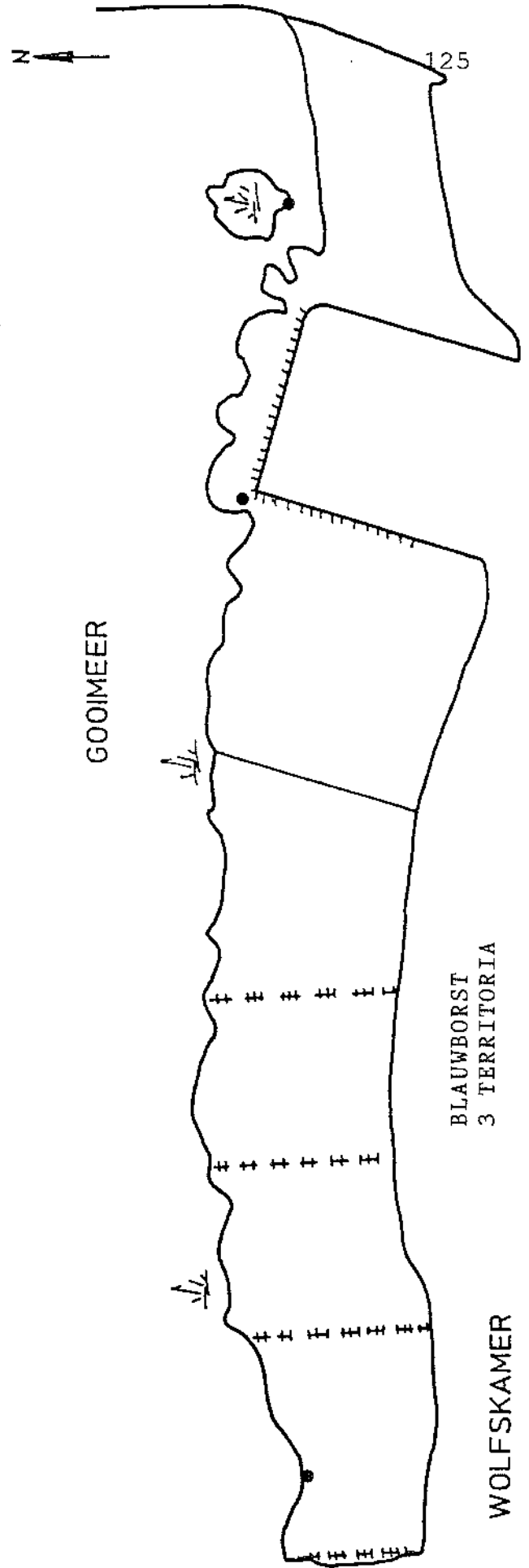
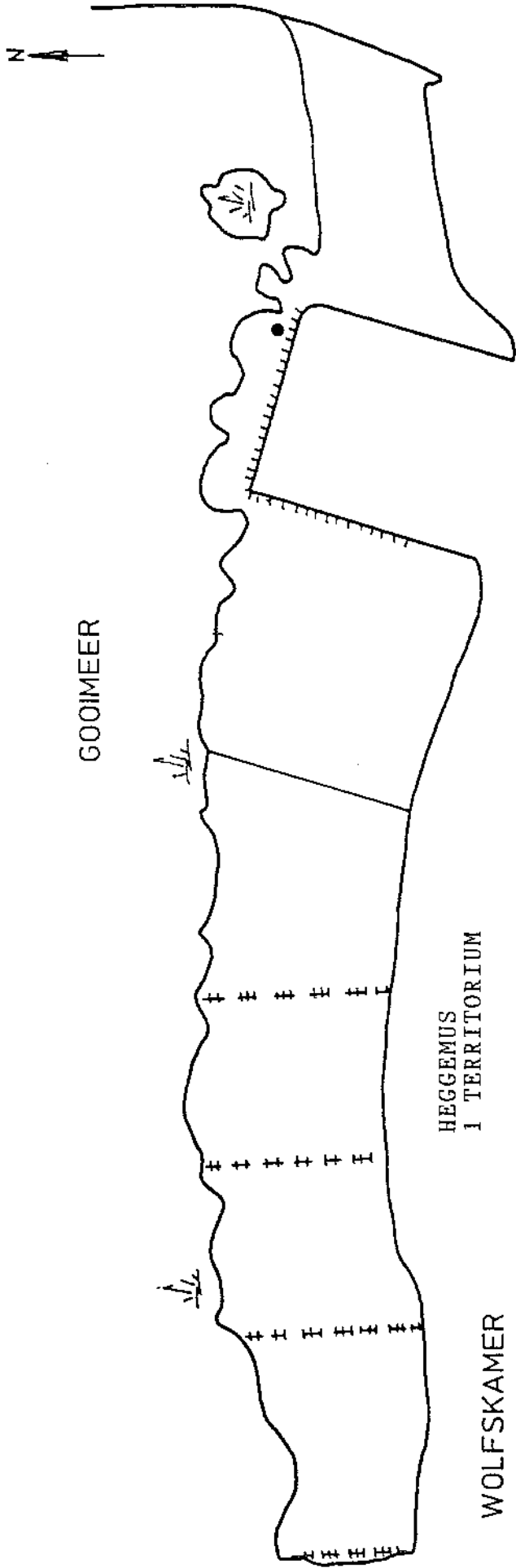
KOEKOEK
1 TERRITIIRIUM

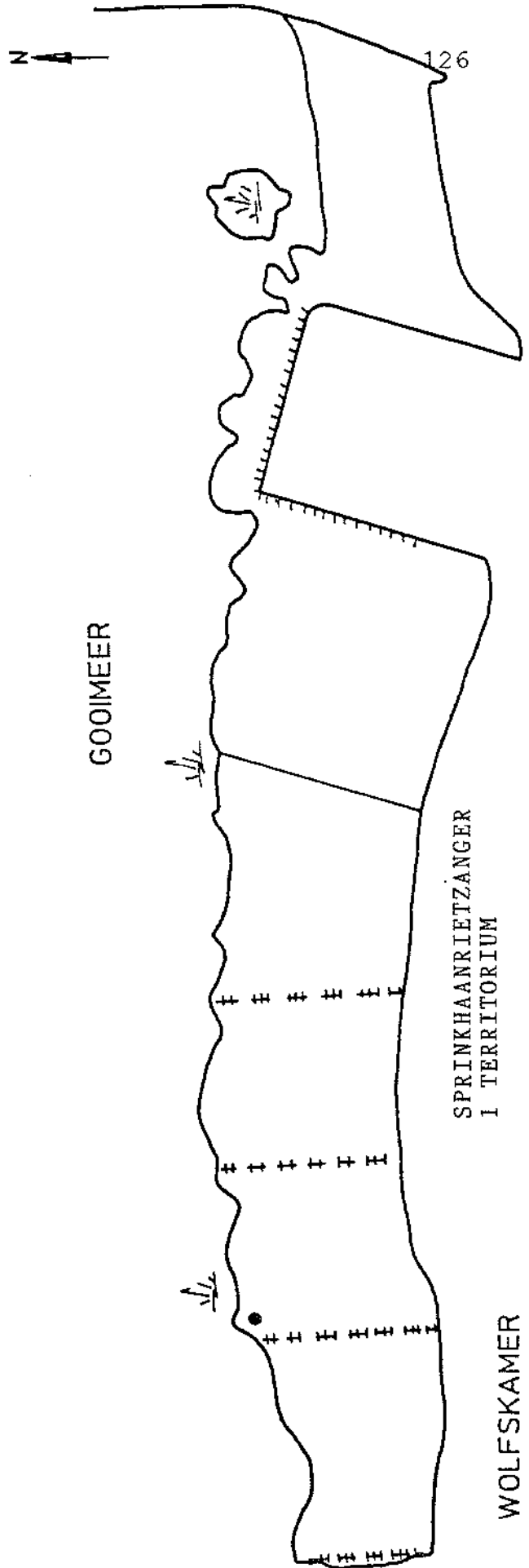
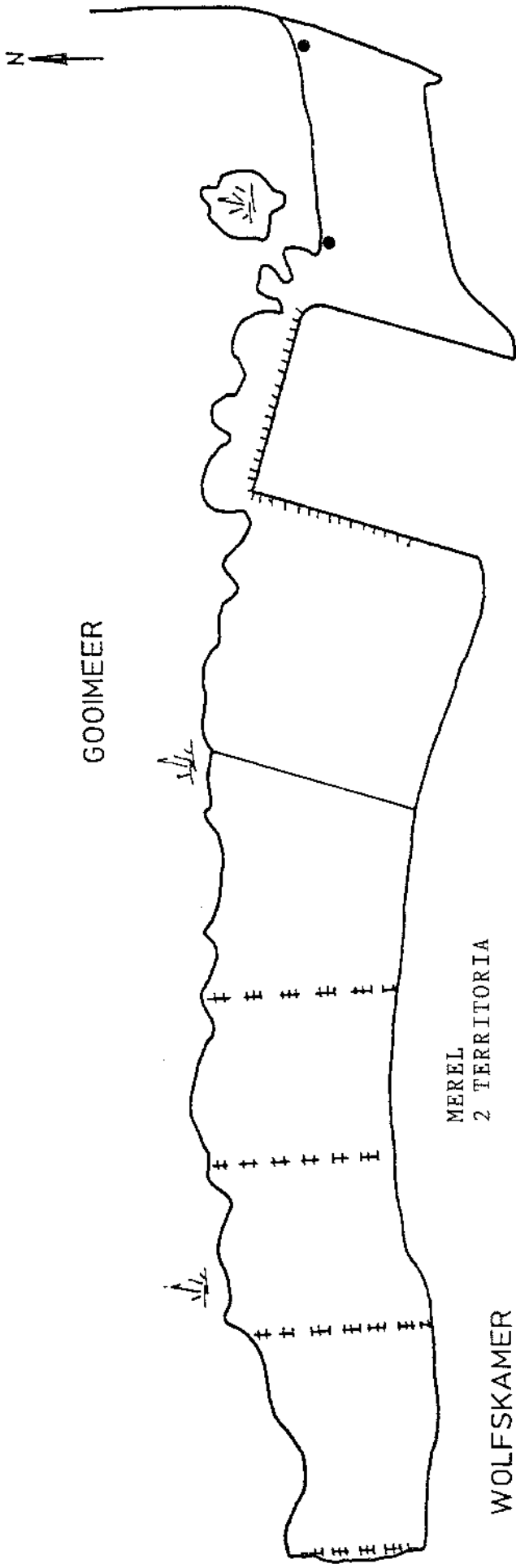
WOLFSKAMER

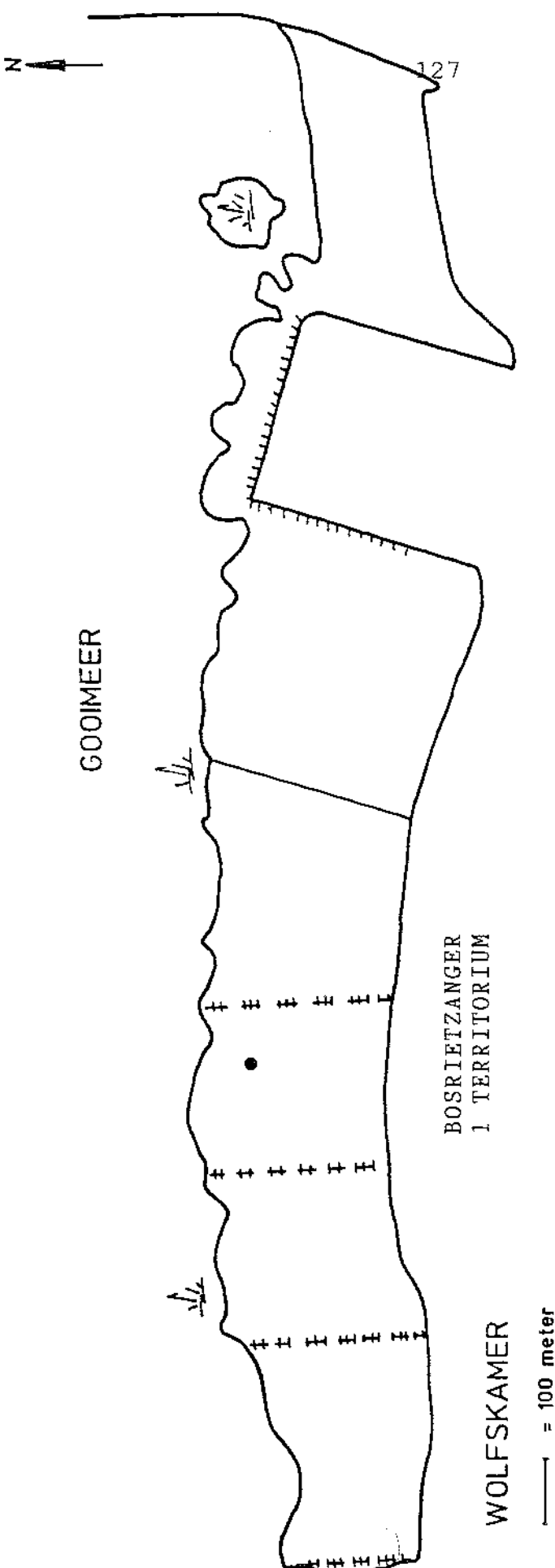
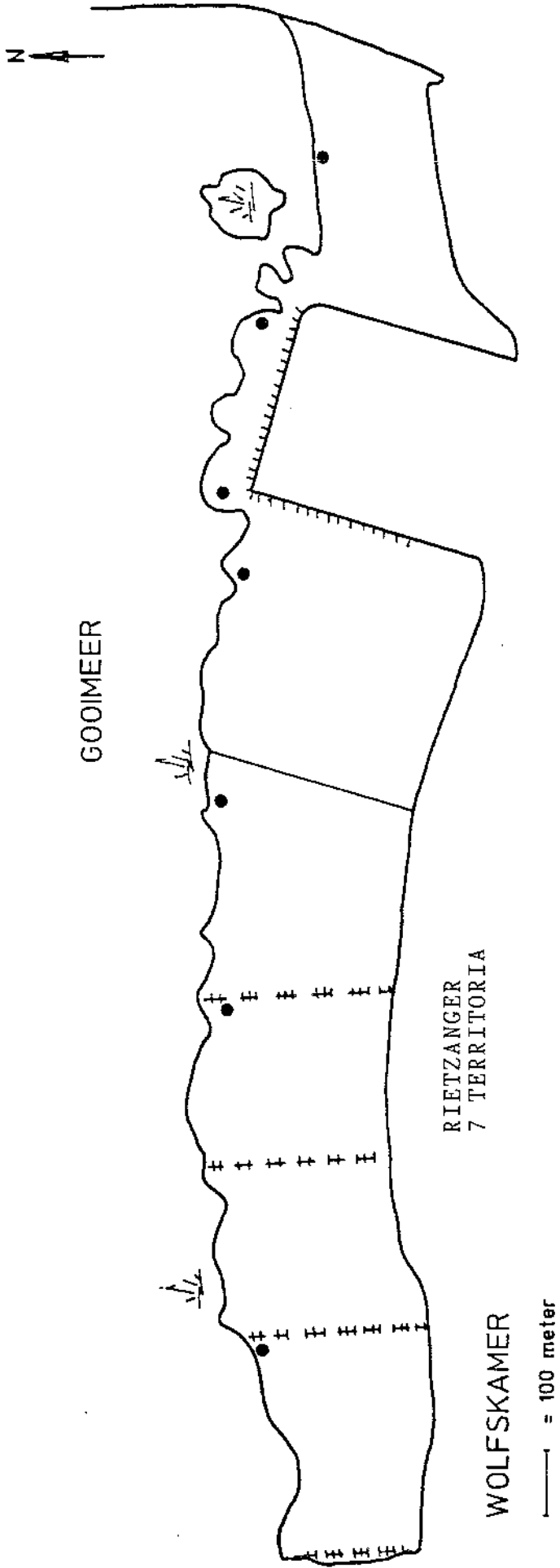
— = 100 meter

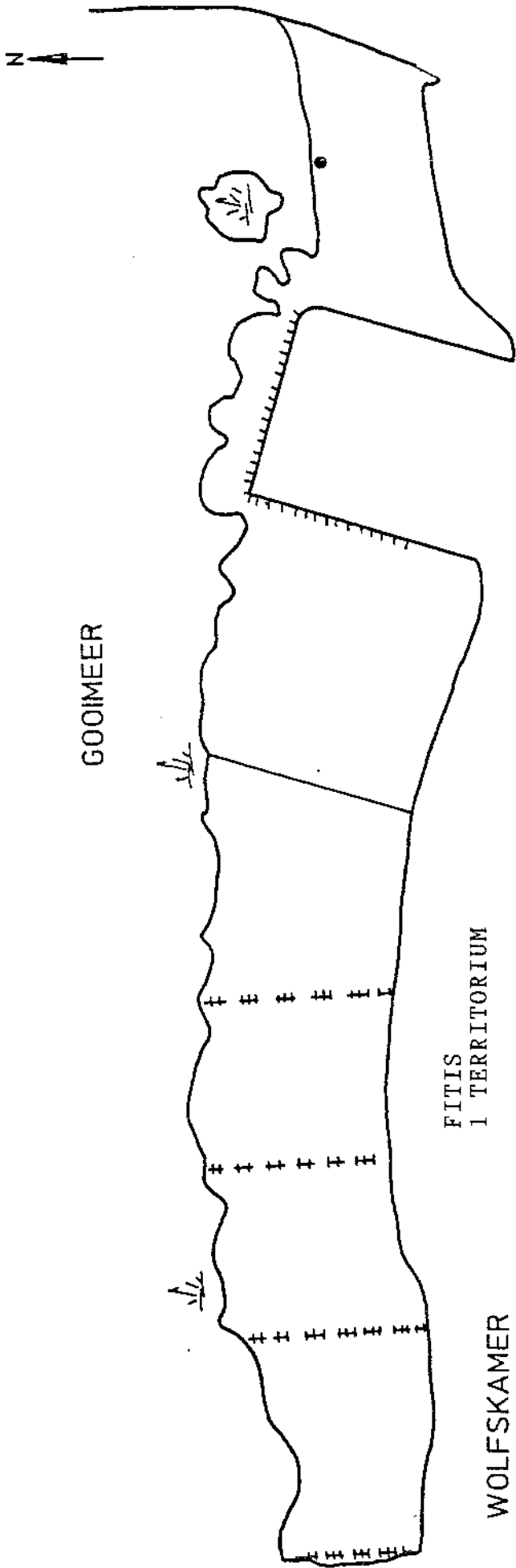
123

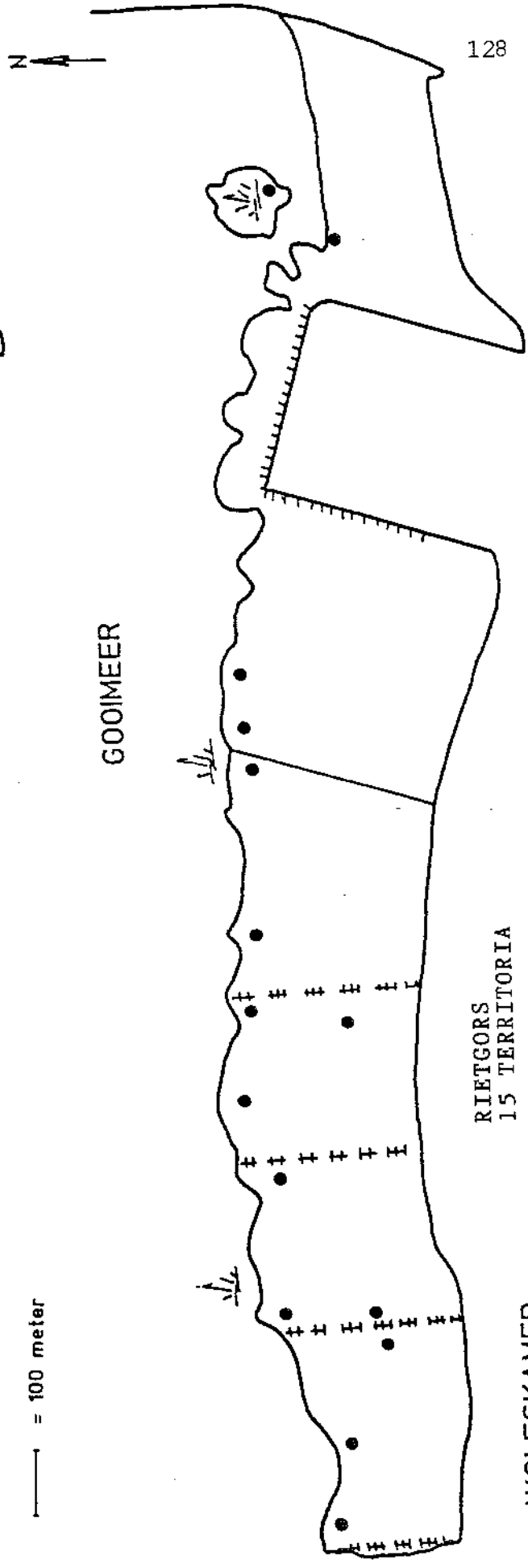

WOLFSKAMER
 — = 100 meter

WOLFSKAMER
 — = 100 meter